

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Temel Bilimler (Duysal Tasarım) Anabilim Dalı
Müzik Yöneticiliği Bilim Dalı**

**“REMİKS,” “COVER” VE “ARANJMAN”
KAVRAMLARININ TESPİTİ VE ONTOLOJİK İNCELEMESİ**

DOKTORA TEZİ

Ozan BALDAN

DANIŞMANI : Prof. Dr. Berrak TARANÇ

İZMİR-2011

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü M¼d¼rl¼ğ¼ne sunduğ¼m, “‘Remiks,’ ‘cover’ ve ‘aranjman’ kavramlarının tespiti ve ontolojik incelemesi” adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Ozan Baldan

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 26/01/2011 tarih ve 04/12 sayılı kararı ile oluşturulan jüri Temel Bilimler (Duysal Tasarım) anabilim dalı doktora öğrencisi Ozan Baldan'nın aşağıda başlığı (Türkçe / İngilizce) belirtilen tezini incelemiş ve aday 24/02/2011 günü saat 15:00'da başlayan ve 16.50'ye kadar süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı/başarısız/düzeltilmesi gerekli olduğuna oybirliğiyle / oyçokluğuyla karar vermiştir.

Prof. Berrol Tarancı
BAŞKAN

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltilme (6 ay süreli) ☐

Yrd. Doç. Dr. Fikri KANZIL
ÜYE

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltilme (6 ay süreli) ☐

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Balçaklı TUTU

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltilme (6 ay süreli) ☐

Yrd. Doç. Dr. İlhan ELİO

ÜYE

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltilme (6 ay süreli) ☐

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Ömer NURCAN
Başarılı ☒
Başarısız ☐

Düzeltilme (6 ay süreli) ☐

Tezin Türkçe Başlığı : "Remiks," "Cover" ve "Aranjman" kavramlarının tespiti ve ontolojik incelemesi

Tezin İngilizce Başlığı : *A Definition of the Concepts of "Remix", "Cover" and "Arrangement" and Their Ontological Assessments*

Bu çalışmanın gerçekleşmesi için yardımlarını esirgemeyen
Ferhat Nutku'ya, Alp Türkoğlu'na, Haldun lk'ye ve Nagehan
nal'a;

Ege niversitesi bünyesinde Türkiye'de ilk müzik
yöneticiliği bölümünü kurarak bu çalışmanın meydana
getirilmesine olanak veren Prof. Dr. Ahmet Yürür'e;

emekliliğine kadar tez danışmanlığımı yürüten Prof. Dr.
Yetkin zer'e

ve tez danışmanım Prof. Dr. Berrak Taranç'a

iten teşekkürlerimi sunarım.

anneme ve babama...

Önsöz

i. Müzik Yöneticiliği

Müzik yöneticiliği dünyada çok yeni bir alan, Türkiye’de ise bu doktora çalışması ilk olma özelliği taşıyor. Müziğin endüstrileşmesi, gittikçe karmaşıklaşan üretim teknolojileri ve üretim-tüketim ilişkisine bir de yöneticilerin müzisyenlerle iletişim sorunları eklenince, müzik kurumlarına sorunlara hâkim ve müzisyenlerle rahat iletişim kurabilen kendi içlerinden yöneticiler yetiştirme amaçlı bu programa olan ihtiyaç daha iyi anlaşılıyor.

ii. Telif Hukuku ve Kültür Antinomileri Ekseninde Soyut Mülkiyet ve Soyut Sermaye

Bir mülkiyet tipi olarak kabulü çok zor gerçekleşen fikir ve sanat eserlerinin, bir sermaye tipi olarak da kabulü gerekmektedir. Doğal olarak bu durumda soyut ve somut mülkiyet arasındaki ayrımcı uygulama göze batacaktır. Tüm toplumu ilgilendiren üretim araçlarının, yani somut mülkiyet ve sermayenin mülkiyeti nesiller boyu miras yoluyla aktarılabilirken, soyut mülkiyet ve sermaye, sahibinin ölümünden sonra ortalama bir insan ömrü kadar sürede kamulaştırılmaktadır. Bu en basit ifadeyle abestir.

Uluslararası telif anlaşmazlıkları sadece çıkar çatışmalarından değil, farklı kültür ve hukuk önermelerinin doğrularının çakışmasından kaynaklanmaktadır. Antinomileri oluşturan bu durumlara iç hukukta, meslek birlikleri ve

hatta meslektaşlar arasında bile rastlanmaktadır. E.g. "Bir müzik eseri melodi hattı, düzenleme ve şarkı sözünden meydana gelir" değerlendirmesi yapılmaktadır. Meslek birliklerini ve hukuku yönlendiren popüler müzikler bağlamındaki kabul ve tasnifler başka müzik türleri için hiçbir koruma sağlamadığı gibi kendi alanında da net bir çözüm getirememektedir. Bir klasik müzik eseri besteci aranjör ilişkisinden doğmaz, atonal müzik bestecisi bir melodinin orkestrasyonunu veya aranjmanını yaparak eser meydana getirmez. Neticede bu çalışmada fikir ve sanat eserlerini ve sahiplerini koruma, teşvik amaçlı düzenlemelerin nasıl sıklıkla buna aykırı bir durum yarattığına tanık olacağız.

Ozan Baldan

Eylül 2010, İstanbul

İçindekiler

Önsöz

i. Müzik Yöneticiliği

ii. Telif Hukuku ve Kültür Antinomileri Ekseninde
Soyut Mülkiyet ve Soyut Sermaye

İçindekiler

Kısaltmalar ve İşaretler

Giriş	1-16
Çalışma Konusu, Yöntem ve Modelleri	2-5
Kavramlar ve Açıklamalar	6-16
"Remiks," "cover" ve "aranjman"	6-7
Antinomi	7
Asgarî haklar	8
Bağılantılı haklar	8
Ciddi müzik	8
<i>Copyright</i>	8
Derleme eser	8
Edisyon firması	9
Elektronik efekt	9
Esaslı kısım	9
Eser	9
Eser sahibi	9

Fiziksel satış	10
Fon müziği	10
Fonogram	10
Hafif müzik	10
İçtihat	10
İşlenme eser	11
Kamu malı	11
Kaynak ülke	11
Komşu haklar	12
Korsan	12
Ksilografi	12
Kültür	12-13
Lisanslama	13
Melodi hattı	13
<i>Mutatis mutandis</i>	13
Müzik eseri	13
Orijinal eser	14
Orkestrasyon	14
<i>Plagiarius</i>	14
<i>Playlist</i>	14
<i>Public domain</i>	14

Somut mülkiyet	14
Somut sermaye	15
Soyut mülkiyet	15
Soyut sermaye	15
Tabii hukuk doktrini	15
Tarihsel olay	16
Temsilî alan	16
Tespit	16
Tipografi	16
Birinci Bölüm	
Soyut Mülkiyetin Kabulü	17-36
1. Soyut Mülkiyetin Kabulü	18-21
2. Kültür ve Telif Hukuku Antinomisinin Uluslararası Boyutu	21-25
3. Soyut Mülkiyetin Tarihçesi	25-35
3.1. İlkçağ	25-27
3.2. Ortaçağ	27-28
3.2.1. İslam Hukuku	28
3.3 Yeniçağ	29-34
3.3.1. Tarihsel bir Olay Olarak Matbaa'nın Keşfi	29-31

3.3.2. İmtiyazlar Dönemi	
Telif Hukuku Açısından bir Başlangıç:	
“Copyright” Kavramının Ortaya Çıkışı	31-33
3.4. Yakınçağ	
Fransız Devrimi	33-34
4. Soyut Mülkiyet Alanında	
İlk Hukuk-Kültür Antinomisi	34-35
5. Günümüzde Soyut ve Somut Mülkiyet Arasındaki	
Ayrımcı Uygulama	35-36
İkinci Bölüm	
Türk Hukukunda Telif Hakları Mevzuatı	37-59
1. Türk Hukukunda Telif Hakları Mevzuatı	38
2. Türkiye’de Telif Haklarının Tarihçesi	38-42
3. Osmanlı’ya Matbaanın Gelişinin Geciktirilmesi	
Antinomisi	42-43
4. Güncel Mevzuatta Önceki Kapsam Karışıklığı	
ve Eser Sahipliği Sorunu	43-45
5. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun	
Müzik ile İlgili Getirdiği Tanımlamalar	45-47
6. Telif Haklarının Kullanılması	47
7. İktibas Serbestisi	48
8. İşleme Hakkı	48-49
9. Bir Telif Davası	49-56

10. Bir Müzik Eseri İlim Eseri Gibi Değerlendirilebilir mi?	56-59
Üçüncü Bölüm	
Soyut Mülkiyet Alanında Uluslararası Anlaşmalar	60-76
1. Soyut Mülkiyet Alanında Uluslararası Anlaşmalar	61-65
1.1. Bern Sözleşmesi	62-65
2. Amerika Kıtasında Uluslararası Telif Hakları Sözleşmeleri	65-67
2.1. Montevideo Sözleşmesi	65
2.2. Meksika Sözleşmesi	65
2.3. Rio de Janerio Sözleşmesi	66
2.4. Buenos Aires Sözleşmesi	66
2.5. <i>Caracas</i> Sözleşmesi	66
2.6. Havana Sözleşmesi	66
2.7. <i>Washington</i> Sözleşmesi	66-67
3. Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi (UCC)	67-69
4. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	69-70
5. Roma Sözleşmesi	70-71

6. <i>Stockholm</i> Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi (OMPI/WIPO)	71-72
7. Ticaretle Bağlantılı Fikrî Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)	72
8. Lozan Antlaşması'na Ekli Ticaret Sözleşmesi	73-74
9. Uluslararası Sözleşmelerin İç Hukuklara Etkileri	74-76
Dördüncü Bölüm	
Soyut Sermaye ve Korsan	77-87
1. Soyut Sermaye ve Korsan	78
2. Aranjman (işlenme eser) mı Korsan Ürün mü?	78-82
3. Soyut Sermayenin Birikiminin Oluşturulması ve Organize Suç Tipi Olarak Korsanlığın Buna Etkisi	82-86
3.1. Soyut Mülkiyet ve Soyut Sermayenin Kamulaştırılması	86-87
Beşinci Bölüm	
Telif Hakları Alanında Çalışan Kurumlar ve Görüşmeler	88-191
1. GEMA	89-103
1.1. GEMA'ya Kayıtlı Eserlerin Kullanımı	91-92
1.2. Düzenlemelerin Telif Hakkı Mevzuatındaki Durumu	92

1.2.1. Telif Hakkı Korunan Eserlerin Düzenlemeleri	92-93
1.3. Tescilli Eserlerin Telif Hakkına Muhalefet Oluşturabilecek Durumların Tespiti	93-94
1.3.1. Melodi Hattının Telif Hakkının Korunması	93
1.3.2. Şarkı Sözü Hakkındaki Düzenlemeler / Müziğe Uygulanması	94
1.3.3. GEMA'ya Ait Düzenlemelerin Notaya Alınması	94
1.4 GEMA ile Yazışma	94-103
1.4.1. Melodi Hattının Telif Hakkının Korunması	95-96
1.4.2 Eserlerin Sınıflandırılması	96-98
2. Müzik Eserlerinin Telif Hakları Alanında Türkiye’de Faaliyet Gösteren Kurumlar ve Lisanslama Alanları	104-105
2.1. İlgili Yasal Düzenlemeler	105
3. Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği: MÜ-YAP ile Görüşme	106-112
3.1. MÜ-YAP’ın Kuruluş Gerekçesi, Kimler Tarafından Kurulduğu ve Üyeleri	106-107
3.2. MÜ-YAP’ın Faaliyet Alanı ve Bu Alanda Yaptığı Çalışmalar	107-109

3.3. Lisanslama ve Korsanla Mücadelede Son Durum	109
3.4. En Çok Yaşanan Hukukî Sorun Tipleri, Telif Davaları ile Korsan Davalarının Farkı ve Prosedürü	110
3.5. Telif Hakları Alanında Yaşanılan Sıkıntılar ve Yapılması Gereken İyileştirmeler	110-112
4. Bağlantılı Hak Sahibi Müzik Yorumcuları Meslek Birliği: MÜYORBİR	112-127
4.1. MÜYORBİR'in Yapısı, Amaç ve Faaliyetleri	113-117
4.1.1. Birliğin Adı, Merkezi ve Faaliyet Alanı	113-114
4.1.2. Tüzel Kişilik	114
4.1.3. Birliğin Amacı	114-115
4.1.4. Üyelerin Temsili ve Haklarının Takibi	115
4.1.5. Eserlerin İzlenmesi	116
4.1.6. Birliğin Faaliyetleri	116-117
4.2. Üyelik	117-120
4.2.1. Asıl Üye	118
4.2.2. Yararlanan Üye	119-120
4.2.3. Aday Üyeler	120
4.3. Teknik-Bilim Kurulunun Görevleri	121

4.4. İhtiyari Organlar	121
4.5. İcracı Sanatçıların Hakları ve Yazılı İzne Gerek Bulunmayan Haller	122-124
4.6. Hukuken Grup Üyesi İcracı ve Yorumcu İcracı Ayrımı	124
4.7. MÜYORBİR ile Görüşme	124-127
5. Edebiyata "Cover", Senaryo ve Uyarlamalar Selim İleri ile görüşme	127-129
6. MESAM Denetleme Kurulu Başkanı, Yapım Şirketi Sahibi, Türk Halk Müziği Sanatçısı Mustafa Budan ile Görüşme	129-139
6.1. "Türk Halk Müziği Yağmalanıyor"	129-132
6.2. "MÜ-YAP Tüm Müzik Yapımcılarını Temsil Edemiyor"	132-133
6.3. "Yapımcılar Toplanan Genel Teliften Fazla Pay Alıyor"	133-134
6.4. İnternetin ve İnternet Kaynaklı Korsanın Müzik Piyasasına Etkisi	134-135
6.5. Halk Müziği Alanında Sponsorluk ve Tanıtım Sorunu	135-136
6.6. Bestecinin Eserinin İcrasına Getirebileceği Sınırlamalar	136
6.7. Eser Sahipliğinde Fiilî Durum ve Özel Anlaşmalar	137-138

6.8. Grup Üyesi İcracı ve Yorumcu İcracı Ayrımı	138
6.9. "Beste", "Aranjman", "Cover", "Remiks"	138-139
7. İstanbul Fikrî Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi ve Bir Bilirkişi Raporu:	
Anonim Ezgilerle Yapılan Besteler	140-142
8. MESAM Eski Başkanı Ali Rıza Binboğa İle Görüşme	143-154
8.1. "Fikrî Mülkiyet Dünyada Ortak bir Mülkiyettir."	143-145
8.2. Manevî Haklar Koruma Süresi Bitmiş Eserlerin, Örneğin Reklam Müziği Olarak Kullanılması	145-147
8.3. Lisanslama Çalışmaları ve Hak Dağıtımı	147-149
8.4. MESAM ve MSG'nin Birleşmesi	150
8.5. Sinema Eseri Müziklerinin Haklarının Korunması	150-151
8.6. Bestecinin Eserinin İcrasına Getirebileceği Sınırlamalar	151-152
8.7. İşlenme Eser Karşılığı Konumuz Kavramlara Ali Rıza Binboğa'nın Karşılıkları ve Kendi Tasnifi	152-154
9. Reklam ve Dizi Müziği Yapan Pinhani Grubu ile Görüşme	154-155

10. Operada Değiştirilerek Sahnelenen Oyunlar	156-157
11. Eserlerin Telefon Zili Haline Getirilmesi ve Cıngıllar	157-159
12. Bir Medya Röprodüksiyon Kurumu: Açık Radyo Yayın Koordinatörü Jak Kohen ile Görüşme	160-163
12.1. Konumuz Kavramlara Ek, Yayıncılıkta Kullanılan bir Kavram: "Kolâj"	161-163
13. Bir Disk Jokey İçin "Remiks"in Anlamı	163-172
13.1. Remiks Yapımı ve Türleri	165-170
13.1.1. Elektro <i>House</i>	168
13.1.2. <i>House</i>	168
13.1.3. <i>Progressive House</i>	169
13.1.4. <i>Tech House</i>	169
13.1.5. <i>Tribal Apachi</i>	170
13.1.6. <i>Cover'</i> a Kaçan Remiks Türleri: Vokal <i>House</i> / <i>Jazzy House</i>	170
13.1.7. <i>Dub</i> Miks	170-171
13.2. Remiksin Olmazsa Olmazı: "Uplift" ve "Downlift"	171
13.3. Remiksin Eser Sahipliğini Yeniden Düzenleme Fonksiyonu	171-172

Sonuç	173-191
1. Soyut Mülkiyet ve Soyut Sermaye	174-175
2. Bir Müzik Eseri Neden İlim Eseri Gibi Değerlendirilebilir	175-176
3. Telif Hakları Alanında Çalışan Kurumlar ve Lisanslama Çalışmaları	177-178
4. Grup Üyesi İcracı ve Yorumcu İcracı Ayrımı	178-179
5. Suları Karışan İki Deniz: İlham Almak ve Faydalanmak	179
6. Kültürel ve Hukukî Antinomiler	180-185
6.1. Telif Hukuku ve Korsan Tanımlarında Antinomi	180
6.2. <i>Brahms</i> Aranjör mü?	180-182
6.3. Anonim Eserler Üzerine Savlar ve Antinomiler	182-183
6.4. Eser Sahibi ve Yorumcu Hakları Konusunda Antinomi	183-185
7. İşlenme Eserlerde Kavramsal İçerik Değişir mi?	185
8. "Remiks", "Cover", "Aranjman",...	185-191
8.1. "Beste"	187
8.2. "Aranjman"	187-188
8.3. "Cover"	188

8.4. "Remiks"	189-190
8.5. "Tribute"	190
8.6. "Homage"	190
8.7. "Kolaj"	191
8.8. "Uyarlama"	191
Kaynakça	192-195
Ekler	
Ek-1 (CD)	
1- Kolaj Örneği	
2- Elektro House Örneği	
3- House Örneği	
4- Progressive House Örneği	
5- Tech House Örneği	
6- Tribal Apachi Örneği	
7- Vokal House Örneği	
Ek-2	
Bilirkişi Raporu	
Ek-3	
GEMA ile Yazışma	

Ek-4

EU Commission Recommendation of 18 May 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services

Ek-5

Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği

Ek-6

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

Ek-7

Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük

Ek-8

Fikir ve Sanat Eseri Sahiplerinin Verecekleri Yetki Belgesi Hakkında Yönetmelik

Ek-9

Statutes of GEMA

Ek-10

Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu (Mülga)

Kısaltmalar ve İşaretler

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

A.g.e.: Adı geçen eser

ALAI: (Fr.) *Association Littéraire et Artistique Internationale*, Uluslararası Yazınsal ve Sanatsal Dernek

Alm.: Almanca

AT: Avrupa Topluluğu

Av.: Avukat

AVM: Alışveriş merkezi

Bern Sözleşmesi: Edebî ve Artistik Eserlerin Korunmasına Dair Uluslararası Bern Sözleşmesi

BIRPI: (Fr.) *Bureaux Internationaux Réunis Pour la Protection de la Propriété Intellectuelle*, Fikrî Hakların Korunması için Uluslararası Birleşik Büro

Bkz.: Bakınız

BMD: Birleşmiş Markalar Derneği

BSA: (İng.) *Business Software Alliance*, korsanla mücadele grubu

BT: Bilgi Teknolojileri

DJ: Disk Jokey

DTÖ: Dünya Ticaret Örgütü

E: Esas

e.g.: (Lat.), *exempli gratia* "meselâ", "örnek olarak" anlamında kullanılır.

Fr.: Fransızca

FSEK: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

GEMA: (Alm.) *Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte*, Müzikal Performans ve Mekanik Röprodüksiyon Hakları için Dernek

GSM: (İng.) *Global System for Mobile Communication*, Mobil İletişim için Küresel Sistem

ICC: (İng.) *International Chamber of Commerce*, Uluslararası Ticaret Odası

IFPI: Uluslararası Fonogrami Endüstrisi Federasyonu

IIPCAG: (İng.) *Interpol Intellectual Property Crime Action Group*, Interpol Fikrî Mülkiyet Suçları Hareket Grubu

Interpol: (İng.) *International police organization*, uluslararası polis örgütü

IPR: (İng.) *Intellectual property rights*, Fikrî mülkiyet hakları

i.e.: (Lat.) *id est*, saptamada bulunulduğuna işaret eder.

İİK: İcra ve İflâs Kanunu

İng.: İngilizce

İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi

K: Karar

Lat.: Latince

m.: madde

md.: madde

MESAM: Türkiye Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği

MSG: Müzik Eseri Sahipleri Grubu

MÜ-YAP: Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği

MÜYORBİR: Müzik Yorumcuları Meslek Birliği

OMPI: (İng.) *Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle*, Stockholm Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi

P2P: (İng.) *Peer-to-peer*, iki veya daha fazla istemci arasında veri paylaşmak için kullanılan bir ađ protokolüdür.

RATEM: Radyo-Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği

Roma Sözleşmesi: İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi

s.: sayfa

TRIPS: (İng.) *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, Fikrî Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlişkili Yönü Üzerine Sözleşme

TUOFED: Türkiye Otelciler Federasyonu

UCC: *Universal Copyright Convention*, Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi

vb.: ve buna benzer, ve benzerleri, ve bunun gibi

vs.: *vesaire*

VST: (İng.) *Virtual Studio Technology*; Sanal Stüdyo Teknolojisi, dijital ses bankalarının genel adı.

WIPO: (Fr.) *World Organisation for Intellectual Property, Stockholm* Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi

Y.: Yargıtay

yy.: yüzyıl

© : *Copyright* sembolü, bası yılı ile birlikte gerçek veya tüzel telif hakkı sahip veya sahiplerlerini işaret eder.

\$: ABD Doları

*** : Aynı başlık altında yer alması uygun görülen veya yeni bir başlık açmaya gerek görülmeyen yerlerde, alıntı ve/veya görüşler içeren kısımları ayırmak için kullanılmıştır.

.../... : Yapılan alıntıda arada atlanan bir yer olduğunun ifadesidir.

Giriş

Çalışma Konusu, Yöntem ve Modelleri

Telif hukuku ve kültür antinomileri ekseninde soyut mülkiyet ve soyut sermayenin incelendiği bu çalışma ile "soyut mülkiyet" ve "soyut sermaye" kavramları birbiriyle bağlantılı şekilde oluşturulmaktadır. Bu çalışma ile öne sürülen bir kavram olan "soyut sermaye"nin bir sermaye tipi olarak "somut sermaye" ile eşit haklara sahip bir çerçevede kabul edilmesi gerektiği ve telif hakkı koruma sürelerinin sonu ile birlikte yapılan kamulaştırmaların sakıncalı olduğu savunulmaktadır. Ayrıca "remiks", "cover", "aranjman" vb. kavramların kültürel ve hukukî hâl-i hazırdaki varoluşları için yapılan çeşitli tanımlamaların uluslararası boyuttan, meslek birlikleri ve meslektaşlar düzeyine kadar antinomiler oluşturduğu ve bunların anlaşmazlıklara, karışıklıklara sebep olduğu savunulmaktadır. Ulvi Cemal Erkin'in *Köçekçeler'i*, *Johannes Brahms'in Macar Dansları* hukuk-kültür önermelerinin oluşturduğu antinomiye modeldir. Uluslararası kültür-hukuk yaklaşımlarının oluşturduğu antinomiler için ABD, AB ve Rusya arasında anlaşmazlık konusu *Microsoft* yazılımları model olarak alınmıştır. Ayrıca, bir sermaye tipi olarak "soyut sermaye" öne sürülürken yazar J. K. *Rowling*'in kurgusu çocuk masalı *Harry Potter* modeli kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında "remiks", "cover" ve "aranjman" kavramları, bunlarla ilgili kişi ve kuruluşlara işaret eden telif hakları kurumları (eser sahibi, icracı, yapımcı meslek birlikleri), eser sahibi (besteci, aranjör ve söz yazarı), icracı (gurup üyesi icracılar ve yorumcu icracılar), prodüksiyon (yapım şirketleri), medya röprodüksiyon (temsili alanlarda yayın) alt kısımları ve

prodüksiyon/medya röprodüksiyon düzenlemeleri üzerinden araştırılmıştır. Bu kişi ve kuruluşların, alanlarına ait konumuz kavramlara bakışı üzerinden kavramların hâl-i hazırdaki varoluşları idrak edilmiş ve kullanılan diğer kavramlar da tespit edilmiştir; ayrıca yürürlükteki ilgili kanunlar, örnek davalar ve bilirkişi raporları incelenmiştir. Etnomüzikoloji yöntem ve teknikleri kullanılarak telif hakları alanında faaliyet gösteren kurum temsilcileri ve müzisyenlerle yapılan görüşmelerle birinci ağızdan dile getirilen sorunlar, istekler, çözüm önerileri ve antinomilere yol açan önermeler bir araya getirilmiştir.

“Soyut Mülkiyetin Kabulü” bölümü, günümüzde hukuken müzik prodüksiyon/reprodüksiyon düzenlemeleri altında yer alan bu tezin çalışma alanına, geçmişten bugüne tüm aşamalarıyla bir bakış içeren giriş bölümü niteliğinde planlanmıştır. Az bilinen “tarihsel olay” kavramına ve fikrî eserlerin telif hukuku açısından her şeyin başlangıcı kabul edilen, tarihsel bir olay olarak matbaanın keşfine de yer verilmiştir. Soyut ve somut mülkiyet arasındaki ayrımcı uygulamanın bir değerlendirmesi de bu bölümün sonunda yer almaktadır.

“Türk Hukukunda Telif Hakları Mevzuatı” bölümü 1850’den, yani başlangıcından günümüze Türkiye’deki telif hakları düzenlemelerine ve güncel mevzuata ayrılmış, hukukî ve kültürel antinomiler saptanmıştır. Ayrıca, Yargıtay içtihadına da yol açan ve bu çalışma esnasında hâlen devam etmekte olan bir telif davası bu bölüm altında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

“Soyut Mülkiyet Alanında Uluslararası Anlaşmalar” bölümü geniş bir perspektifte genelden özele, geçmişten bugüne

soyut mülkiyetle ilgili uluslararası anlaşmalara bir bakış içerir.

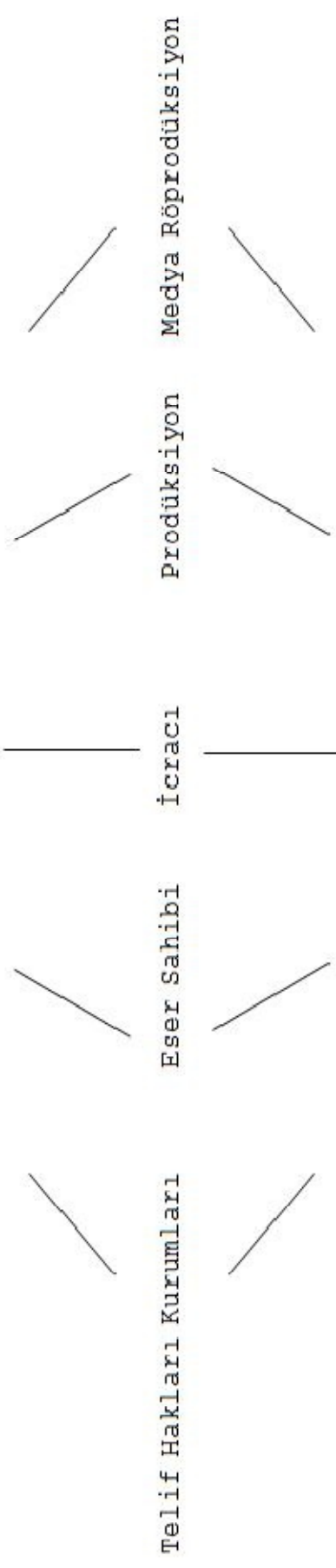
"Soyut Sermaye ve Korsan" bölümünde "soyut sermaye" kavramı ileri sürölüp tanımlanmış ve en büyük düşmanı korsan ele alınmıştır. "İşlenme eser" ve "korsan ürün" kavramlarının birbirine karışabileceğı bir duruma da değinilmiştir.

"Telif Hakları Alanında Çalışan Kurumlar ve Görüşmeler" bölümünde telif kurumları, mahkemeleri incelenmiştir ve müteakip sayfada yer alan şemada bulunan dallarda yetkili kişilerle yapılan görüşmelere yer verilmiştir.

"Sonuç" bölümü çalışma boyunca sorulan sorulara verilen cevapları ve saptamaları içerir.

"Ekler" bu çalışmanın gönderme yaptığı, tezle birlikte sunulması uygun görülen doküman ve ses kayıtlarını bir araya getirmektedir.

Remiks, Cover, Aranjman, ...

Müzik Prodüksiyon/Röprodüksiyon Düzenlemeleri

Kavramlar ve Açıklamalar

"Remiks," "cover" ve "aranjman"

"Remiks," geçmişİ on yılı aşmayan oldukça yeni bir kavramdır. Bilinen bir kompozisyonun, tekrar düzenlenip, yeniden sunulması anlamında kullanılır. Kavramın yeni olması daha önce böyle bir fiili uygulama olmadığı anlamına gelmez. Halk danslarının, dinleyicisini sokakta arayan ezgilerin, sık-sık, ünlü kompozitörlere kaynak olduğu bir gerçektir. Dönemin salon dinleyicisi tarafından belki müzik olarak bile kabul edilmeyen, hor görülen bazı müzik yapıları, kompozitörlerin yeniden düzenleyip orkestra ortamına aktarması ile, konser salonlarına taşınmıştır. Bu da, remiks kavramının müzikal iletişim ve anlam konusuna uzanan sosyopsikolojik açılımları olduğunu tanıtıyor.

Belli dinleyici kitlesine hitap eden bir müzik parçası, remiks'e uğradıktan sonra, başkalarına da hitap etmeye başlar. Bu da gösteriyor ki, remiks gereksinmesi bir takım toplumsal alışkanlıktan, dinleyici kitlesi alışkanlığından çıkar. Dinleyici kitlesinin beğenilerine uyan bazı müzik parçalarını dinlemeye veya o müzik parçasındaki bazı öğeleri duymaya alışık olduklarını gösteren çok durumlar gözlenebilir.

Daha önceden mevcut bir kompozisyonun remiks yoluyla, yani yeniden düzenlemeyle, hedef kitlenin dinleme alışkanlıklarına hitap eder haline getirilmesi, müzik pazarının da aynı yönde genişletilmesi anlamına gelir. Bu halde, remiksin ortaya çıkışının pazar endüstrisi ile ilgisi nedir? "Popüler" in tanımını, "sınırı belli olmayan" şeklinde yaparsak, popüler olmayı da pazar endüstrisinin

öncelikli hedefi olarak ele alırsak; remiks, bir popülerleştirme aracı olarak, kompozisyonların tür kimliklerine ilişkin sınırlar ile oynar. Dinleyici kitlelerinin kendi alışkanlık türlerine dahil edemedikleri ve başka bir tür olarak değerlendirip ittikleri bir müzik parçası, yeniden düzenleme, yani remiks ile sınırları gevşetilerek, geniş kitlelere, veya değiştirilerek hedeflenen kitlelere, ulaştırılabilir olmuştur.

Remiksin bir diğer yüzü de müzisyenin bir başka müzisyeni kendi çalışmasında misafir etmesi durumudur. Müzisyenler ve dinleyici kitleleri arasında bir bağlantı, iletişim imkânı sağlayan bu durum, aynı zamanda da özgünlük, yani ürünün yeni bir kompozisyon olup-olmadığı sorunsalını karşımıza çıkarır ki, bunun cevabı da remiksin tanımıyla yakından ilişkili olacaktır: Kompozitörlerin sokakta duydukları ezgileri, halk müziği parçalarını bestelerken yaptıkları aslında sadece aranjörlük müydü? Tüm bu sorulara cevaplar ve çalışma boyunca başkaları da saptanan, hukukun "işlenme eser" olarak tanımladığı kavramların tespit edilen karşılıkları "Sonuç" bölümünde yer almaktadır.

Antinomi

Antinomi çelişik iki önermenin oluşturduğu dizgedir. Hukukta, iki yasa ya da bir yasanın iki hükmü arasındaki çelişmeyi ifade eder. Modern mantıkta, açık seçik olarak doğru bir ispat ya da kanıtlama ile ortaya konan ancak mantıksal olarak imkânsız sonuç.

Asgarî haklar

Asgari haklar Bern Sözleşmesi'ne göre; eser sahibinin manevî hakları, çeviri hakkı, çoğaltma hakkı, yayın, temsil, radyo ile yayın ve temsil hakkı ve işlenme hakkıdır.

Bağlantılı haklar

Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları haklardır.

Ciddi müzik

GEMA bu tanımlamayı "yüksek sanatsal değere sahip müzik eseri" anlamında kullanmaktadır.

Copyright

Basım imtiyazı, bir eserin kopyalarını çoğaltma hakkı.

Derleme eser

Özgün eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eserdir.

Edisyon firması

Telif hakları alanında faaliyet gösteren meslek birliklerine edisyon firması da denmektedir.

Elektronik efekt

Dijital ortamda üretilmiş ses efektleri.

Esaslı kısım

Bu kavram "Bir Telif Davası" bölümünde değindiğimiz bir bilirkişi raporunda geçmektedir. Müzik eserinin özü, en önemli ve etkili yeri anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır. İlgili eserde bu kısım nakarat olarak belirtilmiş.

Eser

Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musıkî, güzel sanatlar veya sinema eseri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleridir.

Eser sahibi

Eseri meydana getiren gerçek kişidir.

Fiziksel satış

Kaset, CD gibi nesnel materyaller üzerine yapılan tespitlerin satışdır.

Fon müziği

Pasif dinlenen müziktir.

Fonogram

Sinema eseri gibi görsel-işitsel eserler içindeki ses tespitleri hariç olmak üzere, bir icrada yer alan seslerin veya diğer seslerin veya ses temsillerinin tespit edildiği ses taşıyıcısı fiziki ortamdır.

Hafif müzik

GEMA bu tanımlamayı "yüksek sanatsal değeri olmayan müzik eserleri" anlamında kullanmaktadır.

İçtihat

Yasa tarafından hüküm belirtilmemiş bir konuda daha önceki bir mahkeme kararının esas alınmasıdır.

İşlenme eser

Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsulleridir.

Kamu malı

Belli bir kişi ya da kuruma ait olmayan, herkesin telif ücreti ödemeksizin kullanımına açık fikir ve sanat eserleri için kullanılır.

Kaynak ülke

Bern Sözleşmesi'ne göre (a) Birlik ülkelerinden birinde eserin ilk yayınlandığı ülke; farklı koruma süreleri öngören çeşitli Birlik ülkelerinde aynı anda yayınlanan eserlerin varlığı hâlinde mevzuatı ile en kısa koruma süresini tanıyan ülke; (b) Birlik ülkeleri dışında bir ülke ile bir Birlik ülkesinde aynı anda yayınlanan eserlerle ilgili olarak Birlik ülkesi; (c) yayınlanmamış veya ilk defa Birlik ülkeleri dışında bir ülkede yayınlanmış eserlerde eser sahibinin ülkesidir [madde 5 (4) a-c]. Sinema eserlerinde yapımcının çalışma merkezi veya ikametgâhı bir Birlik ülkesindeyse bu ülke kaynak ülkedir. Mimarî eserlerde kaynak ülke eserin bulunduğu ülke "kaynak ülke"dir.

Komşu haklar

Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının sahip oldukları haklardır.

Korsan

Bir hakkın izinsiz olarak kullanımıdır.

İkinci bir tanımı taklidi de kapsayacak şekilde, fikrî ve sınai mülkiyet haklarının ve haksız rekabet hükümlerinin her tür ihlali

Ksilografi

Oyma ağaç kalıplarla yapılan bir baskı tekniğidir.

Kültür

Öğrenilen ve paylaşılan değerler, inançlar, davranış özellikleri ve semboller toplamı kültürü meydana getirir. Bu paylaşma ne kadar genişse kültür o derece genel veya üst kültür olur. Bu bağlamda, bir genel kültür içinde değişik değer, inanç ve sembollerin paylaşıldığı alt kültürler bulunabilir.

Kültür, dünya görüşü, "iyi," "kötü," "doğru," "yanlış" anlayışlarını, iş yapma pratiklerini, davranış, inanç ve tutumları belirler. Bu durumda farklı üst ve alt kültürler aynı konular için farklı "doğrular" oluşturabilir. Farklı kültürlerin birbiriyle çelişik "doğrular" meydana getiren önermeleri antinomiler oluşturur.

Lisanslama

Meslek birliklerinin üyelerine ait hakları toplamak için yayın kuruluşu, restoran, AVM vb. yerlerle yaptığı lisans anlaşmalarına verilen ad.

Melodi hattı

Bir esere kendine has karakterini veren nota dizisi, ezgi anlamında kullanılır.

Mutatis mutandis

(Lat.) "Gerekli değişiklikler yapılmak koşuluyla" anlamına gelir.

Müzik eseri

Her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir.

Original eser

Remiks, aranjman, cover gibi işlenme eser olmayan; bir eserin ilk sunulduğu hâli.

Orkestrasyon

Bir müziği seçilen enstrümanlarla oluşturulan orkestranın icrası için uygun hale getirme işlemidir.

Plagiarius

(Lat.) Bkz. "korsan"

Playlist

(İng.) Yayın kuruluşlarının yayınladıkları parçaların listesi.

Public domain

(İng.) Bkz. "kamu malı"

Somut mülkiyet

Taşınabilir ve/veya taşınmazlardan oluşan maddesel mal varlığı üzerindeki iyelik.

Somut sermaye

Bir yatırıma sermaye niteliğindeki somut mülkiyet varlığıdır.

Soyut mülkiyet

Bir nesneye iliştilirilmiş, o nesneden ayrı bir değır oluşturan tasarım, fikir ve sanat eserleri gibi yaratıların iyeliğı.

Soyut sermaye

Bir yatırıma sermaye niteliğindeki soyut mülkiyet varlığıdır.

Tabii Hukuk doktrini

Rönesans'ın bir sonucu olarak görülebilecek bu doktrine göre insan zekâsının ve aklının bir sonucu olan fikrî haklar, insanın doğuştan sahip olduğı haklar kategorisinde değırlendirilmeye başlanmıştır. Böylece soyut mülkiyet hakları hukuken idarî otoritenin tanıdığı kimi haklar, örneğın imtiyazlar, kategorisinden çıkıp insanların doğuştan sahip olduğı doğal haklar kategorisine geçmiştir.

Tarihsel olay

Tarihin akışını etkileyip ona yön verecek derecede önemli olay, olgu, gerçekleşmiş şey.

Temsilî alan

Eserlerin kamuya sunulduğu yerlerin genel adı.

Tespit

Seslerin veya ses temsillerinin veya ses ve görüntülerin anlaşılabilir, çoğaltılabilir veya iletilebilir şekilde bir araca kaydedilmesi işlemidir.

Tipografi

Dökme metal harflerin kompozisi ile yapılan, Gutenberg'in bulunduğu baskı tekniği.

Birinci Bölüm

Soyut Mülkiyetin Kabulü

1. Soyut Mülkiyetin Kabulü

İster başka bir evrenden¹ gelsin, ister *Apollon*'un lirine eşlik eden Zeus'un güzel kızları Musalar² fısıldasın, ister bildiklerimizin sadece yeni birleşimlerinden başka bir şey olmasın --öyle ya, hiçbir şey pozitif bilimlerin dediği gibi yoktan var olmuyorsa, her fikir aslında bildiklerimizin yeni birleşimlerinden ibarettir; telif hakları fikrinin doğuşuna da sebep olan matbaayı Gutenberg, üzüm sıkma tezgâhı ile bozuk para presini birleştirerek yapmamış mıydı?- fikir ve sanat eserlerinin varlığı insanlık tarihi kadar eskidir. Mağara duvarlarındaki resimlerin, heykelciklerin, ritüellerde söylenen şarkıların, dansların bir sahibi vardı. Bugün bile anonim olarak adlandırdığımız eserlerin bir sahibi olduğu muhakkak. Ancak insanın somut şeyler üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olabileceği fikrinden ayrı, soyut üretimlerinin üzerinde de mülkiyet hakkı sahibi olabileceği fikrinin ortaya çıkıp olgunlaşması çok uzun zaman almıştır.

Taklit, korsan eser ve fikir hırsızlığı internet gibi kontrol edilmesi oldukça güç yeni iletişim ortamlarının da

¹ Eflatun, yaşadığımız dünyadaki her şeyin "idealar evreni"ndeki asıllarının bir yansıması olduğunu söyler.

² Yunan mitolojisine göre Apollon müzisyen, ozan ve biliciydi. Tanrılar'ın dağı Olympos'dan sıkılır Ege'nin iki yakasındaki dağlarda yaşardı. Esin perileri Musalar'ın onun lirine eşlik ederken öğrendiklerini sanatçılara fısıldadığına inanılırdı. Bu yüzden Avrupa'nın bilinen ilk kitapları *İlyada* ve *Odysseia*'nın yazarı olarak kabul edilen Homeros iki kitabın başında da esin perisini ilham için anar.

varlığıyla ciddi bir sorun haline gelmişken, bu konuya türk insanının dikkatini çeken 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 2004 yılında AB Gümrük Birliği Mevzuatı uyum çalışmaları sebebiyle uğradığı kapsamlı değişiklik olmuştur. Bu değişiklik kamuoyunda "Korsanla Mücadele Yasası" olarak bilinir ancak mücadele henüz istenen düzeye taşınamamıştır ve "Avrupa Toplulukları Komisyonu 2009 Yılı Türkiye İlerleme Raporu"nda hâlâ bir fasıl olarak bulunmaktadır.³ Taklit, fikir hırsızlığı ve korsan eserle Herkül bile baş edememiştir:

"Herakles (bilinen ismi ile Herkül), köpeğinin dışında oluşan mor lekelerin, hayvanın salyangoz yemesinden kaynaklandığını fark eder ve bu salyangozları kullanmak suretiyle mor renkli bir boya elde eder. Daha sonra elde ettiği bu mor boyayı ihtişamlı bir kaftan yapmak için kullanır ve bu kaftanı, Fenikelilerin Lübnan kıyısındaki sur kenti Tyre'nin kralına hediye olarak verir. Kral, bu hediyeyi o kadar çok beğenir ki bundan sonra Fenike'yi yönetecek kişilerin, bir kraliyet sembolü olarak bu mor kaftanı giymelerini emreder. Bir anda Herakles ve Tyre kenti bu yeni ürünün pazarı haline gelir ve krallık, bu mor kaftan ile tanınmaya başlar. Aristo dahi yazılarında, bu kaftanın değerinin, ağırlığının 10 ya da 20 katı kadar altına eş değer olduğunu belirtmiştir. Ve fakat Tyre'nin bu husustaki tekeli pek fazla sürmez. Hem Mısırlılar hem Yahudiler, bu formülü taklit ederek kendi kraliyet renklerini elde ederler. Tyre'nin

³ "Avrupa Toplulukları Komisyonu 2009 Yılı Türkiye İlerleme Raporu," 4.7. Fasıl 7: Fikrî Mülkiyet Hukuku

pazarı ve satışları bir anda kesilir ve Herakles, büyük ve derin bir hüzne kapılır.”⁴

Antikiteden kalma bir efsanede rastladığımız bu fikrî ürünün taklit edilmesi olayının Herkül’ü ve bir anda mor kaftan sanayisinin merkezi haline gelen Tyre pazarını ne kadar “büyük ve derin bir hüzne” sürükleyebileceğini günümüz rakamlarıyla anlamaya çalışalım:

“McCalman (2000) tarafından yapılan ilginç bir deneysel çalışma gösteriyor ki TRIPS⁵ ülkeler arasında geniş gelir transferi meydana getiriyor, tüm ülkelerin net dış transferi ile birlikte toplam tutar 6230 milyon amerikan dolarına eşit. ABD tüm dâhili transferin %70’inden fazlasını alıyor, uzaktan Almanya, Fransa ve İtalya tarafından takip ediliyor. Şaşırtıcı şekilde, gelişmekte olan ülkeler harici transferin sadece %40’ından sorumlu. Daha da şaşırtıcı olan, en geniş miktarlarda harici transfer Kanada, Brezilya, İngiltere, Hindistan, Meksika ve Japonya’dan geliyor. Bu tam anlamıyla Kuzey ve Güney ülkelerinin karıştığı bir pota oluşturuyor. Bu pek çok gelişmiş

⁴ “Korsan Üretim, Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler”; Av. N. Berkay Kırıcı; Ankara Barosu Dergisi; 2004/3; s.55

⁵ *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights* (Fikrî Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlişkili Yönü Üzerine Sözleşme)

ülkenin TRIPS'den önce IPR⁶ haklarını ABD kadar güçlü korumadığı gerçeğini ortaya çıkarıyor.”⁷

2. Kültür ve Telif Hukuku Antinomisinin Uluslararası Boyutu

Görüldüğü üzere fikrî mülkiyet hakları ülkeler arasında çok büyük meblağlarda gelir transferine sebep oluyor ve gelişmekte olan ülkeler dışarı daha az para kaçırmak isterken, gelişmiş ülkeler başta ABD, TRIPS'den kaynaklı büyük gelir elde ediyor. Gelişmekte olan ülkelerde yaşayanlar dış kaynaklı bilgisayar programı, film, müzik gibi ürünleri internet vasıtasıyla Rusya, Çin gibi bilişim alanında imkânları ileri ama telif hakları alanında Batı ülkelerine göre esnek yasalara sahip ülkelerde konuşlanan korsanlardan elde ediyorlar. Bu korsan ürüne yönelimin başlıca sebebi Batı kaynaklı orijinal kopyaların fahiş fiyatları: Bir film, müzik ya da yazılım CD veya DVD'sinin ABD'deki veya AB'deki gelir durumuna göre normal olan fiyatı, gelişmekte olan ülkelerde asgari ücretli bir çalışanın aylık gelirin yarısından fazlasına karşılık gelebilmekte. Rusya Bilgi Teknolojileri (BT) vekil bakanı ise ülkesinde çok ciddi bir sorun olan korsanlığın müsebbibinin yazılım satıcıları olduğunu söyleyerek olaya yeni bir boyut katıyor:

⁶ *Intellectual property rights* (Fikrî mülkiyet hakları)

⁷ “*The economics of intellectual property protection in the global economy*”; Edwin L.-C. Lai; Visiting Fellow, Princeton University; Associate Professor, City University of Hong Kong; April 2001; s.3

Rusya’da bir öğretmenin 12 sınıf bilgisayarına lisanssız *Microsoft Windows* ve *Office* yazılımlarını yüklemekle suçlanması, ülkede yazılım korsanlığını gündeme getirmişti. Dava dönemin Rusya Başkanı Vladimir Putin ve eski lider Mikail Gorbaçev’in dikkatini de çekti ve suçlamaların düşmesi çağrısında bulundular. Rus mahkemeleri davayı “saçma” bularak reddetti ve öğretmen hakkında takipsizlik kararı verdi.

Korsanla mücadele grubu *Business Software Alliance*⁸ Rusya’yı taklit program kullanımı konusunda en kötü durumda ülkeler listesinde ilk onda gösteriyor. Rus BT vekil bakanı Dimitri Milovantsev Moskova’da katıldığı bir bilgilendirme toplantısında yazılım korsanlığının ülke için “çok ciddi bir sorun” olduğunu kabul etti. Rusya’da halkın ortalama gelirinin düşük olmasının daha ucuz olan korsan kopyaların kullanımının bir sebebi olduğunu söyledi. Aynı zamanda kısıtlayıcı ve pahalı lisanslama politikalarıyla bazı yazılım firmalarının tutumunu da kınadı. *Microsoft*’u partnerlerine önceden *Windows* yüklenmemiş bilgisayar satma izni vermemesi ile özellikle ayırdı: “Eğer *Linux* yüklemek istiyorsanız *Microsoft*’u silmek zorundasınız, bu da her bir bilgisayarın maliyetini (gereksiz yere) 50\$ arttırıyor.” Milovantsev kanunî uygulamaların sahte yazılım kullanırken yakalanan bireylere değil, onu üreten suçlulara yönelmesi gerektiğini söyledi: “Lisanssız yazılım kullanımı ile aralıksız mücadele ediyoruz, ama tüketicilerle mücadele etmemize gerek yok, o yazılımı geliştirenlerle mücadele

⁸ Ülkemizde kısa adı BSA ile daha çok tanınan bu grup taklit yazılım kullanan işyerlerini takip edip baskınlar düzenlemektedir.

etmeliyiz,” dedi. Milovantsev, uluslararası BT dış kaynak kullanımı sağlayıcı pazarında rekabet ve ülkeye yatırımı teşvik konusunda da adımlar atan Rusya’nın iş endüstriyel fikrî mülkiyet haklarına gelince “çok sıkı ve katı” pozisyonunu sürdürdüğünü belirtti.⁹

AB de Microsoft’u tekel oluşturmak ve rekabet kurallarını ihlal etmekle suçlamış ve on yıllık anlaşmazlıkta bu şirkete 1 milyar 680 milyon avro ceza kesmişti. Avrupa Komisyonu’nun kaygısı *Windows* işletim sisteminin yer aldığı pakete *Internet Explorer* programının da eklenmesinin rekabet kurallarını ihlal etmiş olabileceği yönündeydi.¹⁰

Antikitede fikrin değil nesnel üretimin ederi olabileceği anlayışını çok net gördük. Herakles tesadüfen daha önce emsali olmayan bir keşifte bulunur ve mor kumaş boyasını keşfeder. Ürettiği kaftanların satışından kendisi de *Tyre* de büyük gelir elde eder, daha sonra başka insanlar da mor boya yapmanın yollarını bulur ve *Tyre* pazarı tekel olmaktan çıkar. Fikrî üründe patent, tescil nosyonu ve hukukî örgütlenmesi o çağda olmadığı için bu durumda yasadışı veya şaşılacak hiçbir şey yoktur. Telif hukuku ve kültür antinomisi öncesi dönem de diyebiliriz buna.

⁹ “Russia hits out at Microsoft licensing”; Andy McCue; CNET News; http://news.cnet.com/Russia-hits-out-at-Microsoft-licensing/2100-7348_3-6160083.html; 16.2.2007

¹⁰ “Microsoft - AB tarayıcı savaşı bitiyor”; ntvmsnbc, BBC Türkçe; <http://www.ntvmsnbc.com/id/25033224/>; 17.12.2009

Bugünden, içinde bulunduğumuz kültürden bakarak geçmiş, başka kültürleri yargılama pratiğimiz çok yaygındır. Nitekim, kendi kültürü açısından telif hukukuna bakışın yol açtığı antinomiye çok net bir örneği az önce Rusya-ABD-AB arasında Microsoft anlaşmazlığı üzerinden gördük. Rus BT vekil bakanı Dimitri Milovantsev Microsoft'un lisanslama politikasını kısıtlayıcı görüyor, çünkü bu firma bilgisayarla birlikte insanların tercih etmeyip silebileceği bir yazılımı verip parasını da peşinen alıyor. Demek ki rus ticaret kültürüne aykırı bir durum ve bakan haklı bir açıklamada bulunuyor. ABD ve AB açısından önceden bir programın bilgisayara yüklenip parasının alınması sorun değil, bilgisayar ve yazılım şirketleri arasındaki yasal bir ortaklık. ABD ve AB ticaret kültürü açısından bu normal ve rus bakanın açıklaması "saçma". AB ise, adı geçen yazılımın bulunduğu pakete *Internet Explorer* programının da eklenmesinin rekabet kurallarını ihlal etmiş olabileceği yönünde. ABD ticaret kültürü için bu da sorun değil ve belki de "saçma" idi çünkü on yıl boyunca bu uygulamada diretildi, sonunda ilgili yazılımın anlaşmazlığa sebep olan program çıkarılmış versiyonları AB'de piyasaya sürüldü. Rus mahkemelerinin ve devlet idarecilerinin "saçma" bulduğu ise ticarî amaçla kullanılmayan yazılımlardan telif hakkı istenmesi. Rus kültürüne göre öğretmen bilgisayarlara eğitim amaçlı yazılım yüklemiştir ve cezalandırılmasının istenmesi "saçma"dır, kültüre göre diyoruz çünkü dava sonuca bağlanmamıştır bile, doğrudan reddedilmiştir. Rus bakanın iş endüstriyel fikrî mülkiyet haklarına gelince "çok sıkı ve katı" pozisyonunu sürdürdüğünü belirtmesi ticarî kullanımda telif hukuku açısından ABD ve AB ile aynı fikirde olduklarını gösteriyor. Türkiye'de de BSA faaliyet

göstermektedir, ancak ticarî olmayan mekânlarda denetim hakkı yoktur.

Sonuçta ABD de *Microsoft*'un aşırı büyüyerek tekel haline geldiğine kanaat getirip, bölünüp iki ayrı şirket haline getirilmesine karar verdi. Tekelleşme demişken, tekel ve kamu teşekkülü oluşturmak fiilen ABD ticaret kültürüne uygun olmayabilir, fakat rus ticaret hayatında dünya çapında tekel oluşturan çok büyük kamu teşekkülü bulunabilir. (Rus kamu teşekkülü Gazprom dünyanın en büyük enerji şirketlerindendir.)

3. Soyut Mülkiyetin Tarihçesi

3.1. İlkçağ

Antikitede soyut mülkiyetin hukuken kabul edilip korunduğuna dair bir işaret yoktur. Roma hukukunda maddi ve gayri maddi haklar ayrımı yapılıyordu, ancak gayri maddi hak kapsamına fikir ve sanat eserleri değil, miras hakkı gibi haklar giriyordu. Bir resmin mülkiyeti kâğıt ve boyanın sahibine aitti, resmi yapan herhangi bir başka hak iddia edemezdi. Aynı şekilde bir edebî eserin mülkiyeti de üzerine yazılı olduğu materyale sahip olana ait kabul ediliyordu. Çoğu zaman eser sahibinin adı bile anılmadığından pek çok eser anonimleşmiş ya da Ezop (Aisopos), Dede Korkut veya Homeros gibi bilinen bir isim altında birleştirilmiştir. Ezop'un yaşayıp yaşamadığı bile şüphelidir ancak milattan önceki pek çok hikâye ve neredeyse fabl türü kendisine atfedilmiştir. *İlyada* ve *Odyseia*'nın birkaç ayrı üslup ve teknikte yazılmış

olmasından hareketle kaç ayrı yazara ait olabileceği konusunda araştırmalar yapılmıştır, hatta bir İngiliz bilgin denizcilikten anlamaması sebebiyle yazarlardan birinin kadın olabileceği sonucunu bile çıkarmıştır.¹¹ Ozan ve kam olan Dede Korkut ise değişik zaman ve olaylarda ortaya çıkarak, hikâye anlatıcısı bir kişiden çok evliya görünümü sergiler. Romalı halk ozanı Martialis'in (MS. 42-104) eserlerini kendi eseri gibi tanıtan Fidentinus'a hitaben sözleri, eser sahipliği ile ilgili dönem görüşünü çok iyi yansıtmaktadır. Martialis şiirlerini kendi ağzından çıkmalarıyla "azat edilmiş kölelere" benzetiyor ve Fidentinus'u da yeni azat edilmiş köleleri kaçıran bir korsana yani "*plagiarius*" benzetiyor.¹²

"Ey Fidentinus, kitaplarımı halka kendi eserlerin gibi tanıttığın rivayet olunmaktadır. Şiirlerimi, ismimi zikrederek icra edersen hepsi senin olsun; yok, şiirlerimi kendi şiirlerinmiş gibi halka arz edeceksen, evvela bir kitap satın al ki bunlar senin olsun."

Martialis Fidentinus'un bir kitap satın alarak şiirlerin sahibi olabileceğini kabul ediyor; eğer kitap almayacaksa en azından ismini anmasını istiyor, yani herhangi bir telif hakkı beklentisi söz konusu değil.

¹¹ *Odysseia*; Homeros; Sander Yayınları; 1970; Türkçesi: Azra Erhat, A. Kadir; çevirenin önsözü s.13

¹² "Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Düzenlenen Cezai Hükümler"; Soysal, Tamer; Legal Hukuk Dergisi; Ekim 2005 (s.625-660); s. 5

Görüldüğü üzere intihal yani *plagiat* ilk çağda sadece moral bir sorundu. Eski Yunanistan'da ve Roma'da şiirleri bin nüshaya kadar kopya eden müesseseler bulunduğunu, hatta Romalı müelliflerin eserlerinden kazanç elde ettiklerini biliyoruz.¹³ Gelişmiş Roma hukukunun buna rağmen bir düzenlemeye gitmemesini ihtiyaç duyulmamasına bağlayabiliriz. Romalı hukukçular madde ile eser arasında bir ayırım yapmamışlardır. *Proculianlar* ile *Sabinianlar*'ın Specificationun hukukî sonuçları hakkındaki ihtilaflarında sadece malın taşıyırı dolayısıyla meydana gelen yeni mal üzerindeki mülkiyetin kime ait olacağı tartışılmış, maddede cisimleşen eserin gayri maddi bir mal, bir değer olabileceği akla gelmemiştir.¹⁴ Şiirler önemli günlerde ve gösterilerde okunuyor, tiyatro oyunları sahnelerde oynanıyor ve icracıları dışındakilerin eline geçmesi mümkün olmuyordu, çünkü yazı materyalleri kısıtlıydı ve baskı teknikleri bilinmiyordu. Elle çoğaltılması çok güç olan eserler yaygınlaşamıyor ve koruma gerektirecek miktarda bir ekonomik değer oluşmuyordu.

3.2. Ortaçağ

Sanatçılar bir kilise veya derebeyi himayesinde çalışıyorlardı. Serbest çalışan ilk besteci *Beethoven*'a kadar bu durum müzisyenler için değişmedi. Hatta *Mozart*'ın babasına yazdığı mektuplardan, başpiskoposun hizmetinde

¹³ *Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri*; Dr. Ayiter, Nûşin; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 309; 1972; s. 14

¹⁴ A.g.e. Ayiter, Nûşin; s. 14-15

çalışırken statüsünün oda hizmetçisi olduğunu anlıyoruz. Bu şekilde zaten ücretini alan sanatçıya ayrıca bir telif hakkı ücreti düzenlemesine gerek duyulmadığı anlaşılıyor.

Aynı şekilde, yazılan eserler yazarın bağlı olduğu kilise veya okulun malı sayılıyor ve çoğu zaman yazar adı bile anılmıyordu. Kültürel olarak bireyin değil lonca veya cemaatlerin ön planda olduğu Ortaçağ'da bu uygulama yaygın ve normaldi.

3.2.1. İslam Hukuku

İslam hukukunda bilginin parayla alınıp satılamayacağı kuralı uygulanmıştır. Kuran-ı Kerim ayetlerinde, hadislerde insanlar bilgi (ilim) sahibi olmaya çağrılmakta ve "ilim nerede bulunursa alınması gereken müminin kayıp malı" olarak nitelenmektedir.¹⁵ İslam hukukunda bilginin, özellikle dinen farz olan bilginin ticarete konu olması caiz görülmemiştir. Ancak kâğıt, mürekkep gibi kitabın bilgi dışında kalan maddî kısımları ticaret konusu olarak kabul görmüştür ve alınıp satılması caiz kabul edilmiştir. Yani İlkçağdan beri var olan soyut yaratının mülkiyeti değil, ortamının mülkiyeti olabileceği kabulü İslam hukukunda sürmektedir.

¹⁵ *Fikrî Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Suçlar*; Dr. Yazıcıoğlu, Yılmaz; On İki Levha Yayıncılık; 2009; s.18

3.3. Yeniçağ

3.3.1. Tarihsel bir Olay Olarak Matbaa'nın Keşfi

Baskı tekniklerinin tarihi yazının tarihiyle koşut gider. Bildiğimiz en eski yazı örneklerine sahip Sümerler kil üzerine çeşitli kalıplar kullanarak baskı yapıyorlardı. 6. yy.da Çinliler ksilografi --oyma ağaç kalıplarla baskı- ile çoğaltma tekniğini kullanmaya başlamışlardı. *Elmas Sutra* 932 yılında Çin'de bu teknikle basılan ilk kitaptır. Bu baskı aletleri Türk ve Moğol akınlarıyla, Marco Polo gibi gezginlerin Doğu seyahatleriyle Avrupa'ya kadar yayılır.¹⁶ Johannes Gutenberg (1400-1468) kuyumcu ustalığından gelen bilgi-beceriyle tek tek harflerin dökme metal kalıplarını hazırlar ve bu harflerin kompozesi ile Mainz'de 1455'de İncil'i çoğaltır. Tipografi tekniği denen bu yeni baskı tekniği ve yazının çağdaş ortamı kâğıdın kullanımı değişik eserlerin büyük sayılarda ve hızla çoğaltılmasını öylesine kolaylaştırmıştı ki Avrupa'da 15. yy.da otuz beş bin civarında kitabın basıldığından bahsedilmektedir.

Amerika Kıtası'na Kristof Kolomb'dan çok önceleri de gidilmiştir. Kolomb'dan önce çizilen haritalarda ve çeşitli kitaplarda Amerika Kıtası, Pîrî Reis'in aktırdığı şekliyle Antilya kıyıları yer alıyordu. Bunu örneğin Pîrî Reis'in Amerika kıyılarını, hatta ancak 1818'de 'keşfedilebilen' Güney Kutbunu, haritanın çizilmesinden altı bin sene önce eriyen buzullardan oluşan sahili ve dahası ancak 1951

¹⁶ "Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Düzenlenen Cezai Hükümler"; Soysal, Tamer; Legal Hukuk Dergisi; Ekim 2005 (s.625-660); s. 6

senesinde 'bulunan' dağları ile çizdiği haritasından ve sol altında Güney Amerika kıtasının ortasına yazdığı notlardan anlıyoruz:

"Kolomb eline geçen bir kitapta Kuzey Afrika denizinin sonunda başlayan kıyılarda ve adalarda çeşit çeşit maden yatakları varlığını okumuştur. .../...yeni bir adaya varırlar. Kolomb ve ekibi kıyıya demir atıp on yedi gün orada kalabilirler. Çünkü o adanın halkı görmüştür ki kendilerine bu yabancılardan bir zarar gelmemektedir. Balık avlayıp filikalarıyla Kolomb'un ekibine getirirler. Bunlar da onlara boncuk verirler. Oraların halkınca boncuğun değerli olduğunu Kolomb yolculuğa çıkmadan önce okuduğu kitaptan öğrenmiştir."¹⁷

Yeni Dünya'ya gidiş gelişlerin çok önceden başlaması Avrupa açısından tarihsel olarak Kolomb'un oranın ilk kâşifi olmasına engel değildir; çünkü keşfedilen topraktan öte onun avrupalılar için etkin kullanımı, yani kolonileşmeydi. Aynı şekilde çeşitli baskı, matbaa tekniklerinin Gutenberg'den önce varlığı da Avrupa açısından onun matbaanın kâşifi olmasına engel değildir; çünkü bu sefer de keşfedilen sadece bir baskı tekniği değil, gene onun avrupalılar için etkin kullanımıydı. Matbaanın etkin kullanımı ile çok sayıda ve çeşitlilikte yazının hızla çoğaltılabilmesi matbuatın halkın da ulaşabileceği kadar bol ve ucuz bir hale gelmesini sağladı. Manipülasyona açık kulaktan dolma bilgilere değil birinci el kaynaklara ulaşabilen, birbirinden, yeni fikir ve keşiflerden haberdar

¹⁷ "Mostar" Dergisi; Potur, Bekir Şamil; Ekim 2007

olabilen insanlar daha organize ve bilinçli hale geldi:
Avrupa'da Rönesans ve reform hareketleri başladı.

3.3.2. İmtiyazlar Dönemi

Telif Hukuku Açısından bir Başlangıç: "Copyright"

Kavramının Ortaya Çıkışı

Matbaa sayesinde istenen eser büyük sayılarda düşük maliyetle çoğaltılabiliyordu ve talep de vardı; kârlı yeni bir iş sektörü doğmuştu. Kısa sürede büyük sermayedarlar bu sektörde yerini aldı. Ancak herkesin istediği eseri istediği kadar kopyalayabilmesi, aynı eseri çoğaltan matbaaların kârı bölüşmesi anlamına geliyordu, hem her türlü fikrin kontrolsüzce yayılması idarî otoriteler için kabul edilemez bir durumdu. Kanunî düzenleme yapma ihtiyacı sonunda doğdu: İmtiyaz hakları dağıtılmaya başlandı.

"Copyright" kavramı bu dönemde ortaya çıkan basım imtiyazının ifadesidir. İmtiyaz hakkı almadan baskı yapmak yasaktı ve bir eserin imtiyazını alan yayınevinden başkası onu çoğaltamıyordu. Bunun idarî otorite için en güzel yanı kendine muhalif eserlerin yayınıni engelleyebilmesiydi.¹⁸

İlk matbaa imtiyazı 1469'da Venedik'te *Giovanni Spira* isimli bir matbaacıya verilmiştir.¹⁹

¹⁸ İngiltere'de lisans kanunu uyarınca basılan eserin Anglikan Kilisesi'ne ve devlete muhalif olmadığını, genel ahlâka, edebe uygun olduğunu tanıtlayan bir belge alması mecburiydi.

¹⁹ *Fikrî Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Suçlar*; Dr. Yazıcıoğlu, Yılmaz; On İki Levha Yayıncılık; 2009; s.20

Yayıncıların büyük paralar kazandığı bu dönemde yazarlar büyük sıkıntı içindeydi, çünkü yazarlara henüz eser sahibi diyemiyorduk. Eserin sahibi "copyright" yani kopyasını çoğaltma hakkına sahip olan yayıneviydi ve imtiyazından gelen bu hakkı sınırsızca kullanabiliyordu. Yazarın hakkını korumak için bir düzenleme yapılmamıştı, bu sorunu yazarla yayıncının kendi arasında çözdüğü varsayılıyordu. Gerçekte ise yazarın tek kazancı eserinin el yazması orijinalini yayınevine verirken ne alabilirdiyse oydu. Bu dönemde 'eser sahibi' diyebileceğimiz ilk yazar gene Venedik'te 1486'da kendine *Venedik Tarihi* isimli eserinin imtiyazı verilen *Sabellius*'tur. I. *François* ve II. *Henri*'nin *Rabelais*'e eserlerini basıp satmaktan başka, o ana kadar yayınlanmış olanları gözden geçirip düzeltme ve haksız yere kendinin eseriymiş gibi tanıtılanları imha hakkı tanıyan imtiyazları da dikkat çekicidir.²⁰

Yazarlara ilişkin ilk hukukî düzenleme İngiltere'de 1709 tarihinde çıkan Kraliçe *Anne*'in adı ile anılan kanundur.²¹ Yazarların ve ailelerinin düştüğü zor duruma tepkiler bu yeni düzenlemeye ihtiyaç doğurur ve kitap yayın hakları yayınevinden alınıp yazara devredilir. "Statute of Anne" uyarınca yazar veya mirasçıları 14 yıllığına eserin basım-yayın haklarına sahip oluyordu ve bu süre sonunda yazar

²⁰ *Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri*; Dr. Ayiter, Nûşin; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınları No: 309; 1972; s. 16

²¹ "8 Anne c. 19, an act for the encouragement of learning by vesting the Copies of printed books in the Authors or Purchasers of such Copies during the times therein mentioned"

hâlâ hayattaysa süre yenileniyordu. Bu arada denetim elden bırakılmamıştı, zira bu yasadaki faydalanabilmek için eserin kitapçılar loncasına tescili ve 9 kopyasının loncaya bırakılması şartının yerine getirilmesi gerekiyordu. Yazarlar için çıkan bu yasa eser sahibinin soyut mülkiyetinin kabulü konusunda ilk örnektir, bunu plastik sanatlar, müzik ve sahne sanatları için yapılan düzenlemeler takip etti. Avrupa'da imtiyazlar dönemine tamamen son vermek ve her türlü eser sahipliği hakkının onu meydana getirene devri için ise bir devrim gerekti.

3.4. Yakınçağ

Fransız Devrimi

Soyut mülkiyetin kabulü matbaacılığa başlayan büyük sermayedarların tekel oluşturabilmek için idarî otorite ile imtiyaz anlaşmaları icat etmesi sayesinde olmuştur. İdarî otoritenin imtiyaz dağıtırken elde ettiği yayıncılığın ve fikir dünyasının kontrolü ise bugüne kadar süregelen bir imkân olmuştur. --Türkiye'de sansasyonel şekilde yayımı ve satılması yasaklanan son kitap alman mahkemelerinin girişimiyle 2007'de Adolf Hitler'in *Kavgam* adlı kitabı olmuştur. Almanya ve Fransa'da bu kitap II. Dünya Savaşı'ndan beri yasaktır.-

Somit ortamından ayrı, soyut bir fikir ürünü olarak eseri meydana getirenin eser sahibi olarak mülkiyet hakkının kabul görmesi ise Rönesans'ın sürüklediği Tabii Hukuk doktrininin bir ürünüdür: İnsan zekâsının ve aklının bir sonucu olan fikrî haklar, insanın doğuştan sahip olduğu

haklar kategorisinde değerlendirilmeye başlanmıştır.²² Böylece soyut mülkiyet hakları hukuken idarî otoritenin tanıdığı kimi haklar, örneğin imtiyazlar, kategorisinden çıkıp insanların doğuştan sahip olduğu doğal haklar kategorisine geçmiştir. Tabii Hukuk doktrini ile ortaya çıkan soyut mülkiyetin kabulü ve bunun kanun koyucular tarafından tüm Avrupa'da uygulamaya geçirilmesi ancak Fransız Devrimi'nden sonra 1791 ve 1793 tarihli Devrim Kanunları ile gerçekleşebilmiştir. Teorinin Fransa'daki temsilcileri *D'Hericourt* ve *Voltaire*'dir.²³

4. Soyut Mülkiyet Alanında İlk Hukuk-Kültür Antinomisi

Telif hukuku imtiyazlar şeklinde idarî otoritenin dağıttığı bir hak olarak ortaya çıkmıştır. Ancak Rönesans'ın şekillendirdiği yeni toplum kültürü bireyciliği ve birey haklarını ön plana çıkarmaya başlamıştı. Böylece bir kültür-hukuk antinomisi oluştu. Tabii Hukuk doktrininin Kraliçe Anne Kanunları ile ilk, Fransız Devrimi ile de nihaî olarak kabulü ardından eser sahipliği sorunu giderilse de, eser sahipleri ile yapımcı/yayıncılar arasındaki soruna bir nihayet getirilemedi. Bunu ileriki bir bölümde, telif hakları alanında çalışan kurum temsilcileri ile görüşürken, yapımcı meslek birliğinin toplanan telif ücretlerinden fazla pay aldığından şikâyet eden eser sahibi meslek birliği temsilcisinin beyanında

²² *Fikrî Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Suçlar*; Dr. Yazıcıoğlu, Yılmaz; On İki Levha Yayıncılık; 2009; s.21

²³ A.g.e. Ayiter, Nûşin; s. 29

göreceğiz: Yapımcıların eser sahibiyle eşit ortak olmasından yakınıyorlar.

Fiilen eser sahipleri ile yapımcıların ve yayıncıların yaptığı kısıtlayıcı anlaşmalar da ayrı bir sorun teşkil etmekte. Eser sahibinin baştan önüne sürülen sonraki birkaç eserinin yapım/yayın hakkını da peşinen almak gibi koşullar, eserin farklı alanlarda kullanım haklarına ortak olmak gibi talepler piyasaya yeni çıkacak eser sahiplerini zor duruma sokmakta, sermaye oluşturmalarını olumsuz etkilemektedir.

5. Günümüzde Soyut ve Somut Mülkiyet Arasındaki Ayrımcı Uygulama

Batı'da 21. yy.a uzanan hâli ile her türlü fikir ve sanat eseri sahipliği hakkının onu meydana getirene ve ölümünden sonra da mirasçılara devri Fransız Devrimi'nin ardından gerçekleşmiştir ancak soyut mülkiyetlerin somut olanlardan bir farkı bulunmaktadır, o da somut olan mal varlıklarının miras yolu ile devri nesiller boyu süresiz gerçekleşirken, soyut olanlar değişik kanunlarla öngörülen sürelerden sonra kamulaştırılırlar. Tüm toplumun faydalandığı üretim araçlarının, dev bir holdingin veya ülke bütçelerinden fazla sermayenin mülkiyeti sınırsız ve süresiz nesiller boyu miras yoluyla mirasçılara aktarılabilirken, Batı'daki modelin bir örneği olarak örneğin Türkiye'de bir fikir

sanat eserinin mülkiyetinden kaynaklanan gelirden mirasçıları ancak yetmiş yıl süreyle faydalanabilmekte.²⁴

Bir fikir veya sanat eserinin nesnesi, yani somut mülkiyet tahvil gibi değerini korumaya devam etmektedir. Bir tablo ressamının elinden çıktıktan sonra elden ele değer kazanarak devreder. Resim bir fikrî üründür ve ressam aynı imtiyazlar döneminde yazarla yayınevi arasındaki ilişkide olduğu gibi resmini satarken bir defalık ücret alır; artık resim alelade bir mal gibi işlem görür ve ilk satış değerinin binlerce katını bulan fiyatlara defalarca el değiştirir. El değiştiren sadece kanvas ve boya değildir, bir fikir ürünüdür; ancak İlkçağ zamanındakilere benzer uygulamalarla günümüz sanatçısının Martialis'den²⁵ pek farkı yoktur. Soyut yaratının bağlı olduğu maddeye sahip olan onu kendi malı olarak alıp-satabilmekte ve sanatçıya veya mirasçılarına fikrî ürünleri karşılığı doğan ranttan Herakles gibi "büyük ve derin bir hüzn"den fazlası kalmamaktadır.

²⁴ FSEK, "B Hakları Kullanabilecek Kimseler", Madde 19, Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/12. md.

²⁵ bkz. daha önceki bir bölüm: "Soyut Mülkiyetin Tarihçesi ve İlk Hukuk-Kültür Antinomisi", "İlkçağ"

İkinci Bölüm

Türk Hukukunda Telif Hakları Mevzuatı

Bu bölümde 1850'den, yani başlangıcından günümüze Türkiye'deki telif hakları düzenlemelerine ve güncel mevzuata değinilmiş, hukukî ve kültürel antinomiler saptanmıştır. Ayrıca, Yargıtay içtihadına da yol açan ve bu çalışma esnasında hâlen devam etmekte olan bir telif davası da ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1. Türk Hukukunda Telif Hakları Mevzuatı

Osmanlı'ya "telif hakları" kavramı ilk Encümen-i Daniş Nizamnamesi (1850) ile girmiştir, ardından Telif Nizamnamesi (1857) ile telif hakları alanında ilk düzenleme yapılmıştır. Daha sonra yapılan en kapsamlı düzenleme olan Hakk-ı Telif Kanunu (1910) aynı zamanda Osmanlı'da telif hakkının tarif edildiği ilk kanundur ve 1952 yılında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu yürürlüğe girene kadar uygulanmıştır. Sinema ve müziğin yaygınlaşıp endüstrileşmesi üzerine denetim ve destekleme amacıyla 1986 tarihinde 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu çıkarılmıştır, ancak bu iki kanunun benzer kapsamaları zaman zaman kimi karışıklıklara da yol açmaktadır. Müzik alanında bir telif davası esnasında ortaya çıkan anlaşmazlık Yargıtay'a taşınmış, sonuçta Yargıtay "telif tescil alanı" ve "eser sahibinin hususiyeti" üzerine bir içtihatta bulunmuştur.

2. Türkiye'de Telif Haklarının Tarihçesi

Tanzimat'a kadar şer'i ve örfi hukuk sistemi uygulanan Osmanlı'da 18. yy.dan itibaren Batı hukuk uygulamaları da

yer almaya başlar, Islahat Fermanı'nın (1856) yayınlanmasından sonra da hız kazanır. Bu dönemde Osmanlı'da ilk telif hakkı düzenlemeleri yabancı uygulamalar örnek alınarak yapılmıştır. Hukuktaki geçiş dönemi sıkıntılarının yanı sıra, telif hakları uygulamalarının tetikleyicisi olarak kabul edilen matbaanın geç gelip yavaş yaygınlaşması Osmanlı'da telif hakları kavramının hukuk sistemine girişini geciktirmiştir.

Osmanlı'da "telif hakları" kavramına ilk Encümen-i Daniş Nizamnamesi'nde (1850) rastlıyoruz. Fransız Akademisi örnek alınarak, Avrupa düşünce hayatının yakından takip edilmesi maksadıyla, Umumî Maarif Meclisi'ne bağlı kurulan Encümen-i Daniş'in kuruluş ve görevleri Bu Nizamname ile düzenlenmiştir. Nizamname eğer bir eserlerin yapılan inceleme sonunda yayınına karar verilirse eser sahibine telif hakkı ödenmesine hükmediliyordu. Telif hakkının tanımı da herhangi bir şekilde dil ile ifade edilen fikrî ürün şeklinde yapılmıştı.

Telif Nizamnamesi (1857) Osmanlı'da telif hakları mevzuatı alanında ilk düzenlemedir. Bu Nizamname ile yazara hayat boyu imtiyaz tanınıyordu ve yayıncı ile yaptığı anlaşma uyarınca basılan nüshadan yayıncıya eser üzerinde zilliyet hakkı doğuyordu. Yayıncıya bastığı eserin elindeki nüshaları tükeninceye kadar tekel hakkı da tanıyordu ancak eğer kararlaştırılanın üzerinde eser çoğaltırsa yayıncı Ceza Kanunname-i Hümayunu²⁶ (1858), madde 241 uyarınca cezalandırılıyordu:

²⁶ Bu kanun Fransız Caza Kanunu'ndan (1810) çeviridir.

"Müellifin imtiyazatı aleyhine olarak basan veya bastıran ve imal ve icrası bir şahsa, yahut bir şirkete imtiyaz olarak hasredilmiş olan şeyi yapan ve yaptıran kimse bir nevi sahtekarlık etmiş olacağından tabettirdiği kütüb vesaire veyahut yaptırdığı şeyler zapt ile sahibi imtiyaza verilir ve beş mecrediye altınından yüz mecrediye altınına kadar cezayı nakdi alınır ve bu suretle hariçte tab ve imal olunmuş olanları memaliki mahrusaya ithal edenlerden kezaik beş mecrediye altınından yüz mecrediye altınına kadar cezayı nakdi ahzolunur ve bu makule matbuat ve mamulatı bilerek satanlar bir mecrediye altınından beş mecrediye altınına kadar cezayı nakdi ahzile mücazat kılınırlar."

Hakk-ı Telif Kanunu (1910), 2. Meşrutiyet'in ilanını müteakip İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin denetleme iktidarı döneminde yürürlüğe girmiştir. Telif Nizamnamesinden sonra yapılan en kapsamlı mevzuat düzenlemesidir. Bu kanunla Osmanlı'da ilk defa telif hakkı tarif edilmiştir:

"Madde 1. Her nevi mahsulat-ı fikriye ve kalemiye üzerinde sahiplerinin bir hakk-ı temellükü vardır. Bu hakka "hakk-ı telif" denir.

Madde 2. Mahsulat-ı fikriye ve kalemiye, her nevi kütüb ve müellefat ve resim ve elvah ve hutut ve mahkukat ve heykel ve plan ve harita ve mimari ve coğrafî ve topografî ve sair fennî musattahat ve mücessemaat ve musikî beste ve notaları gibi asardır."

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1 Ocak 1952 tarihine kadar Hakk-ı Telif Kanunu uygulanmıştır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (1952) öncelikle teknolojik gelişmelerle çağın ihtiyaçlarına cevap veremez hâle gelen Hakk-ı Telif Kanunu'nun boşluklarını doldurur: Bedii vasfa haiz fotoğraf ve sinema eserleri, radyo yayınları hakkında bir düzenleme yoktu. Yalnızca opera ve tiyatro telif kapsamına alınırken dans, pandomima gibi sahne sanatları kanunen korunmuyordu. Eser sahipliği açısından Hakk-ı Telif Kanunu'nda bulunan bir başka boşluk ise telif tescili yapılmamış eserlerin koruma kapsamı dışında kalmasıydı. Yeni kanun ile bu yasal boşluklar giderildi. 1983, 1995, 2001 ve 2004 yıllarında çeşitli değişikliklere uğrayan Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (kısa adıyla FSEK) kapsamlı olarak 1995 yılında AB Gümrük Birliği Mevzuatı uyum çalışmaları sebebiyle değişikliğe uğrarken, 2004 yılındaki değişiklik halk arasında "korsanla mücadele kanunu" olarak bilinir.

Sinema ve müziğin yaygınlığı, kültürle ilişkisi ve en önemlisi artık bir endüstri dalı haline gelmesi ile birlikte denetim ve teşvik amaçlı yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu sebeple 1986 tarihinde 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu çıkarılmıştır. Kanunun birinci maddesinde amacı şöyle açıklanmıştır:

"Bu Kanunun amacı; kültürle yakın münasebeti ve yaygınlığı sebebiyle, kitle haberleşme vasıtalarının en mühimlerinden biri olan sinema, video ve müzik eserlerinin, eğitici, öğretici, kültür yayıcı ve aktarıcı, ülkemizi tanıtıcı fonksiyonlarına işlerlik

kazandırmak; yapım, denetim ve gösterim, programlama konuları ile teknoloji kullanımı yönünden geliştirilmesini sağlamak; Türk sinema ve müzik sanatı sahasında çalışanlara destek vermek; sinema ve müzik hayatına milli birlik, bütünlük ve devamlılığımız açısından düzen ve ölçü kazandırmaktır.”

3. Osmanlı’ya Matbaanın Gelişinin Geciktirilmesi Antinomisi

Matbaanın Osmanlı’ya geç gelişini sadece geri kalmışlık ve çağa ayak uyduramama gibi alışlagelmiş nedenlere bağlamaya kalkmak hatalı olur. Unutmamak gerekir ki Osmanlı’da köklü ve çok işlevli bir hattatlık geleneği vardı. Kitaplar ince ince işlenmiş altın varaklı ciltleri ve sayfalarıyla, ihtiva etikleri ebru ve minyatürlerle, değişik stillerde ve ustasının hususiyetini yansıtacak kadar nitelikli harf karakterleriyle, hatta harflerden oluşturulan figürlerle aynı zamanda birer sanat eseri ve sanatçıların en önemli geçim kaynağıydı. Kısıtlayıcı dinî yorumlar sebebiyle, bu dönemde Batı’daki anlamda resim ve heykelde kendine ifade bulamayan görsel sanatların tezahürü el yazması kitaplarda, levha ve yazıtlardaydı. Ünlü modern ressam Picasso bile hat sanatını resimde varmak istediği son nokta²⁷ olarak göstermiştir. Osmanlı’nın matbaanın gelişini geciktirmesi biraz da bu kültüre korumacı yaklaşmasındandır, zira hattatlık ve hat sanatı beklendiği gibi matbaanın gelişi ardından hızla gerilemiştir. Kültürü koruma adına yapılan

²⁷ *İslâm Sanatında Türkler*, “Hat Sanatında Türklerin Yeri”; Derman, M. Uğur; Yapı ve Kredi Bankası, Binbirdirek Matbaacılık Sanayii A.Ş. Yayınları; 1976; s.53

bu uygulama, bir yandan da matbaanın sağladığı, kitaplara kolay ve ucuz erişimin önünü tıkamış ve ters etki yaratmıştır. Osmanlıya, "matbaanın gelişinin geciktirilmesi kültür adına korumacı bir yaklaşımdır" ve "matbaanın gelişinin geciktirilmesi kültüre zarar veren bir yaklaşımdır" önermelerinin ikisi de doğru ama çelişiktir. Bu tam bir antinomi durumudur.

Benzer bir uygulamayı Japonya ateşli silahlar için yapmıştır. Geleneksel kılıç yapımı, savaş sanatı ve kültürünü korumak için ülkedeki ateşli silahlar toplatılmış ve ülkeye sokulmaları yasaklanmıştır. Bu uygulama iki asır kadar sürmüştür. Japon subaylar ikinci dünya savaşında bile geleneksel katana'larını (japon kılıcı) kuşanmışlardır.

4. Güncel Mevzuatta Önceki Kapsam Karışıklığı ve Eser Sahipliği Sorunu

Sinema, video ve müzik eserlerinin telif haklarını korumak için 5846 sayılı kanundan ayrı olarak 7.2.1986 tarihinde 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle uygulamada bazı karışıklıklar ortaya çıkmış, hangisinin uygulanacağı konusunda tereddütler oluşmuştur. Benzer davalarda bazı mahkemeler 5846, bazı mahkemeler de 3257 sayılı kanunu uygulamıştır. Kanunların kapsamaları şu şekilde ifade edilmiştir:

3257 sayılı kanunun 2. maddesi:

"Bu Kanun bir sanayi ve sanat dalı olan Türk sineması ve Türk müzik sanatı ürünlerinin teşvik edilmesi,

eserlerin yapılması, denetlenmesi, dağıtılması, gösterilmesi ve icrası ve bu işlemlerden doğan telif ve gösterim ve icrası haklarının korunması esas ve usullerini kapsar.”

5846 sayılı kanunun madde 1/a:

“Bu Kanun, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını, bu haklara ilişkin tasarruf esas ve usullerini, yargı yollarını ve yaptırımları ile Kültür Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluğunu kapsamaktadır.”

Kapsamları yukarıda görüldüğü üzere iç içe geçen bu iki kanun aynı suç için farklı cezalar getirmiştir. Örneğin 3257 sayılı kanunun 8. maddesi ile 5846 sayılı kanunun 81. maddesi benzer telif korumaları getirirken, ilki için 11/c maddesine göre, diğeri içinse 81. maddenin içinde tarif edilen şekliyle müeyyideler öngörülmüş.

14.7.2004 tarihinde kabul edilen 5224 sayılı “Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun”un 16. Maddesi ile 3257 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Sinema eserleri hakkındaki bu yeni kanunda, 5846 sayılı kanunla kapsam karışıklığına yola açan eser sahipliği ve telif haklarının korunması konusuna girilmemiş ve kapsam şöyle tarif edilmiştir:

"Bu Kanun sinema sektörünün güçlendirilmesi, desteklenmesi, kayıt ve tescile de esas olacak şekilde sinema filmlerinin değerlendirilmesi ve sınıflandırılması ile Bakanlığın görev, yetki ve sorumluluğuna ilişkin hükümleri kapsar."

"Yapımcı: Eserleri üreten veya ithal eden gerçek veya tüzel kişileri ifade eder"²⁸ diyerek, sinema eseri sahipliği konusunda 3257 sayılı kanun ile hukuk sadece yapımcıyı tanıyordu. Oysa eser sahibinin yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı olması gerektiği kültürel kabuldü. "Türk sinema ve müzik sanatı sahasında çalışanlara destek vermek"²⁹ amaçlı yapıldığı belirtilen hukukî bir düzenleme tam aksine sinemanın gelişmesine engelleyici olmuş ve bu sahada çalışanları uzunca bir süre mağdur etmiştir. Bu kanunun yürürlükten kalkması ve FSEK'te eser sahipliğinin doğru tarif edilmesiyle sorun giderilmiştir.

5. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun Müzik ile İlgili Getirdiği Tanımlamalar

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu müzikle ilgili şu tanımlamaları yapıyor:³⁰

²⁸ 3257 sayılı mülga kanun, madde 3/g

²⁹ 3257 sayılı mülga kanun, madde 1, "Amaç"

³⁰ Madde 1/B - (Ek madde: 03/03/2001 - 4630/2. md.)

Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musıkî, güzel sanatlar veya sinema eseri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleridir.

Müzik eseri: Musikî eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir.³¹

Eser sahibi: Eseri meydana getiren gerçek kişidir.

İşlenme eser: Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsulleridir.

Derleme eser: Özgün eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eserdir.

Tespit: Seslerin veya ses temsillerinin veya ses ve görüntülerin anlaşılabilir, çoğaltılabilir veya iletilebilir şekilde bir araca kaydedilmesi işlemidir.

Fonogram: Sinema eseri gibi görsel-işitsel eserler içindeki ses tespitleri hariç olmak üzere, bir icrada yer alan seslerin veya diğer seslerin veya ses temsillerinin tespit edildiği ses taşıyıcısı fiziki ortamdır.

Bağılantılı haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları haklardır.

³¹ Madde 3

Komşu haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının sahip oldukları haklardır.

"İşlenme eser" olarak genel bir tanım altına alınan "cover," "aranjman," "tribute," "remiks," "hommage," kavramları FSEK "C - İşlenmeler ve Derlemeler" kısmında "Musikî aranjman ve tertipleri"³² olarak da tanımlanıyor.

6. Telif Haklarının Kullanılması³³

Mali hakları kullanma yetkisi münhasıran eser sahibine aittir.

Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır. Tüzel kişilerin uzuvları hakkında da bu kural uygulanır.

Bir eserin yapımcısı veya yayımcısı, ancak eserin sahibi ile yapacağı sözleşmeye göre mali hakları kullanabilir.

³² Madde 6/4

³³ Madde 18 - (Değişik madde: 03.03.2001 - 4630/11. md.)

7. İktibas Serbestîsi³⁴

Bir eserden aşağıdaki hallerde iktibas yapılması caizdir:

1. Alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması;

2. Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması;

3. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması;

4. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi.

İktibasın belli olacak şekilde yapılması lazımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir.

8. İşleme Hakkı³⁵

Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

³⁴ Madde 35

³⁵ Madde 21

Burada "ilham almak" ve "faydalanmak" konusunda karşımıza belirsiz bir durum çıkıyor. Kanunen eser sahibi "eseri meydana getiren gerçek kişi" olarak tanımlanıyor. *Onuncu Yıl Marşı*'nın remiksi daha geniş kitlelere, özellikle gençlere ulaşmak için yapıldı; Ulvi Cemal Erkin'in *Köçekçeler*'i, halk dansının bazı örneklerini konser salonlarına taşıdı; aynı şeyi *Johannes Brahms, Macar Dansları* ile yaptı. Bu durumda birinin remiks diğerlerinin özgün eser olarak anılmasının sebebi nedir? Özgün bir eser ne zaman meydana gelir? Beste nedir, ne zaman *unique* yani müstakil olarak var olur? Hukukun "işlenme eser" terimiyle tanımladığı çalışmalar, örneğin remiks, başka bir eserden faydalanılarak oluşturulan eserlerdir. "ilham almak" ve "faydalanmak" suları karışmayan iki deniz midir? Remiks eserlerde, anlatılmak istenen kavramsal içerik değişir mi?

9. Bir Telif Davası

İnceleyeceğimiz dava pek çok bilirkişi incelemesinden sonra Yargıtay'a kadar uzanan bir süreç ve sonunda bir içtihad³⁶ sebep oluyor. Yargıtay kararı aslında bir nevi bu işin bilirkişi ile çözümlenemeyecek halde olduğunun tespiti. Bu dava esnasında bir takım yeni tanımlara ve kavramlara da sahip oluyoruz:

Müzikte telif tescil alanı:

"Musikî eserlerinde koruma konusu, sesler arasındaki sıra ve bağılılık, seslerin melodi, ritim ve harmoni ile belirli karışımlarından ibarettir. Koruma konusu

³⁶ Yargıtay 11. HD.2005/3742E, 2006/3428K. İçtihat

aynı zamanda ses ile ifade edilen musikî eserlerinin içeriğinden oluşur.”

Eser sahibinin hususiyeti de tarif edilmiş:

“Musikî eserinde sahibinin hususiyetinin varlığının tespitinde ise, o eserin sıradan bir dinleyici nezdinde yarattığı izlenim esas alınmalıdır. Ancak, sözkonusu izlenimin tespitinde her uyumsuzluğun özelliğine göre hareket edilmeli ve koruma konusu gözönüne alınmak suretiyle bilimsel yöntemler kullanılmalıdır.”

Müzik eserinde “esaslı kısım”: Mevzubahis davadaki eserin nakarat kısmı eserin “esaslı kısmı” olarak tarif edilmiş ve bu kısımdaki bir benzerliğin kabul edilemez olduğu sonucu çıkarılmış, karar davada belirleyici olmuştur. Bu bize “esaslı kısım” tanımını kazandırıyor.

Yargıtay’ın kararı bozma gerekçesinde, iki eserin nakarat kısımlarının aynı olduğu tespit edilen raporun, bilirkişi kurulunda bir müzik uzmanı olmasına rağmen hiçbir bilimsellik taşımadığı vurgulanmış. Mahkemenin yeni bir bilirkişi raporu daha düzenletmesi gerekirken karar verdiği göz önüne alınarak karar Yargıtay tarafından bozuluyor.

Burada tanımlanması, açıklığa kavuşturulması gereken bazı noktalar var. Ünlü bir sanatçı ve/veya bir müzik kurumunda makam sahibi ama müzik teorisi alanında bilgisi olmayan biri “müzik uzmanı” olabilir mi? Nakarat her eserde “esaslı kısım” mıdır, nakaratı olmayan eserlerde de “esaslı kısım” var mıdır, eserin tamamının “esaslı” olabileceği durumlar olabilir mi?

Bir bilirkişi raporunun bilimsel olması önemlidir ancak nesnel veriler, tespit için açık kriterler olmayınca her bilirkişi heyeti kendi anlayışı doğrultusunda rapor sunacaktır. Konumuz davada bu açıkça görölmektedir. Yargıtay'ın öngördüğü şekilde mahkeme bir başka bilirkişi raporu daha alsaydı da sarıh bir sonuç çıkmayabilirdi. Dava Yargıtay'da sonuçlandırılmıştır ama "söz konusu eserlerin bestesinin aynı veya benzer olup olmadığı, şayet bir benzerlik var ise bunun, her musiki eserinde bulunması mümkün, olağan bir rastlantı veya esinlenme olup olmadığı, FSEK.'nın 35/3. maddesine göre iktibas serbestisi kapsamında kalıp kalmadığı"³⁷ çözülmenden kalmıştır. Müteakiben dava tüm süreçleriyle nakledilmiştir:

(Karar Tarihi: 03.04.2006)

DAVA : Taraflar arasında görölen davada İstanbul Birinci Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nce verilen 21.09.2004 tarih ve 2002/136-2004/518 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı S___ vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için tetkik hakimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşölüp, düşünölü:

³⁷ Yargıtay 11. HD.2005/3742E, 2006/3428K. İçtihat, 2. madde, 3. paragraf

KARAR: Davacı vekili, bestesi ve sözleri müvekkiline ait "K____" adlı eserin nakarat kısmının, K____'in seslendirip Z____'in vokal olarak eşlik ettiği "V____" adlı eserde aynen kullandığını, eserin bestecisinin davalı S____ olarak gösterilip kaset ve cd. şeklinde davalılarca piyasaya sürüldüğünü, müvekkilinin bu olay nedeniyle maddi ve manevi zarara uğradığını ileri sürerek, şimdilik (7.500.000.000) TL maddi ve aynı meblağda manevi tazminatın temerrüt faiziyle birlikte davalılardan müteselsilen tahsilini, tecavüzün önlenmesini ve hüküm özetinin ilanını talep ve dava etmiştir.

Davalı K____ A.Ş. vekili, davanın reddini savunmuş; diğer davalı S____ vekili, tarafların eserlerinin sadece nakarat bölümlerinin benzediğini, bunun her müzik eserinde görülebilecek olağan bir benzerlik olduğunu, notaların aynı olmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporuna dayanılarak, davalılarca piyasaya sürülen eserin, davacı eser sahibinin eserinin esaslı kısmından yararlanılarak izinsiz oluşturulduğu, davacının yayma ve çoğaltma hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, (4.513.846.154) TL maddi ve (5.000.000.000) TL manevi tazminatın temerrüt faiziyle birlikte davalılardan müteselsilen tahsiline, fazlaya ilişkin istemlerin reddine karar verilmiştir.

Kararı, davalı S____ vekili temyiz etmiştir.

1- Dosyada bulunan bilgi ve belgelerin incelenmesinden anlaşıldığı üzere yargılama sırasında 19.08.2003 tarihli

mahkeme kararı ile davalı K_____ A.Ş.'nin iflasına karar verilmiştir.

İflasın açılması, iflas masasına giren mal ve haklarla ilgili bilumum hukuk davalarını acele olanlar istisna olmak üzere ikinci alacaklılar toplantısından 10 gün sonraya kadar durdurur. Bu hükmün amacı, iflasın açılması ile, tasarruf yetkisi kısıtlanıp yerini iflas idaresi alan müflisin davacı veya davalı olarak taraf bulunduğu davaları devam ettirmekte fayda olup olmadığını tespit bakımından iflas idaresine imkan sağlamaktır, iflas idaresinin bu dava takip yetkisini kullanıp kullanmayacağını tespit edebilmek için, ilk önce iflas organlarının teşekkül etmesi ve her dava hakkında esaslı bilgi sahibi olunması gerekir. İşte bu nedenle İİK'nın 194. maddesine göre hukuk davalarının iflasın açılması ile belli bir süre için durması kabul edilmiştir.

Bu durumda mahkemece bir ara kararı ile davalı K_____ A.Ş. hakkındaki davanın ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonraki bir tarihe kadar durmasına karar verilmesi, o tarihten sonra davaya devam edilmesi gerekirken anılan davalı şirket yönünden de işin esasına yönelik karar verilmesi doğru görülmemiştir.

2- Davalı ____ vekilinin temyiz itirazlarına gelince; Dava FSEK'nın 69 ve 70. maddelerine dayalı maddi ve manevi tazminat ile tecavüzün önlenmesi istemine ilişkindir.

"K_____" isimli musiki eserinin beste ve güftesinin davacıya ait olduğu, davalı K_____ A.Ş.'nin fonogram yapımcısı ve diğer davalı S_____'in besteci eser sahibi olarak belirtildiği dava konusu "V_____" adlı musiki eserinin de

davacı eserinden daha sonra piyasaya arz edildiği konularında taraflar arasında bir uyuşmazlık bulunmamaktadır.

Taraflar arasındaki çözümü gerektiren uyuşmazlık, sözkonusu eserlerin bestesinin aynı veya benzer olup olmadığı, şayet bir benzerlik var ise bunun, her musiki eserinde bulunması mümkün, olağan bir rastlantı veya esinlenme olup olmadığı, FSEK.'nın 35/3. maddesine göre iktibas serbestisi kapsamında kalıp kalmadığıdır.

Mahkemece görüşüne başvurulmuş iki kişilik bilirkişi kurulunca düzenlenen ilk raporda, önce yanlış eser incelenmiş ve mahkemece gerektiğinde müzik uzmanlarından oluşan yeni bir bilirkişi heyetinden rapor alınabileceği bildirilmiş, daha sonra doğru eserler üzerinde yapılan inceleme sonucu düzenlenen ek raporda, her iki eserin de neredeyse birbirinin aynı olduğu belirtilmiştir. Mahkemece ek rapordaki görüşe itibar edilerek karar verilmiş ise de, bu raporun tarafların iddia ve savunmalarını ayrıntılı bir şekilde değerlendiren, hüküm kurmaya ve denetime elverişli bir rapor olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

FSEK'nın 3. maddesine göre, müzik eserleri her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir. Musiki eserlerinde koruma konusu, işitilen sesler arasındaki sıra ve bağıllık, seslerin melodi, ritim ve harmoni ile belirli karışımları ve aynı zamanda ses ile ifade edilen musiki eserlerinin içeriğidir.

Musiki eserinde sahibinin hususiyetinin varlığının tespitinde ise, o eserin sıradan bir dinleyici nezdinde yarattığı izlenim esas alınmalıdır. Ancak, sözkonusu izlenimin tespitinde her uyuşmazlığın özelliğine göre ve

yukarıda açıklanan ilkeler gözönüne alınmak suretiyle bilimsel bir yöntem izlenmelidir.

Oysa, mahkeme kararına esas alınan bilirkişi raporunda, aralarında bir müzik uzmanı bilirkişi de bulunmasına rağmen hiçbir bilimsel görüş açıklanmaksızın "V____" adlı eserde kullanılan fon müziğinin, davacıya ait "K____" adlı müzik eserinin nakarat bölümündeki melodi ile aynı olduğu sonucuna varıldığı belirtilmiştir. Az önce de açıklandığı üzere hiçbir bilimsellik taşımayan bu rapora itibar edilemez.

O halde mahkemece müzik uzmanlarından oluşan yeni bir bilirkişi heyetinden görüş alınarak, davacıya ait "K____" adlı müzik eserinin nakarat bölümündeki melodi ile dava konusu "V____" adlı eserde kullanılan fon müziği karşılaştırılmak suretiyle, davacıya ait "K____" adlı musiki eseri bestesinin koruma kapsamı belirlendikten sonra, dava konusu "V____" adlı eserde kullanılan fon müziğinin FSEK'nın 35/3. maddesi anlamında iktibas serbestisi içinde kalıp kalmadığı veya müstakil bir musiki eseri olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ya da davacı eserine tecavüz oluşturacak derecede aynı ya da benzeri olup olmadığı hususlarında açıklamalı ve denetime elverişli bir rapor düzenlettirilmesi ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde bir hüküm kurulması doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir.

3- Bozma neden ve kapsamına göre, davalı S____ vekilinin diğer temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik gerek görülmemiştir.

KARAR : Yukarıda (1) ve (2) numaralı bentlerde açıklanan

nedenlerle davalı Salih vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davalı Salih yararına (BOZULMASINA) ... 03.04.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Dosya 12.10.2009 tarihinde Y.11.HD gönderilmiştir, yeni esas 2006/421; dava bu çalışma yapılırken hâlen devam etmekteydi. Bilirkişi raporları da dosyayla birlikte gönderildiğinden detaylı incelemek mümkün olamamıştır. Ancak ileriki bölümlerde başka bir bilirkişi raporunu inceleyeceğiz.

10. Bir Müzik Eseri İlim Eseri Gibi Değerlendirilebilir mi?

Yargıtay bozma kararını açıklarken ikinci maddenin üçüncü paragrafında şöyle bir saptamada bulunuyor:

“Taraflar arasındaki çözümü gerektiren uyuşmazlık, sözkonusu eserlerin bestesinin aynı veya benzer olup olmadığı, şayet bir benzerlik var ise bunun, her musiki eserinde bulunması mümkün, olağan bir rastlantı veya esinlenme olup olmadığı, FSEK.'nın 35/3. maddesine göre iktibas serbestîsi kapsamında kalıp kalmadığıdır.”

FSEK 35/3:

“Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması” (halinde iktibas yapılması caizdir.)

Bu kanun maddesinde bir ilim eserine konulması maksadıyla iktibastan bahsediliyor, dava konusu ise bir müzik eseri. Bu durum bir müzik eserinin ilim eseri gibi değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu akla getiriyor. Prof. Dr. Halil Arslanlı bu konuya açıklık getiriyor:

İlim ve edebiyat eseri kavramı doğal olarak yazılı eserlerden doğmuştur, ancak kanunen yazılı olması şart olmadığı gibi diğer ifade araçları da nitelendirme bakımından önemli değildir. FSEK 2. madde 1. bende göre dil ile ifade edilen bütün eserler ilim ve edebiyat eseri olarak nitelendirilmiştir. Burada aracın hiçbir önemi yoktur; ister yazı, bası, plak ve filmde olduğu gibi sabit olsun ister sözde olduğu gibi sabit olmasın, dil ile ifade edilen fikirler sahibinin hususiyetini taşımak şartıyla ilim ve edebiyat eseridir. Diğer bir deyişle bu bentte sadece ifade şekline önem verilmiştir. Duygu ve düşüncelerin ifade şekli dil, yani bunları temel olarak anlamlandırmaya yarayan kelimeler ise ürün olarak ilim ve edebiyat eserinden sayılır. Örneğin konuşurken sesimize verdiğimiz çeşitli şekillerle kelimeler oluşturur ve bu kelimelerin içerdiği anlamlarla düşüncelerimizi açıklarız. Yazıda fikirler harflerin bileşiminden oluşan kelimelerle ifade edilir. Ancak bir dilsiz sabit olsun olmasın işaretlerle fikrini anlatabilir. Kanunun "dil"den maksadı fikrin "lisanen" ifadesidir. Nitekim öntasarıda (FSEK) da bu tabir vardı. Bu bakımdan bir fikri lisanen anlamlandırmaya yarayan her şekil 2. maddenin 2. bendine uygun olarak ilim ve edebiyat eserlerinin nitelenmesinde aranan şartı yerine getirir.

Yeter ki ifade edilmek istenen fikrin manası anlaşılabilsin.³⁸

Burada konumuz FSEK'in "Fikir ve Sanat Eserlerinin Çeşitleri" bölümü altında yer alan "İlim ve Edebiyat Eserleri"nin müzik eserlerini de kapsayabilmesi durumuydu. 2. madde 1. bent "herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler" derken "yazı" ve "dil"in yaygın sözlük anlamından çok daha geniş bir kapsamdan bahsediyor. Yasanın "dil"den kastı herhangi bir ontolojik kaygı içermez, sadece anlamın aktarılabilmesi yeterlidir; i.e. duygu ve düşüncelerin aktarılmasında iletişim aracı olarak kullanılan herhangi bir anlaşılır yoldur. Fikir, duygu bir anlam taşır ve dil de bunun aktarıldığı şifredir. (Anlamın varlığı veya iletişim esnasında korunabilirliği tartışmalı bir konudur, ancak bu felsefî tartışmaya burada girmeyeceğiz.) Harfler seslerin şifrelendiği simgelerdir, o seslerden kurulu kelimeler, cümleler de birer anlamın şifresidirler. Bir tatin o anda kendini ifade için kullanacağı jest ve mimikler de aynı şekilde anlamın yüklendiği şifrelerdir ve alıcı tarafından deşifre edilebildiği sürece kanunen kabul edilen "dil" tanımı içinde kalır. Bu bağlamda müzik de duygu ve düşüncelerin anlatılmasında bir "dil" olarak kanunun "İlim ve Edebiyat Eserleri" başlığı kapsamında ilim eseri gibi değerlendirilebilir.

³⁸ *Fikrî Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri*; Prof. Dr. Arslanlı, Halil; İstanbul Üniversitesi Yayınları; 1954; s.17-18 (Daha rahat anlaşılır olması için birebir aktarmak yerine sadeleştirerek aktarmayı uygun buldum.)

Peki, bir müzik eserini, fikir ve sanat eserlerinin çeşitleri kısmında "Müzik Eserleri" diye ayrı bir başlık açılmışken, "İlim ve Edebiyat Eserleri" başlığı altında değeriendirmeye ne gerek var? Fikrî hakların korunmasına yönelik düzenlemeler özellikle matbaanın icadından sonra yazılı eserler üzerine kurulduğundan telif hakları alanında genel bir kapsam oluşturmuş, diğer fikrî eser türlerini koruma da kendi koşulları doğrultusunda ihtiyaç doğdukça bu temel üzere inşa edilmiştir. E.g. yukarıda incelediğimiz Yargıtay içtihadına sebep davada bir müzik eserinden alıntı yapma konusu FSEK 35/3 kapsamında, çıkış noktası bakımından aslında matbu ilim ve edebiyat eserlerini korumak için düzenlenmiş bir iktibas serbestisi maddesiyle değeriendirilebilmiştir. Buna benzer karışık durumlardan bir diğerini de daha önce ele almıştık: Sinema ve müziğin endstrileşip yaygınlaşması ile ortaya çıkan yeni düzenleme ihtiyaının FSEK 5846 sayılı kanundan ayrı olarak sonradan 7.2.1986 tarihinde 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle giderilmeye çalışıldığını, ancak iki kanunun kapsamındaki kesişmenin uygulamada yol açtığı karışıklığı incelemiştik. Bu gibi durumlarda gidilecek yolun seçimi karar vericilere kalmaktadır.

Üçüncü Bölüm

Soyut Mülkiyet Alanında Uluslararası Anlaşmalar

Bu bölüm geniş bir perspektifte genelden özele, geçmişten bugüne soyut mülkiyetle ilgili uluslararası anlaşmalara bir bakış içerir.

1. Soyut Mülkiyet Alanında Uluslararası Anlaşmalar

Soyut mülkiyetin kabulü ve kanunlarla korunması Fransız Devrimi ardından Avrupa'dan başlayarak hızla yaygınlaşır, ancak her ülkede ulusal sınırlar içinde kalır. Bir mülkiyet tipi olarak kabul edildiğine göre soyut mülkiyet hakkının da somut mülkiyet hakkı gibi uluslararası kabulü ve korunması gerekmektedir. Özellikle fikir ve sanat eserlerinin yaygınlaşmasını kolaylaştıran teknolojik gelişmeler bu eserlerin uluslar arasındaki sınırları kolayca aşmasını sağlamaktadır. Bir ülkede telif hakkı korunan bir eser, telif hakları yasalarının uluslararası birliği olmadığında başka bir ülkede korunamayabiliyor. Bu durumun yarattığı rahatsızlıklar başta devletler arasında imzalanan ikili anlaşmalarla aşılmaya çalışıldıysa da yeterli olmadığı görüldü. İngiltere ve Fransa karşılıklılık esasına uygun olarak böyle bir anlaşma imzalamıştı ama ticarete konu oluşturabilecek kültürel varlık birikimi bu gibi devletlerin gerisinde kalan diğer devletler arasındaki mesafeyi kapatıncaya kadar dış kaynaklı eserleri telif bedeli ödemek zorunda kalmadan kullanmak istiyordu. Uluslararası geniş katılımlı bir anlaşmanın uzun süre gerçekleştirilememesinin bir sebebi de bu olmuştur.

Telif hakları alanında çok sayıda uluslararası anlaşma olmasını soyut mülkiyetin kabulündeki kültürel farklılıklarla da ilişkilendirebiliriz. Elbette başta

gelişmekte olan ülkeler dışarıya daha az gelir transferi olsun ister, ancak TRIPS kaynaklı harici gelir transferinde en çok dış transfer yapan ülkeler listesinde gelişmiş ülkelere eşit bir varlık gösteriyorlar. ("Giriş" bölümünde değinilen, *McCalman* tarafından yapılan araştırmaya göre en geniş miktarlarda harici transfer Kanada, Brezilya, İngiltere, Hindistan, Meksika ve Japonya'dan geliyor.) Ayrıca uluslararası anlaşmaların öncelikle bölgesel veya ikili anlaşmalar şeklinde ve birbirine yakın kültürler arasında yapılması, genel-geçer bir hukukî norm getirilememesi de bunu tanıtırlar niteliktedir.

Telif haklarının uluslararası geniş katılımlı korunmasına yönelik sonuç getiren ilk girişimler, ilki Avrupa ikincisi Amerika kıtası devletleri arasındaki konferanslar ve bu konferanslar sonucu imzalanan Bern ve Montevideo sözleşmeleridir. Söz konusu sözleşmeler sonucu uluslararası nitelikte iki grup doğmuştur: Bern grubu ve Amerika Kıtası Devletleri grubu. Daha sonra bu iki grup ve sözleşmeleri arasında bir köprü kurmak amacıyla Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi (Dünya Telif Hakları Anlaşması veya Cenevre Sözleşmesi olarak da bilinir) imzalanmıştır.³⁹

³⁹ "Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Korunması Yönünden Pozitif Hukuktaki Tarihi Gelişim"; Doç. Dr. Öztrak, İlhan;
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/433/4840.pdf>; s. 1-2

1.1. Bern Sözleşmesi

1858 Brüksel ve 1861 Anvers kongrelerinde uluslararası bir telif sözleşmesinden bahsedilmeye başlanmıştı. Paris dünya sergisinde sanatçılar bir kongre toplamış, yazar *Victor Hugo* başkanlığında *Association Littéraire et Artistique Internationale* (ALAI) kurulmuş, beşinci kongresinde de 1883'de Bern'de toplanan kongrenin anlaşma metni hazırlanmıştı.⁴⁰ 1886 yılında İsviçre'nin Bern kentinde toplanan konferans sonunda Almanya, Belçika, İspanya, Tunus, Fransa, Haiti, Büyük Britanya ve İrlanda, İsviçre, İtalya ve Liberya devletleri arasında Bern Sözleşmesi imzalanmıştır. Liberya hariç tüm diğer katılımcı devletler daha sonra bu anlaşmayı onaylar ve 5 Aralık 1887 tarihinde Bern Sözleşmesi yürürlüğe girer.

1886 tarihli Bern Sözleşmesini imzalayan devletlerin amacı fikir ve sanat eseri sahiplerinin haklarının katılımcı tüm ülkeler dâhilinde aynı derecede etkili korunmasını sağlamaktır. Buna uygun olarak sözleşmeye taraf devletler Bern Birliği olarak bilinen bir birlik de kurmuşlardır (madde 1).

Bern Sözleşmesi hangi eserlerin edebî ve sanatsal eser sayılacağını (madde 2, 2 mükerrer) ve eser sahiplerinin haklarının korunma sürelerini (madde 4-16) tespit etmiştir.⁴¹

⁴⁰ *Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri*; Dr. Ayiter, Nûşin; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 309; 1972; s. 22

⁴¹ A.g.e.; Öztrak, İlhan; s. 2-3

Zamanla Bern Sözleşmesi yeni ihtiyaçlara göre değiştirilmiş, genişletilmiş ve başka devletlerin de katılımı sağlanmıştır. 1896'da Paris'te, eserlerin mekanik ve sinematografik yollardan çoğaltılmasını kapsayacak şekilde 1908'de Berlin'de, eser sahibinin kişisel haklarının uluslararası geçerliliğini sağlayacak ve eserlerin telif hakkı korumasının radyo yayınlarını da kapsamasını sağlayacak şekilde 1928'de Roma'da, fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklardaki bazı sınırlandırmaların kaldırılması için 1948'de Brüksel'de, sinema-televizyon ile ilgili düzenlemeler için 1967'de *Stockholm*'de değişiklikler yapılmıştır. *Stockholm* konferansında tüm dünyada fikrî mülkiyetin korunması amaçlı faaliyet gösterecek Fikrî Mülkiyet Dünya Örgütü (*Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle*) kısa adıyla OMPI kuruldu.⁴² Bern Sözleşmesi'nde son yapılan değişiklik 1971'de Paris'tedir ve sinema eserleri bu değişiklik metninde önemli yer almaktadır.⁴³

Türkiye, 1951 tarihinde sözleşmenin 1948 tarihli Brüksel tadiline katılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin Bern Sözleşmesi'nin çeşitli değişiklikler içeren 1979 metninde de imzası vardır.⁴⁴ Türkiye'nin Bern Sözleşmesi'ne katılım

⁴² A.g.e.; Ayiter, Nûşin; s.22-23

⁴³ Devlet Planlama Teşkilatı Özel İhtisas Komisyonları, Türkiye - AT Mevzuat Uyumu Sürekli Özel İhtisas Komisyonu Raporları, Cilt 1:Fikrî ve Sınaî Haklar Alt Komisyonu; Ankara; 1995; s.14

⁴⁴ *Fikrî Mülkiyet Hukuku*, güncelleştirilmiş, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş dördüncü bası; Tekinalp, Ünal; Arıkan Basım Yayım Dağıtım LTD. ŞTİ.; Aralık 2005; s. 68

süreci ile ilgili daha ayrıntılı bilgi ileride "Lozan Antlaşması'na Ekli Ticaret Sözleşmesi" başlığı altında yer almaktadır.

2. Amerika Kıtasında

Uluslararası Telif Hakları Sözleşmeleri

2.1. Montevideo Sözleşmesi

1889 tarihli Montevideo Sözleşmesi, bu sözleşmeye taraf Arjantin, Bolivya, Brezilya, Paraguay, Peru ve Uruguay arasında karşılıklı olarak fikir ve sanat eserlerinden kaynaklanan telif haklarının korunmasına yöneliktir. Bern Sözleşmesi'nin simetriği olarak kabul edilen⁴⁵ bu sözleşmeye Amerika Birleşik Devletleri katılmamıştır. Anlaşma daha sonra başka devletlerin de katılımına açık bırakılmıştır.

Montevideo Sözleşmesi'nden sonra imzalanan sözleşmeler birbirini tamamlayıcı ve değiştirici nitelikte olmuştur.

2.2. Meksika Sözleşmesi

27 Ocak 1902 tarihinde Meksika'da imzalanan sözleşmeye on yedi devlet katılmıştır.

⁴⁵ A.g.e; Tekinalp, Ünal; s. 69

2.3. Rio de Janerio Sözleşmesi

23 Ağustos 1906 tarihli Rio de Janerio Sözleşmesi'ne on dokuz Amerika devleti taraf olmuştur.

2.4. Buenos Aires Sözleşmesi

11 Ağustos 1910 tarihinde imzalanan Buenos Aires sözleşmesinin önemi hem Amerika Birleşik Devletleri'nin de imzalaması, hem de sözleşmeye üye ülkelerde vatandaşlık hakkı veya ikametgâhı bulunan eser sahiplerine eserleri üzerinde inhisarî haklar sağlaması sebebiyle diğer sözleşmelerden fazladır.

2.5. Caracas Sözleşmesi

17 Haziran 1911 tarihinde Caracas'ta imzalanmıştır.

2.6. Havana Sözleşmesi

18 Şubat 1928 tarihinde Havana'da imzalanmıştır.

2.7. Washington Sözleşmesi

22 Haziran 1946 tarihli sözleşmeye yirmi bir devlet taraf olmuştur. Bu sözleşme ile aynı zamanda taraf devletler arasında daha önce imzalanan fikir ve sanat eserlerinin telif hakkını korumaya yönelik tüm ikili ve çoklu sözleşmeler de iptal edilmiş oluyordu. Akit devletlerden

sadece Arjantin, Bolivya, Brezilya, *Costa Rica*, Dominik Cumhuriyeti, Guatemala, Ekvator, Haiti, Honduras, Meksika, Nikaragua ve Paraguay *Washington* Sözleşmesi'ni onaylamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri *Washington* Sözleşmesi'ni imzalamamıştır, imzası bulunan çok taraflı anlaşmalar sadece Meksika Sözleşmesi ve Buenos Aires Sözleşmesi'dir ve bu sözleşmeler dışında çok sayıda devletle ikili anlaşmalar imzalamıştır.⁴⁶

3. Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi (UCC)

Telif haklarının korunması alanında yaşanan bu kıtalararası kopukluğu gidermek için Dünya Telif Hakları Anlaşması veya Cenevre Sözleşmesi olarak da bilinen Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi imzalanmıştır (*Universal Copyright Convention*). Bu anlaşmaya ihtiyaç duyulmasının bir sebebi de Amerika Birleşik Devletleri ve Güney Amerika devletlerinin Avrupa fikir ve sanat hukuku prensiplerine uymayan hukuk sistemleri sebebiyle Bern Sözleşmesi'nden uzak kalmalarıdır.⁴⁷

Kıtalar arasında bir uzlaşmaya varılması için UNESCO arabuluculuk etmiş ve Cenevre'de bir konferans düzenlemiştir. Görüşmeler sonucu 6 Eylül 1952 yılında bir anlaşma imzalanabilmiştir.

⁴⁶ A.g.e.; Öztrak, İlhan; s. 3-4

⁴⁷ A.g.e.; Ayiter, Nûşin; s. 23

Cenevre Sözleşmesi'nin sağladığı koruma Bern Sözleşmesi'ne göre oldukça azdır. Sözleşmede imzası bulunan devletler birbirlerinin vatandaşlarına kendi vatandaşlarına tanıdıkları hakları tanımakla yükümlü tutulmuştur.⁴⁸ Ancak anlaşmaya taraf ülkeler yabancı uyruklu eser sahiplerine kendi iç hukuklarının sağladığı korumadan daha fazlasını sağlamakla yükümlü değildir.⁴⁹ Bu özelliği UCC sözleşmesini Bern Sözleşmesi'nden ayırır; ayırıcı bir diğer özelliği de karşılıklılık ilkesine yer vermediği için otomatik koruma sağlamamasıdır. Korumadan faydalanabilmek için UCC kapsamında belirlenen formalitelerin yerine getirilmesi gerekmektedir. *Copyright* sembolü olan "©" de bu anlaşma kaynaklıdır, bası yılı ile birlikte gerçek veya tüzel telif hakkı sahip veya sahiplerlerini işaret eder. Örneğin, *Helen Myers* editörlüğünde *The Macmillan Press* yayınevi tarafından 1993 tarihinde yayınlanan *Ethnomusicology* isimli kitapta bu şöyle yer almaktadır: "*Copyright © The Macmillan Press 1993*", yani *Ethnomusicology*'nin telif hakları *The Macmillan Press* yayınevine aittir; eğer "©" işareti ardından bir veya daha çok yazar ismi gelseydi telif hakkının bu kişi veya kişilere ait olduğu anlamına gelecekti. Bu bağlamda UCC anlaşmasının önemi fikir ve sanat ürünlerinin önemli bir müşterisi durumunda olan Amerika devletlerini uluslararası bir telif hakları koruma sistemi içine sokmuş olmasıdır.⁵⁰

⁴⁸ A.g.e.; Öztrak, İlhan; s. 5

⁴⁹ A.g.e.; Tekinalp, Ünal; s. 70

⁵⁰ A.g.e.; Ayiter, Nûşin; s. 23

UCC de Bern Sözleşmesi gibi sonradan katılabilecek devletlere açık bırakılmıştır. Halen 67 ülkenin taraf olduğu bu sözleşmeye Türkiye katılmamıştır.⁵¹

4. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Soyut mülkiyet Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihli 217 A(III) sayılı kararında anılır:

"İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Madde 27

1. Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir.

2. Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

Madde 29

Herkesin bu bildirgede öngörülen hak ve özgürlüklerin gerçekleşeceği bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır."

Madde 27/2 açıkça bireyin soyut mülkiyeti üzerindeki haklarının korunması gereğine değinirken, Madde 29 bu hakkın uluslararası hukukî boyutuna atıfta bulunuyor. Bu anlaşma ile eseri meydana getirenin ilgili eser üzerindeki

⁵¹ "Uluslararası sözleşmeler"; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı; <http://www.kultur.gov.tr>

hakları temel insan hakları kapsamında açıkça belirtilmiştir ki, bu "Soyut Mülkiyetin Kabulü" başlığı altında değindiğimiz Rönesans'ın sürüklediği Tabii Hukuk doktrinine uygundur.

Bu bildirge Türkiye'de Bakanlar Kurulu kararıyla 27 Mayıs 1949 tarihinde kabul edilmiş ve 7217 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

5. Roma Sözleşmesi

Uluslararası alanda bağlantılı haklarla --komşu, akraba veya sınır haklar olarak da bilinir- ilgili asgari standartların tanındığı ilk sözleşmedir (*Droits voisins, Angrenzende, banachbarte, verwandte Rechte*). Sözleşmenin düzenlenmesinde birçok ülke katkı sunmuştur. Bağlantılı haklar icracıların, fonogram yapımcılarının, radyo ve televizyon yayıncılarının haklarıdır. Ancak sözleşmenin imzalandığı tarihte film yapımcıları henüz hak sahibi olarak tanınmadığından sözleşmede yer almamaktadırlar.⁵²

Roma Sözleşmesi'nin imzalandığı 26 Ekim 1961 tarihli konferansa kadar UNESCO ve Uluslararası İş Teşkilatı gibi örgütler ciddi çaba sarf etmiş ve çeşitli tasarılar hazırlanmasında, konferanslar düzenlenmesinde önayak olmuşlardır. Anlaşmanın imzasından sonra bu örgütler üye ülkeleri takip ederek iç hukuklarındaki değişimleri,

⁵² "Uluslararası Sözleşmeler"; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı; <http://www.kultur.gov.tr>

mahkeme kararlarını ve içtihatları ilgililere ulaştırmaktadır.⁵³

Türkiye 1995 yılında, 4116 sayılı kanun ile Roma Sözleşmesi'ni kabul etmiştir.⁵⁴ Roma Sözleşmesi'nde öngörülen haklar FSEK madde 80 ve diğer hükümlerine yansımıştır.⁵⁵

6. *Stockholm* Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi (OMPI/WIPO)

Soyut mülkiyet haklarının korunmasını tüm dünyada teşvik etmek ve ilgili örgütler arasında işbirliğini sağlamak için 1967 yılında *Stockholm* Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü kurulmuştur. Kısa adı İngilizce "*World Organisation for Intellectual Property*" kısaltması olarak WIPO ve Fransızca "*Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle*" kısaltması olarak da OMPI'dir. WIPO/OMPI daha önce aynı amaçla kurulmuş diğer örgütlerin özerkliğine saygı gösterir.

WIPO/OMPI fikrî mülkiyet haklarının korunması amaçlı yeni anlaşmalar imzalanması ve üye ülkelerde ilgili iç mevzuatın güncelleştirilmesi için çaba sarf eder, gelişmekte olan ülkelere teknik yardım temin eder. Daha önce edebî ve sınai hakların korunması amacıyla ayrı ayrı kurulan bürolar Sınai

⁵³ A.g.e.; Ayiter, Nûşin; s. 24

⁵⁴ "Uluslararası Sözleşmeler"; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı; <http://www.kultur.gov.tr>

⁵⁵ A.g.e; Tekinalp, Ünal; s. 70

Mülkiyet Dergisi (*La Propriété Industrielle*) ile Yazar Hakları Dergisi'ni (*La Droit D'auteur*) çıkarıyorlardı. Bu bürolar 1958'de Cenevre'ye taşınarak Fikrî Hakların Korunması için Uluslararası Birleşik Büro (*Bureaux Internationaux Réunis Pour la Protection de la Propriété Intellectuelle*) kısa adıyla BIRPI olarak faaliyet göstermeye başladılar.

Türkiye 1967 *Stockholm* Sözleşmesi ile kurulan WIPO/OMPI yerine Dünya Fikrî Mülkiyet Teşkilatı'nı kuran sözleşmeyi 1975 yılında kabul etmiştir (7/10540 sayılı karar, Resmî Gazete 19.11.1975, 15417).⁵⁶

7. Ticaretle Bağlantılı Fikrî Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS)

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Kuruluş Anlaşması'nın IC eki olan TRIPS (*Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights* - Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması) fikrî haklar alanında uluslararası bir standart sağlama amacındadır ve bütün soyut mülkiyet alanını kapsamaktadır.

Türkiye TRIPS anlaşmasını DTÖ anlaşmasını kabul ettiği için onun bir eki olarak 1995 yılında kabul etmiştir. (Resmî Gazete 25.02.1995 tarih ve 22213 sayılı)

⁵⁶ A.g.e; Tekinalp, Ünal; s. 77

8. Lozan Antlaşması'na Ekli Ticaret Sözleşmesi

24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması fikir ve sanat hukuku açısından da büyük bir önem arz etmektedir. Lozan Antlaşması'nın 4. faslının 86.-91. maddeleri fikrî mülkiyetle ilgilidir; anlaşmaya ekli bulunan ticaret anlaşmasının 3. faslının 14. ve 15. maddeleri Türkiye'nin on iki ay içerisinde sınaî, edebî ve sanatsal mülkiyetlerin korunması ile ilgili uluslararası antlaşmalara katılmasını öngörmektedir.⁵⁷ Ancak Türkiye çeviri eserlere olan ihtiyacı sebebiyle 14. maddeye yabancı eserlerin türkçeye çevrilmeleri durumunda eser sahiplerine telif hakkı ödenmemesi konusunda ihtirâzî kayıt koymuştur. Aynı zamanda Türkiye katılmayı taahhüt ettiği 1886 tarihli Bern Sözleşmesi'nde de bu ihtirâzî kaydının geçerli olmasını, Bern Sözleşmesi'ne taraf diğer devletlerden gelebilecek bir itirazda da bu sözleşmeye katılma taahhüdünün geçersiz kalacağı hükmünü de kabul ettirmişti.⁵⁸

Osmanlı İmparatorluğu Bern Sözleşmesi'ne katılmamıştı. Hakk-ı Telif Kanunu'nun Bern Sözleşmesi'nce kabul edilen hususlara ters düşmesi veya hiç içermemesi sebebiyle yeni bir telif hakları yasası çıkarmadan da böyle bir şey yapması söz konusu değildi. 1931 yılında Türkiye mevzubahis ihtirâzî kayıtla Bern Sözleşmesi'ne katılmak istemiş, ancak sözleşmeye taraf diğer on devlet açıkça itiraz etmiştir. Türkiye'nin Lozan Antlaşması'na ekli Ticaret Sözleşmesi ile yaptığı taahhüt de böylece hukuken geçerliliğini yitirmiş ve Türkiye Bern Sözleşmesi'ne katılmamıştır.

⁵⁷ A.g.e.; Ayiter, Nûşin; s. 27

⁵⁸ A.g.e.; Öztrak, İlhan; s. 6

29 Ağustos 1929 tarihinde Fransa'yla ve 27 Mayıs 1930 tarihinde Almanya'yla yapılan ikili ticaret anlaşmalarında karşılıklı olarak Bern Sözleşmesi'nin 20 Mart 1914 tarihli şeklinin uygulanmasına karar verilmiştir. Ancak bu anlaşmalarda da Fransa ve Almanya türkçeye çeviriler için iki yıl süre ile bir talepte bulunmayacaklarını beyan etmişlerdi. İlgili ticaret anlaşmaları da bittikten sonra Türkiye gene Bern Sözleşmesi'nin dışında kalmıştır.⁵⁹

Sonuçta 28 Mayıs 1951'de Türkiye Bern Sözleşmesi'nin 26 Haziran 1948 tarihli Brüksel tadilini imzalayarak Bern Birliği'ne katılır; ancak Bern Sözleşmesi'nin katı hükümlü 8. maddesi yerine, on yıl önce yayınlanan eserlerin hiçbir bedel ödenmeden çevrilebilmesine imkân sağlayan 1896 Paris metninin 5. maddesindeki şartla katılır.

9. Uluslararası Sözleşmelerin İç Hukuklara Etkileri

Kendi iç hukukunda fikir ve sanat eserleri alanında yeni bir düzenleme yapan devlet, eğer düzenlemenin alanına giren karşılıklılık esasına dayalı Bern Sözleşmesi gibi uluslararası bir anlaşmaya da taraf ise, vatandaşı olan hak sahiplerinin uluslararası alanda da yeni düzenlemenin sağladığı menfaatlerden faydalanabilmesi için bunu o anlaşmaya sokmaya çalışmaktadır. Uluslararası anlaşmalara bir kez giren yeni düzenlemeler tüm taraf devletleri bağlamakta ve telif hakları alanındaki gelişmeler bu şekilde hızla yayılabilmektedir. Bu konuyu Bern Sözleşmesi ile örneklendirebiliriz:

⁵⁹ A.g.e.;Öztrak, İlhan; s. 7

Bern Sözleşmesi'nde olduğu gibi karşılıklılık ilkesi sebebi ile, anlaşmaya taraf her devlet yabancı uyruklu eser sahiplerine kendi vatandaşlarına verdiği hakları vermek zorundadır. Eğer iç hukuktan kaynaklanacak bu haklar uluslararası sözleşmenin sağladığı "asgarî haklar"ın gerisinde kalırsa, yabancı uyruklu eser sahibi uluslararası anlaşmadan doğan "asgarî haklar"ı da talep edebilir. Ancak ilgili ülkenin vatandaşı böyle bir hak talep edemez, çünkü "asgarî haklar"dan sadece anlaşmaya taraf yabancı ülke uyruklu eser sahipleri faydalanabilir, ülkenin kendi vatandaşlarını yalnızca iç hukuk bağlar.

"Asgarî haklar" Bern Sözleşmesi'nde şöyle geçer: Eser sahibinin manevî hakları [madde 6bis], çeviri hakkı[madde 8], çoğaltma hakkı[madde 9], yayın, temsil, radyo ile yayın ve temsil hakkı [madde 11, 11bis, 11^{ikinci mükerrer}]ve işlenme hakkı [madde 12,14] "asgarî haklar"dır. Koruma süresi elli yıl olarak belirlenmiştir [madde 7 (1)].⁶⁰

Bern Sözleşmesi'nde yer alan "kaynak ülke" tanımlaması sebebi ile kendi vatandaşlarını "asgarî haklar"dan daha az koruyan bir iç hukuka sahip ülke kendi vatandaşı eser sahiplerinin ülke dışında eserlerini lanse etmelerine sebep olabilir. Bu durumun yaratabileceği kültürel ve malî kayıplara uğramamak için sözleşmeye taraf her devlet iç hukukunu günden güne gelişen "asgarî haklar"ın sağladığı koruma seviyesinde tutmak için çaba göstermektedir.

1971 tarihli Bern Sözleşmesi (Bu sözleşmede yapılan her değişiklik yeni bir sözleşme olarak anılmaktadır ve herhangi bir üye ülke tarafından en son hangi hâli kabul

⁶⁰ A.g.e; Tekinalp, Ünal; s. 68

edildiyse kendi için bağlayıcı olan odur.) "yerli ülke" yerine "kaynak ülke" ibaresini kullanır. Bunun sebebi, eser sahibinin vatandaşı olduğu ülke dışındaki bir üye ülkede eserini yayınlamasına sıklıkla rastlanmasıdır. Bern Sözleşmesi'ne göre "kaynak ülke": (a) Birlik ülkelerinden birinde eserin ilk yayınlandığı ülke; farklı koruma süreleri öngören çeşitli Birlik ülkelerinde aynı anda yayınlanan eserlerin varlığı hâlinde mevzuatı ile en kısa koruma süresini tanıyan ülke; (b) Birlik ülkeleri dışında bir ülke ile bir Birlik ülkesinde aynı anda yayınlanan eserlerle ilgili olarak Birlik ülkesi; (c) yayınlanmamış veya ilk defa Birlik ülkeleri dışında bir ülkede yayınlanmış eserlerde eser sahibinin ülkesidir [madde 5 (4) a-c]. Sinema eserlerinde yapımcının çalışma merkezi veya ikametgâhı bir Birlik ülkesindeyse bu ülke kaynak ülkedir. Mimari eserlerde kaynak ülke eserin bulunduğu ülkedir.[madde 5 (5) (i) ve (ii)].⁶¹

⁶¹ A.g.e; Tekinalp, Ünal; s. 68-69

Dördüncü Bölüm

Soyut Sermaye ve Korsan

Bu bölümünde "soyut sermaye" kavramı ileri sürölüp tanımlanmış ve en büyük düşmanı korsan ele alınmıştır. "İşlenme eser" ve "korsan ürün" kavramlarının birbirine karışabileceği bir duruma da değinilmiştir.

1. Soyut Sermaye ve Korsan

Romalı halk ozanı Martialis'in (MS. 42-104) eserlerini kendininmiş gibi kullanıp tanıtan Fidentinus'a hitaben ilk kez kullandığı "*plagiarius*" yani korsan sözcüğü⁶², günümüz fikir sanat eserleri hukukunda da kullanılmaktadır. Türkiye'de 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda 2004 yılında yapılan değişiklikler halk arasında "Korsanla Mücadele Yasası" olarak tanınmaktadır. Uluslararası anlaşmalarda da geçen korsan tanımında tam bir uzlaşma yoktur; hatta tanımın genişliği araştırma konumuz olan "remiks", "cover", "*tribute*", "aranjman", "*hommage*" adıyla anılan, hukukun genel olarak "işlenme eser" olarak kabul edip ele aldığı çalışmaları da kapsayabilir. Öyle ki, bir telif hakları davası kolaylıkla korsanla mücadele davasıyla karışabilir.

2. Aranjman (işlenme eser) mı Korsan Ürün mü?

"Korsan", "korsanlık" kelimelerinin konumuzla ilgili sözlük karşılıkları şöyledir: "bir hakkı izinsiz olarak kullanan",

⁶² Bkz: "Soyut Mülkiyetin Tarihçesi", "İlkçağ"

“bir hakkı izinsiz olarak kullanma”.⁶³ Tanım olarak kullanılmasına ve uluslararası anlaşmalarda dahi geçmesine rağmen “korsan” sözcüğünün karşılığı üzerinde tam olarak uzlaşılmiş değildir. Geniş kapsamlı bir yorumunda “taklit”i de kapsayacak şekilde: “fikrî ve sınaî mülkiyet haklarının ve haksız rekabet hükümlerinin her tür ihlali” şeklinde tarif edilirken, daha dar kapsamlı bir yorumunda “fikrî hak” ve “bağılantılı haklar” ile sınırlı tutulabilmektedir.⁶⁴

Korsana ilişkin bir başka tanım, Türkiye’nin Dünya Ticaret Örgütü Anlaşması’na taraf olması hasebiyle anlaşmanın IC eki olarak kabul etmiş bulunduğu TRIPS’in 51. maddesindeki dipnotlar kısmında “Telif Hakkı Korsanlığı” (*Copyright Piracy*) başlığı altında yer almaktadır:

“Doğrudan veya dolaylı olarak bir nesneden yapılan ve kopya niteliğine haiz her tür ürün, eğer üretimin yapıldığı ülkedeki hak sahibi veya onun yetkili kıldığı kişinin izni olmaksızın üretilmiş ve bu faaliyet, ayrıca ithalatın yapıldığı ülke hukukunda bir telif hakkı veya komşu hak ihlali halini oluşturmakta ise” korsan üretim olarak addedilmektedir.⁶⁵

Bu tanım karmaşası içinde bir tabloda esinlenerek resim yapan ressamın, bir kitaptan alıntı yapan veya esinlenen

⁶³ *Türkçe Sözlük*, gözden geçirilmiş ikinci baskı; Püsküllüoğlu, Ali; Doğan Kitapçılık AŞ; 1999

⁶⁴ “Korsan Üretim, Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler”; Av. N. Kırıcı, Berkay; Ankara Barosu Dergisi; 2004/3; s. 56

⁶⁵ A.g.e.; Kırıcı, Berkay; s. 57

yazarın, tercümanın, dinlediği bir müzikten esinlenip müzik yazan bestecinin veya benzer şekilde başka bir filmde esinlenerek film çeken bir yönetmenin olası bir telif davasında durumu yukarıdaki korsan tanımlarına göre korsan ürün oluşturmak iddiası ile karşı karşıya kalmak olabilir. Çünkü az önce geçen korsan tanımlarına göre, verilen örneklerin hepsinde, telif hakkı korunmaya çalışılan nesneye "iliştirilmiş" fikir ürününün taklidinin ve/veya bu üründen kopya niteliğinde bir ürünün yapılıp yapılmadığı dava konusu olacaktır. Zira Soyut mülkiyetin kabulündeki çıkış noktası, fikir ürününün "iliştirildiği" nesneden başka bir değer olduğu ve koruma gerektirdiği anlayışının doğmasıdır.

Eğer korsan üründen anlaşılması gereken işaret, resim veya sesin nakle yarayan bir araç üzerine tespitin izinsiz çoğaltılması ise bununla ilgili kanun maddesi FSEK'de "B Haksız Rekabet" başlığı altında şöyledir:

"Bir işareti, resim veya sesi, bunları nakle yarayan bir alet üzerine tespit eden veya ticari maksatlarla haklı olarak çoğaltan yahut yayan kimse, aynı işaretin, resmin veya sesin 3 üncü bir kişi tarafından aynı vasıttan faydalanılmak suretiyle çoğaltılmasını veya yayımlanmasını menedebilir.

Tecavüz eden tacir olmasa bile birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete müteallik hükümler uygulanır.

Eser mahiyetinde olmayan her nevi fotoğraflar, benzer usullerle tespit edilen resimler ve sinema mahsulleri hakkında da bu madde hükmü uygulanır.”⁶⁶

Bu madde, eser mahiyetinde olmayan “tespitler”i madde hükmü altına alarak telif davaları ile korsan davalarını ayırmış bulunmaktadır. “Tespit”in eser mahiyetinde olup olmadığına karar verilmesi ise gene sahibinin hususiyetini taşıyıp taşımadığına karar verilmesi ile ilgilidir.

FSEK, “C İşlenmeler ve Derlemeler” başlığı altında yer alan madde 6’ya göre “diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan .../... fikir ve sanat mahsulleri işlenmedir” ve başlıcaları arasında “tercümeler”⁶⁷, “musiki aranjman ve tertipleri”⁶⁸, “güzel sanat eserlerinin bir şekilden diğer şekillere sokulması”⁶⁹ vs. sayılır. Ancak aynı başlık altında yer alan ek ibareye göre “istifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve işleyenin hususiyetini taşıyan işlenmeler, bu kanuna göre eser sayılır”.⁷⁰

Bir eserden faydalanarak meydana getirilen yeni eserin durumunun işlenme eser mi yoksa müstakil eser mi olduğu, durumun iktibas serbestîsi içinde kalıp kalmadığının karara bağlanması bir telif davasıdır. Bir telif hakları korsanlığı davası ise birazdan inceleyeceğimiz gibi

⁶⁶ FSEK, madde 84

⁶⁷ Madde 6/1

⁶⁸ Madde 6/4

⁶⁹ Madde 6/5

⁷⁰ Ek ibare: 03/03/2001 - 4630/4. md.

organize suç kapsamında değerlendirilebilen, ağır cezalar içeren niteliği ile sıradan telif hakları davaları ile karıştırılmaması gereken bir durum arz eder. Fazla geniş kapsamlı, yanlış yoruma müsait "korsan" tanımları yerine uluslararası kabul görmüş net bir tanımlamanın yapılması gerekmektedir; uluslararası anlaşmaların yaygınlaşp iç hukukları da bağladığı düşünülürse, genel geçerliliği olmayan tanımların sorunlara sağlıklı çözüm getiremeyeceği açıktır.

3. Soyut Sermayenin Birikiminin Oluşturulması ve Organize Suç Tipi Olarak Korsanlığın Buna Etkisi

Fikir ve sanat eseri kapsamında üretimde bulunmuş bir hak sahibi bundan kazanç elde edebilmek için çeşitli ticarî anlaşmalar yapar. Bir yazarın kurgusu olan hikâye kısa sürede dev bir sanayi üretim zincirinin ham maddesi, sermayesi haline gelebilir, çok sayıda kişinin geçim kaynağı olabilir. Devletin bu "hayal tüccarlığından" elde edebileceği vergi geliri yanında ülkeye sağlanacak dış kaynak girdisi hayal edilemeyecek boyutlara ulaşabilir. En çarpıcı örnek olarak yazar J. K. Rowling'in kurgusu çocuk masalı *Harry Potter*'ı inceleyelim:

"*Potter*'in ilk baskısı ingiliz yayıncı *Bloomsbury* tarafından 1997 yılında yapılmış ve standart çocuk kitapları gibi sadece 500 adet basılmış. Kitabın yazarı J.K. Rowling'e ödenen para ise sadece 3640 dolar.

Sonuca bakalım: 2002 yılında artık *Harry Potter* kitabından değil *Harry Potter* 'sektöründen' hatta global bir '*Harry Potter*' karakterinden söz ediyoruz. Tüm dünyada 42 dile çevrilen *Harry Potter* sadece kitap olarak 100 milyon adetten fazla satmış durumda. *Warner Bross* 200 milyon dolar harcayarak film yaptı, 70 milyon dolara da filmin TV'de ilk gösterim hakkını satın aldı. *Coca-Cola* 138 milyon dolarlık hediyeelik eşya anlaşması imzaladı. Yazar *Rowling* de bugüne kadar 36 milyon doları kitap hakları, 58 milyon doları da '*franchise*' haklarından olmak üzere 95 milyon dolar kazanmış durumda." ⁷¹

Konusu geçen bu yazarın evinde borcundan dolayı elektriklerin kesilmesi sonucu, kitabı bir kafede tamamlamak zorunda kaldığı söylentilerini ciddiye alırsak, yazarın sadece fikrî haklarını sermaye ederek bu büyük başarıya ve multi-milyon dolarlık anlaşmalara imza attığını söylememiz daha da kolaylaşır. "Soyut sermaye" kavramının geçerlilik kazanabilmesi için, gerekli telif hakkı koruması sağlanarak, paraya tahvilinin mümkün kılınması şarttır. Eğer yazarın yayın, reklam, film, çeviri, CD, DVD vb. alanlarda hakları korunmasaydı soyut sermayesinden bir maddî geri dönüş alması mümkün olmayacaktı, bu alanda en önemli gelir kaybı ise korsan ürünler sebebiyle olmaktadır.

Uluslararası Ticaret Odası (*International Chamber of Commerce*) kısa adıyla ICC 2003 yılında korsan üretimin dünya ticaretinde %8 yani 375 milyar dolarlık paya sahip olduğunu açıklamıştır. Merkezi Londra'da bulunan

⁷¹ "*Harry Potter* Türkiye'de 4 trilyon liraya ulaştı"; Bir, Ali Atıf; *Hürriyet* gazetesi; 03.02.2002

Uluslararası Fonogrami Endüstrisi Federasyonu (IFPI) raporunda şu iddiaları ileri sürüyor: 2002 yılında dünyada satılan her 5 CD, kaset, DVD vb.'den ikisi korsandı; müzik endüstrisindeki korsan ürün oranı %40 seviyelerine yükseldi ve bu küresel müzik endüstrisi pazarında yaklaşık 4,6 milyar dolarlık bir payı ifade ediyor.⁷²

"Müzik Korsanlığı - Ciddi, Şiddet İçerikli ve Organize Suç"
(*Music Piracy - Serious, Violent and Organised Crime*)
başlıklı IFPI raporunda öncelikle *Interpol*'ün de kabul ettiği organize suç tanımına yer verilmiş:

"Ulusal sınırları tanımadan, önceliği çıkar sağlamak olan, sürekli yasadışı eylemler gerçekleştiren kişilerden oluşan gruplar veya her türlü yapılanma girişimi."

IFPI bunu müzik korsanlığı ile şu şekilde ilişkilendirmiş:

"Yasadışı müzik taşıyıcılarının üretimi ve dağıtımı pek çok açıdan '... önceliği çıkar sağlamak olan, sürekli yasadışı eylemler gerçekleştiren .../... yapılanma'dır. Şiddet, tehdit ve rüşvete sıklıkla rastlanmıştır ve pek çok ülkede uluslararası ve yerel fikrî mülkiyet hakları mükerreren ve açıkça ihlal edilmiştir"

Müzik korsanlığı yapan örgütlerin organize suç örgütü kapsamında yer aldığını değerlendiren ve mafya, uyuşturucu ticareti, yasadışı silah kaçakçılığı, kara para aklama ve yüklü vergi kaçakçılığı ile bağlantılarının onaylandığını

⁷² A.g.e.; Kırıcı, Berkay; s. 64-65

söyleyen IFPI, bu örgütlerin teröre de destek sağladığını raporunda belirtmiş.

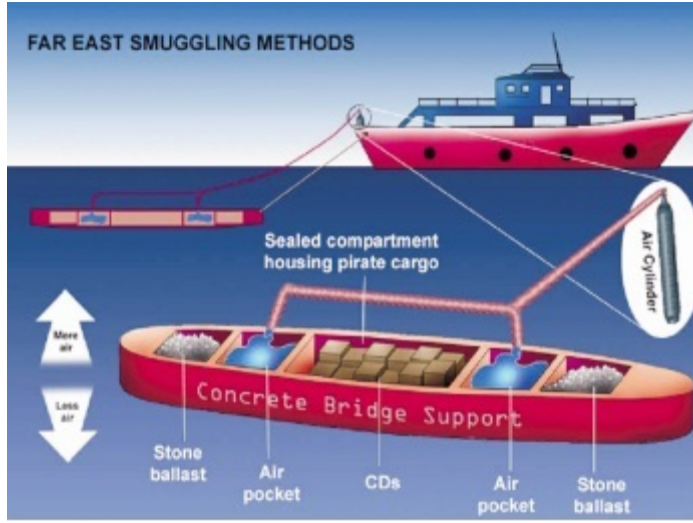
16 Haziran 2003'de yaptığı bir konuşmada *Interpol* Genel Sekreteri *Ronald Noble* fikrî mülkiyet hakları alanındaki suçlarla terörist faaliyetlerin finansı arasındaki bağlantıya değinir:

"Taklit ürünlerle organize suç grupları arasındaki bağlantı iyice kanıtlanmıştır. Ama *Interpol*, fikrî mülkiyet suçu bazı terörist gruplara fon elde etmek için tercih edilen metot haline geldi, alarmını veriyor. Bu şekilde (fikrî mülkiyet suçu) terörist gruplara fon sağlandığına ilişkin yeterince kanıt var, bizi endişelendiren kamu güvenliği. Koruyucu önlemleri hemen almalıyız."⁷³

Daha sonra *Interpol* bünyesinde *Interpol* Fikrî Mülkiyet Suçları Hareket Grubu (*Interpol Intellectual Property Crime Action Group*) kısa adıyla IIPCAG kurulur.

IFPI raporunda çeşitli ülkelerde cereyan eden korsan ürün üretim metotları ve bunlarla mücadeleden de bahsetmiş, ancak uluslararası kaçakçılık ve organize suç kapsamında Uzakdoğu kaçakçılık yöntemlerinden birini ilginçliği sebebiyle aktarmak istiyorum:

⁷³*Interpol* resmi internet sitesinde 'konuşmalar' sekmesi;
<http://www.interpol.int/Public/ICPO/speeches/SG20030716.asp>

Resimde, CD kaçakçılığında kullanılan bir denizaltı gösteriliyor. Ortadaki bölmeye CD'ler yerleştiriliyor ve çekici gemide bulunan bir hava silindiri sayesinde denizaltının hava ceplerine hava basılarak, aracın su altındaki seviyesi ayarlanıyor.⁷⁴

3.1. Soyut Mülkiyet ve Soyut Sermayenin Kamulaştırılması

Soyut mülkiyet ve sermaye sahiplerinin mirasçılarına, somut mülkiyet ve sermaye sahiplerinin mirasçıları bu haklarından istifadeye devam ederken, "siz artık ihya oldunuz bu malınızı kamulaştırıyoruz" demek serbest piyasa ekonomisi içinde en hafif ifadeyle abestir. Fikir ve sanat eserlerinin üretilmesini teşvik amaçlı yasal düzenlemeler bu haliyle gelecek kuşaklara bırakılacak bir esere malen imkân vermemektedir.

⁷⁴ "Music Piracy - Serious, Violent and Organised Crime"; IFPI Raporu; www.ifpi.org; s. 12

Harry Potter modelini ele alalım: Eser sahibinin haklarının kamulaştırılması ardından geliri kesilecek, ancak bu eserden istifadeye devam edecek reklam, film, oyuncak vb. sektörlerde gelir akışı sürecek. Onca yıl ardından bu eser bir daha kullanılmaz diye bir görüş varsa, hem de telif haklarının korunması için uluslararası ilk kuruluş ALAI'nin kurucusu *Victor Hugo*'nun *Sefiller* isimli romanının yakın zamanlı tiyatro uyarlamaları ki biri de Levent Kırca'nın İstanbul'daki büyük prodüksiyonlu çalışmasıdır, hatırlanabilir. Müzik alanında ise *cover*, *remiks* zaten buna hizmet etmektedir. Uzun süre önce meşhur olmuş eserler *remiks* veya *cover* halinde başkaları tarafından gene kullanılmaktadır. Koruma süresi bitti diye reklamcılık sektörü başta olmak üzere istismar edilen başyapıtları hatırlatmaya bile gerek yok. Üstelik kamulaştırılmış bu ücretsiz eserleri kullanma olanağı özgün yeni besteler sipariş edilmesini de engellemektedir.

Beşinci Bölüm

Telif Hakları Alanında Çalışan Kurumlar ve Görüşmeler

Bu bölümde telif kurumları, mahkemeleri incelenmiştir ve eser sahipleri, icracılar, prodüksiyon ve medya röprodüksiyon şirketi sahipleri veya yetkili kişileri ile etnomüzikoloji yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılan görüşmelere yer verilmiştir. Bu kişi ve kuruluşların, alanlarına ait konumuz kavramlara bakışı üzerinden kavramların hal-i hazırdaki varoluşları idrak edilmiş ve kullanılan diğer kavramlar da tespit edilmiştir. Ayrıca birinci ağızdan dile getirilen sorunlar, istekler, çözüm önerileri ve antinomilere yola açan önermeler bir araya getirilmiştir.

1. GEMA

Almanya'da müzik telif haklarının korunması alanında yetkili bir kurum olan GEMA, devlet denetiminde çalışmaktadır ve Avrupa Birliği hukukunun bağlayıcılığı altında olduğundan Avrupa Birliği'nde telif haklarına yaklaşımın bir temsilcisidir. GEMA'ya "tam üye" ve "müstesna üye" olma koşullarından biri de Alman veya Avrupa Birliği üyesi bir ülke vatandaşlığı taşımak.⁷⁵ Dolayısıyla, "remiks," "cover," "aranjman," "homage" ve "tribute" kavramları altında üretilen eserlerin özgün eser ile olan ilişkilerinin de düzenlenmesi bu kurumun görevi. Kurumun eser sınıflandırma yönetmelikleri veya bu amaçla oluşturduğu kurulun⁷⁶ aldığı kararlar, araştırma konum olan kavramlara telif kurumlarının yaklaşımını anlamada katkı sunacaktır. GEMA ile ilgilenmemin sebebi budur. Aynı

⁷⁵ GEMA Tüzüğü, Madde 6/4

⁷⁶ *Works Committee* (Eserler Komitesi)

zamanda, hâlâ tam olarak birbirinden ayrılamayan, bir eserden esinlenme veya faydalanma sınırının ne olduğunun tespiti de telif hakları alanında çalışan kurumların belirsiz olan ve kurullar aracılığıyla tek tek eser temelli değerlendirmelerine bir standart getirebilir.

GEMA⁷⁷ veya tam adıyla "*Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte*" (Müzikal performans ve mekanik röprodüksiyon hakları için dernek) devlet denetimine tâbi bir kurumdur. Alman Patent ve Marka Ofisi, Alman Federal Kartel Ofisi ve Berlin Adalet Senatörü yoluyla Alman Federal Adalet Bakanlığı'na bağlıdır. GEMA'nın sorumluluk alanları şunlardır:

1. GEMA koruma altındaki müziğin nerelerde kullanıldığını tetkik eder. Buna iş ve alışveriş alanları da dâhildir.
2. Eserin haklarının kime ait olduğunu denetler.
3. Müzik kullanımından doğan telif haklarını toplar.
4. Elde edilen geliri, kendi idarî masraflarını (yaklaşık %14) kestikten sonra, besteci, sözyazarı ve yayıncıya dağıtır.

GEMA'ya göre müzik alanında eser hakları besteci, sözyazarı ve yayıncıya aittir. Herhangi bir yerde eser kullanıldığında bu ilgili taraflara telif hakkı doğar.⁷⁸ Bu

⁷⁷ GEMA hakkındaki bilgiler kurumun resmî internet sitesinden elde edilmiştir: <http://www.gema.de>

⁷⁸ GEMA İstiklâl Marşı'nın Almanya'da bir okulda okunması üzerine de telif ücreti talep etmiş, durum MESAM'ın araya

tefif hakkı karşılığında ödenecek ücret GEMA tarafından belirlenir ve kullanılan müziğın türüne göre değışir.

1.1. GEMA'ya Kayıtlı Eserlerin Kullanımı

GEMA'ya kayıtlı eserler icra edildiğinde veya yayınlandığında, her eser için ayrı-ayrı yapılan bir puanlama sistemiyle kredilendirilir. Bu, eser sahibinden bağımsız, yalnızca eser üzerinden yürütölen bir çalışmadır. Örneğın, GEMA ses kayıtları gibi mekanik röprodüksiyon hakları alanında, bu puanlama sistemi dışında yalnızca kayıt uzunluğunu kredilendirmektedir. Bu konuda kurumun resmî internet sitesi üzerinden açıklaması şu şekilde:

“Telifli eserlerin icrası veya yayını gerçekteşince, GEMA sınıflandırma kararını verir, esere tahsis edilen puana icra ve yayın hakları Tanzim Planı için Yürütme Kuralları, işletmeden kaynaklanan hesabın alınması, Bölüm X-XIII'de yer alan bir cetvel uyarınca karar verilir. Bölüm X (ciddi müzik(E)) altında eserin bildiriminde açıklanan enstrümantasyon, program ve süresine göre plan değışiklik gösterir. Bölüm XI (hafif müzik (U)) dâhilinde, müziğın türü ve aynı zamanda bazı durumlarda süresi değıerlendirmeye alınır. Belirli bir sanatsal değere sahip hafif müzik eserlerine, talep üzerine Eserler Komitesi tarafından yapılacak bir gözden geçirme sonucu, kendine uygun daha yüksek bir puan derecesi verilebilir. Bölüm XII

girmesi ile düzeltilmişti. Bu olaydan sonra İstiklâl Marşı'nın kamulaştırılması için girişimlere başlanmıştır.

(ciddi müzik E) eserlerin süresi temelinde kredilendirme sağlar, bunlar ne Bölüm X'a göre ciddi eserler ne de Bölüm XI'e göre hafif müzik eserleridirler veya Bölüm XIII'e göre eserlerdir, mevzubahis eserler talep zerine Eserler Komitesi tarafından sınıflandırılmış eserlerdir. Bölüm XIII net bireysel temelde muhasebe sağlar, örneğin sahne müziği için (ufak haklar), tamamen veya ağırlıklı olarak doğaçlama müzik ve sadece çalma talimatlarından meydana gelen eserler.”⁷⁹

Eserler GEMA'ya yollanırken, beyan formunda eser sahibinden eserini, “(ciddi müzik(E))” veya “konser parçası” gibi, kendinin sınıflandırması beklenmez.

1.2. Düzenlemelerin Telif Hakkı Mevzuatındaki Durumu

GEMA'nın düzenleme konusunu sınıflandırması ve ele alması aşağıdaki ana başlıklar çerçevesindedir:

1.2.1 Telif Hakkı Korunan Eserlerin Düzenlemeleri

Bir düzenleme, düzenlenmiş ve kendine özgü nitelikleri korunan bir yapıtın varoluşunu üstlendiğine göre, düzenlemedeki telif hakkı, kendi hakkı içindeki bir telif hakkı olsa da, korunan özgün yapıta bağlıdır. Bu demektir ki, düzenleyici, yazarın korunan özgün yapıtını yayımlamak

⁷⁹ <http://www.gema.de/en/members/notification-of-your-works/classification-of-works/>

ya da düzenlemesini kullanmak için, onun iznini almak zorundadır.

Yayımlanmış yapıtlar karşısında, böyle bir izni almak için genellikle, özgün yayımcı ya da Alman alt yayımcı, bağlantı kişisi olacaktır. Bu yetkiyi alana değin, bir düzenleyici GEMA dağıtım planına bağlı bir paylaşım karşı herhangi bir hakka sahip olamaz.

1.3. Tescilli Eserlerin Telif Hakkına Muhalefet Oluşturabilecek Durumların Tespiti

1.3.1 Melodi Hattının Telif Hakkının Korunması

Müzik alanında melodi hattının korunması gözetilir. Bunun anlamı, bir ezgi ayırt edilebilir şekilde bir eserden alınıp başka bir eserin temeli olarak kullanılamaz. Hukukî bir hükümde, "melodi hattı" terimi, bir esere kendine has karakterini veren nota dizisi anlamına gelir. Bu maksattan hareketle başka bir esere, korunan eserin bir veya en çok dört ila yedi ölçüsü alınabilir. GEMA'nın orijinal eser sahibinin veya yayıncısının onayının alınması gereği üzerindeki ısrarının sebebi buradan kaynaklanmaktadır. Yani gönderme yapma, anma amaçlı bir alıntı eser hırsızlığı ile karıştırılabilir ve bu tip iyi niyetli bir tutumu mahkemede savunmak mümkün olmayabilir.

1.3.2. Şarkı Sözü Hakkındaki

Düzenlemeler / Müziğe Uygulanması

Telif hakkı korumalı bir şiirden müzik yapmak isteyen bir kimse, böyle bir işin yayımı ya da kullanımı için şairden ya da yayıncıdan izin almak zorundadır. Aynısı *mutatis mutandis* bir şarkının sözlerinin çevrildiği ya da mevcut (özgün) metnin yeni bir versiyonuyla değiştirildiği durumda da geçerlidir. Hatta sonradan yaratılan şarkı sözler için de --o noktaya değin enstrümantal olan bir yapıta söz eklemek gibi- özgün yapıtın yazar ya da yayımcısından izin alması gerekir. Aynısı *mutatis mutandis* şarkı sözüksüler ve özel şarkı sözleri (çeviriler, düzenlenmiş şarkı sözleri, şarkı sözlerinin başka türleri) için de geçerlidir.

1.3.3. GEMA'ya Ait Düzenlemelerin Notaya Alınması

Düzenlenecek ya da müzik yapılacak özgün yapıtın hak sahibinin izni, --korunan metinlerin müzik yapılmasında olduğu gibi- telif hakkı ile korunan yapıtların düzenlemelerinin notaya geçirilmesinden önce alınmalıdır ve bu iznin bir kopyası notaya eklenmelidir. İzin, GEMA dağıtım planına uygun olarak düzenleyicinin gelirlerdeki katılıma uyup uymadığını belirtmelidir.

1.4 GEMA ile Yazışma

GEMA'nın kendi yayınladığı kaynaklar üzerinden yapılan çalışma yukarıda ayrıntılı olarak yer almaktadır. GEMA'nın eser sahibi olarak yalnızca besteci, sözyazarı ve yayıncıyı

muhatap alması icracı ve işleme eser sahiplerinin haklarının ne olacağını akla getiriyor. Alman Telif Hakkı Yasası'nın açıkladığı şekliyle⁸⁰ işleme eserler de düzenlemecinin kişisel entelektüel yaratılarıysa, bağımsız eserlerle aynı şekilde korunuyor. Ancak icracılar eser sahipliği alanında görülmüyorlar. Eserlerin sınıflandırılması ve melodi hattının korunması üzerine olan kısımlara gelince, bu iki kısımda da boşluklar var ve standartlar belirsiz:

1.4.1. Melodi Hattının Telif Hakkının Korunması

"Melodi Hattının Korunması

Müzik alanında melodi hattının korunması gözetilir. Bunun anlamı, bir ezgi ayırt edilebilir şekilde bir eserden alınıp başka bir eserin temeli olarak kullanılamaz. Hukukî bir hükümde, "melodi hattı" terimi, bir esere kendine has karakterini veren nota dizisi anlamına gelir. Bu maksattan hareketle başka bir esere, korunan eserin bir veya en çok dört ila yedi ölçüsü alınabilir. GEMA'nın orijinal eser sahibinin veya yayıncısının onayının alınması gereği üzerindeki ısrarının sebebi buradan kaynaklanmaktadır."

Bu kısım ile ilgili temel sorun çağdaş müzik eserlerinin telif hakları ile ilgili büyük bir boşluk olmasından kaynaklanmaktadır. Melodi veya tonalite kaygısı taşımayan çağdaş müzik eserlerinin sekiz ölçüye kadar olan

⁸⁰ Alman Telif Hakları Yasası, madde 3

kısımlarından telif hakkı korunacak bir melodi hattı çıkarılamayabilir. Eserin dokusunun özgün ve biricikliğinden (*unique* oluşundan) yola çıkarak yapılabilecek bir tescil girişimine de hiç değinilmemiştir. Gerçi durum Romantik Dönem Müziği için de farklı değil. Sadece iki ölçüde karakterini veren, tuğlalardan örülü bir yapı gibi şekillenen Beethoven'ın *Beşinci Senfoni*'sinin ilk bölümünü düşünelim; ya da Wagner'in *Tristan ve Isolde*'unun nereye gideceği kestirilemeyen, sanki tek parçadan oluşan melodik yapısını. Zira Romantik Dönem'de karakteristik olarak melodi artık sekiz ölçülük müzik cümleleri (*phrase*) şeklinde kurulmuyordu.

1.4.2 Eserlerin Sınıflandırılması

Bu kısımda en dikkat çekici olan yerler, GEMA'ya bağlı bir kurulun eserleri sınıflandırması ve eserlerin sanatsal değerlerine karar vermesi ile ilgili bölümlerdedir: "Ortalamanın üstünde sanatsal değere sahip hafif müzik yapıtları ve hafif senfoni yapıtları (bir bestecinin özgün yapıtları), istek üzerine ve Yapıtlar Kurulunun incelemesinden sonra daha yüksek bir reyting puanına uygun bulunabilir." Ve "Eserler GEMA'ya yollanırken, beyan formunda eser sahibinden eserini, "(ciddi müzik(E))" veya "konser parçası" gibi, kendinin sınıflandırması beklenmez." Görülüyor ki kurul eser ile ilgili sınıflandırmayı kendisi yapıyor ve besteciden eserin sınıfı hakkında bir not düşmesini istemiyor. Beyan formunda böyle bir alan olmadığı gibi, bestecinin de bir not düşmesinin beklenmedik bir durum yaratacağı vurgulanmış. Ancak kurulun itiraz üzerine tekrar değerlendirme yapabileceğinin söylenmesi, kurul

kararının standardı olmadığına, tartışmaya ve istismara açık olduğunun bir göstergesi. Bu kurulun yazılı bir yönetmeliğinin olup olmadığı, hangi ölçütlere göre karar aldığı da belirtilmemiş. Ayrıca besteci kendi eserinin sınıflandırması hakkında söz sahibi değil, ancak eserin bedeli sınıfına göre değişiklik arz ediyor. Bu, kurumun da içinde bulunduğu serbest piyasa kurallarına aykırı bir durum oluşturmaz mı? Bu sorunun yanıtı Aydınlanma Çağı'ndan kalma, daha kaliteli eserlerin yayılmasını sağlama amaçlı bir ticarî düzenleme yapma çabası olabilir. -Aslen telif konusu, telif hakkının doğası ve eser sahibi ile ilişkisinin ilk tartışmalarının görüldüğü İngiltere'de 18. yy.da ortaya çıkmıştır. Yayıncıların, eser sahiplerini kendi tekellerinin çalışanı olarak gördüğü bir zamanda, Britanya eser sahibinin telif hakkının sahibi olduğu hukukî keşfini yaptı.- "Birleşik Krallık deneyiminden yapılabilecek anahtar çıkarım telif hakkının iyi kitaplar yazılmasını teşvik etmek için keşfedilmiş düzenlemeler olduğudur."⁸¹ GEMA'nın tüzüğünde de şu ifade bu fikri destekler niteliktedir: "Hakların lisanslanmasında, müzik sanatını geliştirmenin gereklerine riayet edilmelidir."⁸² Ayrıca GEMA kategorisi E (ciddi müzik) olan yayıncı ve eser sahiplerinden 1/3 oranında daha az kesinti yapmakta.⁸³

Bir başka dikkat çekici konu da eserlerin süresi üzerinde çok fazla durulmuş olması. Sınıflamaya itiraz durumunda

⁸¹ Marshall, Lee; *Bootlegging Romanticism and Copyright in the Music Industry*; Sage Publications, London, Thousand Oaks, New Delhi; 2005; s.16

⁸² GEMA Tüzüğü, madde 2/4

⁸³ GEMA Tüzüğü, madde 7/1

Eserler Komitesi süreyi temel alan yeni bir değerlendirme yapabiliyor. Bunun sebebinin ne olduğu açıklanmamış.

Yukarıda iki başlık altında topladığım soruları bir e-posta ile GEMA'ya gönderdim ve eser sınıflandırması ile ilgili çalışan kuruldan biriyle de görüşme talebimi belirttim. GEMA'ya gönderdiğim e-postanın tam metni ekler içindedir.

Mektubuma üç ay sonra cevap aldım. Bu cevapta eserlerin sınıflandırmasında GEMA'nın Eserler Komitesi'nin yeterince açık belirli kriterleri olmadığı ve bilirkişi mantığıyla tek tek eserler üzerinden hareket ettiği görülüyor. Eser sahiplerinin bir itirazları olduğunda gayri resmî tutabilecekleri bir mektupla tekrar değerlendirme talep edebilecekleri belirtiliyor. İlginç olan değerlendirme sonucu eserin "hafif müzik" adı ile belirtilmiş bir sınıftan "ciddi müzik" adı ile belirtilmiş bir sınıfa da geçebilmesi. Bu da GEMA Eserler Komitesi için bu iki tanımlamanın da çok kesin olmadığını gösteriyor. Eklerde bana ingilizce yollanan orijinal cevap metni bulunmaktadır.

Aşağıda bulunan, tercüme ettiğim cevap metnine bütünlüğünü korumak için noktalama işaretleri dâhil dokunulmamıştır. Cevap metninde bazı yerlerde sorularıma yanıtlar verilmeden önce ilgili sorum tırnak içinde metne kendileri tarafından alınmıştır. Hem cevap metninin bütünlüğünü bozmamak hem de karışıklığa sebep olmamak için gerekli yerlerde cevap metni üzerinden yaptığım yorum veya saptamalar gerekli noktaya düşülen dipnotlar şeklinde yer alacaktır. İlgili metin şöyledir:

Sayın Bay Baldan,
mektubunuz için çok teşekkürler.
Aşağıda sorularınızın cevaplarını bulabilirsiniz:

1) Melodi hatlarının korunması:

Müzikal eserlerin telif hakkı koruması Alman Telif Hakkı Yasası İkinci Fıkra İkinci Bent temelinde, sadece kişisel entelektüel yaratımların telif hakkı koruması için uygun olduğunu bildirir. GEMA üyelerince kendine devredilen telif haklarını idare eder. Bu ilişkide, GEMA kendi üyelerinin telif hakkı koruması bulunan tüm müzikal eserlerini idare eder ('büyük haklar' hariç). Telif hakkı ile korunan ama GEMA tarafından idare edilemeyecek hiçbir müzikal eser yoktur. Şüphe durumunda GEMA eserleri tanıtırlar.⁸⁴

2) Eserin Sınıflandırılması:

GEMA ile tebliğ edilmiş ve kayıtlı eserlerin icrası ve yayını her bir esere ayrı tahsis edilmiş bir puanlama sistemi kullanarak kredilendirilir. GEMA'nın hesabına tek tek eser üzerinden, hak sahibinden bağımsız olarak

⁸⁴ Burada çağdaş veya romantik dönem müzik eserlerinin korunacak dört ila yedi ölçülük bir melodi hattının bulunamayabileceği durumuna değinen soruma bir açıklama getirmek yerine, her eseri idare edebilecekleri ve bunu eser üzerinden tanımlayabileceklerini belirtmişler. AB üyesi bir ülkeden olma koşulunu yerine getiremediğim için GEMA'ya böyle bir eserle başvurmam da mümkün olmuyor.

girilmişlerdir. Mekanik röprodüksiyon hakları alanında - örneğin Abre VR kategorisi - GEMA her durumda tahsis edilmiş puana bakmayarak oynatma süresini kredilendirir.

Telifli eserlerin icrası veya yayını gerçekleşince, GEMA sınıflandırma kararını verir, esere tahsis edilen puana icra ve yayın hakları Tanzim Planı için Yürütme Kuralları, işletmeden kaynaklanan hesabın alınması, Bölüm X-XIII'de yer alan bir cetvel uyarınca karar verilir. Bölüm X (ciddi müzik(E)) altında eserin bildiriminde açıklanan enstrümantasyon, program ve süresine göre plan değişiklik gösterir. Bölüm XI (hafif müzik (U)) dâhilinde, müziğin türü ve aynı zamanda bazı durumlarda süresi değerlendirmeye alınır. Belirli bir sanatsal değere sahip hafif müzik eserlerine, talep üzerine Eserler Komitesi tarafından yapılacak bir gözden geçirme sonucu, kendine uygun daha yüksek bir puan derecesi verilebilir. Bölüm XII (ciddi müzik E) eserlerin süresi temelinde kredilendirme sağlar, bunlar ne Bölüm X'a göre ciddi eserler ne de Bölüm XI'e göre hafif müzik eserleridirler veya Bölüm XIII'e göre eserlerdir, mevzubahis eserler talep üzerine Eserler Komitesi tarafından sınıflandırılmış eserlerdir. Bölüm XIII net bireysel temelde muhasebe sağlar, örneğin sahne müziği için (ufak haklar), tamamen veya ağırlıklı olarak doğaçlama müzik ve sadece çalma talimatlarından meydana gelen eserler.

Eğer bir üyenin belirli eserleri kredilendirmek için kullanılan puan derecelendirmesine itirazı varsa, nitelikli derecelendirme için GEMA Müzik Servisi'ne talep ibraz edebilir.

Başvuru mektubu gayri resmî tutulabilir, fakat başvurunun sebeplerini kısaca ana hatlarıyla özetlemelidir ve ilgili eserin sınıflandırması için gerekli belirli detayları vermelidir. Böyle bir sınıflandırma için başvuru genellikle adı geçen eserin tamamının kâğıt üzerindeki bir kopyası (notası) temelinde ele alınır. Bu belge niteliğindeki kopyalar başvuru mektubuna ekli yollanmalıdır. Sanatsal değeri olan çağdaş caz ve konçerto tarzı performanslar için yapılacak başvurularda şüphe durumunda fıkra XI numara 2 uyarınca ve Yürütme Kurallarında olduğu üzere sadece ses kayıt cihazları gereklidir, sınıflandırma kararı için başvuru GEMA'nın Eserler Komitesi'ne sunulmalıdır. Eserler Komite'si üyelerini aşağıda bulabilirsiniz:

"http://www.gema.de/fileadmin/inhaltsdateien/presse/Publicationen/Jahrbuecher/Jahrbuch_09_10/Struktur_und_Organisation_S.11_ff..pdf (sayfa 19)."

- 3) "Aynı zamanda görülüyor ki eserin süresi de önemli bir konu, eserin süresi arttıkça "ciddi müzik" olma kredisi de artıyor. Niye bir eserin süresi bu kadar önemli?"

Burada bir yanlış anlama içindesiniz. Bir eserin süresi onun "hafif müzik" veya "ciddi müzik" olarak sınıflandırılması kararında öneme sahip değildir.⁸⁵

⁸⁵ GEMA'nın kendi yönetmeliğinde yukarıda geçen "Eserin Sınıflandırması" bölümünden şu madde bu sorunun sebebidir: "Bölüm XII (ciddi müzik E) eserlerin süresi temelinde kredilendirme sağlar, bunlar ne Bölüm X'a göre ciddi

4) "Eser sahibi kendi çalışmasını sınıflandıramıyor, fakat eserin bedeli müziğın sınıfına göre değişiyor. Bu, ürün sahibinin ona bedel biçme yetkisi olmadığı anlamına geliyor. Bu serbest piyasa kurallarına aykırı bir durum oluşturmuyor mu?"

GEMA, üyeleri tarafından kendisine tahsis edilen telif haklarını yönetir. Müzik için, GEMA tipik kullanım alanlarına uygun özgün rayiçler ile çeşitli belli başlı telif hakkı ücreti toplama ana alanları oluşturmuştur. Bu rayiçler, piyasaya uygun adil bir şekilde, olası kullanım

eserler ne de Bölüm XI'e göre hafif müzik eserleridirler veya Bölüm XIII'e göre eserlerdir, mevzubahis eserler talep üzerine Eserler Komitesi tarafından sınıflandırılmış eserlerdir."

Açıkça görüldüğü üzere GEMA'nın sınıflandırmasına itiraz üzerine yapılan bir yeniden değerlendirme sonucu Bölüm XII (ciddi müzik E) altına alınan eserler, süreleri temelinde değerlendiriliyorlar. Bunlar ne Bölüm X'a göre ciddi eserler ne de Bölüm XI'e göre hafif müzik eserleri veya Bölüm XIII'e göre eserler, ama itiraz üzerine Bölüm XII (ciddi müzik E) altına süresi temelinde alınan eserler. Bölüm X'a göre ciddi eserlerin itiraz edip gene bu diğer ciddi eserler bölümüne geçmesinden daha önemlisi Bölüm XI'e göre hafif müzik eserlerinin itiraz halinde uygun görülürse bu ciddi müzik bölümüne geçmesi ve burada kredilendirmenin eserin süresi temelinde yapıldığı açıkça belirtilmiş. Sınıflandırma kriterlerinin açık olmaması yanında buradaki yanlış anlama nedir anlaşılamamıştır.

çeşitliliğine göre ayarlanmıştır.⁸⁶ Örneğin ana alanlar canlı konserler, müziğin kayıttan yürütülmesi ve ses taşıyıcılarının imalatı, yayın ve film gösterimi gibi farklılıklar gösterir. Her bir rayiç kullanma tipini hesaba katar. Böylece kıyıda ufak bir sahnede elli seyirci karşısına çıkan solistle, bir açık hava festivalinde altmış bine varan seyirci karşısında performans sergileyen rock grubu farklı ele alınmış olacaktır. Mekanik kayıtların çoğaltılmasından doğan haklar alanında -- örneğin Abre VR kategorisindeki ses taşıyıcıları- GEMA her durumda eserlerin sınıflamasını göz ardı ederek süresini kredilendirir. GEMA ile tescillenmiş ve bildirilmiş müzikal eserlerin performans ve yayınları her bir esere ayrı ayrı tahsis edilmiş bir puanlama sistemi ile kredilendirilmiştir. Bundan dolayı genellikle performans ve yayın için lisanslama ve muhasebe arasında doğrudan bağ yoktur.

Saygılarımla,

Dr. Daniel Zur Weihen

GEMA Musikdienst

Rosenheimerstr. 11

81667 München

E-Mail: dweihen@gema.de

⁸⁶ Eserlerinin telif haklarının korunması ve dolayısıyla onlardan kazanç sağlayabilmek için eser sahipleri telif kurumlarına üye olmak durumundadırlar. Tüm sınıflandırma, puanlama ve ücretlendirmeyi kendi yapan GEMA'nın burada ürün sahibine sürece müdahale hakkı vermediği görülmektedir. Kanaatimce bu serbest piyasa ekonomisi kurallarına ters düşmektedir.

2. Müzik Eserlerinin Telif Hakları Alanında Türkiye’de Faaliyet Gösteren Kurumlar ve Lisanslama Alanları

Müzik eserlerinin telifi alanında Türkiye’de faaliyet gösteren dört meslek birliği bulunmaktadır: Türkiye Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (MESAM), Müzik Eseri Sahipleri Grubu (MSG), Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği (MÜ-YAP) ve Müzik Yorumcuları Meslek Birliği (MÜYORBİR). Bu meslek birlikleri 2 Ocak 2007 tarihinde bir protokol imzalayarak Ortak Lisanslama Birimi’ni (OLB) kurmuşlardır. Bu birimde ağırlıklı olarak telif alanında yetkin hukukçular çalışmakta ve umumi mahaller ve temsilî alanlarda tespit, tedbir ve lisanslama çalışması yapmaktadırlar. Lisanslama alanları şunlardır: ⁸⁷

1. Televizyonlar/TV yayın kuruluşları
2. Radyolar/radyo yayın kuruluşları
3. Dijital ortamda müzik kullanım, yayın ve satışı yapan kuruluşlar
4. GSM/Mobil ortamda müzik kullanım, yayın ve satışı yapan kuruluşlar, GSM operatörleri
5. Umumî Mahaller
 1. Oteller
 2. Disko ve barlar
 3. Gece kulüpleri, eğlence mekânları
 4. Restoranlar ve lokantalar
 5. Alışveriş merkezleri
 6. Mağazalar
 7. Uçak, otobüs vb. ulaşım araçları
 8. Müzik kutuları

⁸⁷ “Lisanslama”; MÜYOBİR resmî internet sitesi;
<http://www.muyorbir.org.tr>; Temmuz 2010

2.1. İlgili Yasal Düzenlemeler

FSEK madde 41 ve 43 umuma açık mahallerde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanılması ve/veya iletilmesi ile ilgili yasal düzenlemeleri kapsar.

Umuma açık mahaller eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin 52. maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya bağlı oldukları meslek birliklerinden izin alır ve bu sözleşmeye göre malî hak ödemeleri yaparlar. Umumî mahallin yeri ve özelliğine göre kullanılan fikrî mülkiyete konu eserin ürün veya hizmete katkısı dikkate alınarak bir sınıflandırma yapılır. Bu sınıflandırmaya göre ilgili meslek birlikleri bir tarife tespit eder ve fikrî eser kullanımından kaynaklanan malî ödemeler bu tarifeye veya taraflarca yapılabilecek müzakerelere uygun olarak yapılır. Sözleşmeler imzalandıkları tarihten itibaren değil takvim yılı başından itibaren geçerli olur.

Daha önce incelediğimiz, telif hakları alanında Almanya'da faaliyet gösteren GEMA eser sahipliği alanında çalışmaktaydı; Türkiye'de faaliyet gösteren MESAM ve MSG de benzer kurumlardır. Uluslararası anlaşmalar ve telif hakları konusuna ortak yaklaşımlar bu kurumların yapılarının ve çalışmalarının birbirine örnek teşkil etmesine sebeptir. MÜYORBİR bağlantılı hak sahipleri arasında yer alan icracı ve yorumcuların haklarının korunması alanında faaliyet göstermektedir. MÜ-YAP da müzik yapımcılarının meslek birliğidir.

3. Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği: MÜ-YAP ile Görüşme

MÜ-YAP adına görüşme talebini Dış İlişkiler ve AR-GE Yöneticisi Aslı Devrim Uğurlu kabul etmiş ve soruları yanıtlamıştır.

3.1. MÜ-YAP'ın Kuruluş Gerekçesi, Kimler Tarafından Kurulduğu ve Üyeleri

MÜ-YAP, Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği, fonogram yapımcılarının bir araya gelerek oluşturduğu, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 42. maddesi gereğince kurulmuş olan bir meslek birliğidir. Toplam, 147 üyesi bulunmaktadır.

MÜ-YAP, iki temel amaca yönelik olarak çalışmalar yapmaktadır. Bu amaçların ilki ses taşıyıcısı yapımcılarının (müzik yapımcılarının) ortak çıkarlarını korumak, haklarını izlemek; kendisine üye müzik yapımcılarına ait ses kayıtlarının umuma açık alanlar, radyo televizyonlar vb. yerlerde kullanımından kaynaklı malî hak bedellerini toplamak ve üye hak sahiplerine dağıtımını sağlamaktır. İkincisi ise müzik yapımcılarının ve müzik yapımcılığının gelişmesini ve kamuoyu tarafından tanınmasını sağlamak, ses tespitlerinin gerek internet gerekse fiziki ortamda izinsiz olarak çoğaltılmasını ve kullanılmasını önlemek için mücadele etmek ve bu konuda kamuoyunu bilinçlendirmektir.

Bunlara ek olarak müziğin sosyal ve kültürel anlamda gelişmesi ile beraber, ekonomik anlamda güçlenmesini sağlamak da MÜ-YAP'ın amaçları arasında yer almaktadır.

3.2. MÜ-YAP'ın Faaliyet Alanı ve Bu Alanda Yaptığı Çalışmalar

- Lisanslama faaliyetleri; yapımların (fonogramların) veya ses kayıtlarının radyo ve TV'ler ile otel, lokanta, bar, diskotek, mağaza vb. kamuya açık alanlarda kullanımından kaynaklı telif bedellerinin toplanması ve dağıtılması, MÜ-YAP koruması altında bulunan fonogramları izinsiz kullanan kişi ve kurumlarla yasalar çerçevesinde mücadele edilmesi.
- Dijital alan faaliyetleri; Türkiye'deki mobil ve internet alanında dijital müzik satışını güvenli bir şekilde sağlamak ve tüm müzik sektörüne yararlı olacak şekilde piyasa koşullarının oluşturulması, dijital alandan hak sahiplerinin eşit koşullarda fayda görmelerinin sağlanması amacıyla dijital platform kurulmuştur. MÜYAP tarafından oluşturulan MDADS'a kayıtlı MÜYAP üye yapımcılara ait yaklaşık 130.000'in üzerinde şarkıdan oluşan bir arşiv bulunmaktadır. Ayrıca 5.000 video klip bulunmaktadır. Dijital alanda üye yapımcılara ait kayıtlarla hizmet vermek isteyen mobile operatör firmalar (Vodafone, Turkcell, Avea), içerik sağlayıcılar (yasal hizmet veren çeşitli web siteleri), internet

servis sağlayıcılar (TTNET) vb. firmalar MÜYAP'la lisans sözleşmelerini imzalamaktadırlar. Sözleşmenin imzalanmasıyla birlikte dijital arşiv bu firmaların hizmetine verilmektedir. Söz konusu firmalar bu alanda ayrıca MESAM, MSG ve MÜYORBİR'le de lisans sözleşmelerini imzalamak zorundadırlar.

- Korsanla mücadele faaliyetleri; MÜ-YAP üyesi müzik yapımcıları tarafından yasal gereklilikleri yerine getirilerek üretilmiş veya ithal edilmiş yapımların izinsiz olarak ses taşıyıcılarına kaydedilmesi ve/veya ticari olarak satışa sunulmasını engellemeye yöneliktir. MÜYAP son dönemlerde korsanlıkla mücadelesini ağırlıklı olarak internet korsanlığına yöneltmiş bulunmaktadır. İnternet üzerinden gerçekleştirilen her türlü izinsiz müzik kullanımları ve P2P dosya paylaşımları da bu kapsam içindedir.
- MÜ-YAP bu asli faaliyetlerinin yanı sıra ayrıca ulusal ve uluslararası pazardaki gelişmeleri takip etmekte, üyeleri için Pazar hakkında bilgi üretme çabası göstermektedir.
- MÜ-YAP bütün bu faaliyetleri içerisinde, kamuoyunu bilinçlendirmeye, yasa koyucu ve uygulayıcılarını sektörün sorunları ve ihtiyaçları hakkında bilgilendirmeye yönelik düzenli ve sürekli çalışmalar gerçekleştirmektedir.
- MÜ-YAP uluslararası çalışmalarını IFPI, Uluslararası Fonogram Endüstrisi Birliği'nin

Milli Grubu olarak sürdürerek, ülkemiz müzik yapımcılarını uluslararası alanda temsil etmekte; dünyadaki teknolojik ve hukuksal gelişmeleri ülkemiz müzik sektörüne taşımaya çalışmaktadır.

3.3. Lisanslama ve Korsanla Mücadelede Son Durum

MÜ-YAP lisanslama etkinliklilerini TUROFED (Türkiye Otelciler Federasyonu), RATEM (Radyo-Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği), BMD (Birleşmiş Markalar Derneği) gibi kuruluşlarla toplu sözleşmeler yapmak suretiyle gerçekleştirmektedir. Sözleşmeye dâhil olmayan yayın kuruluşları veya kamuya açık yerlerle ilgili hukuki süreçleri başlatmaktadır. Lisanslama düzeyi henüz istenilen kapasiteye gelmemiştir.

Korsanla mücadele ise ağırlıklı olarak internet üzerinden gerçekleştirilen korsanlık ve P2P dosya paylaşımlarına kaymış durumdadır. MÜ-YAP tarafından izinsiz müzik kullanımında bulunan web siteleri tespit edilmekte, bu sitelere uyarılar gönderilmekte ve uyarılar neticesinde izinsiz içeriği web sitelerinden kaldırmayanlar hakkında suç duyurusunda bulunmaktadır. Bu suç duyuruları neticesinde Savcılık tarafından erişimin engellenmesi kararı alınmaktadır. Bugüne kadar yaklaşık 1.600 üzerinde web sitesi izinsiz kullanımlar nedeniyle erişime kapatılmıştır.

P2P'ler bakımından da internet servis sağlayıcılarla işbirliği arayışı içerisindedir.

3.4. En Çok Yaşanan Hukukî Sorun Tipleri, Telif Davaları ile Korsan Davalarının Farkı ve Prosedürü

Telif bedeli ödemeyen umuma açık mahaller veya radyo tv kuruluşları ile ilgili olarak telif davalarında, ispat yükümlülüğü hak sahibindedir ve son derece zahmetli, maliyetli bir süreçtir. İzinsiz müzik kullananlara karşı öncelikle sözleşme çağrısı yapılmakta, çağrıya yanıt vermeyenler için mahkeme kararıyla bilirkişi tespiti talep edilmektedir. Bilirkişi tespiti üzerine açılan davalarla yargı süreci başlamaktadır. Ancak izlenen bu süreç maliyeti yüksek ve karar aşaması 4-5 sene olduğu için hak kayıplarına neden olan bir süreçtir.

Korsan davaları ise kamu davası olarak görülmektedir. Toplanan korsan materyallere doğrudan emniyet tarafından el konulmakta ve ilgili savcılıklar tarafından bandrolle ilgili suçlar nedeniyle kamu davası açılmaktadır.

3.5. Telif Hakları Alanında Yaşanılan Sıkıntılar ve Yapılması Gereken İyileştirmeler

- Mevcut yasal düzenlemede yapımcı hakları bakımından çok önemli eksiklikler bulunmamakla birlikte uygulamadan kaynaklı problemlerin önüne geçilmesi gerekmektedir. Örneğin RTÜK tarafından telif bedeli ödemeyen yayın kuruluşlarına uygulanabilecek bazı yaptırımlar yasal düzenlemede mevcutken bu yaptırımlar gerçekte dikkate alınmamıştır.

- Türkiye’de izinsiz müzik kullanan kamuya açık alanlara yönelik mahkeme sürecinin başlatılabilmesi için müzik kullanılıp kullanılmadığının mahkemelerce tespit edilmesi gerekmektedir. Delil tespiti maliyetli ve zahmetli bir süreçtir. Bu bakımdan delil toplamanın kolaylaştırılmasını, idari para cezası uygulanmasını vb. sağlayacak yasal düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.
- Mevcut yasal düzenlememizde özel kopyalama istisnası yer almakla birlikte bu istisnaya ilişkin hak sahiplerinin alması gereken adil bedel hakkı eksik ve yanlış düzenlenmiştir. Ülkemizde bu yönde boş CD ve taşıyıcılardan ve kopyalama yapmaya yarayan cihazlardan yapılan kesintiler Kültür ve Turizm Bakanlığı hesabına yatırılmakta olup, kullanma yetkisi Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndadır. Bu kesintilerin bütün hak sahipleri arasında paylaştırılması için gerekli yasal değişikliklerin yapılması gerekmektedir.
- CD-DVD vb ürünler için uygulanan vergi oranı %18’dir. Ayrıca eser sahipleri için bu orana %21 stopaj eklenmektedir. Dijital alanda uygulanan vergi oranı ise özel iletişim vergisi dâhil olmak üzere %46’dır. Bu vergi oranları lisanslama gelirlerinin düşük olmasıyla doğrudan ilgilidir. Bu nedenle müzik endüstrisinin vergi oranlarının düşürülmesi gerekmektedir.
- Mevcut yasal düzenleme aynı alanda birden fazla meslek birliğinin kurulmasına olanak tanımaktadır

ancak bu durum beraberinde bir takım sıkıntılara neden olmaktadır. Özellikle müzik kullanıcılarının aynı hak kategorisinde yer alan birden fazla meslek birliğine ödeme yapmak zorunda kalmaları telif ödemelerinden kaçmalarına sebep olmaktadır. Bu nedenle aynı alanda tek bir meslek birliğinin hak toplamaya yetkili kuruluş olabileceğine dair yasal değışiklikler yapılmalıdır. Ya da en azından aynı alanda kurulacak meslek birliği kriterlerinin zorlaştırılması ve belli bir sayının üzerinde meslek birliği kurulmasına izin verilmemesi yönünde düzenlemeler getirilmelidir.

4. Bağlantılı Hak Sahibi Müzik Yorumcuları Meslek Birliği: MÜYORBİR

Müzik Yorumcuları Meslek Birliği kısa adıyla MYORBİR⁸⁸, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 42. maddesi kapsamında icracı sanatçılar tarafından kurulmuş bir bağlantılı hak sahibi meslek birliğidir. 2000 yılında kurulan, 19.04.2000 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın onayı ile tüzel kişilik kazanan MÜYORBİR, yorumcuların yani icracı sanatçılarının kanun gereği sahip oldukları hakların takibi ve tahsilini yapmaktadır.

MÜYORBİR kendini bir şirket, dernek veya vakıf değil, kanunun öngördüğü ve kurulmasını istediği, teşvik ettiği,

⁸⁸ MÜYORBİR hakkındaki tüm bilgiler kurumun resmî internet sitesinden alınmıştır: <http://www.muyorbir.org.tr>; 2010

kendine özgü bir yapısı olan tüzel kişilik olarak tanımlıyor. Kurucu üyeleri arasında popüler sanatçıların çoğunlukta olduğu MÜYORBİR, Türkiye müzik endüstrisinde fonogramlara kayıtlı müzik eseri icralarının %95'lik kısmını temsil etmektedir. Birliğe üye icracı sanatçıların verdikleri yetki belgeleri kapsamında müzik eseri icralarının televizyon, radyo, internet, GSM operatörleri ve umumî mahallerde kullanımlarından doğan hakları korunmakta; anılan mecralardan icracı sanatçı haklarının takip, tahsil ve üyelere dağıtımını gerçekleştirilmektedir. MÜYORBİR FSEK 80. madde kapsamında üyelerine ait hakların kullanımına ilişkin olarak, kullanıcılara izin vermek hak ve yetkisine sahip tek kuruluştur.

MÜYORBİR tarafından Akort isimli bir dergi iki ayda bir yayınlanmakta ve ücretsiz dağıtılmaktadır.

4.1. MÜYORBİR'in Yapısı, Amaç ve Faaliyetleri

MÜYORBİR Tüzüğü'nün ilgili maddelerinden alıntılar yaparak kurumun yapısına, amaç ve faaliyetlerine daha yakından bakalım:

4.1.1. Birliğin Adı, Merkezi ve Faaliyet Alanı

Madde: 1

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 4630 sayılı Kanunla değişik 42'nci maddesi ve "Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük" hükümlerine göre merkezi

İstanbul'da olmak üzere Müzik Yorumcuları Meslek Birliği (Kısa adı MÜYORBİR) adı altında bir meslek birliği kurulmuştur.

Bu meslek birliği, "Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük"ün 7'nci maddesi uyarınca bağlantılı hak sahiplerinden müzik eseri icracısı (müzik yorumcusu) sanatçıların hakları alanında faaliyet gösterir.

4.1.2. Tüzel Kişilik

Madde: 2

Bu birlik Kültür Bakanlığı'nca hazırlanan ve Bakanlar Kurulu'nca onaylanan Tip Statüye uygun biçimde düzenlenmiş tüzüğünün eklendiği kuruluş bildirisinin Bakanlığa verilmesiyle tüzel kişilik kazanır.

4.1.3. Birliğin Amacı

Madde:3

Müzik Yorumcuları Meslek Birliğinin amacı:

a-Müzik eseri icra eden İcracı(yorumcu)ların kanun ve tüzük amacı çerçevesinde bir araya gelmesini ve dayanışmayı sağlamak,

b-Bağlantılı hak sahiplerinden icracı sanatçıların ortak çıkarlarını korumak,5846 sayılı kanun ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak,

c-Birliğe üye sanatçıların haklarının takibi bakımından kamu tüzel kişi, özel tüzel kişiler ve gerçek kişilerle işbirliği yapmak, telif hukukunun gelişmesi için çalışmak.

d-Birliğe üye sanatçıların veya birliğin haklarının en geniş anlamda korunması ve takibi bakımından gerektiğinde yasama, yürütme, yargı organlarına müracaat etmektir.

4.1.4. Üyelerin Temsili ve Haklarının Takibi

Madde:4

Birlik; kamu kurum ve kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileriyle ilişkilerinde, Birliğe kayıtlı bağlantılı hak sahiplerinin haklarının takibinde üyelerinin devrettikleri haklar çerçevesinde yetkilidir. Birlik üyelerinin haklarını Radyo, Televizyon(Uydu, kablolu veya kablosuz yayınlar), Internet, kablolu-kablosuz yayın yapan tüm teknik araçları, otel, *café*, *restaurant*, mağaza, konser ve gösteri alanı başta olmak üzere üyeleri tarafından birliğe devredilen icraların kullanıldığı tüm ticari mecraları içine alacak şekilde takip eder. Üyeler, Birliğe devretmedikleri haklarını bireysel olarak da takip edebilirler. Birlik üyelerinin kanunla tanınmış hakları ülke içinde birlik dışında başka birlik, dernek ve benzeri kuruluşlar tarafından takip edilemez.

4.1.5. Eserlerin İzlenmesi

Madde:5

Birlik, üyelerine ait icraların ve nüshalarının kullanılmasını izlemek ve izinsiz kullananlar için gerekli girişimlerde, yasal takipte bulunmakla yükümlüdür.

4.1.6. Birliğin Faaliyetleri

Madde:6

Birlik amacına ulaşmak için, mevzuatın verdiği imkânlar içinde aşağıdaki faaliyetlerde bulunur:

a-Üyelerin her türlü kurum ve kuruluşlarda haklarını izlemek, korumak, idari ve yargı yollarına başvurmak,

b-Üyelerinin icralarının kullanımından kaynaklanan ücretlerinin ve tazminatlarının tahsilini sağlamak, buna ilişkin tarife hazırlamak,

c-Yurt içinde ve yurt dışında kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri ile idari ve mesleki ilişkiler kurmak,

d-Mesleki yayınlar yapmak, üyelerine ve üyeleri dışındaki kişilere faaliyet alanına ilişkin kurslar açmak,

e-Üyelerine sosyal tesisler kurmak, lokal açmak ve bunları işletmek,

f-Üyeleri için yardım sandığı kurmak ve diğer sosyal hizmetleri gerçekleştirmek,

g-Üyelerin icralarının, her biçimdeki nüshalarının ticari amaçla kullanılmasını Kontrol ve takip etmek, izinsiz kullanımları önlemek için gerekli tedbirleri almak,

h-Üyelerinin icralarının kullanımlarına ilişkin sözleşmelerin yapılmasına, uygulanmasına ve anlaşmazlıkların giderilmesine yönelik çalışmalarda bulunmak ve diğer ilgili alan meslek birlikleri ile işbirliği yapmak,

i- Fikir ve Sanat Eserleri Sahipleri olarak Tüzük 7/1 maddesinde tasnif edilen fikir ve sanat eseri sahipleri kuruluşlarıyla Tüzük 7/2, b ve c maddesinde yer alan hak sahiplerinin kuruluşlarıyla işbirliği yapmak, gerektiğinde hak izleme amacıyla ortak birimler oluşturmak.

4.2. Üyelik

Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük'te⁸⁹ öngörülen nitelikleri taşıyan herkes birliğe üye olabilir. Türk kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişilikler de bu meslek birliğinin üyelik türlerinden biri olan "yararlanan üye" olabilirler. Gene aynı tüzük gereği bu birliğe üye olanlar, aynı alanda faaliyet gösteren başka bir birliğe üye olamazlar. Üyelik başvurusu konusunda birlikler arasında çıkacak uyuşmazlıklar musiki eserleri bağlantılı hak sahipleri alanında kurulmuş olan federasyonca karara

⁸⁹ Bkz Ek: "Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük"

bağlanır; bunun mümkün olmadığı durumlarda Kültür Bakanlığı kararıyla çözümlenir. Üyelik türleri aşağıdaki gibidir:

4.2.1. Asıl Üye

Madde: 10

Birliğe asıl üye olabilmek için aşağıdaki nitelikleri taşımak gerekir:

a- Türk vatandaşı olmak,

b- Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmak,

c- Fikir ve Sanat Eseri Kanunu'nda öngörülen anlamda komşu hak sahiplerinden icracı sanatçı sayılmak,

d- Birliğin koyacağı ölçütlere uygun olmak,

d-1-Birlik Yönetim Kurulunca tespit edilecek miktarda hak bedeli getireceği ve bu şekilde üyeliğin asgari maliyetini birliğe kazandıracağı anlaşılan kişiler veya

d-2-Çeşitli ses taşıyıcılarına kaydedilmiş en az beş eseri icra etmiş olmak veya

d-3-Televizyon ve radyolarda yayınlanmış en az beş eseri olmak veya

d-4-Yararlanan üyeler arasından gerçek kişi olmak kaydı ile üyeliğe kabulünde meslek birliği açısından yararlı olacağı kanaatine varılmış kişilerden yönetim kurulunun oybirliği ile vereceği karar ile ve bir yönetim dönemi içinde asıl üyeliğe seçilmiş olmak. Bu şekilde seçilen üye sayısı yönetim kurulu asıl üye sayısının iki katını geçemez.

4.2.2. Yararlanan Üye

Madde: 11

Yararlanan üyeler aşağıda gösterilmiştir:

a-Eseri icra etmeyen ancak miras yoluyla, devren iktisap yoluyla veya doğrudan eserin mali haklarını kullanma yetkisine sahip olan gerçek veya tüzel kişiler,

b-Medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip olmayanlar adına vekilleri veya vasileri,

c-Yasal oturma ve çalışma izni bulunan yabancı uyruklulardan Tüzükte öngörülen Nitelikleri taşıyan komşu hak sahiplerinden icracı sanatçılar,

d-Tüzel kişiler icracı sanatçının hakkını (a) bendindeki şekilde iktisap ederek gerekli Yetkiye sahiplerse, yararlanan üye olarak üyelikleri kabul edilebilir.

Başkasına ait icranın herhangi bir şekilde dolaylı veya doğrudan mali haklarını Kullanma yetkisine sahip olanlar, bu hakkın kendilerinde olduğunu ispatlayıcı belge ibraz etmek zorundadırlar.

e-Müzik Yorumcuları Meslek Birliğine yararlanan üye olabilmek için ayrıca aşağıdaki ölçütler aranır:

e-1-Son iki yıl içinde radyo ve televizyonda en az bir kez yayınlanmış; miras yada devren iktisap yoluyla aldığı icrası bulunmak veya

e-2-Ticari olarak tespit edilmiş en az bir kaset, cd vb materyali bulunmak veya

e-3-Sahip olduğu veya mali hakkını kullanmaya yetkili olduğu icraların listesini ve ayrıca tespiti birliğe vermiş olmak veya

e-5-Tüzel kişiler için ayrıca Türk kanunlarına göre kurulmuş olmak, en az altı aydan beri Ticaret Siciline kayıtlı olmak.

Yararlanan üyeler Birlik organlarında görev alamazlar, oy kullanmamak koşuluyla Genel Kurula katılabilirler. Aynı alanda başka meslek birliğine kayıtlı olanların üyelik başvurusu reddedilebilir.

4.2.3. Aday Üyeler

Madde: 12

Asıl ve Yararlanan üye olarak gerekli şartları taşımayanlar aday üye olabilir. Gerekli şartlar tamamlandığında, yönetim kurulu kararı ile asıl üyelik veya yararlanan üyeliğe geçebilirler. Aday üyeler yönetim organlarında görev alamazlar. Yönetim kurulu kararı ile asıl üyeliğe geçebilirler. Oy kullanmamak koşulu ile genel kurula katılabilirler.

Kuruma telif hakları alanında teknik danışmanlık yapabilecek yapıda iki birimi bulunmakta, bunlardan biri Teknik-Bilim Kurulu, bir diğeri de Teknik Danışmanlar Kurulu.

4.3. Teknik-Bilim Kurulunun Görevleri

Madde:33

Teknik-Bilim Kurulu, Meslek Birliği'nin uzmanlık alanına giren konularda inceleme ve araştırmalar yapmak, ilgili kurullara önerilerde bulunmak, Yönetim Kurulu'nca incelenmesi istenen konularda rapor düzenlemek, bunların bir örneğini Yönetim Kurulu'na, bir örneğini de Denetleme Kurulu'na vermek ve birlik tüzüğünde belirtilen diğer işleri yapmakla görevlidir. Teknik-Bilim Kurulu her üç ayda bir toplanır.

Kurul başkanınca veya kurulca gerekli görülürse konuyla ilgili kurum ve kuruluşların temsilcileri veya kişiler bilgi ve görüşleri alınmak üzere kurul toplantılarına çağrılabilirler.

4.4. İhtiyari Organlar

Madde:36

...

A- Teknik Danışmanlar Kurulu

Bu kurul, müzik alanında akademik olarak veya uygulamacı olarak uzmanlaşmış fakat birliğe asıl üye olma şartlarını taşımayan kişilerden, üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Bu kurulla ilgili çalışma usulleri ve yapılacak ödentilere dair Yönetim Kurulu bir yönetmelik hazırlayarak Genel Kurula sunar.

...

4.5. İcracı Sanatçıların Hakları ve Yazılı İzne Gerek Bulunmayan Haller⁹⁰

FSEK kapsamında icracı sanatçıların hakları, dolayısıyla MÜYORBİR'i ilgilendiren hukukî düzenlemeler aşağıdaki gibidir:

(1) İcracı sanatçılar, mali haklardan bağımsız olarak ve bu hakları devretmelerinden sonra dahi, tespit edilmiş icraları ile ilgili olarak uygulama şartlarının gerektirdiği durumlar hariç, icralarının sahibi olarak tanıtılmalarını ve icralarının kendi itibarlarını zedeleyebilecek şekilde tahrif edilmesi ve bozulmasının önlenmesini talep etme hakkına sahiptirler.

(2) Bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı, bu icranın tespit edilmesine, bu tespitin çoğaltılmasına, satılmasına, dağıtılmasına, kiralanmasına ve ödünç verilmesine, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine ve temsiline izin verme veya yasaklama hususunda münhasıran hak sahibidir.

(3) İcracı sanatçı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespit edilmiş icralarının, aslı veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme veya yasaklama hakkına sahiptir.

(4) İcracı sanatçı, tespit edilmiş icrasının veya çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtımına veya sunulmasına ve

⁹⁰ FSEK, Madde 80

gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda icrasına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla, icraların dağıtım ve sunulması icracı sanatçının yayma hakkını ihlal etmez.

(5) İcracı sanatçılar bu haklarını uygun bir bedel karşılığında sözleşme ile yapımcıya devredebilirler.

(6) İcranın, bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafından gerçekleştirilmesi halinde, orkestra veya koroda yalnız şefin, tiyatro grubunda ise yalnız yönetmenin izni yeterlidir.

(7) Bir müteşebbisin girişimi ile ve bir sözleşmeye dayanılarak gerçekleştirilen icralar için müteşebbisin de izninin alınması gereklidir.

Bağılantılı hak sahiplerinin yazılı iznine gerek bulunmayan haller de şöyledir:

1. Fikir ve sanat eserlerinin kamu düzeni, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma veya haber amacıyla ve kazanç amacı güdülmeksizin icra edilmesi ve kamuya arzı.
2. Fikir ve sanat eserleri ile radyo-televizyon programlarının yayınlanma ve kar amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması.
3. Radyo-televizyon kuruluşlarının kendi olanaklarıyla kendi yayınları için yaptıkları kısa süreli geçici tespitler.

4. Bu Kanunun 30'uncu, 32'nci, 34'üncü, 35'inci, 43'üncü, 46'ncı ve 47'nci maddelerinde belirtilen haller.

Bu uygulama, hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep dışında zarar veremez veya eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz.

4.6. Hukuken Grup Üyesi İcracı ve Yorumcu İcracı Ayrımı

Müzik varolurken *continuum*'da besteciden sonra yer alan müzisyenler hukuken ikiye ayrılmıştır: Bir orkestra, koro veya tiyatro grubuna üye icracı sanatçı ve bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı.

Bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafından gerçekleştirilen icralarda orkestra ve koro için şefin, tiyatro grubu içinse yönetmenin izni yeterli kabul ediliyor.⁹¹ Yasada, "bir eseri sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı" şeklinde tarif edilen yorumcu icracılar ise icralarının her türlü satış ve yayın hakkına sahip olabiliyorlar.⁹² MÜYORBİR ile yapılan görüşmede bu konudaki değerlendirmeleri de sorulmuştur.

4.7. MÜYORBİR ile Görüşme

MÜYORBİR kurumu adına görüşme teklifini genel sekreter sıfatıyla Mehmet Gülez kabul etti.

⁹¹ FSEK madde 80, İcracı sanatçı hakları (6)

⁹² FSEK madde 80, İcracı sanatçı hakları (2)

İşlenme eserlerde eser sahipliği ve MSG Başkanı Garo Mafyan'ın Hürriyet Gazetesi'nde "Yorumcu bence telif ödememeli"⁹³ başlıklı haberi hakkında görüşleri şöyle:

"İşlenmiş eser sahiplerini, eserleri işleyenin hususiyetini taşıma gereğini yerine getirdiğinden dolayı eser sahibi görenler var ama gene de özgün eser sahibinin hakları ön plana geçiyor. Yorumcu da kendi hususiyetini yansıttığı için eser sahibi olarak değerlendirilebilir gibi düşünceler ortaya atılıyor, ama özgün eser sahibi gene ön planda.

Türkiye'de beyan usulü geçerli olduğundan eser sahibi olarak halka mal olmuş eserleri kendine kaydettiren bunu beyan eden kişiler oluyor ve itiraz gelmezse o kişi adına kaydediliyor eser. Bu, eskiden eserlerde tescil imkânının olmamasından kaynaklanıyor. Şimdi noterden tescil ettirme gibi imkânlar var ama daha önce böyle imkânlar yoktu, şimdi ise itiraz olmazsa tescilleyene kalıyor."

Şarkıyı söyleyen yorumcu olarak telif hakkı alabiliyor ancak saz ekibi telif hakkından yararlanamıyor, icracı hakları meslek birliği olarak bu konudaki değerlendirmeleri de şöyle:

"Türkiye'de saz ekibinin telif hakkı durumu ticari modelden geliyor. Saz ekibi icracılar, yapımcının maaşlı bordrolu çalışanı. Geçici işçi statüsündeler ve

⁹³ Hürriyet Gazetesi, arşiv; 16.09.2008;
<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=9899043&tarikh=2008-09-16>

parayı peşin alıyorlar. Yorumcu (şarkıcı) ise yapımcıyla anlaşma yapıyor ve albümün satış geliri üzerinden parasını alıyor. Saz ekibindeki icracıların da telif hakkından yararlandığı ülkeler var mesela Yunanistan'da İngiltere'de telif hakkından yararlanabiliyorlar."

Müzik alanında kullanılan konumuz kavramların anlamlarını da aşağıdaki gibi açıkladılar:

"'Remiks', parçanın farklı bir ritimde ve akışta bütünlük değiştirilerek ele alınmasıdır. Araya başka parçalar girebilir.

'Aranjman', parçanın bestesi, akışı bozulmadan, vokal nota bozulmadan farklı enstrüman kombinasyonları ile yeniden ele alınmasıdır. Parçada hiç olmayan bir keman bölümü eklenebilir mesela parçaya ama bu da aranjman olma niteliğini değiştirmez.

'*Tribute*', başka bir sanatçıyı anmak ona saygı gösterisinde bulunmak için o sanatçının albümünün yeniden başkası tarafından ele alınmasıdır.

'*Cover*' da *tribute*'a benzer; Cem Karaca, Sezen Aksu gibi başka sanatçıların daha önce tutmuş popüler parçalarını başka bir sanatçının yeniden yorumlamasıdır."

Soru: Bunlar müzik alanının terimleri midir? Hukukta geçmiyor, işlenme eser olarak tek başlıkta ele alınıyor orada.

"Evet, müzik alanının terimleridir. Mesela filmde, kitapta cover olmaz ama senaryoda olur."

5. Edebiyata "Cover", Senaryo ve Uyarlamalar

Selim İleri ile görüşme

Müzikte kullanılan kavramlardan "cover" sinema ve sahne sanatlarında da kullanılıyor. Daha önce sinema filmi haline getirilmiş bir senaryonun yeniden işlenerek tekrar çekildiğine dair örneklere sıkça rastlıyoruz. Burada konunun tekrar ele alınması değil "cover" olmasında belirleyici olan, aynı konudan bahseden çok sayıda özgün eser üretilir; ancak aynı senaryodan hareketle yapılan üretimler belirleyici oluyor. Örneğin Savaş Ay, Cem Yılmaz'ın yazdığı *Hokkabaz* filminin senaryosunun kendi yazdığı *şeytan Torbası* senaryosundan alıntı olduğunu iddia etmişti.⁹⁴ Savaş Ay o dönemde çeşitli program ve röportajlarda senaryonun tıpatıp aynı olmadığını ama kendi senaryosundan (telif hakkı gerektirecek kadar) fikir alındığını söylemişti.

Edebiyatta "cover" kavramının yeri konusunda ise yazar Selim İleri'nin görüşleri şöyle:

Roman, hikâye gibi edebî eserlerin "cover"ı olur mu, buna bir örnek var mıdır?

⁹⁴ "Hokkabaz sonunda mahkemelik"; Kulaksız, Serdar; Star Gazetesi; 04.11.2006

"Bildiğim kadarı ile yok. Edebiyatta muğlâk bir konu... Müzikte belli mezura kadar izin vardır. Kanunen kabul ediliyor. Sebepleri izah edilebiliyor.

Salinger, Gönül Çelen romanında, genç bir kahramanın ergenlik çağı bunalımlarını ele almıştır. Genç bir yazar, *Salinger* hayatta iken bu genç kahramanın ihtiyarlığını yazdı. Romanın ismi *Altmış Yıl Sonrası*'ydi. *Salinger* genç yazara dava açtı ancak kaybetti. Genç yazar suçsuz bulundu ve kitabın dağıtımı serbest bırakıldı."

Bir edebî eseri günümüz koşullarına uydurmak amacı ile değiştirerek yorumlama ve uyarlama olur mu?

"Telif hakkı bitmiş eserlerde olabiliyor. Bir yazar vefat ettikten 70-75 yıl sonra telif hakkı bitiyor. Eserleri kamuya mal oluyor. Örneğin *Yaprak Dökümü* televizyon dizisinde romanın işlenmesine Reşat Nuri Güntekin'in varisleri tarafından telif hakkı ücreti alınarak izin veriliyor. Dizi başına telif ücreti alınabilir. Yazarın veya ailenin telif hakkı izni vermesi üzerine edebî eserde opera, tiyatro oyunu, televizyon dizisi biçiminde uyarlama ve yeniden yorumlama yapılabilir."

Sonuçta edebiyat eserlerinde "cover" kullanılan bir kavram değil. Daha önce yazılmış bir başka esere gönderme veya devam niteliğinde yazılan yeni edebiyat eseri de özgün eser niteliği kazanıyor, fikir haklarını izinsiz kullanıma girmiyor. Edebî eserleri sinema veya tiyatrodaki kullanmak

için uygun biçime sokma çalışmaları içinse "uyarlama" kavramı kullanılıyor.

6. MESAM Denetleme Kurulu Başkanı, Yapım Şirketi Sahibi, Türk Halk Müziği Sanatçısı Mustafa Budan ile Görüşme

Mustafa Budan Devlet Konservatuvarı'nın (şimdi İTÜ bünyesinde) Temel Bilimler Bölümü'nün ilk mezunlarından, seksenli yıllarda Türkiye'nin popüler müzisyenlerinden Sezen Aksu ile Şan Tiyatrosu'nda beraber çalışmış, bağlama virtüözü olarak ünlenmiş. Omurunda hasar bırakan bir trafik kazası sonucu parmak hassasiyetini kaybetmiş ve şu an tüm müzikal faaliyetlerini kurduğu Müzikal Sanatlar Grubu isimli yapım şirketi vasıtasıyla bestecilik, aranjörlük, yapımcılık alanına taşımış vaziyette. Kendisi anonim nitelikteki halk müziği eserlerinin şahsa tescili ve niteliksiz işlenmesi konusuna özellikle dikkat çekiyor.

6.1. "Türk Halk Müziği Yağmalanıyor"

"Bu topraklardaki halk müziği dünyadaki en önemli halk müziklerinden, binlerce yıllık gelenekler taşınmış. Çeşitli ırklar var, sadece türk ırkı yok, o ırkların halk müzikleri türkçeleşmiş, asimile olmuş. O türkülerini taşıyan insanlar var.

Ancak yakın tarihte meslek birliklerinin devreye girip temsili alanda bir maddî getiri imkânı sunmasıyla, bu (bugüne) taşınan anonim karakterli türkülerimizin birden bire söz-müzik diye meslek birliklerine tescil

edilir olduğunu görüyoruz. Bu söylediğim Türkiye'nin çok önemli bir sorunu. Neden söz-müzik diye kaydedilir olmuş? Çünkü radyolar, televizyonlar sanatçıları kullandıkça oradan bir para akışı söz konusu olmuş. Bu eserleri bugüne taşıyan insanlar bir kültürü taşıyor günümüze ve bu parayı hak ediyorlar, ama bu eserleri bestelemiş değiller. Kültürü babasından, dedesinden taşımış; %80'inde, hatta biraz fazlasında besteleme yok. Yani anonim eserleri taşımış ancak edisyon kurumlarına (meslek birlikleri) bu arkadaşlar anonim eserleri beste diye geçirmiş."

Mustafa Budan halk müziği eğitimi almış olması ve bir besteci, aranjör ve söz yazarları meslek birliğindeki görevi sebebiyle, şahsa tescil ettirilen anonim halk müziği eserlerini yakından takip edebilmekte. Kendisi yurt dışında anonim eserlerin kullanılışını da araştırmış:

"Ulusal müzikleri Azerbaycan'da koruma altında, anonim eserler kültür bakanlığı tarafından 'ulusun ortak malı' diye koruma altına alınmış, biri çıkıp bir azerbaycan anonim eserini üzerine kaydettiremiyor.

Fransa'da (anonim eserleri kullanma koşulları) daha ağır. Fransa'da anonim karakterli bir halk müziği eseri icra edecekseniz, o ildeki konservatuara yanınızda notalarla gidiyorsunuz. Yanınızdaki notalar orada bir komisyona giriyor; bu komisyon o notalarda, kullanacağınız halk müziği eserinin özüne etki edebilecek yanlış şeyler var mı diye inceliyor, sonra izin veriyor veya vermiyor.

Anonim karakter değişen karakterdir, ezgisel olarak da şiir dokusu olarak da, ama bu değişim doğru yapılmalı, sadece ticarî kaygılar öne çıkmamalı. Elektrikli bağlama ile deforme edilerek çalınan bin yıllık eğlence havası 'Yekte yavrum yekte / Pastırmalar denkte', bir bakıyorsunuz söz-müzik falanca diye 'Bas bas paraları Leyla'ya / Bir daha mı geleceğiz dünyaya' şeklinde tescil edilmiş. Sonraki nesillere korkarım 'otantik hali böyleydi' diyerek aktaracağımız türkümüz kalmayacak.

Bir kültür komitesi kurularak, ulusal, bilimsel bir müzik kongresi toplanarak buna bir disiplin getirmeli. Anonim halk müziği eserleri ile beste halk müziği eserleri ayırmalı. Elimizde (isme tescil edile edile)anonim karakterli üç-beş bin türkümüz ancak kaldı oysa bu sayı on dört bindir. Alevi türkülerini aleviler, kürt türkülerini kürtler, Karadeniz türkülerini karadenizliler vs. yağmalıyor.

Bunu yapan ülkeler var. Devrimden sonra Lenin ulusal müzik kongresi oluşturuyor ve dünyadan üç yüz müzikolog çağırıyor, orada taşlar yerli yerine oturuyor.

şu an Fransa'da Fransız halk müziğini sokakta söylemek için bile imtihana giriyorsunuz. İmtihandan sonra 'sen halk müziğini deforme ediyorsun' diyerek izin vermeyebiliyorlar veya 'şu gün şu saatler arası falanca sokakta şu repertuarı okuyabilirsin' diye yer gösteriyorlar."

Kültürlerarası diyaloglar sonucunda menşei farklı tanınmış türkülerin de bulunduğu anlaşılmaktadır:

“Yunanistan’da mübadele sonrasında CD’lerde pek çok türk halk müziği ezgisinin Yunanistan’da veya Amerika’da yunanlı müzisyenlerce seslendirildiğine tanık oluruz. Bir ekip kurularak mübadelenin etkileri CD’lerde yansıtılmaktadır. Her bir CD için araştırma yapılmış fakat ezgilerin kökenleri bakımından yunanlı gözüyle bakılarak pek çok türk halk müziği ezgisi yunan ezgisi olarak tanıtılmıştır.”⁹⁵

“Bu durumda türk halk müziği ezgisi olan *Giydiğim Atlas* türküsü bir arada yaşamışlığın kaçınılmaz sonucu olarak yunan müziğine çok küçük değişikliklerle aktarılmış, tüm ezgisel yapısıyla yunan müziğini etkileyerek Kazancidis’in yorumuyla popüler yunan müziği konumunda karşımıza çıkmaktadır.”⁹⁶

6.2. “MÜ-YAP Tüm Müzik Yapımcılarını Temsil Edemiyor”

Kendisine ait yapım şirketinin MÜ-YAP’a bağlı olmadığını belirten Mustafa Budan, bunun MÜ-YAP’ın ağır üyelik

⁹⁵ *İki Kıyının Müziği*; Taranç, Berrak; Ürün Yayınları; Ankara; 2007; s.102

⁹⁶ *Akdeniz Müziğinin Türk ve Yunanlı Kökenleri - Kültürel ve Analitik Çalışma*; Taranç, Berrak; Ürün Yayınları; Ankara; 2007; s.121

koşullarından kaynaklandığını söylüyor. 12.000 TL üyelik ücreti ve toplam 450.000 civarı albüm satışı istendiğini yapım şirketlerinden, bunun da Türkiye koşullarında artık mümkün olmadığını belirtiyor:

“İbrahim Tatlıses’e bir albüm yönetmiştim. 500.000’le mi çikalım 750.000’le mi (satışa sunulacak kopya sayısı) çikalım hocam diye yapımcısı yönetmen olarak bana fikrimi sordu. Şu anda İbrahim Tatlıses otuz-otuz beş bin civarında tiraj yapıyor.⁹⁷ 120 TL’ye alınan bir bandrol şimdi 7 TL’ye düştü, .../... yapım şirketi olarak hiç kimsenin şimdi tirajı yok. Düzgün bir albüm yüz bin dolara çıkıyor. Satış iki-üç bin, albüm başına iki dolar kalıyor, .../... nasıl şimdi bir yapım şirketine 450 bin tirajı öngörürsün?”

Bu koşullarla MÜ-YAP’a üye olmanın tüm yapımcılar, için mümkün olamadığını söyleyen Mustafa Budan, MÜ-YAP’ın tüm yapımcıları temsil edemediğini, ancak temsilî alandan mecburen toplanan ve üyelere dağıtılan telif ücretlerinin bir kısmının da bu yapımcılara ait olduğunu söylüyor.

6.3. “Yapımcılar Toplanan Genel Teliften Fazla Pay Alıyor”

“Yapımcılar yurt dışında toplanan genel telifin %15’ini alır, %17,5 yorumcu alır, kalanı besteci ve söz yazarı alır. Burada ise (yapımcı meslek birliği)

⁹⁷ İbrahim Tatlıses Türkiye’de en çok albüm satışı yapan müzisyenlerden biri, aynı zamanda başta komşu arap ülkeleri olmak üzere yurt dışında da en çok albüm satışı yapan türk müzisyenlerden.

besteci ve söz yazarı meslek birlikleri ile eşit pay alıyor; besteci, söz yazarı ve aranjör hakkını yapımcı alıyor. Yurt dışında böyle değil.”

6.4. İnternetin ve İnternet Kaynaklı Korsanın Müzik Piyasasına Etkisi

Korsan’da temel sorunun internet kaynaklı olduğunu söyleyen Mustafa Budan, 450-750 bin seviyelerinden 35.000’e inen albüm satışlarının temel nedeninin internet korsanı olduğunu söylüyor. İnternetten önce korsan kaset satışı olduğunu, ancak o dönemde bunun üç yüz kadar kişi tarafından yapıldığını söyleyen Budan:

“Şu an on yedi milyon kişi evinden bu korsanı (internete korsan müzik yükleme-indirme işlemi) yapıyor. Korsanla bir mücadele var, (korsan müzik arşivi barındıran) siteler kapanıyor ama cezalar caydırıcı değil, korsanın önüne geçilemiyor.

ABD’de bir kadına mp3 çalarındaki 6-7 (korsan yolla elde edilmiş) parça için 1.800.000 \$ ceza kesildi. MESAM’daki vazifem sebebiyle incelediğim dava örneklerinde görüyorum ki, ‘ilk suç olma sebebiyle’ diyerek 300-400 TL’lik cezalarla mahkemeler sonuçlanıyor. Böyle caydırıcı olunması mümkün değil.”

Yasal internet siteleri üzerinden yapılan satışların da gelirlerinin meslek birliklerine gittiğini söyleyen Budan, ancak doğru dağıtımın dünya standardının %4’ü nispetinde yapıldığını, örneğin Avustralya’nın %96 mertebesinde bunu sağladığını belirtiyor.

Tüm bu koşullarda sanatçıların hâlâ albüm yapma sebebini de kendilerini güncelleme zorunluluğu olarak açıklayan Budan, sanatçılar için gelir sağlama yolu olarak sadece konserlerin kaldığını belirtiyor:

“Eskisi gibi albüm de yapılmıyor artık, dört parçadan oluşan *single*’lar⁹⁸ çıkarılıyor, onlar da video/müzik paylaşım sitelerinde beğeniye sunuluyor. Orada (dinleyiciler) beğendikleri sanatçıları tıklayarak popüler yapıyorlar.”

İnternetteki video/müzik paylaşım sitelerinden önce (yeni yapımları) tanıtım için müzik yayını yapan televizyonlara mahkum kaldıklarını belirten Budan, bunun da klip maliyeti ve bir aylık TV yayın ücretiyle birlikte yirmi beş bin dolar seviyelerinde ek yük getirdiğini söyledi.

6.5. Halk Müziği Alanında Sponsorluk ve Tanıtım Sorunu

Halk müziği alanı işleme eserler için oldukça faal bir alan. Aynı yıl içinde bile, aynı ezginin çeşitli enstrümantasyonlarla ve farklı yorumlarla sunulduğuna sık sık tanık oluyoruz. Film, konser vb. sebeplerle o sıralarda popülerleşen bir türkü varsa hemen tüm ilgili müzisyenlerin repertuarına giriyor, son yıllarda artık *rock* versiyonlarına bile rastlıyoruz. Tüm bu çalışmalara düzenleme/aranjman adı veriliyor. Mustafa Budan bu kadar

⁹⁸ Satışa sunulan tek parçalık yapımlara “*single*” adı veriliyor, bir albüm oluşturmayacak sayıda, dört parçaya kadar olan yapımlara da “maks *single*” deniyor.

çok sevilip dinlenmesine rağmen halk müziğinin sponsor bulmak için zor bir alan olduğunu söylüyor:

“Çalışmalarımızı beğenerek dinlediklerini ifade eden işadamları bile sponsorluk tercihlerini pop müzik sanatçılarından yana kullanıyorlar. Bankaların, özel şirketlerin filarmoni orkestraları, oda orkestraları var ama hiç birinin halk müziği korosu veya geleneksel sazlardan kurulu bir grubu yok. Böyle nasıl müziğimiz çağdaş, evrensel hâle getirilebilir? Yurt dışı konserlerde bağlama tanınmıyor. Buzukinin biraz bozuğu değiştiği diyorlar. Oysa buzuki “bozuki”den gelme, yani bağlamayı bozdukları için “bozuki” demişler. Bunu (buzuki) dünya orkestralarına kattılar oysa garmon’un⁹⁹ adını duyan yok.”

6.6. Bestecinin Eserinin İcrasına Getirebileceği Sınırlamalar

Mustafa Budan bestecilerin herhangi bir yorumcuya parçalarının icrasını yasaklayabileceğini söylüyor:

“Tüm dünya standartlarında besteciye verilmiş bir haktır bu. Ben şahsen birkaç kişiye noter kanalıyla protesto çektim, sahnede de okumalarını yasakladım, televizyonda yayınlanan bir şarkı yarışmasında da okumalarını yasakladım. (Ticarî bir anlaşmazlık sonucu parçalarının sahnede okunmasını istemeyen) Yıldırım Gürses, Emel Sayın’a hapislik kararı çıkardı.”

⁹⁹ Garmon: Akordeona benzeyen körüklü bir çalgı.

6.7. Eser Sahipliğinde Fiilî Durum ve Özel Anlaşmalar

Bir müzik eseri üzerinde hak sahibi olan besteci, söz yazarı ve aranjör kendi aralarında yapabilecekleri ticarî anlaşmalarla değişik hak taksimlerine gidebiliyor. Hatta bazen 'yorumcu icracılar' da bu anlaşmalara katılıyor. Buna en popüler örnek besteci Kayahan ile şarkıcı Nilüfer arasında yapılan, Kayahan'ın sahnede bestelerinin icrasından da pay almasını öngören anlaşma. Bu konuya çeşitli vesilelerle değindik.

Mustafa Budan piyasa standardı olarak aranjörün işlenme eserden %5'i söz yazarından, %5'i de besteciden kesilmek üzere pay aldığını; ancak bir aranjör arkadaşlarının özel bir anlaşmada %10 olan aranjman payını %60 istediğini söylüyor. Tüm hakları ile bir parçanın devri de mümkün olabiliyormuş. Burada tüm haklardan kasıt, bestecinin malî hakları dışında manevî haklara giren adından vazgeçtiği durumlara kadar gidebiliyor:

"Tüm hakları ile parçayı satan da oldu. Bir besteci arkadaş parçasında adından da feragat etti. T__ (ünlü bir pop müzik şarkıcısı) adıyla söz-müzik çıktı. (Parçayı satan) Arkadaşımıza da bir anda on bin dolar çok iyi geldi. Mazimizde de var. Z__ M__ tarafından benim diye lanse edilen eser yahudi asıllı bir udînin."

Buna benzer bir durum Mozart'ın başına gelmiştir. *Requiem Mass'*i sipariş eden Kont *Franz von Walsegg* kendini aynı zamanda çevresine besteci olarak da tanıtan eksantrik bir kişidir. Eşinin ölümü ardından çalınmak üzere bir ağıt yazdığını çevresine söyler ve Mozart'la gizli bir anlaşma

yapar. Mozart'ın bu gizemli siparişı, gittikçe ağırlaşan hastalığı ile birlikte yaklaşan kendi ölümü için bir işaret olarak algılayıp durumunun daha da ağırlaştığı söylenir, parçayı bitiremeden ölür. Kont daha sonra bitirilen bu eseri kendi imzası ile icra ettirmiştir.

6.8. Grup Üyesi İcracı ve Yorumcu İcracı Ayrımı

Solist icracıların da yurt dışında vokalistlerle aynı haklara sahip olduğunu söyleyen Mustafa Budan, "yüz elli-iki yüz bin saat virtüöz olmak için çalışma gerekiyor, bunun hakkını almalı, diğer grup üyesi icracılarla karıştırmamak gerek" diyor. Yurt dışındaki kimi uygulamalarda solist icracılara albüm satışından, albüm içinde yer aldığı süre saniye başı hesaplanarak pay verildiğini belirtiyor.

6.9. "Beste", "Aranjman", "Cover", "Remiks"

Mustafa Budan ağırlıklı olarak halk müziği alanında çalışan ünlü bir besteci ve aranjör. "Beste", "aranjman" ve "cover" tanımlamaları şöyle:

"Beste": Bir kişinin bir müzik eseri oluşturmak için kendi yeteneklerini ve emeğini birleştirip yeni melodilere ulaşmasına "beste" denir.

"Aranjman": Bir "beste"yi kişinin kendi becerisiyle, hissettikleriyle, tekniğiyle çeşitli enstrümanlara yayıp işlemesidir.

Mustafa Budan "aranjman" kavramı bağlamında aranjör ve besteci ilişkisini şöyle açıklıyor:

"Bu ülkedeki besteci arkadaşlarımız yaklaşık %95'i, bu rakamları otuz beş yıllık bir müzik emekçisi olarak çok net veriyorum, nota bilmeyen, herhangi bir enstrümanı çalmayan besteci arkadaşlarımız, ama müzikalitesi ve yeteneği olan arkadaşlarımız. Yaptıkları besteleri onlar genelde *unison* olarak, tek sesli olarak seslendiriyor. Aranjörün yaptığı, bestecinin getirdiği eseri çeşitli enstrümanları kompoze ederek, altlarına armonilerini koyarak, ritim gruplarını ve renk sazlarını koyarak, kendi duygusunu katarak müzikal olarak yukarı taşımaktır. 'Aranjman' 'düzenleme' ile aynı anlama gelir, işlemedir."

"Cover": Eski eserleri yeni aranjmanlarla topluma sunmadır.

*Hatasız kul olmaz'*ı Orhan Gencebay bağlamayla kostak bir İç Anadolu gibi çalmıştır da başka biri utla, farklı bir ritim anlayışıyla, içine gitarlar, nefesliler koyarak çalmıştır. İşte buna "cover" diyorlar.

"Remiks": Müzikal eserin ritmik yapısını değiştirip, bpm'ini hızlandırıp farklı enstrümanlarla işleme.

Mustafa Budan bazı "remiks"leri hatalı buluyor: "Bir eserin seksen metronomdaki yürüyüşünü 130 bpm'e çıkarınca hatalı oluyor. *Slow* şarkı 130 bpm'e çıkıyor olmuyor."

7. İstanbul Fikrî Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi ve Bir Bilirkişi Raporu:

Anonim Ezgilerle Yapılan Besteler

Araştırma yapmak üzere İstanbul Fikrî Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi'ne gittim, 3 No.lu Fikrî Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi Hâkimliği görevindeki Habibe Aslan ile makamında görüştim. İşlenme eserler ve eser sahipliği ile ilgili telif davalarındaki teknik inceleme prosedürü hakkında, davanın gereğine göre edebiyatçılara, üniversite hocalarına vb. bilirkişi raporları düzenlettiklerini söyledi; dava ve bilirkişi raporu örneklerini incelemem için izin verdi. Beğenip, incelemem için tavsiye ettikleri bilirkişi raporlarından konumuz ile ilgili birini yazılı izinle aldım.

Mahkemelerde açılan davaların çoğu sözleşmeye aykırılık iddiası üzerine: Sözleşmeye aykırı biçimde başka kanalda şarkı söylemek, belli sayıda albümü sözleştiği şirketten çıkarmaya söz verdiği halde başka yapım şirketiyle albüm anlaşması yapmak en çok gördüğüm ihtilaf konuları. Mahkeme açıldıktan sonra taraflar sıklıkla kendi aralarında anlaşıyor ve ya dava takipsiz kalıyor ya da feragat ile sonlanıyor, kendi aralarında yeni sözleşme yapıyorlar. Açılan davaların tamamına yakını tazminat talebiyle açılmış. Davalar arasında, bir türkücünün *Sabuha* isimli parçayı eser sahibinden izinsiz plağa okuması ile ilgili, on yıldan fazla sürmüş olan da vardı.

İnceleyeceğimiz bilirkişi raporunda anonim bir ezgi kullanarak farklı güftelerle yapılan birden fazla bestenin eser sahipliği durumunu göreceğiz. Daha önce "MÜYOBİR ile

Görüşme” bölümünde anonim eserlerin beyan üzerine şahsa kaydettirilmesi konusuna değinilmişti.

Ekte tamamı sunulan bu bilirkişi raporunun hâkim tarafından beğenilmiş olması hukukî ve bilimsel gereklilikleri yerine getirdiğine delalet etmektedir. Dava bu çalışma yazılırken henüz karara bağlanmamıştı, ancak bilirkişi heyeti anonim ezgilere söz yazıp tescil ettirmek üzerine kesin kanaat bildirmiştir:

“Halk arasında sevilen melodilere farklı güfte döşenmesi o ezginin “anonim” olma vasfını ortadan kaldırmaz. Nitekim Âşık Veysel *Güzelliğin On Para Etmez* isimli deyişini halk müziğindeki *Eşref Oğlu Al Haberi* isimli ezgi üzerine döşemiştir. Veysel’e rağmen, ezgi “anonim” vasfını korumuş, ancak güfte bireysel üründür. Veysel’e aittir. Ama ezgi halka aittir. Anonimdir.

.../...

Bu ezgi halkın malıdır. Kendileri farklı güfteler yazarak eser üzerinde hak iddia etmiş olmaktadırlar. Sehven, anonim bir eserin resmî devlet siciline bile “bana aittir” diye tescil ettirilmiş olması, tavır ve üslup açısından o eserin anonimlik vasfını değiştirmez. Değiştiremez. Onun için notere tasdik ettirilmesi, ya da bir meslek kuruluşuna kaydettirilmiş olması, iddia

sahibinin beyanına dayanmaktadır. Burada anonim olma konusunu gözden ırak tutmamak gerekir.”¹⁰⁰

Bu rapora göre, anonim ezgiye sahip bir parçayı noterde kendi adına tasdik ettiren ve hatta bir meslek kuruluşuna (burada MESAM) kaydettiren kişi ezgi üzerinde hak talebinde bulunamaz, çünkü parçanın anonim olma vasfı değişmez. Ancak güfte üzerinde hak iddia edilebilir. Böyle bir parçanın sahibinin hususiyetini taşıma koşulunu yerine getiren özgünlüğü sadece sözlerinde aranabilir.

Bu örnek, 1970’li yıllarda yabancı sözlü pop müzik parçalarına türkçe söz yazarak oluşturulan ve aranjman diye adlandırılan parçalara benzemektedir.

Beyana müstenit Eser İşletme Belgesi alınmasının da telif hakkı ihlali olmadığına ispat için yetersiz olduğu anlaşıyor:

“...*Oturak Alemi 1. Kaset* isimli albüm için 13.12.2000 tarihli ‘Eser İşletme Belgesi’ aldığı görülmektedir. Ancak özellikle o yıllarda söz konusu belgeler beyana müstenit verildiğinden, bir albüm için Eser İşletme Belgesi alınması o albüm içinde yer alan eserler açısından herhangi bir telif hakkı ihlali bulunmadığını ispata yetmez.”¹⁰¹

¹⁰⁰ “Bilirkişi Raporu/Teknik İnceleme ve Değerlendirme”, madde 12/7

¹⁰¹ “Bilirkişi Raporu/Hukukî İnceleme ve Değerlendirme”, madde 5

8. MESAM Eski Başkanı Ali Rıza Binboğa İle Görüşme

Ali Rıza Binboğa, Türkiye’de FSEK uyarınca kurulması öngörülen ve teşvik edilen meslek birliklerinden, eser sahipliği alanında kurulan ilk birlik olan MESAM başkanlığı da yapmış bir müzisyen, aynı zamanda bilirkişilik görevlerinde de bulunmuş; bu yüzden kendisiyle hem meslek birlikleri, telif hakları hakkında hem de müzik kavramları hakkında detaylı bir görüşme yapmak mümkün oldu.

8.1. “Fikrî Mülkiyet Dünyada Ortak bir Mülkiyettir.”

MESAM GEMA ile aynı kuruluş esaslarına mı dayanıyor?

“Fikrî mülkiyet dünyada ortak bir mülkiyettir. Modern dünya fikrî mülkiyet takibinin nasıl olabileceğini, kurumlarını kurarak ve bu kurumlar marifeti ile de kurallarını koyarak belirlemiştir. Bu kurallar ve fikrî hak edişler dünyada özdeş olarak vardır.

Fikrî mülkiyet eserinin takip edilecek iki tip hakkı vardır. Bir manevî bir de bu eser ticarî alanda işlem gördüğünde oluşan malî haklar. Fikrî mülkiyet kurumları işte bu malî hakları toplamak, manevî hakları da güvence altına almak amaçlıdır.”

Fikrî mülkiyet hakları somut mülkiyet hakları gibi değil, belli bir süreden sonra koruma kalkıyor. Bir kamulaştırma değil mi bu?

“Eser üretildiği tarih geçtikten sonra kamulaşıyor zaten. Bir eser alenileşip kamuya sunulduktan sonra bir yandan da kamunun malıdır. Ancak kamu o eserle

ilgili ödemelerde bulunur. Bir eseri yaymaya, depolamaya yarayan aletler (teypler, radyolar, cep telefonları, faks aletleri, kopyalama aletleri vs.) ülkeye girdiğinde bununla ilgili bir vergi alınıyor ve bu da eserlere ödeniyor. Yani devlet diyor ki ilgili kullanımları vatandaşımız yapsın, eser sahibi için de bir vergi alıp bunu ona ödeyelim. Ama bu kaç yıl sürecek, bu ödemeyi eser sahibine yetmiş yıl yaparım diyor. Daha sonra da eser sahibine borcumu ödemiş olurum, ondan sonra kamunun malı olacak, kamu onu dilediği gibi kullanır.

Ancak bu eser yeniden işleme tâbi tutulursa, yeniden ihya edilirse, başka bir mecrada ya da başka bir şekilde hayata geçirilirse yine o yeni şekliyle bir yetmiş yıl daha devam ettirilir.”

Bu koruma eserin ilk sahibi adına da devam eder mi yoksa sadece yeni sahibi adına mı devam ediyor?

“Yeni sahibinin ona katkıları halinde devam ediyor. Telif hakkından kaynaklanan ödemeleri de yeni sahibi alır. Yeni sahibi şu anlamıyla alır: Diğer hak sahiplerinin ihyasından ötürü, yetmiş yıl tamamlandığından, bütün haklarını aldıklarından artık yeni sahibi işleme hakkını alıyor; herhangi bir şekilde manevî hakkının sahibi olamıyor, bakın o çok önemli.”

Eser sahibi ölmüş, koruma süresi tamamlanmış eski eserlerin manevî hakları tamamen koruma dışı mı kalmıştır? Örneğin, operadaki “uyarlama”lar hakkında ne düşünüyorsunuz?

"Kamu da burada bununla ilgili bir izin vermekle yükümlüdür. Bir eser kamuya geçti diye, kamu malı oldu diye dilediğin gibi eğip bükemezsin, eseri bambaşka bir hâle sokamazsın. O eserin kendi özü, teması, her şeyi aynen kalır. Ama onun sunumu noktasında kendi kişisel yeteneklerini devreye sokup sunumunu başka türlü yapabilirsin, ancak eserin kendi özüne dokunamazsın. Çünkü bu kesinlikle suçtur, o eserin manevî hakkını zedeler. Bestecisi yüz-yüz elli yıl önce ölmüş olsa da fark etmez. Mesela diyelim ki siz Mozart'ın 40. *Senfoni*'sini yeni anlayışlara göre ritim sazlarını öne çıkaracak şekilde baslar, davullar, otantik sazlar vb. ekleyerek çaldınız; ama bunu orada eserin kendi bütünlüğünü korumak şartıyla yapabilirsiniz. Yoksa o eserin melodisini değiştiremezsiniz, ancak kaydında pek çok alternatif kullanabilirsiniz."

8.2. Manevî Haklar

Koruma Süresi Bitmiş Eserlerin, Örneğin Reklam Müziği Olarak Kullanılması

Reklamlarda ünlü aryalar vs. sıkça kullanılıyor. Hatta bazen, eser sahibi hayatta olsa rencide olup izin vermeyebilir diye düşündüren nitelikte kullanılıyor.

"Burada melodi değişmiyor. Esere karşı işlenen suçlar şunlardır:

1. Eserin bütünlüğünü bozarsan,

2. Eserden sadece bir bölümü alıp bunu başka şekilde kullanırsan,
3. Eseri, onu yaratan kişinin duyguları ve düşünceleri dışında, o duygu ve düşüncelere çok ters olan mecralarda ve olayların içerisinde kullanırsan, manevî hakkı zedeler pozisyona getirirsin. Bunlar suçtur, izne tâbidir.

Public domain, yani kamu malı istenildiği gibi istismar edilemez. Şöyle söyleyelim: *La Traviata*'dan bir bölümü reklam müziği olarak kullandığınız zaman, *La Traviata*'nın kendi ulusu, yani yerel ulusu *public domain* olarak müdahale edebilir. Koşul şudur: bütünlüğü, melodiyi bozamazsın ve bunu amaçları dışında kullanamazsın. Kendi orijinal sözleri olan bir aryayı alıp üzerine reklam tanıtım sözü yazdığın zaman olmaz, alıp eğip bükemezsin. Onun (eserin) editörü, yani *public domain*'in editörü de buna kamu adına müdahale eder."

Türk Ulusu adına bu *public domain*'in editor makamı var mıdır?

"Elbette, Kültür Bakanlığı buna müdahale edebilir, ya da meslek birlikleri bunu yapabilir. Kamu adına bir başkası da müdahale edebilir ve bu mahkemelik olabilir. Çünkü kamunun malı olduktan sonra kamunun her bireyi onun sahibidir.

Diyelim ki Ahmet Adnan Saygun'un koruma zamanı geçmiş bir eseri reklam müziği yapıldı. Ahmet Adnan Saygun'un mirasçıları vardır, bir de yetmiş yıldan sonra kamu da hak sahibidir. Bir başkası kültür adına, eserin

bozulmaması, bütünlüğü adına müdahale edebilir. Eser aynı zamanda kültürel mirasımızdır, varlığımızdır. Yozlaştırılıp yok edilmesine izin verilmez. Kamunun bu hassasiyeti geleceği ve kültür adına zaten göstermesi lazım...”

8.3. Lisanslama Çalışmaları ve Hak Dağıtımı

Yayın kurumları ile nasıl bir anlaşma yapılıyor, götürü usulü bir fiyat belirleniyor galiba?

“(Bir telif kurumunda kayıtlı eserlerin) ücret karşılığı kullanım iznine lisans diyoruz. İki türlü lisanslama vardır. 1.385.000 MESAM’ın aktif veri tabanında eser var. Aynı zamanda 875.000 adet de çeşitli formatlarda eser var ve 320.000 civarında da yabancı repertuar var. Bu eserlerin ticarî anlamda doğan bütün malî haklarını korumak bizim işimiz. Bu repertuardan herhangi bir eserin herhangi bir kısmını kullanmanın bir bedeli var bu da şöyle hesaplanıyor:

Onu kullanan yayın kuruluşunu ne kadar insanın dinlediği, ondan yararlanan insan varlığı çok önemli. Ulusal bir yayın kuruluşu olduğunu beyan ederse tüm ülkeye ulaştığı anlamına gelir, tarife ona göre belirlenir. Temsilî alanda da ne kadar büyüklükte bir alana yayın yapıldığı önemli, kocaman bir süper markette mi yoksa küçük bir markette mi yayınlıyorsun? Mekân büyüklüğüne göre ayrı bir tarife vardır.

Repertuarımı kullan, ne kadarını kullanırsan kullan yılda şu kadar para ödeyeceksin diyoruz.”

Çalınan muazzam sayıda eser ortaya çıkar.

"Bir radyo yılda doksan binden fazla eser kullanamıyor, en fazla doksan bin eser kullanıyor."

90.000 eseri tasnif edip sahibine ulaşmak zor olmuyor mu?

"Bize *playlist* veriyorlar. Biz de kendi veri tabanımıza göre hak sahiplerine dağıtıyoruz."

Bir eserin süresi, çalınma sayısı ve çalan radyo-televizyon sayısı hesaba katılarak yapılan çarpma hesapları sonucunda saniye başına ücret tespit ediyorlarmış. Yani MESAM'a kayıtlı eserlerden toplam kaç saniye yayın yapıldıysa, o genel dağıtımda toplanan paraya bölünerek, saniye başına hak sahiplerine kaç kuruş, ki kuruştan da düşük meblağlar, düşeceği tespit ediliyor. Dağıtımda, bir hak sahibinin toplamda kaç saniye eseri çalınmışsa, o süre saniye başına tespit edilen bedelle çarpılıyor ve hak sahibine ödeniyor.

Yayınları takip edip listelerin doğruluğunu kontrol eden bir ekip var mı?

"O bizim işimiz değil, yapamayız. Beyana göre yapıyoruz. Yasaya göre (yayın kuruluşu) çaldığı eseri bize bildirmekle yükümlüdür. Başka eseri bildirdiyse biz onu bilemeyiz. Onu da yapması anlamsız: Bir eserin on bin defa tekrarındaki kendisine tahakkuk edecek para elli kuruş, yüz kuruş, iki liradır.

MESAM'ın 2009-2010 yıllarındaki dağıtımında 294.000 esere tahakkuk çıkmış. .../... 142 alış-veriş merkezinde (AVM) bize ödedikleri para 1.600.000 diyelim, marketlerden radyolardan listeleri aldık, para dağıtım

yöntemleri var: Dağıtım yönergesi diyoruz. Mesela toplanan paranın %15'i radyo listelerine göre, %20'si AVM listesi, %30'u küçük temsili alanlardaki listelere, %20'si plak, kaset bandrollerine (yani satış sayısı) göre vb. dağıtılır. Böylece size (herhangi bir hak sahibine) para tahakkuk etmemesi söz konusu olamaz.

Biz MESAM'da bu listeler bazındaki dağıtımı %82 isabetle yapıyoruz. Dünyadaki en büyük orandır. Dünyada %51'i buldukları zaman 'harika bir dağıtım yaptık' derler. Mesela ABD ve İngiltere'de pek o kadar hassa davranmazlar. *Billboard* dergisinin listesine bakarlar, 'bir de ona göre dağıtalım' derler. Kaç hafta listede kalmış, ne kadar satış yapmış --orada satıştan kaçırmak mümkün değildir- öte yandan yayın kuruluşlarının verdiği listeye bakıp dağıtıverirler gider."

Lisanslamada en büyük sıkıntı internet alanından kaynaklanıyor galiba...

"İnternet alanı korsan bir alan biliyorsunuz. İnternetle ilgili yaptığımız TTNET (Türk Telekom internet hizmeti) anlaşması ile veri tabanımızdan eser kullanılır kullanılmaz parası (hak sahiplerinin) hanesine gidiyor."

Özgün eser ile işlenme eser arasında bir işlem farkı oluyor mu?

"Bizim için her müzik saniyesi aynı değerdedir."

8.4. MESAM ve MSG'nin Birleşmesi

Medyada sık sık MESAM ve MSG'nin birleşeceği konusunda haberler çıkıyor. Bu konuda ne diyorsunuz?

"Bir alanda birden fazla meslek birliği kurulmaması gerekiyor. Besteciler, söz yazarları ve aranjörler bir alandır. Yapımcılar, yorumcular, ressamalar yani resim sanatı ve sinema ayrı ayrı alanlardır. Bir alanda birden fazla meslek birliği kurulması yanlış ve dünyada böyle bir uygulama yoktur. Bunların birleşmesi lazım..."

Aynı alanda birden fazla meslek birliği kurulmaması için kanunda bir düzenleme yapıldığından bahseden Ali Rıza Binboğa, MSG'nin de kanuna uygun kurulmadığını iddia ediyor. Ek bir meslek birliğinin, öncekinin üye sayısının üçte birine ulaşmadan kurulamayacağını, 2002'de bununla ilgili kanun çıktığında MSG'nin üye sayısının dokuzda bire tekabül ettiğini söyleyen dönemin MESAM başkanı, Kültür Bakanlığına MSG'nin kapatılması için o zaman başvurduklarını belirtti. Kapatılmayınca başkan sıfatıyla Danıştay'da dava açtığını ve altı yıl süren davanın altı ay önce lehlerine sonuçlandığını söyledi. Şimdi bu alanda bir kaos olduğunu ve sorumlusunun Kültür Bakanlığı olduğunu iddia etti.

8.5. Sinema Eseri Müziklerinin Haklarının Korunması

Sinema eserlerinin müziklerinin de telif hakları eser sahipleri meslek birlikleri tarafından korunmaktadır. Bu durum, yani sinema eserlerinin telif haklarını koruyan

meslek birlikleri tarafından değil de müzik eserlerinin telif haklarını koruyan meslek birlikleri tarafından bu korumanın yapılması zaman zaman kafa karışıklıklarına yol açmaktadır. Bu konuyu Ali Rıza Binboğa şöyle izah ediyor:

“Besteci eserlerinin haklarının korunması için bir eser sahipleri meslek birliğine üye olur ve müzik eserlerini üye olduğu meslek birliğine kaydettirmekle yükümlüdür. İsterse bestesini bir sinema eseri üzerinden sunar. Eğer o film mesela bir televizyona satılırsa, filmin müziklerinin yayın hakkını besteci alır. Dolayısıyla film müziklerinin haklarını korumak da eser sahibinin meslek birliğinin işidir.”

8.6. Bestecinin Eserinin İcrasına Getirebileceği Sınırlamalar

Özellikle besteci Kayahan’ın yorumcu Nilüfer’e bestelerini sahnede okuma yasağı getirmesiyle, bestecinin eserinin icrasına getirebileceği sınırlamalar gündeme geldi. MSG başkanı Garo Mafyan da bunun uygun olmadığını, yorumcudan telif ücreti bile alınmaması gerektiğini söyledi. Ali Rıza Binboğa’nın bu konudaki görüşleri şöyle:

Besteci eserinin kullanımından mutluluk duymuyorsa müdahale edebilir. Kayahan ile Nilüfer’in ihtilafı ise aralarındaki ikili bir ticarî anlaşmadan kaynaklanıyor. Bu bir telif anlaşması değil, ticari anlaşma: Kayahan plak geliri dışında Nilüfer sahneye çıktığında verdiği konserin gelirinden pay almak üzere bir anlaşma yapmış, Nilüfer bunu ödemiyor. Kayahan da bu ticarî anlaşma gereği parçalarının

okunmasına yasak getiriyor. Ama Nilüfer bu ticarî anlaşmanın gereğini yerine getirdiği sürece ona kimse müdahale edemez.

Timur Selçuk da babasının eserlerinin okunmasını yasaklamıştı. Bu yasağın sınırları nedir?

“Babası Münir Nurettin Selçuk’un eserleri kötü okunuyor, bu manevî hakkına saldırıdır diye yasaklıyorum diyor. Bunu plağa okumasına izin vermiyorum der ama sahnede biri bu eseri yorumluyor, ona müdahale hakkı yok. Sadece sahnede eser okunursa telif hakkını talep edebilir. Münir Nurettin mirasçısı olarak hakkını buradaki meslek birliğinden alır.”

8.7. İşlenme Eser Karşılığı Konumuz Kavramlara Ali Rıza Binboğa’nın Karşılıkları ve Kendi Tasnifi

“Remiks”: Bir eserin bazı özelliklerinin abartılı bir şekilde ortaya çıkarılarak ele alınmasıdır. Daha önceden kaydedilmiş bir melodinin ritimsel özelliklerini çok öne alarak, bazı kısımlarını çok tekrarlatarak, bambaşka sesler, efektler, teknolojik öğeler ekleyerek yorumlayıp kayıt etmektir. Bunu daha çok DJ (disk jokey) arkadaşlar yapıyor.

“Aranjman”: Aranjman dediğiniz düzenlemedir. Yanlış kullanılıyor. Bir eserin ana temasını alıp enstrümanlarla, orkestralarla halka sunumu için orkestrasyonunu yapıyorsun, bir düzenleme yapıyorsun. Düzenlemenin adıdır aranjman. Aranjman birbirinden farklı şeyleri bir demet haline getirmektir. Eğer burada bir eseri sunmak için enstrümanlar

bir araya getirildi, bunların görünümü bir aranjman gibi oldu diyorsanız evet aranjmandır. Ama aslında düzenlemedir, orkestrasyon yapmaktır.

Bir eseri kemanla, piyanoyla söylesem o aranjman değildir. (Piyano, keman) eşlikli söylemedir. Ancak kemani, flütü, obuayı bir araya getirdiğinde o bir düzenlemedir. Her enstrümana bir görev yüklenir.

Düzenleme orkestrasyon karşılığı olarak kullanılıyor, kullanılabilir ama tam karşılığı değildir. Piyasa dilidir.

"Cover": Bir eserin yeniden düzenlenip başka bir solist tarafından daha değişik yorumlanmasıdır. Sizin yaptığınız enstrümantasyon kullanılarak farklı bir yorumla söylenirse de "cover" olur.

"Tribute": Kamuoyu tarafından tanınan birçok farklı bestecinin hit olmuş eserlerinin bir araya getirilerek albüm yapılması. *Tribute*'a seçilen eserlerin eski veya yeni olması fark etmez, o yıl çıkmış kamuda yer etmiş eser de olur. Geçen yıldan farklı eserleri bir araya getirsen de *tribute* olur, elli-altmış yıl önceden de.

"Homage": Ustaya saygıdır. Bu çok zorlama bir sözcük kim çıkardıysa ukalalık yapmış. Ustaya saygı albümüdür bu. Bir ustanın eserlerinden seçki denir buna.

Bunların hepsinin zorlama kavramlar olduğunu düşünüyor Ali Rıza Binboğa ve bunların iki temel başlık altında toplanabileceğini, gerisinin boş laf, hikâye olduğunu söylüyor:

1. Eşliksiz yani *a capella* söylemek,

2. Eşlikli söylemek. Bu da kendi içinde ikiye ayrılıyor:

1. Tek enstrüman eşlikli söylemek ve

2. Orkestra eşlikli söylemek.

9. Reklam ve Dizi Müziği Yapan Pinhani Grubu ile Görüşme

Pinhani 2006 yılında kurulmuş bir grup. Üye sayıları sabit değil, değişken bir yapıya sahip olduklarını ve bunun da her konserde daha değişik bir tat olmasını, sürprizler yaşanmasını sağladığını söylüyorlar. Grupta yer alan müzisyenler şöyle: Vokal Sinan Kaynakçı, gitar Akın Eldes, basgitar Zeynep Eylül Üçer, davul Hami Ünlü ve Cem Aksel, klavye Selim Aydın, trompet Can Ömer Uygan. Daha da birçok müzisyen gruba eşlik etmiş. Görüşmede grup adına soruları vokalist Sinan Kaynakçı ve bas gitarist Zeynep Eylül Üçer yanıtladı.

Grup 2006 yılında Beğeni Müzik etiketi ile *İnandığın Masallar*, 2008 yılında ise *Zaman Beklemez* isimli albümleri yayınlamış. 2006 yılının yaz sezonunda başlayan ve hâlâ devam etmekte olan *Kavak Yelleri* isimli popüler dizinin müzikleri de bu gruba ait. Bunun dışında Vakıfbank'ın televizyon ve radyo reklamlarında *Haftasonu* isimli parçaları kullanılmış.

MSG'ye üyeler. *Kavak Yelleri* dizisinin her bölüm ve tekrar yayını için telif alınıyormuş. Telif haklarının dağıtımı hakkında şöyle diyorlar:

"Kullanılan kayıtların besteci, söz yazarı ve aranjörü kim ise o alıyor. Bizim dışımızda dizinin müziklerini yerleştiren iki müzisyenin bizim bestelerimize

yaptıkları düzenlemeler ya da kendi besteleri de dizide kullanılıyor. Ayrıca ünlü bazı müzisyenlerin müzikleri kullanıldığında onlar da telif alıyorlar. Kullanılan süre ve yapılan katkıya göre bir telif çıkıyor.”

Telif hakları konusunda ise bugünkü durumun eskisinden iyi olmakla beraber yeterli olmadığını, izinsiz eser kullanımına karşı yaptırımların çok daha büyük olması gerektiğini düşünüyorlar.

Müzik alanında kullanılan kavramların anlamları sorusunu yeterli bilgileri olmadığı gerekçesi ile geçmek istediler ancak ısrar üzerine şu karşılıkları verdiler:

“Cover”: Kendisine ait olmayan bir şarkıyı, kendi tarzına göre yorumlamak.

“Araçman”: Yabancı sözlü bir şarkıya türkçe söz yazmaktır. Bir diğer anlamı da besteye (melodi hattına) hiç dokunmadan onun albüme nasıl kaydedileceğini düzenlemek, enstrümantasyonunu yapmaktır.

“Tribute”: Belli bir sanat yılını doldurmuş usta bir müzisyeni onurlandırmak için o müzisyenin şarkılarının başka müzisyenler tarafından söylenmesi, yorumlanması.

“Remiks”: Miksi sonlanmış bir parçanın altına yeni alt yapılar koymaktır.

10. Operada Değiştirilerek Sahnelenen Oyunlar

Zaman zaman operada eserler çeşitli değişikliklerle yorumlanıyor. *Hoffmann'ın Masalları* (Jacques Offenbach) oyununda hikâyeler artık bir barda, arkasındaki televizyonda oynatılan *Michael Jackson* görüntüleri eşliğinde anlatıyor; *II. Mehmet* (Gioacchino Rossini) oyununa bir mehter grubu ve müziği eklenmiş, oyunun geçtiği mekân değişmiş İstanbul'a taşınmış, oyundaki soprano karakteri Bizans Prensesi olarak değiştirilmiş vs. Doğal olarak oyundaki aryaların ve koro bölümlerinin sözleri de buna göre değiştiriliyor, bunun orijinal esere göre durumu nedir? "Remiks", "aranjman", "cover" vb. kavramlardan biriyle veya bir başkası ile açıklanabilir mi?

İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından Alp Türkoğlu'nun konumuz kavramlar ve operada değiştirilerek sahnelenen oyunlar hakkında söyledikleri aşağıdaki gibidir:

"'Aranjman': Yabancı dilde olan birtakım eserlerin başka bir dilde yeniden düzenlenerek dinleyiciye sunulmasıdır.

'Remiks': Bir parçanın değişik ritim ve melodiler ile disko ya da dans müziği olarak yeniden düzenlenmesidir.

'Cover': Daha önceden bestelenmiş bir eserin yeni bir tarz ve düzenleme ile yorumlanmasıdır.

Değiştirilerek sahnelenen oyunlar hakkında ise oyunu sahneleyen rejisörün sahne düzeninden oyun akışına kadar pek çok şeye karar verebildiğini, oyunun aslına sadık kalarak bazı değişiklikler yapabildiğini söylüyor. Bunlara

“uyarlama” adı veriliyor. Operada, eser sahibinden izin gerektirmeyecek eski eserlere bu “uyarlama”lar yapıldığı için herhangi bir anlaşmazlığa yol açacak durum da yok.

Telif hakkı koruma alanı dışında olan eski operaların ünlü aryaları ücretsiz oldukları için ticarî olarak fütursuzca kullanılıyorlar. Sık sık bir deterjan veya otomobil reklamında ünlü aryalara sözleri değiştirilmiş bir şekilde rastlamak mümkün. Artık kapı zilleri ve telefonlar bile *Bach, Mozart, Beethoven* gibi bestecilerin müzikleri ile çaldığı için pek yadırganmayan bir durum bu, ancak yeni bir eserle bestecisinin izni olmadan telefonunuz bile çalamaz.

11. Eserlerin Telefon Zili Haline Getirilmesi ve Cıngıllar

Kendisi kompozitör olan Orhan Enes Kuzu mobil telefonlara yüklenebilen zil sesi ve cıngıl üretimi alanında dokuz senedir çalışıyor. MSG üyesi ve aynı zamanda yedi yıldır Ticaret Odası’na kayıtlı *Jingle Evi* isimli firmanın sahibi. Mobil telefon melodilerinin telif hakkı konusunda şunları söylüyor:

“Cep melodilerinde,

1. Parçanın sahibine direkt ödeme yapılabililiyor,
2. Eğer eser sahibi bir meslek birliğine kayıtlı ve söz konusu parçayı meslek birliğine kayıt ettirmiş ise meslek birliğine de ödeme yapılabililiyor,

3. Bazen sanatçılar edisyon firmaları ile anlaşp telif ücretlerinin direkt onlar tarafından toplanmasını isteyebiliyorlar,

4. Yapımcı firmalara da telif hakkı ödemesi yapılabiliyor.”

GSM operatörleri ile şöyle anlaşılıyor:

“GSM operatörleri ile direkt görüşerek anlaşabiliyorlar veya GSM operatörlerine bağlı çalışan mobil eğlence firmaları ile anlaşp parçalarının dijital ortamlarda satılmasını sağlayabiliyorlar.”

Parçanın bestecisine telif ödenirken (yalnızca melodi hattı kullanıldığı, söz ve düzenlemeler kullanılmadığı için) söz yazarına ve aranjörüne ödenmiyor mu?

“O konu albüm çıkmadan yapılmış olan anlaşmalara bağlı, mesela Ozan Çolakoğlu Tarkan’a bir aranjman yapıyor, baştan Tarkan’la anlaşıyorsa %20 benim diye, teliften o kadar pay alıyor.”

Cıngıllarda durum nasıl, telif hakları gene diğer müzik parçaları gibi mi korunuyor?

“Sayılabilir, tabi o da biraz cıngılı yaptığın firmayla olan antlaşmaya bağlı, normalde senelik izin veriliyor, sene bittiği zaman firma hâlâ kullanmaya devam ediyorsa tekrar para ödemek durumunda kalıyor.”

Konumuz kavramlara alınan karşılıklar da şöyle:

“aranjman”: Eldeki bir melodinin armoni, bas, yaylılar vs. kullanarak --Burada “enstrümantasyon” kelimesinin klasik

müzikteki karşılığı yanında, popüler müzikte kullanmak için "fazla" olduğunu, yani uygun bulmadığını belirtiyor.- istenen *sound*'a uygun olarak tekrar üretilmesi. Bir melodinin armonik yapısıyla da oynanarak latin müziğı, pop, tekno tarzlarında hissiyatı değiştirilerek düzenlenebileceğini belirtiyor.

"cover": Hal-i hazırda piyasaya çıkmış, tanınmış bir eseri kendi beğenilerini kullanarak yeni baştan düzenleme işine denir.

"remiks": Albüme konulan bir parçanın biraz daha teknolojik öğeler kullanılarak düzenlenmesi işidir. (Stüdyoda mikser masasında) sesler kanal kanal kaydedilir. Bu kayıtların (vokal, yaylılar vs.) elektronik, mekanik ses ve efektlerle ki biz buna endüstriyel sesler diyoruz, yeniden miksini yapmaktır.

"tribute": Ustaların seçme eserlerini çalma işidir. *Tribute* gruplar ve albümler vardır. Kimi gruplar hayran oldukları başka grup ve sanatçıların parçalarından oluşan bir repertuar çalarlar sadece, bu tip gruplara "tribute grup" denir. Bir de "tribute albüm"ler vardır, hayranlık duyulan bir sanatçının veya grubun tüm albümlerinden bir seçme yapılır ve seçilen bu parçalarla "tribute albüm" oluşturulur.

12. Bir Medya Röprodüksiyon Kurumu:

Açık Radyo Yayın Koordinatörü Jak Kohen ile Görüşme

Müzik prodüksiyon-röprodüksiyon düzenlemeleri alanında ele aldığımız telif hakları kurumları, eser sahibi, icracı ve prodüksiyon aşamalarından sonra, bir müzik eserinin dinleyiciye ulaşmada en önemli araçlarından biri olarak medya röprodüksiyon yer almaktadır. Kaset, CD satışlarının çeşitli sebeplerle düşmesi ardından medya kurumları müzik programlarıyla, müzik programı yapmasalar bile cıngıl, tanıtım görüntüsü ve dizi müzikleri gibi sebeplerle müzik prodüksiyonlarının en büyük pazarıdır.

Açık Radyo (Anafor Radyo Yayıncılık A.Ş.) Yayın Koordinatörü Jak Kohen tüm yayından sorumlu kişi ve programlara karar verme sürecinin de başında yer almakta. Açık Radyo'nun bir müzik radyosu olarak nitelendirilemeyeceğini ancak yirmi dört saatlik yayının %66'sının müzik yayını olduğunu, gündüz kuşağında ise bu oranın sözel yayın lehine değiştiğini belirtiyor.

Kendi yaptıkları bir araştırmaya göre radyo yayınları günde yetmiş bin kişiye ulaşıyor: "En son ne zaman Açık Radyo'yu dinlediniz?" sorusuna "dün" cevabı verenlerin sayısı bu. İnternet üzerinden aynı anda yayını takip eden sayısının üç yüz seksen civarında, aylık "tıklanma" sayılarının da seksen beş bin civarında olduğunu söylüyorlar.

Üç telif hakları birliği ile çalıştıklarını söylüyorlar: MESAM, MÜ-YAP ve MSG. Önce MÜ-YAP ile anlaşmışlar, daha sonra MESAM ile MÜ-YAP güç birliği yapmış ve MÜYORBİR de bunlara katılmış, şimdi Ortak Lisanslama Birimi muhatapları.

Telif hakları ödemesi konusunda önce pazarlıkla götürü bir fiyatta anlaşıyorlarmış, sonra da çaldıkları eserlerin listesini yolluyorlarmış:

"Yani parça bazında yürümüyor Türkiye'de, çok garip bir iş, sen parayı ver biz gereken hak sahiplerine dağıtırız gibi bir yaklaşım var. Doğru dağıtıyorlarsa ne mutlu..."

Şu an günlük yayının %66'sının müzik yayını olduğunu, ancak %85'i de olsa fiyatın değişeceğini sanmadıklarını belirtiyorlar. Yayınladıkları eserlerin bildirilmesi prosedürü açısından da: "Bize besteci sormuyorlar, icracı ve yorumdan besteciye ulaşıyorlar herhalde" diyorlar.

12.1. Konumuz Kavramlara Ek, Yayıncılıkta Kullanılan bir Kavram: "Kolâj"

Jak Kohen'in konumuz kavramlara verdiği karşılıklar ve yayıncılıkta "kolaj" kavramı aşağıdaki gibidir:

"'Aranjman': İki türlü aranjman vardır:

1. Müzik piyasasında 'aranjman müziği', 'aranjman sanatçısı' diye bir tabir vardır. 'Aranjman sanatçısı' aranjör anlamına gelmez, daha çok 1970'li yıllarda yapılan yabancı popüler parçalara türkçe söz yazılarak oluşturulan 'aranjman müziği'ni okuyan sanatçılara verilen addır.
2. Bir beste yaptıktan sonra, onu hangi anda hangi enstrümanların çalacağını belirleyen bir müzik bilimidir.

'Cover': Daha önce icra edilmiş bir parçanın başka bir yorumcu tarafından tekrar yorumlanması. Bu yorum, aslına çok yakın bir yorum da olabilir, bambaşka bir yorum da olabilir.

'Tribute': Saygı anlamına gelir. Hayatta olan veya ölmüş çok ünlü bir müzisyenin bestelerinin çeşitli farklı sanatçılar tarafından çalınması ve bir yere (kaset, CD, konser vs.) toplanmasıdır. Eğer bir kişi *John Lennon*'un bir bestesini çalarsa o 'tribute' değildir, 'cover' olur; ama birçok kişi toplanıp da *John Lennon* bestelerinden oluşan bir saygı performansı verirlerse o zaman o 'tribute' olur. Yani 'tribute'un toplu olması lazım, 'tribute' albümü olabileceği gibi, müzisyenlerin topluca veya ayrı ayrı gelip sahnede bu icraları yaparak gerçekleştirecekleri bir 'tribute' konseri de olabilir.

'Hommage': 'Tribute'ye benzer. Esinlendiğin bir müzisyenin ya tarzında bir eser yazarsın ya da bestesini çalarsın ve ona adarsın: 'Bu çalışmayı/besteyi ben o kişiye adıyorum çünkü beni o var etti/yarattı' anlamına gelir bu.

'Remiks': Bilinen, mevcut bir parça üzerine değişik bir ara bölüm ekleyerek veya başka unsurlar ekleyerek, hızlandırarak, yavaşlatarak veya hepsini birden uygulayarak yaratılmış bir müzik kolâj."

"Remiks"i tanımlarken kullanılan bu kolâj (kesyap) tanımlamasını yayıncılıkta kullanılan "kolâj" kavramıyla karıştırmamak gerekiyor, çünkü yayıncılıkta kullanılan "remiks" olarak adlandırılamayacağını söylüyorlar. Buradaki

kolâj tanımlaması "remiks"in içinde yer alan ara bölümlerin ve ilâve müzikal unsurların varlığından kaynaklanıyor.

Yayıncılıkta kullandıkları "kolaj" kavramı ise farklı parçaların kayıtlarını ton ve armoni uygunluğu gözeterek birleştirmek veya aynı parçanın farklı yorumlarının kayıtlarını gene aynı şekilde uygunluk gözeterek birleştirmek anlamına geliyor:

"'Kolâj': .../... örneğin, geçen yıl hazırladığımız altı ay süren bir *Elvis Presley* programına cingil hazırlarken birbirine uyan dört ayrı icrasını birleştirdik, buna 'kolâj' diyoruz."

Bu çalışmaya ekli sunulan ses kayıtları arasında radyo çalışanlarından Çağlar Tosunoğlu'nun hazırladığı bir kolâj örneği yer almaktadır. (Bkz: "*Beatles-Come Together-kolaj*")

13. Bir Disk Jokey İçin "Remiks"in Anlamı

Aranjör ile aranjman arasındaki ilişki koştur bir biçimde disk jokey (DJ) ile "remiks" arasında kurulur: "'Remiks' DJ'lerin yaptığı müziktir", kanaati müzik piyasasındaki herkesin aklının bir kenarında durur. Bu kavramın bir DJ nezdinde ne anlama geldiğini öğrenmek için, İstanbul'un kimi gözde eğlence mekânlarının bulunduğu Nişantaşı semtinde yer alan *Melone 24* isimli gece kulübünün DJ'i Fatih Boğalar ile görüştüm. Hemen hemen her DJ gibi Fatih Boğalar'ın da bir sahne adı var: DJ *Virtual* Fatih.

Kendisinden öncelikle "aranjman" ile "remiks"in farkını öğrenelim:

"Aranjörün yaptığı müzik evde, arabada vb. her yerde dinlenebilir ama gece kulübünde çalamazsın. Hiçbir aranje kulüpte çalınmaz, bas sesler duyulmaz, aranjman altyapıları kulüpte sönük kalır, eğlendirmez, dans ettirmez.

.../...

Besteci ile bağlantılı biri aranjör; besteye, melodi hattına sadık kalır. Ama remiks orijinal parçadan çok alâkasız çıkabilir. Aranjmanda canlı enstrümanlar kullanılır, ama remikste hiç kullanılmaz, dijital sesler kullanılır. Bir parçayı düzenleyen canlı enstrüman çaldırdığı anda o aranjman olur."

"Aranjman"ı yapılmış, stüdyoda kanal kanal mikser üzerinden kaydedilip "miks"i bitmiş ve müzik dinleyicisinin beğenisine sunulmuş bir parça neden tekrar "miks"lenir, yani "remiks"i yapılır?

"Albümü tutmayan adam a *capella*'ları DJ'lere el altından veriyor. (DJ'ler parçaların remikslerini hazırlayıp diskolarda, gece klüplerinde çalışıyorlar) Tutarsa parçaları o remikslerden (albüm sahibi bu sefer) bir cıngıl albüm çıkarıyor.

Sanatçılar artık parasını canlı müzikten kazanıyor. Albümden para kazanamaz (CD, kaset gibi fiziksel satışların çok düşmesi sebebiyle). Milletin onu bilmesi için eğlendirmesi lazım ki kulüpte (gece kulübü) sahneye, konsere çıksın. Kulüp de eğlence ve alkol üzerine kurulu. Alkol satarsa kulüp kazanır, o zaman da sanatçı kazanır."

13.1. Remiks Yapımı ve Türleri

DJ *Virtual* Fatih remiks türleri ve belirleyici özellikleri hakkında da bilgi verdi. Remiks denince karşımıza ürün olarak "house müzik" ve alt dalları çıkıyor. "House müzik" tanımlaması altındaki bu müzikler, yani remiksler, sadece VST¹⁰² (*Virtual Studio Technology*) denen "ses bankaları" kullanılarak evde/stüdyoda üretiliyor. Çeşitli firmalar VST ürettiyor ve remikste kullanılan bu VST'ler müziğin türünü de belirliyor.

Bilgisayara bir klavye vasıtasıyla eşzamanlı veya nota yazım programı vasıtasıyla önceden girilen notalar, daha önceden bilgisayara yüklenmiş bir VST üzerinden çalınıyor. Böylece girilen notalar seçili VST'nin içerdiği çeşitli efekt ve sayısal olarak taklit edilmiş veya kaydedilmiş sanal enstrüman sesleriyle duyurulup işlenebiliyor.

"Elektro", "tech", "vocal" gibi sıfatlarla başlayan remiks ürünü "house müzik" alt türlerinin adları "house" veya "miks" ile sonlanabiliyor. "House" ve "miks" birbirini yerine kullanılabilen sözcükler. Yani "elektro house" yerine "elektro miks" de denebiliyor.

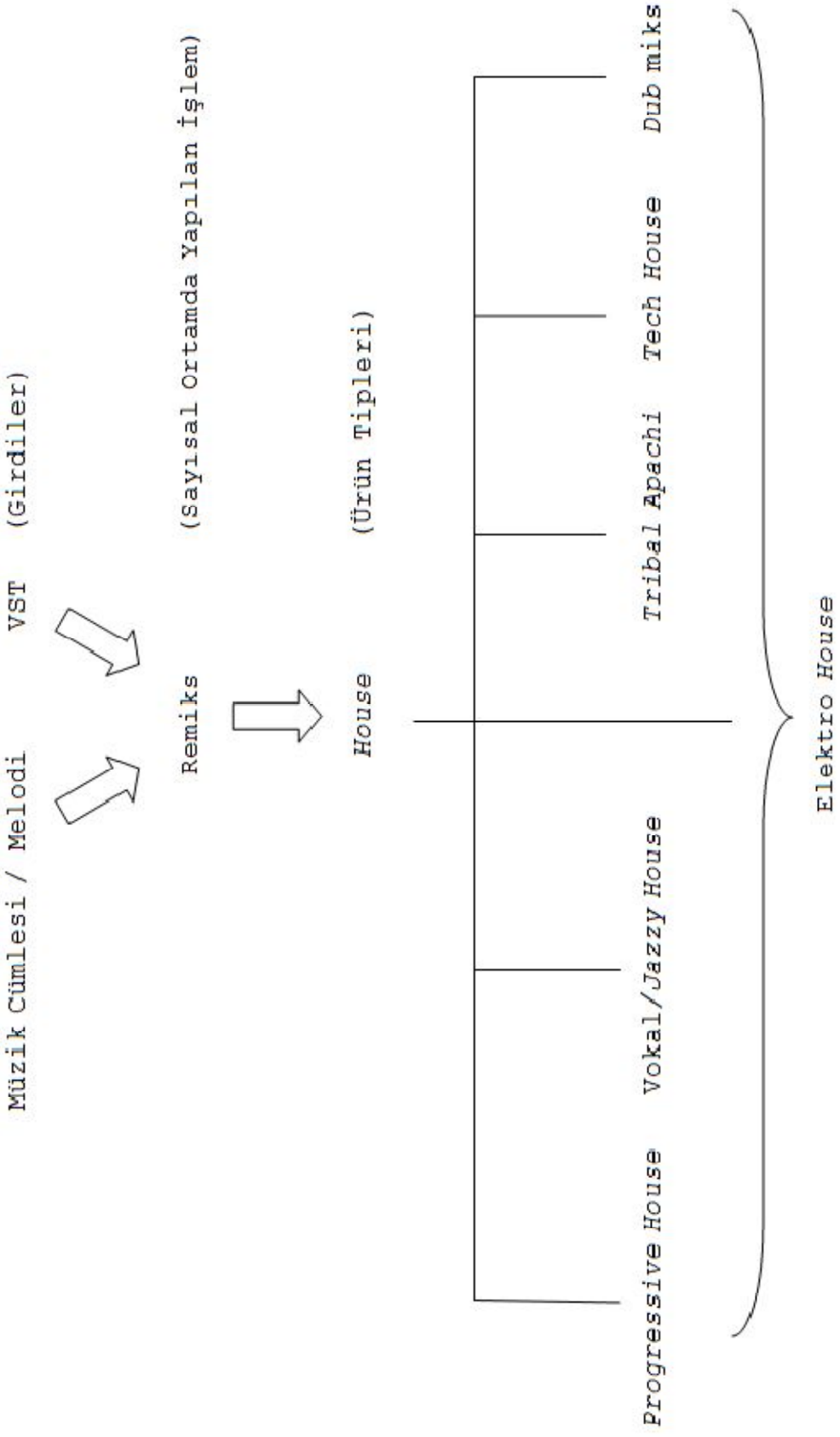
"House müzik" ve alt türleri: "elektro house", "house", "progressive house", "tech house", "tribal apachi house", "vocal house / jazzy house", "dub miks". Bu çalışmaya ekli sunulan ses kayıtları arasında DJ *Virtual* Fatih'in az önce saydığımız türlere seçtiği örnekler ile her tür karakteristiğinin en çok klişeleşmiş efekt ve ritimleri

¹⁰² VST yani tam adıyla *Virtual Studio Technology*: Sanal stüdyolar için sanal enstrüman ve ses efektleri.

verilmiştir. Her bir kayda, eğer varsa karakteristik kısmı belirtilerek, ilgili bölümde yeri geldikçe yönlendirme yapılacaktır.

Bu türlerden sadece birini tarz olarak seçen DJ'ler olduğu gibi, performans esnasında dinleyicilerin tepkisine göre karışık çalan DJ'ler de var. Bu tip DJ'lere "commercial DJ" veya tarzlarına "commercial tarz" deniyor; bir DJ, DJ Virtual Fatih gibi, kendi tarzı sorulduğunda "benim tarzım 'commercial', hepsinden çalarım" diyebiliyor.

"Türkiye'de house" şu sıralar seviliyor diyen DJ Virtual Fatih, "dünyada dört yıldır elektronik house'un popüler olduğunu söylüyor.

13.1.1. Elektro House

Diğer tüm house türlerinin kullandığı VST'leri kullanabilen bir tür elektro house. Kullanılan VST'lerin türü de belirlemesi sebebiyle kapsayıcı bir özelliği de var. Türkiye'de şu sıralar çok popüler olan house'dan temel farkı ise müzik cümlelerinde, melodilerde VST kullanımında: Örneğin on altı ritimlik bir melodinin sadece dört vuruşu elektronik efektler kullanılarak mikslenmişse bu house türüne giriyor, ama tamamı elektronik efektlerle mikslenirse elektro house oluyor. (Bkz: Ekli ses kayıtları, "elektro house", 1'30" ilâ 2'30")

13.1.2. House

House müzikte "alt yapılar ön plana çıkarılır" diyen DJ *Virtual Fatih* şöyle devam ediyor: "İnsanları yormaz, kafa şişirmez, çok fazla oynatmaz. Gece kulüplerinde saat bire doğru, on iki-bir arası çalınır, 126-127 bpm'den başlayıp 129-130'a gider. İnsanları kopmaya¹⁰³ hazırlar." (Bkz: Ekli ses kayıtları, "house")

¹⁰³ Kopmak; vecde gelmek, esrimek anlamında kullanılıyor. Disko, gece kulübü gibi ortamların ortak özelliği karanlık olmaları ve yerde, insanların karnının içinde rezonansa geçen yüksek volümlü bas, ritmik sesler kullanılmasıdır. Bu durum, benzer ortamlarda benzer şekilde tef, bendir tarzı enstrümanlarla gerçekleştirilen, geçmiş binlerce yıl eskiye dayanan ve geçmişten bugüne izleri çok yaygın görülen ana tanrıça kültüne koştur bir durum arz etmektedir.

13.1.3. *Progressive House*

"Ekolu efektlerle hayallere daldıran bir müzik" olarak tarif edilen *progressive house*'da adım adım ilerleyen, eklenen yeni efektlerle gelişen bir yapı gözleniyor. (Bkz: Ekteki kayıt örneğinde kırk beşinci saniyede başlayan efekt)

"Beş sene öncesine kadar İstanbul'da her yerde vardı, şu an hiçbir mekânda yok", diyor DJ *Virtual* Fatih ve gülerek ekliyor, "dinleyen su içer sadece": Bu müzik türü en çok uyarıcı madde bağımlıları tarafından tercih ediliyormuş.

13.1.4. *Tech House*

Diğer remiks türlerine göre daha minimalist bir yapıda olan "elektro house" Türkiye'de ancak asıl eğlence öncesi partiyi açış ve insanları parti havasına sokma müziği olarak kullanılıyor. Konuşanları rahatsız etmeyen, "muhabbeti bölmeyen" bir müzik türü olarak tanımlanıyor. Devamlı bu müzik tipini çalan mekânlar bulunmuyormuş.

"Maslak'ta (bulunan gece kulüplerinde) yabancı DJ'ler gelince çalar. Parça boyunca ritim hep aynıdır, atak olmaz, olsa da çok sade olur. Parça yürümez, (dinleyiciyi sadece) olduğu yerde sallandırır, (daha sonra başlayacak hareketli dans partisi için) ortamı hazırlar."

13.1.5. Tribal Apachi

Bas davul ağırlıklı bu müzikte basgitar kullanılmıyor. Müziğin ritmi kızılderili yerli kabile müziklerinininkine benzetildiği için bu isim yakıştırılmış. Kendi jargonlarında DJ'ler "cukka cukka altyapı" tanımlamasını da kullanıyorlar. Bu tip remiksleri biraz amatör işi bulduklarını, remiks yapmaya yeni başlayanların tarzı olduğunu söylüyorlar. Ekte verilen örnek parçada girişten itibaren bu ritim takip edilebilir, ayrıca örneğin ikinci dakikasında başlayan efekt de karakteristik sayılıyor.

13.1.6. Cover'a Kaçan Remiks Türleri: Vokal House / Jazzy House

Yemek ve gezi müziği olarak tercih edilen, özellikle İngilizlerin çok sevdiği vokal merkezli bir müzik türü olduğunu söylüyor DJ *Virtual Fatih*. Şarkıların VST'lerdeki klasik enstrüman sesi örnekleri ağırlıklı kullanılarak yapılan sakın, düşük bpm'li (110-105 bpm) bu tipteki remiksleri cover olarak da sınıflandırılabilir. İstanbul'da Boğaz'da yer alan ve akşam saatlerinde restoran hizmeti de veren kulüplerde yemek saatinde çalındığını söylüyor. (Bkz: Ekli ses kayıtları, "vokal house")

13.1.7. Dub Miks

Vokalsiz, her parçaya uygulanabilen, altyapının ön planda tutulduğu bu türde basgitarlar ve davullar ağırlıklı

kullanılıyor. Hiç vokale yer verilmemesi *dub* miks türünün karakteristik özelliği.

13.2. Remiksin Olmazsa Olmazı: "Uplift" ve "Downlift"

Bir DJ'e, "'uplift' ve 'downlift' yoksa remiks olmaz" dedirtecek kadar önemli bu unsurlar. Bir efektin ses frekansı ve/veya bpm'i yükseltilerek veya düşürülerek elde ediliyor. Parça başlarken, parçanın gidişatında bir değişiklik yapılacakken, örneğin ritim değiştirileceğinde veya farklı bir efekt parçaya ekleneceğinde sıklıkla kullanılıyor. (Bkz: "Elektro house" örneğinde 1'28" ilâ 1'30" arası "uplift" kullanılmış, "house" örneğinin hemen başında "uplift" kullanılmış, *progressive house* örneğinde 30" ilâ 45" arası her ikisi de birbirine geçerek kullanılmış, "tribal apachi" örneğinin hemen başında "downlift" kullanılmış.)

13.3. Remiksin Eser Sahipliğini Yeniden Düzenleme Fonksiyonu

Bir müzik eserinin hak sahipleri besteci, söz yazarı ve aranjördür. Remiks ise bu eser sahiplerinin bazılarının devre dışında kalmasını mümkün kılıyor.

DJ Fatih Boğalar ile yaptığımız görüşmede albümü tutmayanların melodi hattını el altından DJ'lere verdiğini öğrendik. Bu yeniden düzenleme ile eser sahiplerinden olan aranjör devre dışı bırakılıyor ve eser sahipliği değişmiş oluyor. Remiks başarılı olursa yeniden çıkarılacak "cıngıl

albüm”de aranjörün bir hakkı olmuyor. Benzer şekilde söz yazarının da devre dışı bırakılabilmesi mümkün: Remiksin türlerinden *dub* miks hiç vokal içermiyor. Dolayısıyla söz yazarı da hak sahibi olduğu parçanın remiksinin eser sahipliğinde devre dışı bırakılmış oluyor.

Remikslerde sadece dijital sesler, VST’ler kullanıldığından icracı, yorumcu icracı, solist vb. unsurlar da hak sahipliği dışında kalıyor.

Peki, aranjörün, söz yazarının ve albüm piyasaya sürülmeden yapılmış olması olası özel anlaşmalarla hak sahibi olmuş icracıların, solistlerin remikste hak sahipliği dışına itilmesi mümkün de melodi hattına sahip bestecinin böyle bir durumla karşılaşması hiç mi mümkün değil? “Remiks orijinal parçadan çok alâkasız çıkabilir” diyen Fatih Boğalar bu konuda bir ipucu vermiş oluyor. Remikslerde melodi hattının deforme edilmesi, sadece bir-iki ölçünün alınıp sürekli tekrar edilmesi ama müzik cümlesinin (veya cümlelerinin) tamamının hiç kullanılmadan bırakılabilmesi, sözlerin melodi hattı dışına çıkılıp sadece ritim eşliğinde dijital seslerle işlenip kullanılabilmesi gibi seçenekler bunu mümkün kılıyor.

Sonuç

Bu bölüm çalışma boyunca sorulan sorulara verilen cevapları ve saptamaları içerir geniş bir özet niteliğindedir.

1. Soyut Mülkiyet ve Soyut Sermaye

Soyut mülkiyet Batı hukuk anlayışına, bu hukukun temeli sayılan Roma Hukuku'nda bile girememiştir. Temellerini Rönesans'dan almak üzere matbaanın keşfiyle önce imtiyazlar halinde görülmeye başlamış, ancak Fransız Devrimi'nden sonra bugünkü anlamda hukuk sistemlerinde kendine yer bulabilmiştir.

Mülkiyet tipi olarak soyut mülkiyetin somut mülkiyetten bir başka farkı da bir süre sonra kamulaştırılabilmesindedir. Somut mal varlıklarının, tüm toplumu ilgilendiren üretim araçlarının ve büyük sermayelerin miras yolu ile devri nesiller boyu süresiz gerçekleşebilirken, soyut varlıkların mülkiyet hakkı sahibinin ölümü ardından ortalama bir insan ömrü kadar süre sonra kamulaştırılmaktadır.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Türkiye'de bir fikir sanat eserinin mülkiyetinden kaynaklanan gelirden mirasçıları ancak yetmiş yıl süreyle faydalanabilmekte. (FSEK, "B Hakları Kullanabilecek Kimseler", Madde 19, Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/12. md.)

Görüldüğü üzere¹⁰⁵ tek bir fikir ürünü bile 'sektör' olarak değerlendirilebilecek malî büyüklüğe yol açabiliyor. Bu sebeple fikir ürününü artık "soyut sermaye" şeklinde de kavramlandırabiliriz. Doğal olarak bu sermayenin oluşabilmesi için gerekli haklarının korunması şart. Bunun etrafında oluşan korsan ürün pazarı ise uluslararası mafya ve terör örgütlerinin bile ilgisini çekecek, sıra dışı kaçakçılık yöntemlerine başvurmalarına yol açabilecek kadar büyük.

2. Bir Müzik Eseri Neden İlim Eseri Gibi Değerlendirilebilir

Bir telif davasına bakan Yargıtay, anlaşmazlık konusu müzik eserlerinin benzerliğinin FSEK 35/3'e göre iktibas serbestisi içinde kalıp kalmayacağının çözülmesi gerektiği saptamasında bulunuyor.¹⁰⁶ Ancak FSEK 35/3 ilim eserine alıntı yapmaktan bahsediyor. Bir müzik eseri neden ilim eseri gibi değerlendirilebilir, Prof. Dr. Halil Arslanlı bu konuya açıklık getiriyor:

İlim ve edebiyat eseri kavramı doğal olarak yazılı eserlerden doğmuştur, ancak kanunen yazılı olması şart olmadığı gibi diğer ifade araçları da nitelime bakımından önemli değildir. FSEK 2. madde 1. bende göre dil ile ifade

¹⁰⁵ Bkz: "Soyut Sermaye Birikiminin Oluşturulması ve Organize Suç Tipi Olarak Korsanlığın Buna Etkisi" bölümünde J. K. Rowling'in kurgusu çocuk masalı *Harry Potter* örneği.

¹⁰⁶ Bkz: "Bir Telif Davası" ve "Bir Müzik Eseri İlim Eseri Gibi Değerlendirilebilir mi?" bölümleri.

edilen bütün eserler ilim ve edebiyat eseri olarak nitelendirilmiştir. Burada aracın hiçbir önemi yoktur; ister yazı, bası, plak ve filmde olduğu gibi sabit olsun ister sözde olduğu gibi sabit olmasın, dil ile ifade edilen fikirler sahibinin hususiyetini taşımak şartıyla ilim ve edebiyat eseridir. Kanunun "dil"den maksadı fikrin "lisanen" ifadesidir. Nitekim öntasarıda (FSEK) da bu tabir vardı. Bu bakımdan bir fikri lisanen anlamlandırmaya yarayan her şekil 2. maddenin 2. bendine uygun olarak ilim ve edebiyat eserlerinin nitelenmesinde aranan şartı yerine getirir.

2. madde 1. bent "herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler" derken "yazı" ve "dil"in yaygın sözlük anlamından çok daha geniş bir kapsamdan bahsediyor. Yasanın "dil"den kastı herhangi bir ontolojik kaygı içermez, sadece anlamın aktarılabilmesi yeterlidir; i.e. duygu ve düşüncelerin aktarılmasında iletişim aracı olarak kullanılan herhangi bir anlaşılır yoldur. Bu bağlamda müzik de duygu ve düşüncelerin anlatılmasında bir "dil" olarak kanunun "İlim ve Edebiyat Eserleri" başlığı kapsamında ilim eseri gibi değerlendirilebilir.

Bir müzik eserinin müzikle ilgili kanunlar dururken ilim eseri gibi değerlendirilmesine sebep olan, fikrî hakların korunmasına yönelik düzenlemelerin matbaanın icadından sonra ilim ve edebiyat eserlerinin korunması çabasıyla başlamasıdır. Önce tüm fikir eserleri bu temelde genel bir kapsam altında ele alınmış, daha sonra ihtiyaç duyuldukça diğer fikir sanat alanlarında spesifik düzenlemelere gidilmiştir.

3. Telif Hakları Alanında Çalışan Kurumlar ve Lisanslama Çalışmaları

Telif kurumlarında eser sınıflandırması belirsiz kriterlere göre yapılıyor. Eser sahibi bu konuda söz sahibi olamadığı gibi, hemen her anlaşmazlığa teknik komiteler aracılığıyla çözüm bulunmaya çabalıyor.

Tüm bu çalışma boyunca şu yargıyı gördük: Beste demek melodi hattı demektir. Bu, en çok telif ve tescil sorununun yaşandığı popüler müzik alanından konuya yaklaşılarak pragmatik bir çözüm bulma telaşından kaynaklanıyor. Zira özellikle ses dokusu tasarımı üzerine kurulu ve çoğu zaman melodi de içermeyen çağdaş müzik eserleri için geçersiz bir yaklaşım. Çağdaş müzik eserleri bir yana Romantik dönem eserlerinde bile sekiz ölçülük müzik cümlelerinden (*phrase*) bahsedilemez.¹⁰⁷

Türkiye’de anonim eserlerin, yani ortak kültürel mirasın şahsa tescillenmesi güncel en önemli sorunlardan biri olarak göze çarpıyor. Bu durum şu an mahkemeleri meşgul etmeye başladığı gibi ileride durum daha da ciddileşecek gibi görünüyor.

Müzik eserlerinin telif hakları alanında Türkiye’de faaliyet gösteren kurumların birbirleriyle ve Kültür Bakanlığı ile süregiden uzlaşmazlıkları bulunmakta. Bu çalışma kapsamında görüşmeye çalıştığım ve aynı zamanda üyesi olduğum MSG’den, birkaç ayı bulan çabama rağmen, bana ulaşan avukatlardan başka yetkili biriyle görüşemedim. Bu

¹⁰⁷ Bkz: “Gema ile Yazışma” / “Melodi Hattının Telif Hakkının Korunması”

yüzden, bu çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren eser sahipleri meslek birliklerinden yalnızca MESAM’da görevli veya görev yapmış kişilerle görüşmeler yer almaktadır. Bu alanda iki meslek birliğinin bulunmasının hak dağıtımı açısından şöyle bir sakıncası vardır: E.g. bir yayın kuruluşu eser sahibi meslek birliklerinden biri ile toptan yaptığı lisans anlaşması gereği yıllık telif ödemesini yapar. Daha sonra istediği eserleri yayınlar ve toptan yaptığı ödeme hak sahiplerine paylaştırılsın diye yayınladığı eser listesini bu kuruma yollar. Bu listede yer alan eserlerden, diğer eser sahipleri meslek birliğine kayıtlı olanların hak sahipleri haklarını alamazlar.

Meslek birliklerinde üyelik koşullarının ağır olması ve üyeliğin zorlaşması da benzer bir duruma yol açar. Lisanslama faaliyetleri ile toplanan parada hak sahibi olup da ilgili kuruma üye olamamışlar haklarını alamazlar. MÜ-YAP ile ilgili böyle bir sıkıntı dile getirilmiştir.¹⁰⁸

4. Grup Üyesi İcracı ve Yorumcu İcracı Ayrımı

Bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafından gerçekleştirilen icralarda orkestra ve koro için şefin, tiyatro grubu içinse yönetmenin izni yeterli kabul ediliyor. Ancak, yasada “bir eseri sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı” şeklinde tarif edilen yorumcu icracılar ise icralarının her türlü satış ve yayın hakkına sahip olabiliyorlar.

¹⁰⁸ Bkz: “MÜ-YAP Tüm Müzik Yapımcılarını Temsil Edemiyor”

Yapım şirketlerinin genellikle geçici işçi statüsünde çalıştırdığı müzisyenler ödemelerini peşinen alıyor ve albümle maddî ilişkileri kesiliyor. Genellikle vokalist olan yorumcular ise yapım şirketi ile yaptıkları sözleşme gereği, satış üzerinden pay şeklinde gelir elde ediyor. Vokalist yorumcular ile aynı yapımda yer alan yorumcu niteliğindeki enstrüman icracıları ise (taksim çalanlar, zaman zaman solist olarak ön plana çıkanlar vs.) başta özel bir sözleşme imzalamadıysa fiilen sonradan hak talebinde bulunamıyorlar. Kanunen bu konuda bir boşluk bulunmaktadır.

5. Suları Karışan İki Deniz: İlham Almak ve Faydalanmak

"Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması;"¹⁰⁹ yani ilham almak ve iktibas yapmak serbest. Ancak bu "eserin esaslı kısmı"ndan¹¹⁰ olursa onu işleyerek faydalanmaya giriyor ve bu ancak sahibinin izni ile mümkün: "Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir."¹¹¹

Bu konuda açılan davalar oldukça uzun sürüyor, telif hakkı anlaşmazlıkları üzerine açılmış ve on yıldan fazla sürmüş davaya rastlanmakla; bu çalışma esnasında incelediğimiz davalar da devam etmekteydi.

¹⁰⁹ FSEK, madde 35

¹¹⁰ Bu kavram Yargıtay içtihadına da yol açan bir telif davası esnasında ortaya çıkmıştır. Bkz: "Bir Telif Davası" bölümü.

¹¹¹ FSEK, madde 21

6. Kültürel ve Hukukî Antinomiler

6.1. Telif Hukuku ve Korsan Tanımlarında Antinomi

05.12.1951 tarihinde kabul edilen 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile 7.2.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu kapsamı kesişmiştir. Benzer durumlara farklı yaklaşımlar getiren bu iki kanun birlikte yürürlükte kalmış ve tipik bir antinomiye yol açmışlardır.

TRIPS anlaşmasının getirdiği geniş korsan tanımı, korsan suçu ile telif anlaşmazlıklarını birbirine karıştırmıştır. E.g. "aranjman", "remiks", "cover" gibi kavramlarla müzik piyasasında karşılık bulan "işlenme ürünler" ile işaret, resim veya sesin nakle yarayan bir araç üzerine tespitinin izinsiz çoğaltılması arasındaki ayrım iyi yapılmamıştır. Uluslararası anlaşmaların iç hukuku bağlayıcı olması sebebiyle, iç hukukta getirilen korsan tanımı ve telif anlaşmazlığı düzenlemeleri ile birlikte bir antinomi oluşmuştur. Korsanın uluslararası alanda organize suçla ve terörle ilişkilendirilmesi durumun ciddiyetini daha da arttırmaktadır.

6.2. Brahms Aranjör mü?

FSEK'e göre işleme hakkını incelediğimiz bölümde "ilham almak" ve "faydalanmak" konusunda şu soruları sorduk:

"Onuncu Yıl Marşı'nın remiksi daha geniş kitlelere, özellikle gençlere ulaşmak için yapıldı; Ulvi Cemal Erkin'in *Köçekçeler*'i, halk dansının bazı örneklerini

konser salonlarına taşıdı; aynı şeyi *Johannes Brahms*, *Macar Dansları* ile yaptı. Bu durumda birinin remiks diğerlerinin özgün eser olarak anılmasının sebebi nedir? Özgün bir eser ne zaman meydana gelir? Beste nedir, ne zaman *unique* yani müstakil olarak var olur?"

"Beste demek melodi hattı demektir" yerleşik yargısından yola çıkarsak ki şu anda hukuken de geçerlidir, *Johannes Brahms* ve Ulvi Cemal Erkin az önce anılan eserleri bağlamında beste yapmamışlar, ancak işleme yoluyla yeni bir eser husule getirmişlerdir, yani işlenme eser sahibidirler. Anılan eserleri, incelediğimiz işlenme eser türlerinden ontolojik olarak aranjanmana girmektedir. Zira, müteakiben hâl-i hazırdaki varoluş biçimleri tanımlanacak işleme tiplerinden aranjanman, melodi hattının orkestrasyonu/enstrümantasyonu yoluyla yapılan işlenmelere karşılık gelmektedir. Prof. Dr. Ünal Tekinalp'in *Fikrî Mülkiyet Hukuku* kitabında bu konu "Musikî Aranjanman ve Tertipleri" başlığı altında çok açık bir şekilde yer almaktadır:

"Kavram. Aranjanman, bir musikî eserinin partitur'unun (yani çalgıların ve seslerin notalarını ayrı ayrı gösteren müzik parçası), yeni bir partitura bağlanmasıdır [FSEK. m.6(1)b.4]. Meselâ, bağlama eşliğinde söylenen bir türkünün piyanoda çalınmak üzere hazırlanması ya da orkestra eseri haline getirilmesi gibi."¹¹²

¹¹² *Fikrî Mülkiyet Hukuku*, güncelleştirilmiş, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş dördüncü bası; Tekinalp, Ünal; Arıkan Basım Yayım Dağıtım LTD. ŞTİ.; Aralık 2005; s. 128

Anılan eserler "işleyeninin hususiyetini taşıma" koşulunu yerine getirdiklerinden yeni, özgün bir eser sayılırlar. Ancak bu işlenme eser olma durumlarını, yani burada aranjman, değiştirmez. Hukuken istifade edildiği esere göre de müstakil değildirler. Çünkü FSEK işlenme esere şu tanımlı getiriyor:¹¹³

"İşlenme eser: Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyeninin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsulleridir."

Sonuçta, kültürel ve hukukî önermelerin yol açtığı bir antinomi ile karşı karşıyayız. Kültürel bir önerme olarak *Johannes Brahms* ve *Ulvi Cemal Erkin* bestecidir ve burada anılan eserleri de besteleridir, aranjmanları değil. Hukuken ise yukarıda ispatı ve gerekçeleri yer aldığı gibi bu çalışmalar aranjmandır.

6.3. Anonim Eserler Üzerine Savlar ve Antinomiler

"Anonim karakter sözel olarak da ezgisel olarak da değişen karakterdir" budunbilimin tespit ettiği genel-geçer kültürel bir önermedir. Halk müziğinde, bir ezgi üzerine yazılan değişik sözlerle birden fazla parça "besteleniyor" ve bunların hepsine de özgün eser gözüyle bakılıyor. Beyana dayalı yapılan tescillerle çok miktarda anonim eserin isme

¹¹³ Madde 1/B - (Ek madde: 03/03/2001 - 4630/2. md.)

kaydedildiğini ve bu konuda devam eden davaları gördük.¹¹⁴ Oysa hukuk beste ve güfte sahipliğini ayrı ayrı tescil konusu saymakta ve sahibinden izinsiz kullanımına müsaade etmemektedir. Kullanıldığı durumlarda da "aranjman" gibi işlenme eser olarak kabul etmektedir.

Kültürel korumacı yaklaşım anonim halk müziği eserlerinin sözel ve ezgisel değişen karakterini kabul etmekle birlikte değişimin "doğru yapılması", anonim eserlerin derlemeler ve alan araştırmaları yoluyla tespit edilmiş otantik hallerinin de korunması gereğini savunmaktadır. Bu durum kendi içinde bir antinomi oluşturmaktadır.

6.4. Eser Sahibi ve Yorumcu Hakları Konusunda Antinomi

MSG Başkanı Garo Mafyan yorumcuya bestecinin sınırlama getirmesi durumunu eleştiriyor ve yorumcunun besteciye telif ödememesi gerektiğini söylüyor. MESAM eski başkanı Ali Rıza Binboğa bestecinin yorumcudan telif alabileceğini ama eserlerinin okunmasına sınırlama getiremeyeceğini söylüyor. MESAM Denetleme Kurulu Başkanı Mustafa Budan ise bestecinin hem telif alabileceğini hem de eserinin icrasını bir yorumcuya men edebileceğini söylüyor.

MSG başkanı Garo Mafyan'a göre besteci bir eser üretir ancak onu yorumcu ortaya çıkarır. Eser sahibinin her zaman en tepede görülmesini eleştiren Garo Mafyan, eser üzerinde

¹¹⁴ Bkz: "Türk Halk Müziği Yağmalanıyor", "MÜYORBİR ile Görüşme" bölümleri ve incelediğimiz bilirkişi raporu.

yorumcunun da emeği olduğunu telif ödememesi gerektiğini savunuyor.¹¹⁵

MESAM eski başkanı Ali Rıza Binboğa ise şöyle diyor: "Bir eser alenileşip kamuya sunulduktan sonra bir yandan da kamunun malıdır. Ancak kamu o eserle ilgili ödemelerde bulunur." Yani bestecinin eseri üzerindeki mülkiyet hakları sınırlıdır, yorumcuyu eseri albüme almaktan men edebilir ancak sahnede eseri icra etmekten men edemez, ancak yorumcudan telif ödemesini almak hakkıdır: "Bunu (eseri) plağa okumasına izin vermiyorum der ama sahnede biri bu eseri yorumluyor, ona müdahale hakkı yok. Sadece sahnede eser okunursa telif hakkını talep edebilir."¹¹⁶

MESAM Denetleme Kurulu Başkanı Mustafa Budan ise bestecinin herhangi bir yorumcuya eserinin icrasını yasaklayabileceğini, bunun dünya standartlarında besteciye verilmiş bir hak olduğunu söylüyor: "Ben şahsen birkaç kişiye noter kanalıyla protesto çektim, sahnede de okumalarını yasakladım, televizyonda yayınlanan bir şarkı yarışmasında da okumalarını yasakladım."¹¹⁷

¹¹⁵ Hürriyet Gazetesi, arşiv; 16.09.2008;
<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=9899043&tarikh=2008-09-16>

¹¹⁶ Bkz: "MESAM Eski Başkanı Ali Rıza Binboğa İle Görüşme"

¹¹⁷ Bkz: "MESAM Denetleme Kurulu Başkanı, Yapım Şirketi Sahibi, Türk Halk Müziği Sanatçısı Mustafa Budan ile Görüşme" / "Bestecinin Eserinin İcrasına Getirebileceği Sınırlamalar"

İkisi aynı meslek birliği olmak üzere, hepsi eser sahipleri alanındaki meslek birliklerinde görev alan bu üç kişinin de eser sahibi ve yorumcu hakları konusunda görüşleri farklıdır. Hukukun kabulü malûmdur fakat her biri savını kendi içinde tutarlı gerekçelerle temellendirebilmektedir. Bu durum tipik bir antinomidir.

7. İşlenme Eserlerde Kavramsal İçerik Değişir mi?

FSEK'e göre işleme hakkını incelediğimiz bölümde, "İşlenme eserlerde anlatılmak istenen kavramsal içerik değişir mi?" sorusunu da sormuştuk. İşlenen eserin ritmi, armonik yapısı işleme esnasında değiştirilebildiğinden kavramsal içerik de kolaylıkla değiştirilebilir. Buna en iyi örnek Melih Kibar'ın bestelediği ünlü *Hababam Sınıfı* film müziğidir; yalnızca temposu değiştirilerek film içinde farklı kavramsal, duygu-durumsal ifadeler karşılık olarak kullanılmıştır: neşeli bir durumda tempo hızlandırılarak, hüzünlü bir durumda ise tempo düşürülerek sıkça aynı müzik cümlesi (*phrase*) kullanılmıştır. Benzer şekilde, Batı'da kültürel bağlamda neşe ve hüznün ifadesi olarak yerleşmiş majör ve minör gibi armonik kalıplar da melodiye uygulanışa göre kavramsal içeriği değiştirmeye muktedirdir.

8. "Remiks", "Cover", "Aranjman",...

Tez kapsamında "remiks", "cover", "aranjman" kavramları ve bunlarla ilgili kişi ve kuruluşlara işaret eden telif hakları kurumları, besteci, aranjör, icracı, prodüksiyon, medya röprodüksiyon alt kısımları üzerinden araştırılmış,

aynı zamanda yeni kavramlar da tespit edilerek çalışma genişletilmiştir. Bu kişi ve kuruluşların, alanlarına ait konumuz kavramlara bakışı üzerinden kavramların hal-i hazırdaki varoluşları idrak edilmiştir.

Kişi ve kuruluşların bu kavramlara öznel bakış açılarını görüşmeler kısmından anlamak mümkündür, müzik alanında çalışacak bir yöneticinin veya bu alanda çalışan bir hukukçunun bu yaklaşımları bilmesi sağlıklı iletişim kurabilmesi için kaçınılmazdır. Zira MESAM eski başkanı Ali Rıza Binboğa'nın tüm bu kavramları tanımladıktan sonra itip, asıl olan kendi başına yani *a capella* veya eşlikli söylemektir, eşlikli söylemek de tek enstrüman eşlikli ve orkestra eşlikli icra diye ikiye ayrılır demesi, konuya bir telif hakkı izleme kurumunun pragmatik yaklaşımını koymaktadır. Aynı pragmatik yaklaşımı en çok popüler müzik parçalarının melodileri konusunda telif sıkıntıları yaşayan GEMA'nın besteyi melodi hattına indirgemesinde de görüyoruz. Görüşme metinlerinin gerekli görülen yerlerinin bu çalışma içine aynen ve görüşülen kişinin üslubunu da yansıtacak şekilde alınmasının sebebi budur. Bu kurum ve kişilerle muhatap olacak işletmeciler ve hukukçuların genel kabul gören hâliyle kavramları bilmesi ki onlar bir araya getirilip aşağıda tanımları tek tek verilmiştir ve öznel yaklaşımlardan da haberdar olması. Burada aşağıda yapılan tanımlamalar üzerinde birleşilen, genel kabul gören tanımlamaların bir bileşimidir:

8.1. "Beste"

"Beste": Müzik cümlelerinin (*phrase*'ler) birleştirilmesiyle oluşturulan melodi hattına beste denilmektedir.

Not: Meslek birliklerini ve hukuku yönlendiren popüler müzikler bağlamındaki bu tanım başka müzik türleri için hiçbir koruma sağlamadığı gibi kendi alanında da net bir çözüm getirememektedir. Bir klasik müzik eseri besteci aranjör ilişkisinden doğmaz, atonal müzik bestecisi bir melodinin orkestrasyonunu veya aranjmanını yaparak eser meydana getirmez. Durum Romantik Dönem Müziği için de farklı değil. Sadece iki ölçüde karakterini veren, tuğlalardan örülü bir yapı gibi şekillenen Beethoven'ın *Beşinci Senfoni*'sinin ilk bölümünü düşünelim; ya da Wagner'in *Tristan ve Isolde*'unun nereye gideceği kestirilemeyen, sanki tek parçadan oluşan melodik yapısını. Zira Romantik Dönem'de karakteristik olarak melodi artık sekiz ölçülük müzik cümleleri (*phrase*) şeklinde kurulmuyordu.

8.2. "Aranjman"

"Aranjman" sözü üç ayrı tanımı karşılamak için kullanılırken karşımıza çıkabiliyor:

1. Mevcut bir parçanın altyapısını, enstrümantasyonunu değiştirip tekrar sunmak aranjman olarak kabul ediliyor. Burada türler arası bir geçiş, uyarlama söz konusu değil.

2. Beste yalnızca melodi hattı olarak kabul ediliyor ve altyapısına, enstrümantasyonuna aranjman adı veriliyor. Bir melodi bulan, yani beste yapan besteci aranjöre gidip seçtiği türde bestesinin aranjmanının yapılmasını istiyor. Burada yapılan üretim bir yeniden-yapma (*remake*) değil, ilk üretim çerçevesinde kabul ediliyor. Popüler müzik piyasasındaki çoğu parça böyle üretiliyor.
3. Yabancı dildeki bir parçaya türkçe söz yazılıp okunmasına da aranjman adı veriliyor. Ajda Pekkan'ın bu tarzdaki çalışmaları en çok bilinen örnekler. Böyle şarkılar okuyan sanatçılara da "aranjman sanatçısı" deniyor.

8.3. "Cover"

Mevcut bir parçayı, başka bir grup veya şarkıcının kendi tarzı ile tekrar yorumlaması "cover" olarak tanımlanıyor. Melodi ve sözler aynen korunurken, yorum farklı bir müzik türü ile oluyor. Örneğin pop müzik türünde önceden dinleyicisine ulaşmış bir parça, daha sonra bir *rock* grubu tarafından yorumlanıyor: Türk pop müziğinin ünlü besteci ve yorumcusu Sezen Aksu'nun *Herşeyi Yak* parçası, Duman isimli *rock* grubu tarafından coverlanır ve tekrar büyük ilgi toplar. Ya da *rock* türünde Teoman yorumuyla ünlü *Paramparça* şarkısı, önceki çalışmalarıyla arabesk türünün bir yorumcusu olarak anılan Müslüm Gürses tarafından kendi tarzında tekrar yorumlanmıştır. Bunlar "cover" kapsamında üstünde birleşilen örneklerdir.

8.4. "Remiks"

Remiks denince karşımıza ürün olarak "house müzik" ve alt dalları çıkıyor. (Bkz: "Remiks Yapımı ve Türleri" bölümünde yer alan şema) "House müzik" tanımlaması altındaki bu müzikler, yani remiksler, sadece VST (*Virtual Studio Technology*) denen "ses bankaları" kullanılarak evde/stüdyoda üretiliyor. Çeşitli firmalar VST ürettiyor ve remikste kullanılan bu VST'ler müziğin türünü de belirliyor. Remikslerin bir başka karakteristik özelliği ise yüksek bpm'leri. Öyle ki 110-105 bpm düşük sayılıyor ve bu tip bir parçaya "sakin" deniyor.

Bilgisayara bir klavye vasıtasıyla eşzamanlı veya nota yazım programı vasıtasıyla önceden girilen notalar, daha önceden bilgisayara yüklenmiş bir VST üzerinden çalınıyor. Böylece girilen notalar seçili VST'nin içerdiği çeşitli efekt ve sayısal olarak taklit edilmiş veya kaydedilmiş sanal enstrüman sesleriyle duyurulup işlenebiliyor.

"Elektro", "tech", "vocal" gibi sıfatlarla başlayan remiks ürünü "house müzik" alt türlerinin adları "house" veya "miks" ile sonlanabiliyor. "House" ve "miks" birbirini yerine kullanılabilen sözcükler. Yani "elektro house" yerine "elektro miks" de denebiliyor.

"House müzik" ve alt türleri: "elektro house", "house", "progressive house", "tech house", "tribal apachi house", "vocal house / jazzy house", "dub miks".

Şarkıların VST'lerdeki klasik enstrüman sesi örnekleri ağırlıklı kullanılarak yapılan sakın, düşük bpm'li (110-105

bpm) "vocal house / jazzy house" tipindeki remiksleri cover olarak da sınıflandırılabililiyor.

8.5. "Tribute"

Saygı ve hayranlık anlamına gelir. Hayatta olan veya ölmüş çok ünlü bir müzisyenin bestelerinin çeşitli farklı sanatçılar tarafından çalınması ve albüm, konser vb. vasıtalarla bir yere toplanmasıdır. Eğer bir kişi saygı ve hayranlık duyduğu bir müzisyenin bestesini çalarsa o 'tribute' değildir, 'cover' olur; ama birçok kişi toplanıp da o müzisyenin bestelerinden oluşan bir saygı performansı verirlerse o zaman o 'tribute' olur. Yani 'tribute'un toplu olması gerekiyor, 'tribute' albümü olabileceği gibi, müzisyenlerin topluca veya ayrı ayrı gelip sahnede bu icraları yaparak gerçekleştirecekleri bir 'tribute' konseri de olabilir.

8.6. "Homage"

'Tribute'ye benzer. Ustaya saygı anlamına gelir. Bu amaçla yapılan beste, cover ve albümler homage niteliğinde taşır. İki tipi vardır:

1. Esinlenen müzisyenin tarzında yeni bir beste yapıp ona adanarak saygı gösterisinde bulunmak, anısını yaşatmak.
2. Esinlenen bir müzisyenin bestesini veya bestelerini cover'layıp yeniden gündeme getirmek, anısını yaşatıp saygı gösterisinde bulunmak.

8.7. "Kolaj"

Yayıncılıkta kullanılan "kolaj" kavramı, farklı parçaların kayıtlarını ton ve armoni uygunluğu gözeterek birleştirmek veya aynı parçanın farklı yorumlarının kayıtlarını gene aynı şekilde uygunluk gözeterek birleştirmek anlamına geliyor.

8.8. "Uyarlama"

Zaman zaman operada eserler çeşitli değişikliklerle yorumlanıyor. *Hoffmann'ın Masalları* (*Jacques Offenbach*) oyununda hikâyeler artık bir barda, arkasındaki televizyonda oynatılan *Michael Jackson* görüntüleri eşliğinde anlatıyor; *II. Mehmet* (*Gioacchino Rossini*) oyununa bir mehter grubu ve müziği eklenmiş, oyunun geçtiği mekân değişmiş İstanbul'a taşınmış, oyundaki soprano karakteri Bizans Prensesi olarak değiştirilmiş vs. Doğal olarak oyundaki aryaların ve koro bölümlerinin sözleri de buna göre değiştiriliyor, bunun orijinal esere göre durumuna "uyarlama" deniyor.

Kaynakça

3 No.lu Fikrî Ve Sınaî Haklar Hukuk Mahkemesi, Bilirkişi Raporu, Dosya No: 2006/533; Prof. Dr. Ökten, Can Etili; Yrd. Doç. Dr. Serim, Azra Arkan; Tunalı, A. Ünal; 11.03.2010

Akdeniz Müziğinin Türk ve Yunanlı Kökenleri - Kültürel ve Analitik Çalışma; Taranç, Berrak; Ürün Yayınları; Ankara; 2007

"Avrupa Toplulukları Komisyonu 2009 Yılı Türkiye İlerleme Raporu," 4.7. Fasıl 7: Fikrî Mülkiyet Hukuku

Bootlegging Romanticism and Copyright in the Music Industry; Marshall, Lee; Sage Publications, London, Thousand Oaks, New Delhi; 2005

Copyright in the Cultural Industries; Edited by Ruth Towse; Edward Elgar Publishing Limited; 2002

Copyrights and Copywrongs: The rise of intellectual property and how it threatens creativity; Vaidhyathan, Siva; New York University Press; 2001

Developments in the Economics of Copyright; Edited by Takeyama, Lisa N.; Gordon, Wendy J.; Towse, Ruth; Edward Elgar; 2005

Devlet Planlama Teşkilatı Özel İhtisas Komisyonları, Türkiye - AT Mevzuat Uyumu Sürekli Özel İhtisas Komisyonu Raporları, Cilt 1:Fikrî ve Sınaî Haklar Alt Komisyonu; Ankara; 1995

"Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Düzenlenen Cezai Hükümler"; Soysal, Tamer; Legal Hukuk Dergisi; Ekim 2005

"Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Korunması Yönünden Pozitif Hukuktaki Tarihi Gelişim"; Doç. Dr. Öztrak, İlhan;
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/433/4840.pdf>

Fikrî Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri; Prof. Dr. Arslanlı, Halil; İstanbul Üniversitesi Yayınları; 1954
Fikrî Mülkiyet Hukuku, güncelleştirilmiş, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş dördüncü bası; Tekinalp, Ünal; Arıkan Basım Yayım Dağıtım LTD. ŞTİ.; Aralık 2005

Fikrî Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Suçlar; Dr. Yazıcıoğlu, Yılmaz; On İki Levha Yayıncılık; 2009

Free Culture; Lessig, Lawrence; The Penguin Press; New York; 2004

Freedom of Expression; McLeod Kembrew; Doubleday; 2005

GEMA Tüzüğü ve GEMA ile ilgili diğer bilgiler kurumun resmî internet sitesinden alınmıştır; <http://www.gema.de>

"Harry Potter Türkiye'de 4 trilyon liraya ulaştı"; Bir, Ali Atıf; Hürriyet gazetesi; 03.02.2002

Hukukta Fikir ve San'at Ürünleri; Dr. Ayiter, Nûşin; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No. 309; 1972

"Hokkabaz sonunda mahkemelik"; Kulaksız, Serdar; Star Gazetesi; 04.11.2006

Interpol resmi internet sitesinde 'konuşmalar' sekmesi;
<http://www.interpol.int/Public/ICPO/speeches/SG20030716.asp>

İki Kıyının Müziği; Taranç, Berrak; Ürün Yayınları; Ankara; 2007

İslâm Sanatında Türkler, "Hat Sanatında Türklerin Yeri";
Derman, M. Uğur; Yapı ve Kredi Bankası, Binbirdirek
Matbaacılık Sanayii A.Ş. Yayınları; 1976

İşletme Yöneticiliği, Prof. Dr. Koçel, Tamer; Arıkan Basım
Yayın Dağıtım Ltd.; 2005

"Korsan Üretim, Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler"; Av. N.
Berkay Kırcı; Ankara Barosu Dergisi; 2004/3

"Lisanslama" ve MÜYORBİR ile ilgili diğer bilgiler kurumun
resmî internet sitesinden alınmıştır;
<http://www.muyorbir.org.tr>; Temmuz 2010

"Microsoft - AB tarayıcı savaşı bitiyor"; ntvmsnbc, BBC
Türkçe; <http://www.ntvmsnbc.com/id/25033224/>; 17.12.2009

"Mostar" Dergisi; Potur, Bekir Şamil; Ekim 2007

"*Music Piracy - Serious, Violent and Organised Crime*"; IFPI
Raporu; www.ifpi.org

Odyseia; Homeros; Sander Yayınları; 1970; Türkçesi: Azra
Erhat, A. Kadir

"Osmanlı Telif Hukuku İle İlgili Mevzuat"; Çakmak, Diren;
Türkiyat Araştırmaları Dergisi, sayı 21, s. 191-234

Paradigma Felsefe Sözlüğü; Cevizci, Ahmet; Paradigma
Yayıncılık; 2005

"Russia hits out at Microsoft licensing"; Andy McCue; CNET News; http://news.cnet.com/Russia-hits-out-at-Microsoft-licensing/2100-7348_3-6160083.html; 16.2.2007

"The economics of intellectual property protection in the global economy"; Edwin L.-C. Lai; Visiting Fellow, Princeton University; Associate Professor, City University of Hong Kong; April 2001

Türkçe Sözlük, gözden geçirilmiş ikinci baskı; Püsküllüoğlu, Ali; Doğan Kitapçılık AŞ; 1999

"Uluslararası sözleşmeler"; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı; <http://www.kultur.gov.tr>;

"Yorumcu bence telif ödememeli"; Hürriyet Gazetesi, arşiv; 16.09.2008; <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=9899043&tarikh=2008-09-16>

23 Şubat 2011

Özgeçmiş

İsim: Ozan Baldan
Doğum tarihi: 02.04.1978
Doğum Yeri: İstanbul

Öğrenim gördüğü okullar:

1996 yılında T.V. Özel Şişli Terakki Lisesinden mezun oldum.
1999-2004 yılları arasında Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Duysal Tasarım Programında Prof. Dr. Ahmet Yürür'ün öğrencisi olarak kompozisyon eğitimi aldım.
2005 yılında girdiğim Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Bilimler (Duysal Tasarım) Ana Bilim Dalına bağlı Müzik Yöneticiliği (*Music Administration*) Doktora Programına kayıtlı bulunmaktayım ve tez aşamasındayım. Türkiye'de yeni kurulan bu bölümün ilk öğrencisiyim.

Katıldığı kurslar:

1996-2000 yılları arasında, Fransız Konsoloslğunun açmış olduğu farsızca dil kursuna katıldım.
1996-1999 yılları arasında Pera Güzelsanatlar Akademisi'nde Muzaffer Çorlu ve Ricardo Moyano ile klasik/famenko/latin gitar kursu gördüm.
Eski Yazı (Osmanlıca) okuyup yazabilmek için özel ders aldım.

Çalıştığı, staj yaptığı kurumlar:

Ansem Müzik Okulu 40 gün staj
Neonet Bilişim Elektronik Multimedya Ltd. Şti. 54 gün staj
www.sanattasarim.com internet adresinde üç ayda bir yayınlanan Sanat Tasarım dergisinde müzik yazarlığı yapmaktayım.

Katıldığı Etkinlikler:

1998 yılında İstanbul AKM'de bir konser kapsamında iki gitar için iki düzenlemem seslendirildi.
2001 yılında İstanbuldan Yeni Müzik konserleri kapsamında üç parçam seslendirildi.

Diğer:

Lisanslı satranç oyuncusu ve takım kaptanı olarak, okuduğum lise adına satranç turnuvalarına katıldım. Hâlen kimi bölgesel turnuvaları takip etmekteyim.

İrtibat:

Tel: (0212) 259 51 09
e-posta: ozanbaldan@yahoo.com

Özet

Telif hukuku ve kültür antinomileri ekseninde soyut mülkiyet ve soyut sermayenin incelendiği bu çalışma ile "soyut mülkiyet" ve "soyut sermaye" kavramları birbiriyle bağlantılı şekilde oluşturulmaktadır. Bu çalışma ile öne sürülen bir kavram olan "soyut sermaye"nin bir sermaye tipi olarak "somut sermaye" ile eşit haklara sahip bir çerçevede kabul edilmesi gerektiği ve telif hakkı koruma sürelerinin sonu ile birlikte yapılan kamulaştırmaların sakıncalı olduğu savunulmaktadır. Ayrıca "remiks", "cover", "aranjman" vb. kavramların kültürel ve hukukî hâl-i hazırdaki varoluşları için yapılan çeşitli tanımlamaların uluslararası boyuttan, meslek birlikleri ve meslektaşlar düzeyine kadar antinomiler oluşturduğu ve bunların anlaşmazlıklara, karışıklıklara sebep olduğu savunulmaktadır. Ulvi Cemal Erkin'in *Köçekçeler'i*, *Johannes Brahms'in Macar Dansları* hukuk-kültür önermelerinin oluşturduğu antinomiye modeldir. Uluslararası kültür-hukuk yaklaşımlarının oluşturduğu antinomiler için ABD, AB ve Rusya arasında anlaşmazlık konusu *Microsoft* yazılımları model olarak alınmıştır. Ayrıca, bir sermaye tipi olarak "soyut sermaye" öne sürülürken yazar *J. K. Rowling'in* kurgusu çocuk masalı *Harry Potter* modeli kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında "remiks", "cover" ve "aranjman" kavramları, bunlarla ilgili kişi ve kuruluşlara işaret eden telif hakları kurumları (eser sahibi, icracı, yapımcı meslek birlikleri), eser sahibi (besteci, aranjör ve söz yazarı), icracı (gurup üyesi icracılar ve yorumcu icracılar), prodüksiyon (yapım şirketleri), medya röprodüksiyon (temsili alanlarda yayın) alt kısımları ve

prodüksiyon/medya röprodüksiyon düzenlemeleri üzerinden araştırılmıştır. Bu kişi ve kuruluşların, alanlarına ait konumuz kavramlara bakışı üzerinden kavramların hâl-i hazırdaki varoluşları idrak edilmiş ve kullanılan diğer kavramlar da tespit edilmiştir; ayrıca yürürlükteki ilgili kanunlar, örnek davalar ve bilirkişi raporları incelenmiştir. Etnomüzikoloji yöntem ve teknikleri kullanılarak telif hakları alanında faaliyet gösteren kurum temsilcileri ve müzisyenlerle yapılan görüşmelerle birinci ağızdan dile getirilen sorunlar, istekler, çözüm önerileri ve antinomilere yol açan önermeler bir araya getirilmiştir.

Abstract

In this study, "incorporeal property" and "incorporeal capital" terms were formed in relation with each other within copyright law and cultural antinomies axis. It is asserted in this study that the "incorporeal capital" concept that we put before must be accepted as a capital type in the same equal rights circle with "corporeal capital" and it is argued that the expropriations are objectionable at the end of the duration of copyright protection. In addition, it is asserted that the various definitions for the current existence of cultural and legal concepts like "remix", "cover", "arrangement" etc. created antinomies from international dimension to professional associations and colleagues level and caused to disagreements and confusions. *Köçekçeler* of *Ulvi Cemal Erkin* and *Hungarian Dances* of Johannes Brahms are the models for the antinomies created by law-culture propositions. Microsoft softwares, the subject of dispute between the United States, the EU and Russia were taken as model for the antinomies that international culture-law approaches created. Beside this, author J. K. Rowling's *Harry Potter*, a fictional tale for children, was used as model for the "incorporeal capital" concept forwarded before as a type of capital.

Under this study, "remix", "cover", and "arrangement" concepts and the copyright institutions that point to relevant persons and institutions (the professional associations for the owner of a work, performer and producer), the owner of a work (composer, arranger and lyricist), performer (member of a group of performers,

interpreter performers), production (production companies), media reproduction (broadcasting at representative areas) were investigated through the subsections of the production/media reproduction regulations. The actual being of concepts cognized and other concepts in use were provided from those persons' and associations' view on our subject concepts which belong to their fields; beside this, related valid legislations, example cases and expert reports were analyzed. First hand problems, requests, solution suggestions and propositions leading to antinomies were brought together through interviews with representatives of institutions operating in the field of copyright and the musicians, by using the methods and techniques of ethnomusicology.

Ekler

Ek-1 (CD)

- 1- Kolaj Örneği
- 2- Elektro *House* Örneği
- 3- *House* Örneği
- 4- *Progressive House* Örneği
- 5- *Tech House* Örneği
- 6- *Tribal Apachi* Örneği
- 7- Vokal *House* Örneği

Ek-2

Bilirkişi Raporu

Anonim ezgilerle yapılan bestelerle ilgili bilirkişi raporu¹ ve mahkeme dosyasında yer alan şanlıurfa 2. Noterliği tasdikli nota örneği:

Bilirkişi Kuruluna Verilen Görev: Sayın Mahkeme tarafından Kurulumuza dosya üzerinden rapor tanzim etmek görevi verilmiştir.

İddia ve Savunmanın Özeti: Davacı yan, 22.03.2006 tarihli dava dilekçesinde ve sair beyanlarında, özetle Davacının söz ve bestesi kendisine ait olan *Urfalı Zeyno* isimli eserinin Davalı şirket tarafından yayımlanan ve diğer davalı D__ A__'ın albümünde izinsiz şekilde ve adı belirtilmeksizin kullanıldığını iddia ederek, ihlalin ref'ine, fazlaya dair haklar saklı kalmak kaydıyla 10.000 TL. maddî 5.000 TL. manevî tazminat ödenmesine hükmedilmesini talep etmiştir.

Davalı şirket ise 17.04.2006 tarihli cevap dilekçesinde ve sair beyanlarında özetle; şarkının anonim olduğunu, ayrıca Davacı'nın haklarını MESAM vasıtasıyla takibe yetkili olduğunu ileri sürmüş ve davanın reddini talep etmiştir.

İnceleme: Tarafımıza kalem tarafından tevdi edilen 2006/533 dosyasının içeriği incelendiğinde

¹ 3 No.lu Fikrî Ve Sinaî Haklar Hukuk Mahkemesi, Bilirkişi Raporu, Dosya No: 2006/533; Prof. Dr. Ökten, Can Etili; Yrd. Doç. Dr. Serim, Azra Arkan; Tunalı, A. Ünal; 11.03.2010

1. C__ tarafından okunmuş *Urfalı Zeyno* isimli eseri ihtiva eden 1 adet CD'nin bulunduğu,
2. Ancak, D__ A__ tarafından J__ Plak şirketinin yayımlamış olduğu *Urfalı Zeyno* isimli türküyü ihtiva eden herhangi bir ses kaydının mevcut olmadığı,
3. D__ A__'ın dosya içeriğinde ek:3'te kaset kartonetinde, *Yalan mı, Şelpeni Yan Bağlama, Alıp Başımı Gideyim* isimleri bulunmakta olup, kapakta, münazaa konusu eserin, *Urfalı Zeyno* olarak yazıldığı,
4. Dava konusu olan eserin, *Urfalı Zeyno* 13.12.2000 tarihli Kültür Bakanlığı Müzik Eseri İşletme belgesinde ise, *Urfalı Gelin* olarak yazıldığı görülmüştür.
5. Kartonetin içinde ses kaydının bulunmadığı, kartonetin fotokopi olduğu tespit edilmiştir.
6. İnceleme dosyaya konulmuş olan CD'de, C__ isimli sanatçının sesinden yapılmıştır.

Teknik İnceleme ve Değerlendirme:

1. Türk Halk Müziği'nde üç ana form vardır. Uzunhavalılar, kırıkhavalılar ve karmahavalılar. Kırıkhavalılar, (Yani belli bir ölçü kalıbı ile yapılmış ezgiler veya, türküler) çeşitli türleri ve alt türleri içinde barındırmaktadır. Bu türlerden biri de "halay"lardır. Halaylar oyun kaynaklı türkülerdir. Dört bölümden oluşurlar. Ağırılama, yanlama, sıktırma, yelleme, yeldirme "hoplatma" gibi, bölümlerin isimleri, yörelere göre değişiklik gösterirler. Ancak, ağırılama

ve hoplatma terimleri, hemen hemen bütün yörelerde aynı bilinir. Halay yurdumuzun bütün yörelerinde oynanan ve sözsüz ve sözle söylenen bir türdür. Belli bir coğrafi yöreye mal edilemez. Bütün yörelerde oynanır. Ancak ağırlıklı olarak Barların yanı sıra Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Orta Anadolu'da görülür. Bazı halaylar kaynak kişiler tarafından dört bölümlü olarak verildiği halde (Sivas Halayı gibi) bazı halayların ise, sadece "ağırlama" (Sunayı da Deli Gönül) bölümü veya iki bölümü derlenmiş olabilir. Bazen de sadece hoplatma bölümü veya tek bölümü derlenmiş olabilir.

2. Dava konusu *Urfalı Zeyno* halk müziğinin kırık hava formu içerisinde yer alan türlerden "halay" denilen oyunun "hoplatma" kısmında oynanan ve söylenen sözlü bir ezgi örneğidir. Bunun gibi örnekler halk müziğimizde sayılamayacak kadar çoktur. Ancak bu hoplatmanın ağırlama ve diğer bölümleri bilinmemektedir. Diğer bölümleri kaybolmuş veya hoplatma kadar sevilmediği için yaşamamış olabilir. Örneğin; *Kalenin Bedenleri*, *Ağrı Dağından Uçtum*, *Zap Suyu Derin Akar*, *Gel Gülüm Gel Canım*, *Ağaç Başında Tora*, *Elinde Oya Gidiyor Toya*, *Esen Yel* vb. gibi hareketli sözlü halay örnekleri çoktur.

3. Hoplatmalar halayların bitiş bölümünde coşkuyu arttırmak için son derece hareketli bir tempoyla ve genellikle simetrik bir usul yapısı içinde oynanır ve söylenirler.

4. Halayların diğ er bölümleri kaybolmuş olsa bile, bazen çok sevildiği için hoplatma bölümleri varlıklarını sürdürebilirler.
5. Halaylar "anonim" bir yapı gösterirler. Hem halk müziğinin hem de halk oyunlarının içerisinde yer alabilirler. Her iki disiplinde de önemli bir yere sahiptirler.
6. Bu türlerde sesler yan yana dizilir.
7. Atlamalı aralıklara pek rastlanmaz.
8. Sanat gösterisinden ziyade eğlenceye yöneliktir. Bu nedenle iki zaman ve dört zamanlı usul yapısı en çok rastlanan usul yapısı olarak görülür. Aksak usul yapısında halaylar azda olsa mevcut olmakla beraber, hoplatma bölümünde aksak usule pek sık rastlanmaz.
9. Halaylarda  slup ve tavır özelliğinin tespiti, yukarıda değinilen özelliklerin yanı sıra, özellikle halk müziği alanında birikim ve tecrübeye sahip olmakla da doğru orantılıdır. Tavır ve üslup esas itibariyle tecrübe ve birikimde işitsel olgu birinci derecede rol oynar.
10. Halaylarda kullanılan edebî yapı çoğunlukla "mani" denilen bir türdür.
11. Halay formatında bağımsız olarak hareketli bölümde, dört veya beş ses dizilişleri sıkça görülür. Yukarıda verilen örneklerde olduğu gibi.
12. Söz unsuru sade ve anlaşılır olduğundan akılda kolayca kalmaktadır.

Dava konusu olan *Urfa'lı Zeyno* isimli eser de,

1. Bir kırıkhavadır. Yani belli bir ölçü kalıbı ile meydana gelmiştir. Sözlü bir ezgidir. Oyun kaynaklıdır.
2. Eserde dört ve beş ses, melodik dokuyu oluşturmuştur. Halay türündedir.
3. Dosyaya konulmuş olan notada Sİ perdesi 1 koma olarak yazılmıştır. Oysa Sİ perdesi iki buçuk komadan daha pes olarak basılmıştır.
4. Simetrik bir usul yapısı vardır. Notada iki zamanlı olarak yazılmışsa da, güftesi incelendiğinde usulün, dört zamanlı olması gerekmektedir. Zira güfte tam dört vuruşta bitmektedir. "Fincanı ters yaptırdım" dizesi ilk satırdır. "Urfa'lı Zeyno", "Antepli Zeyno" sözcükleri dolgu sözcükleridir. Melodik yapıyı tamamlarlar.
5. Bu ezgi yapısına sadece Urfa'da rastlanmaz. Dörtlü veya beşli şekilde oluşturulmuş olan hoplatma karakterindeki sözlü ezgileri halayların rastlandığı yörelerde bulmak mümkündür: Antep, Van, Erciş, Adana vs.
6. Halayların edebi şekil yapısı çoğunlukla 7'li veya 8'li hece ölçüsüyle yazılmış manilerdir. Dava konusu olan *Urfa'lı Zeyno* isimli eser de mani olarak yazılmıştır. Kullanılan ölçü kalıbı 7 heceli olmakla beraber "Nişan yüzüğün yaptırdım" isimli dizede bir hece fazla olduğu için 8'li ölçüye taşmıştır. Kafiye şeması da mani gibidir. Birinci,

ikinci ve dördüncü satır aynı, üçüncü satır serbest olarak söylenmiştir. Halk edebiyatında görülen mani uyak şeması ile aynıdır (aaxa). Düz mani olarak söylenmiştir.

7. Halk arasında sevilen melodilere farklı güfte döşenmesi o ezginin "anonim" olma vasfını ortadan kaldırmaz. Nitekim Âşık Veysel *Güzelliğin On Para Etmez* isimli deyişini halk müziğindeki *Eşref Oğlu Al Haberi* isimli ezgi üzerine döşemiştir. Veysel'e rağmen, ezgi "anonim" vasfını korumuş, ancak güfte bireysel üründür. Veysel'e aittir. Ama ezgi halka aittir. Anonimdir.

Nedir Benim Melul Mahzun Gezdiğim isimli Erzincan türküsünün ezgisine, Âşık Mahzuni Şerif, *Yiğit Muhtaç Olmuş Kuru Soğana* isimli deyişini döşemiştir. Bu örnekleri arttırmak mümkündür.

Dava konusu olan bu ezgi Güneyanadolu Bölgesi'ndeki yörelerde bilinen, söylenen, oynanan ve çok sevilen bir ezgidir. Simetrik ana usulle söylenmektedir. Dizisi ve makamsal yapısında (Yani Sî perdesinde 2,5 komadan daha pes bemolü ve karar perdesi LA olan) halk müziğinde çok sayıda türkü bulunmaktadır. Anonim ezgilere farklı güfteler döşeyerek yeni bir türkü gibi ortaya sürülen örnekler vardır. (Yukarıda değinildiği gibi)

Nitekim *Urfa'lı Zeyno* isimli ezginin aynı melodik doku ve usulüne farklı güfte döşeyerek, A__ G__ isimli sanatçı *Çayırılı Erzincan* isimli türkü olarak

okumuştur. Bu ezgi de *Urfalı Zeyno* isimli ezgi gibidir. Ancak, sözler değişiktir.

Yine aynı ezgiyi bu kez A__ A__ isimli sanatçı *Tercan Erzincan Yolu* ismi ile ortaya çıkarıp kendi adına tescil ettirmiştir. Bu ezgi de *Urfa'lı Zeyno* isimli ezgi gibidir. Bunun da sözleri değişiktir. Oysa melodisi anonim olan bu ezgi hiç kimseye ait değildir. Bu ezgi halkın malıdır. Kendileri farklı güfteler yazarak eser üzerinde hak iddia etmiş olmaktadırlar. Sehven, anonim bir eserin resmî devlet siciline bile "bana aittir" diye tescil ettirilmiş olması, tavır ve üslup açısından o eserin anonimlik vasfını değiştirmez. Değiştiremez. Onun için notere tasdik ettirilmesi, ya da bir meslek kuruluşuna kaydettirilmiş olması, iddia sahibinin beyanına dayanmaktadır. Burada anonim olma konusunu gözden ırak tutmamak gerekir.

Ara Sonuç: Dava konusu eser Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki yörelerde (örneğin Urfa, Mardin, Antep gibi) bilinen, düğünlerde ve gelin alma törenlerinde söylenen ve oynanan bir ezgidir. Yörede arapça, kürtçe ve türkçe olarak söylenmektedir. *Urfa'lı Zeyno* isimli eserin "halay" tavrı ve üslubu içerisinde usul, ritim ve melodik açıdan anonim bir ezgi olduğu, güftelerin halk edebiyatı nazım şekillerinden olan "mani"den yararlanılarak meydana getirildiği, hatta düğünlerde zaman zaman, bir kısmının türkçe, diğer kısmının da kürtçe veya arapça söylendiği, arapça, kürtçe ve türkçe olarak bilindiği kanaatinde olduğumuzu, takdir yetkisi sayın mahkemenize ait olmak üzere saygı ile arz ederiz.

Hukukî İnceleme ve Değerlendirme:

Davacı yan, Davalı Şirket tarafından yayımlanan, diğer Davalı D__ A__ isimli sanatçının albümünde yer alan *Urfa'lı Zeyno* isimli eserin söz ve müziğinin kendisine ait olduğunu iddia etmektedir.

- 1) Dosya içeriğinde, dava konusu eserin içinde yer aldığı anlaşılan, Davalı Şirket tarafından yayımlanan D__ A__'ın albümüne rastlanmamıştır.
- 2) Kurulumuzun Sayın Teknik Bilirkişileri, dosyaya mübrez İ__ tarafından yayımlanan C__'ın albümünde de yer alan dava konusu türküyü dinlemeleri ve mesleki olarak da söz konusu türküyü bilmeleri suretiyle değerlendirmede bulunarak, dava konusu türkünün bestesinin anonim olduğu yönünde kanaat bildirmişlerdir.
- 3) Bir fikri ürünün, FSEK. Kapsamında fikir ve sanat eseri olarak kabul edilebilmesi ve dolayısıyla söz konusu Yasa kapsamında korunabilmesi için, fikri ürünün;

a) Sahibinin hususiyetini taşıması,

b) Sahibinin hususiyetini yansıtacak düzeyde şekillenmiş olması,

c) FSEK.de öngörülen eser türlerinden birinin içine girmesi,

d) Fikri çabanın ürünü olması gerekir

(Tekinalp; Ünal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 4. Bası, İstanbul, 2005, s. 97 vd.; Arkan,

Azra; Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar, İstanbul, 2005, s. 20 vd.).

Bu kapsamda değerlendirildiğinde; dava konusu eserin FSEK. m. 3'de düzenlenmiş olan "musiki eseri" olduğu sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır. Özellikle halk türküsü niteliğindeki musiki eserler anonim nitelik göstermektedir. Zira başka türlü halk ezgisi olma şansları yoktur. Heyetimizin Sayın Teknik Bilirkişileri tarafından yapılan değerlendirmeden, dava konusu türkünün bestesinin anonim nitelikte olan mani türünde olduğu anlaşılmaktadır.

- 4) Bununla birlikte dava konusu türkünün güftesi de ihtilaf konusu olduğundan, incelenmesi amacıyla Davalı Şirket tarafından yayımlanan D__ A__'ın albümünün dosyaya ibrazı zorunludur. Zira Davacı'nın Şanlıurfa 2. Noterliği'ne 15.07.2002 tarih ve 10218 yevmiye no ile kendi adına tasdik ettirdiği *Urfa'lı Zeyno* isimli eserin güftesi ile İ__ T__'in albümünde yer alan türkünün güftesi de birebir aynı değildir.
- 5) Davalı Şirket'in D__ A__'ın *Oturak Alemi 1. Kaset* isimli albüm için 13.12.2000 tarihli "Eser İşletme Belgesi" aldığı görülmektedir. Ancak özellikle o yıllarda söz konusu belgeler beyana müstenit verildiğinden, bir albüm için Eser İşletme Belgesi alınması o albüm içinde yer alan eserler açısından herhangi bir telif hakkı ihlali bulunmadığını ispata yetmez. Olayda da Eser

İşletme Belgesinin bu şekilde taahhüt karşılığı, beyana müstenit verildiği anlaşılmaktadır.

6) Davalı Şirket'in MESAM ile Beyoğlu 16.

Noterliği'nden 08.12.2000 tarih ve 35886 yevmiye no ile düzenleme şeklinde bir sözleşme akdettiği görülmüştür. Bu Sözleşme'de, Davalı Şirket'in MESAM'a üye sanatçıların eserlerini D__ A__'ın albümünde kullanmak üzere izin aldığı görülmektedir. Bununla birlikte MESAM'a üye olmayan eser sahiplerinin eserlerinden yararlanmanın bu Sözleşme'nin kapsamına dâhil olmayacağı açıktır.

7) Sayın Mahkemenizin müzekkeresine cevaben

MESAM'dan gelen 28.08.2007 tarihli beyanda MESAM, *Urfa'lı Zeyno* isimli eserin kayıtlarında yer almadığını ifade edilmiştir. Bu durumda Davacı'nın haklarının MESAM tarafından takip edilmediği ve MESAM ile Davalı Şirket arasında akdedilen 08.12.2000 tarihli Sözleşme'nin dava konusu eseri kapsamadığı sonucuna varılmaktadır.

Sonuç: Yukarıda açıklanan gerekçelerle ve nihai takdiri Yüce Mahkeme'ye ait olmak üzere;

- Dosyada Davalı Şirket tarafından yayımlanan diğer Davalı D__ A__'a ait *Urfa'lı Zeyno* isimli türküyü ihtiva eden albüme rastlanmadığı,
- Kurulumuzun Sayın Teknik Bilirkişileri tarafından, dosyaya mübrez İ__ tarafından yayımlanan C__'ın

albümünde yer alan dava konusu türkünün dinlenmesi ve mesleki olarak da söz konusu türküyü bilmeleri suretiyle değerlendirmede bulunularak, dava konusu türkünün bestesinin anonim olduğu yönünde kanaat bildirdikleri,

- Bununla birlikte dava konusu eserin güftesi de ihtilaflı olduğundan, kanaat oluşturulabilmesi için Davalı Şirket tarafından yayımlanan D__ A__'ın albümünün dosyaya ibrazının zorunlu olduğu,

Şeklindeki kanaatimizi saygılarımızla arz ederiz.

EK-1

MAKAMI = UŞŞAK

USÛLÜ =

NİMSOFYAN

.C# ARANAÇME

URFALI ZEYNO

SÖZ - MÜZİK
ABDİ ÇAKICI

2/4

FIN CA NİTERS YA TIRDIM UR FA LI ZEY NO ZEYNO

KAHVE FALİNA BAK TIRDIM ANTEP LI ZEY NO ZEYNO

SE Nİ ALİ YAN DİYE MARDİN LI ZEY NO ZEYNO

NİŞAN YÜZ GÜ YAP TIRDIM UR FA LI ZEY NO ZEYNO

YAVUK

N° 0 2577

10 Subat 2006

FINCANI TERS YATIRDIM URFALI ZEYNO ZEYNO
 KAHVE FALINA BAKTIRDIM ANTEPLİ ZEYNO ZEYNO
 SE Nİ ALİ YAN DİYE MARDİNLİ ZEYNO ZEYNO
 NİŞAN YÜZÜĞÜ YATIRDIM URFALI ZEYNO ZEYNO

BÜ BAĞLAR BİLİM OLSA URFALI ZEYNO ZEYNO
 KÖRÜĞÜ GÜM OLSA ANTEPLİ ZEYNO ZEYNO
 YARIN LUYRUSU GELMİT MARDİNLİ ZEYNO ZEYNO
 YASTICI DİZİM OLSA URFALI ZEYNO ZEYNO

BÜ KALA NE KALADIR URFALI ZEYNO ZEYNO
 ETRAFI KERBELADIR ANTEPLİ ZEYNO ZEYNO
 ÖLÜM ALLAHIN EMRİ MARDİNLİ ZEYNO ZEYNO
 AYRILIK NE BELÂDIR URFALI ZEYNO ZEYNO

N° 5 TEMMUZ 2002

Ek-3

GEMA ile Yazışma

GEMA'ya gönderdiğim e-postanın tam metni aşağıdaki gibidir:

Dear Mr. / Ms,

*I'm a student from Ege University Music Administration
Doctorate Program and working on "arrangement," "cover,"
"tribute," "remix" concepts. I examined carefully documents
in your association's internet pages about musical works'
classification and appraise. I would like to ask some
questions on following titles:*

Protection of Melody Lines

*How will contemporary music works, which do not care
neither melody nor tonality and mostly composed on voice
texture, be classified and their copyrights protected with
which criteria?*

Works' Classification

*A committee decides artistic value of works registered in
your association. What are this committee's criteria, are
there written rules? Can I access someone from this
committee?*

*Also it looks like works' play time is an important issue,
as duration of a work increases its credit to become a
"serious music" rises. Why duration of a work has this much
important?*

Work owner can't classify his/her own work, but price of the work changes by the class of the music. It means product's owner has no authority to price it. Isn't this cause a situation against free market rules?

Kind Regards,

Ozan Baldan

*Ege University,
Social Sciences Institute,
Music Administration Doctorate Program,
Izmir, Turkey*

Yukarıdaki e-postama karşılık bana gönderilen cevap metninin orijinali aşağıdaki gibidir:

Dear Mr. Baldan,

thank you very much for your letter.

Below you can find the answers of your questions:

1) Protection of melody lines:

The copyright protection of musical works is based on the German Copyright Act. Article 2 Paragraphe 2 states that only personal intellectual creations are eligible for copyright protection. GEMA administers the copyrights assigned to it by its members. In this connection GEMA administer all copyright-protected musical works of its members (except for 'grand rights'). There are no musical

works, which are protected by copyright but not be administrable by GEMA. In cases of doubt GEMA proves the works.

2) Work's classification:

Performances and broadcasts of musical works notified and registered with GEMA are credited by using a system of points that are allocated to each individual work. They are entered in GEMA's accounts on a work-by-work basis, i.e. independently of the respective person. In the field of mechanical reproduction rights - for example for audio carriers in the Abre VR category - GEMA credits the playing time in each case regardless of the points allocated.

Once the registered works have been performed or broadcasted, GEMA decides on the classification, i.e. determines the points allocated to the work according to a key laid down in Section X - XIII of the Implementation Rules for the Distribution Plan for performing and broadcasting rights, taking account of the exploitation context. Under Section X (serious music (E)) the plan differentiates according to the instrumentation declared in the works notification and programme and the playing time. In Section XI (light music (U)), the genre of music and in some cases also the playing time are taken into consideration. Works of light music of particular artistic value can be given an appropriate higher points rating, upon request and after review by the Works Committee. Section XII (serious music E) provides for crediting on the basis of the playing time for works, which are neither

serious works as per Section X nor works of light music as per Section XI or works as per Section XIII, provided the works in question have on request been classified as such by the Works Committee. Section XIII provides for accounting on a net individual basis, for example for stage music (small rights), entirely or predominantly improvised music and works consisting only of playing directions.

If a member objects to the points rating used to credit certain works, he or she can submit a request for qualified classification to the Music Service of GEMA.

The letter of application can be kept informal, but it should briefly outline the reasons for the application and give precise details of the classification required for the relevant works. Such an application for classification is generally handled on the basis of complete copies of sheet music (scores) of the respective works. These voucher copies must be enclosed with the letter of application. For an application for classification as contemporary jazz with artistic importance and for concertante performance according to article XI number 2 only audio carriers are needed In cases of doubt and as provided by the Implementation Rules, the applications for classification will be submitted to GEMA's Works Committee for a decision You will find the members of the Works Committee under [http://www.gema.de/fileadmin/inhaltsdateien/presse/Publikationen/Jahrbuecher/Jahrbuch_09_10/Struktur und Organisation S.11 ff..pdf](http://www.gema.de/fileadmin/inhaltsdateien/presse/Publikationen/Jahrbuecher/Jahrbuch_09_10/Struktur_und_Organisation_S.11_ff..pdf) (page 19).

3) Also it looks like works' play time is an important issue, as duration of a work increases its credit to become a "serious music" rises. Why duration of a work has this much important?

Here you are under a misapprehension. The duration of a work has no importance for the decision on the classification as "light music" or "serious music".

4) Work owner can't classify his/her own work, but price of the work changes by the class of the music. It means product's owner has not authority to price it. Isn't this causes a situation against free market rules?

GEMA administers the copyrights assigned to it by its members. For music, the GEMA established various main areas of royalty collection, with a set of individual rates for typical kinds of use. These rates are gauged toward the diversity of possible uses in a fair manner to suit the market. The main areas differ, for example, between live concerts, music playback and manufacture of sound carriers, broadcasts and film projection. The individual rates take the type of use into account. Thus a soloist appearing on a small off-stage with 50 spectators will be handled differently from a rock band performing during an open air festival in front of an audience 60,000 strong. In the field of mechanical reproduction rights - for example for audio carriers in the Abre VR category - GEMA credits the playing time in each case regardless of the classification

of the works. Performances and broadcasts of musical works notified and registered with GEMA are credited by using a system of points that are allocated to each individual work. Therefore generally for performing and broadcasting there is no direct link between licensing and accounting.

Sincerely yours

Dr. Daniel Zur Weihen

GEMA Musikdienst

Rosenheimerstr. 11

81667 München

E-Mail: dweihen@gema.de

Ek-4

EU Commission Recommendation of 18 May 2005 on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services

II

(Acts whose publication is not obligatory)

COMMISSION

COMMISSION RECOMMENDATION

of 18 May 2005

on collective cross-border management of copyright and related rights for legitimate online music services

(Text with EEA relevance)

(2005/737/EC)

THE COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES,

Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 211 thereof,

Whereas:

- (1) In April 2004 the Commission adopted a Communication on the Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market.
- (2) The European Parliament, in its report of 15 January 2004⁽¹⁾, stated that right-holders should be able to enjoy copyright and related rights protection wherever such rights are established, independent of national borders or modes of use during the whole term of their validity.
- (3) The European Parliament further emphasised that any action by the Community in respect of the collective cross-border management of copyright and related rights should strengthen the confidence of artists, including writers and musicians, that the pan-European use of their creative works will be financially rewarded⁽²⁾.
- (4) New technologies have led to the emergence of a new generation of commercial users that make use of musical works and other subject matter online. The provision of legitimate online music services requires management of a series of copyright and related rights.
- (5) One category of those rights is the exclusive right of reproduction which covers all reproductions made in

the process of online distribution of a musical work. Other categories of rights are the right of communication to the public of musical works, the right to equitable remuneration for the communication to the public of other subject matter and the exclusive right of making available a musical work or other subject matter.

- (6) Pursuant to Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society⁽³⁾ and Council Directive 92/100/EEC of 19 November 1992 on rental right and lending right and on certain rights related to copyright in the field of intellectual property⁽⁴⁾, a licence is required for each of the rights in the online exploitation of musical works. These rights may be managed by collective rights managers that provide certain management services to right-holders as agents or by individual right-holders themselves.
- (7) Licensing of online rights is often restricted by territory, and commercial users negotiate in each Member State with each of the respective collective rights managers for each right that is included in the online exploitation.
- (8) In the era of online exploitation of musical works, however, commercial users need a licensing policy that corresponds to the ubiquity of the online environment and which is multi-territorial. It is therefore appropriate to provide for multi-territorial licensing in order to enhance greater legal certainty to commercial users in relation to their activity and to foster the development of legitimate online services, increasing, in turn, the revenue stream for right-holders.

⁽¹⁾ A5-0478/2003.

⁽²⁾ See recital 29.

⁽³⁾ OJ L 167, 22.6.2001, p. 10.

⁽⁴⁾ OJ L 346, 27.11.1992, p. 61. Directive as amended by Directive 2001/29/EC.

- (9) Freedom to provide collective management services across national borders entails that right-holders are able to freely choose the collective rights manager for the management of the rights necessary to operate legitimate online music services across the Community. That right implies the possibility to entrust or transfer all or a part of the online rights to another collective rights manager irrespective of the Member State of residence or the nationality of either the collective rights manager or the rights-holder.
- (10) Fostering effective structures for cross-border management of rights should also ensure that collective rights managers achieve a higher level of rationalisation and transparency, with regard to compliance with competition rules, especially in the light of the requirements arising out of the digital environment.
- (11) The relationship between right-holders and collective rights managers, whether based on contract or statutory membership rules, should include a minimum protection for right-holders with respect to all categories of rights that are necessary for the provision of legitimate online music services. There should be no difference in treatment of right-holders by rights managers on the basis of the Member State of residence or nationality.
- (12) Royalties collected on behalf of right-holders should be distributed equitably and without discrimination on the grounds of residence, nationality, or category of right-holder. In particular, royalties collected on behalf of right-holders in Member States other than those in which the right-holders are resident or of which they are nationals should be distributed as effectively and efficiently as possible.
- (13) Additional recommendations on accountability, right-holder representation in the decision-making bodies of collective rights managers and dispute resolution should ensure that collective rights managers achieve a higher level of rationalisation and transparency and that right-holders and commercial users can make informed choices. There should be no difference in treatment on the basis of category of membership in the collective rights management society: all right-holders, be they authors, composers, publishers, record producers, performers or others, should be treated equally.
- (14) It is appropriate to continuously assess the development of the online music market,
- (a) 'management of copyright and related rights for the provision of legitimate online music services at Community level' means the provision of the following services: the grant of licences to commercial users, the auditing and monitoring of rights, the enforcement of copyright and related rights, the collection of royalties and the distribution of royalties to right-holders;
- (b) 'musical works' means any musical work or other protected subject matter;
- (c) 'repertoire' means the catalogue of musical works which is administered by a collective rights manager;
- (d) 'multi-territorial licence' means a licence which covers the territory of more than one Member state;
- (e) 'collective rights manager' means any person providing the services set out in point (a) to several right-holders;
- (f) 'online rights' means any of the following rights:
- (i) the exclusive right of reproduction that covers all reproductions provided for under Directive 2001/29/EC in the form of intangible copies, made in the process of online distribution of musical works;
- (ii) the right of communication to the public of a musical work, either in the form of a right to authorise or prohibit pursuant to Directive 2001/29/EC or a right to equitable remuneration in accordance with Directive 92/100/EEC, which includes webcasting, internet radio and simulcasting or near-on-demand services received either on a personal computer or on a mobile telephone;
- (iii) the exclusive right of making available a musical work pursuant to Directive 2001/29/EC, which includes on-demand or other interactive services;
- (g) 'right-holder' means any natural or legal person that holds online rights;
- (h) 'commercial user' means any person involved in the provision of online music services who needs a licence from right-holders in order to provide legitimate online music services;

HEREBY RECOMMENDS:

Definitions

1. For the purposes of this Recommendation the following definitions are applied:

- (i) 'reciprocal representation agreement' means any bilateral agreement between collective rights managers whereby one collective rights manager grants to the other the right to represent its repertoire in the territory of the other.

General

2. Member States are invited to take the steps necessary to facilitate the growth of legitimate online services in the Community by promoting a regulatory environment which is best suited to the management, at Community level, of copyright and related rights for the provision of legitimate online music services.

The relationship between right-holders, collective rights managers and commercial users

3. Right-holders should have the right to entrust the management of any of the online rights necessary to operate legitimate online music services, on a territorial scope of their choice, to a collective rights manager of their choice, irrespective of the Member State of residence or the nationality of either the collective rights manager or the right-holder.

4. Collective rights managers should apply the utmost diligence in representing the interests of right-holders.

5. With respect to the licensing of online rights the relationship between right-holders and collective rights managers, whether based on contract or statutory membership rules, should, at least be governed by the following:

- (a) right-holders should be able to determine the online rights to be entrusted for collective management;

- (b) right-holders should be able to determine the territorial scope of the mandate of the collective rights managers;

- (c) right-holders should, upon reasonable notice of their intention to do so, have the right to withdraw any of the online rights and transfer the multi territorial management of those rights to another collective rights manager, irrespective of the Member State of residence or the nationality of either the collective rights manager or the right-holder;

- (d) where a right-holder has transferred the management of an online right to another collective rights manager, without prejudice to other forms of cooperation among rights managers, all collective rights managers concerned should ensure that those online rights are withdrawn from any existing reciprocal representation agreement concluded amongst them.

6. Collective rights managers should inform right-holders and commercial users of the repertoire they represent, any existing reciprocal representation agreements, the territorial scope of their mandates for that repertoire and the applicable tariffs.

7. Collective rights managers should give reasonable notice to each other and commercial users of changes in the repertoire they represent.

8. Commercial users should inform collective right managers of the different features of the services for which they want to acquire online rights.

9. Collective rights managers should grant commercial users licences on the basis of objective criteria and without any discrimination among users.

Equitable distribution and deductions

10. Collective rights managers should distribute royalties to all right-holders or category of right-holders they represent in an equitable manner.

11. Contracts and statutory membership rules governing the relationship between collective rights managers and right-holders for the management, at Community level, of musical works for online use should specify whether and to what extent, there will be deductions from the royalties to be distributed for purposes other than for the management services provided.

12. Upon payment of the royalties collective rights managers should specify vis-à-vis all the right-holders they represent, the deductions made for purposes other than for the management services provided.

Non-discrimination and representation

13. The relationship between collective rights managers and right-holders, whether based on contract or statutory membership rules should be based on the following principles:

- (a) any category of right-holder is treated equally in relation to all elements of the management service provided;

- (b) the representation of right-holders in the internal decision making process is fair and balanced.

Accountability

14. Collective rights managers should report regularly to all right-holders they represent, whether directly or under reciprocal representation agreements, on any licences granted, applicable tariffs and royalties collected and distributed.

Dispute settlement

15. Member States are invited to provide for effective dispute resolution mechanisms, in particular in relation to tariffs, licensing conditions, entrustment of online rights for management and withdrawal of online rights.

Follow-up

16. Member States and collective rights managers are invited to report, on a yearly basis, to the Commission on the measures they have taken in relation to this Recommendation and on the management, at Community level, of copyright and related rights for the provision of legitimate online music services.

17. The Commission intends to assess, on a continuous basis, the development of the online music sector and in the light of this Recommendation.

18. The Commission will to consider, on the basis of the assessment referred to in point 17, the need for further action at Community level.

Addressees

19. This Recommendation is addressed to the Member States and to all economic operators which are involved in the management of copyright and related rights within the Community.

Done at Brussels, 18 May 2005.

For the Commission

Charlie McCREEVY

Member of the Commission

Ek-5

Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği

Eser Sahibinin Haklarına Komşu Haklar Yönetmeliği

Resmi Gazete Tarihi: 16.11.1997 Resmi Gazete Sayısı: 23172

Birinci Bölüm

Genel Hükümler

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile düzenlenen eser sahibinin haklarına komşu hak sahiplerinin sınırlarının korunması ve belirlenmesi, bir hak sahiplerinin birbirleri ve eser sahipleri ile olan ilişkilerinin düzenlenmesidir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik eser sahibinin maddi ve manevi haklarına halel getirmemek şartıyla fikir ve sanat eserlerini özgün biçimde icra eden, yorumlayan, icracı sanatçılarla, bu icrayı ya da sesleri ilk kez tespit eden ses taşıyıcısı yapımcıları ve radyo ve televizyon kuruluşlarının eser sahibinin haklarına komşu haklarının düzenlenmesine ilişkin ilke ve esasları kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 7/6/1995 tarihli ve 4110 sayılı Kanunla eklenen Ek 3 üncü maddesine ve 26/10/1961 tarihinde Roma'da imzalanan İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi'ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden :

a) Komşu hak : Eser sahibinin haklarına zarar vermeden ve onun rızası ile bir eseri özgün biçimde icra eden veya icrasına katılan, bir icrayı ya da sesleri ilk defa tespit

eden, yayınlayan gerçek ve tüzel kişilerin münhasıran sahip oldukları ; icrayı tespit etme, çoğaltma, kiralama, telli-telsiz her türlü araçla yayınlama ve kamuya açık yerlerde temsil suretiyle bundan faydalanma haklarını,

b) İcracı sanatçı : Sanat eserleri ile folklor eserlerini düzgün biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan,söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden oyucuları, ses sanatçılarını, müzisyenleri ve dansçıları vb. diğer kişileri,

c) Ses taşıyıcısı yapımcısı : Sözlü ya da sözsüz tüm seslerin ilk tespitini yapan, bu durumun hukuksal sorumluluğunu üstlenen gerçek ya da tüzel kişiyi,

d) Yayın kuruluşları : Radyo ve televizyon kuruluşlarını,

e) Tespit : Seslerin maddi bir araç üzerine herhangi bir yöntemle algılanabilmesini, çoğaltılabilmesini ya da başka bir yoldan kamuya iletilmesini sağlayacak biçimde kaydedilmesini.

f) Ses taşıyıcısı : Bir icranın seslerin ya da elektronik bir yöntemle eserlerin üzerine tespit edildiği her türlü aracı,

g) Yayın : Seslerin ya da görüntülerin ya da her ikisinin toplumun yararlanacağı şekilde radyo ve televizyon araçlarıyla telli ya da telsiz olarak kamuya sunulmasını,

h) Anında yayın : Bir yayın kuruluşunun yapmış olduğu yayının diğer bir yayın kuruluşu tarafından aynı anda yayınlamasını,

i) Kiralama : Üzerine seslerin ya da görüntülerin ya da her ikisinin kaydedildiği maddi araçların bir kopyasının ticari amaçla belli bir süre için ücret karşılığında zilyetliğinin el değiştirmesini, ifade eder.

Sınır

Madde 5- Komşu haklar, eser sahiplerinin maddi ve manevi haklarına zarar veremez. Komşu hak sahipleri bu haklarını kullanırken, eser sahibinin haklarını sınırlandıramazlar.

İkinci Bölüm

İcracı Sanatçıların Hakları

Hakkın Niteliği

Madde 6- İcracı sanatçının icra ettiği eser üzerindeki İcradan doğan hakları herhangi bir şekilde sanatçının topluma yansıyan kişiliğini zedeleyecek biçimde kullanılamaz.

İcracı Sanatçının İzni

Madde 7- Aşağıdaki durumlarda icracı sanatçının;

- a)** Daha önce tespit edilmemiş icralarının tespiti,
- b)** Ticari amaçla çoğaltılmış icralarının kopyalarının kiraya verilebilmesi,
- c)** İlk tespiti izinsiz yapılan icraların çoğaltılması,
- d)** Çoğaltma izni verdiği tespitin amaç dışında çoğaltılması,
- e)** Ticari amaçla kamuya sunulan bir tespitten yapılmayan veya bir radyo ve televizyon yayını icraların, radyo ve televizyon kuruluşları tarafından yayınlanması için yazılı izni gereklidir.

Sözleşme Yapılması Durumu

Madde 8- Bir icracı sanatçı ile yapımcı arasında yapılan sözleşmeyle çoğaltma, kiralama, icranın telli ve telsiz her türlü araçla yayınlanması ya da temsili yolu ile faydalanma hakkı uygun bir bedel karşılığında yapımcıya devredilmişse, icracı ve yorumcu sanatçıların yazılı izni aranmaz. Ancak, bu haklardan belli bir kısmının yapımcıya devredilmesi halinde, devredilmeyen hakların kullanımı söz konusu

olduğunda bunlar için icracı sanatçılarla eser sahibinin yazılı izninin alınması gereklidir.

İcracı sanatçılarının icralarını iş ve hizmetten doğan sorumluluklarından dolayı yapmaları ve yapılan bu icra sonunda elde edilen tespit iş ve hizmet dışında kullanılmak istenildiği takdirde bu kullanımın şartları işveren ya da iş sahibiyle icracı sanatçılar arasında yapılacak sözleşme ile belirlenir.

Koro, Orkestra ve Sahne Eserlerinin İcrasından Doğan Hakların Devri

Madde 9- Koro, orkestra ve sahne eserlerinin icrasını tespit etme, bu tespiti çoğaltma, kiralama, icranın telli-telsiz her türlü araçla yayınlanması ya da temsili suretiyle faydalanma hakkının devrinde yalnız şefin izni yeterlidir.

Sanatçıların Adının Belirtilmesi

Madde 10- İcracı sanatçılar, koro ve orkestralarda şef ve solistler, tiyatro gruplarında şeflik yapan veya başrol oynayan aktörler işaret, resim ve ses nakline yarayan araçlarda adlarının belirtilmesini isteme hakkına sahiptirler.

Birden Fazla İcracı Sanatçı

Madde 11- Bir sanat eseri birden fazla icracı sanatçı tarafından icra ediliyorsa ve ortaya çıkan eser de kısımlara ayrılabiliriyorsa, bu sanatçılardan her biri vücuda getirdiği kısmın sahibi sayılır. Şayet icra edilen eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa, bu yapımın sahibi onu vücuda getirenlerin birliğidir.

Ortaya çıkan ortak yapım ile ilgili tüm hakların kullanımında birbirlerinin haklarına öncelikle riayet etmek zorundadırlar. İcracı sanatçılar hakların korunmasında

ortak hareket edebilirler ya da içlerinden birisine yetki verebilirler. İcracı sanatçılardan biri, birlikte yapılacak bir muameleye muhik bir sebep olmaksızın müsaade etmezse, bu müsaade mahkemece verilebilir. İcracı sanatçılardan her biri birlik menfaatlerine tecavüz edildiği takdirde tek başına hareket edebilir.

Üçüncü Bölüm

Ses Taşıyıcısı Yapımcılarının Hakları

Yapımcının Yazılı İzni

Madde 12- Aşağıdaki durumlarda ses taşıyıcısı yapımcısından yazılı izin alınması zorunludur.

- a) Tespit edilen seslerin doğrudan ya da dolaylı olarak çoğaltılabilmesi,
- b) Bu ses taşıyıcısı kopyalarının kiralanması,
- c) Ticari dolaşıma konmuş ses taşıyıcılarının radyo ve televizyon kuruluşları ya da başka kuruluşlar tarafından yayınlanması ya da kamuya açık yerlerde temsil edilmesi.

Yapımcıların Haklarını Kullanması

Madde 13- Ses taşıyıcısı yapımcıları haklarını 5846 sayılı Kanun ile genel hükümler çerçevesinde kullanılabılırler.

Gelir Üzerinden Talep

Madde 14- İcracı bir sanatçının icrasının tespit edildiği ses taşıyıcısı, herhangi bir şekilde ticari amaçlarla kamuya arz edildiği takdirde, ses taşıyıcısı yapımcısı icracı sanatçıdan elde edilen gelirin bir bölümünü genel hükümler çerçevesinde talep edebilir.

Yeniden Yayın

Madde 15-Bir icranın ya da temsilin radyo ve televizyon ile yeniden yayınlanabilmesi için icracı sanatçılarla ses taşıyıcısı yapımcılarının izni gerekli değildir. Ancak,

yeniden yayın yapan kuruluşun bu kişilere bir ücret ödemesi gereklidir.

Dördüncü Bölüm

Yayın Kuruluşlarının Hakları

Yayın Kuruluşlarının Hakları

Madde 16- Yayın kuruluşları:

- a) Herhangi bir konuda yayın üretme,
- b) Yayınlarını tekrar yayınlama,
- c) Yayınlarını başka bir yer ve araçlarla topluma gösterebilme,
- d) Kendi yayınlarının bütününe veya bir kısmını fonogram, videogram veya veri taşıyıcılarına kaydetme bu kayıtları çoğaltma,
- e) Yayınlarının çoğaltılmış kopyalarını satışa sunma, satma veya başka yollardan dağıtımını yapma haklarına sahiptir.

Yayın Kuruluşlarının Yazılı İzni

Madde 17- Aşağıdaki durumlarda :

- a) Bir tespit izinsiz olarak yapılmışsa, bu tespiti izleyen yayınların tümünün ya da bir kısmının çoğaltılması,
- b) Yayınlarının başka yayın kuruluşları tarafından aynı anda ya da yeniden telli ya da telsiz olarak yayınlanması,
- c) Yayınlarının başka kişi ya da kuruluşlar tarafından girişi ücretli olan yerlerde toplumun istifadesine sunulması,İçin, söz konusu yayının ilk olarak hazırlayan ya da gösterime sunan yayın kuruluşundan yazılı izin alınması zorunludur.

Kısmi Çoğaltma

Madde 18- Bir yayının tümü üzerindeki hakları zedelemeyecek biçimde haber verme ya da bilgilendirme amacıyla bir

kısının çoğaltılarak yayınlarda kullanılması izne tabi değildir.

Sözleşmeye Uyma

Madde 19- Yayın kuruluşları haklarını yapımcılar, eser sahipleri ve icracı sanatçılarla yaptıkları sözleşmelere uygun olarak kullanırlar.

Beşinci Bölüm

Ortak ve Son Hükümler

Yabancılar İçin Uygulama

Madde 20- Bu Yönetmelik hükümleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslar arası anlaşma hükümlerine göre korunan icracı sanatçılar, yapımcılar ve yayın kuruluşlarına aşağıdaki durumlarda uygulanır.

a) İcraçı Sanatçılar Bakımından;

- 1) İcranın sözleşmeye taraf devlet topraklarında yapılmış olması,**
- 2) İcranın vatandaşlık kriteri, tespit kriteri ve yayın kriteri açılarından korunan bir ses taşıyıcısına kaydedilmiş olması,**

b) Ses Taşıyıcısı Yapımcıları Bakımından;

- 1) Ses taşıyıcısı yapımcısının sözleşmeye taraf devletin vatandaşı olması,**
- 2) Sesin ilk defa sözleşmeye taraf diğer bir devlet toprağı üzerinde tespit edilmiş olması,**
- 3) Ses taşıyıcısının ilk defa sözleşmeye taraf diğer bir devlet toprağında yayınlanmış olması,**

c) Yayın Kuruluşları Bakımından;

- 1) Yayın kuruluşunun yönetim veya iş merkezinin sözleşmeye taraf başka bir devlet toprağı üzerinde olması,**
- 2) Yayının sözleşmeye taraf başka bir devlet toprağı üzerinde bulunan bir vericiden aktarılması.**

Koruma Süresi

Madde 21- İcracı sanatçıların hakları, icranın tespitinin ilk yayınlandığı tarihten başlayarak 70 yıl devam eder. İcra yayınlanmamışsa, bu süre icranın ilk aleniyet kazanmasıyla başlar.

Yapımcıların hakları, ses taşıyıcılarının ilk yayınlandığı tarihten başlayarak 70 yıl devam eder.

Radyo ve televizyon kuruluşlarının hakları programın ilk yayınlandığı tarihten başlayarak 70 yıl devam eder.

Koruma Yolları;

Madde 22- Komşu hak sahipleri eser sahipleri gibi tecavüz ref'i , tecavüzün men'i ve tazminat davası haklarından faydalanabilirler.

Hakların Devir ve İntikali:

Madde 23- Komşu hak sahiplerinin haklarının devir ve intikali, 5846 sayılı kanun ile genel hükümler çerçevesinde yürütülür.

İstisnalar;

Madde 24- Komşu hak sahibinin iznini gerektirmeyen haller şunlardır:

- a)** Aile çevresinde gerçekleştirilen özel ve ücretsiz icralar,
- b)** Özel kullanım için hazırlanmış ve herhangi bir ortak kullanım amacı taşımayan çoğaltmalar ve evde yapılan kayıtlar,
- c)** Eserin tanıtımı ya da bilimsel araştırmalar amacıyla yapılan analizler ve kısa tespitler,
- d)** Güncel bilgilendirme amaçlı olarak toplantılarda yapılan sunuşlar ve konuşmalar,
- e)** Yayın kuruluşlarının haber verme ve bilgilendirme amaçlı kullanımı,

f) Eser sahibinin ve komşu hak sahibinin şeref, itibar ve kişilik haklarını zedelemeyecek, türünün kurallarına uyan parodi ve karikatürler,

g) Fikir ve sanat eserlerinin kamu düzeni, eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ya da röportaj amacıyla kazanç amacı güdülmeden icra edilmesi.

Yürürlük:

Madde 25- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 26- Bu Yönetmelik hükümlerini Kültür Bakanlığı yürütür.

Ek-6

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

Kanun Numarası: 5846

Kanun Kabul Tarihi: 05/12/1951

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 13/12/1951

Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 7981

BİRİNCİ BÖLÜM: FİKİR VE SANAT ESERLERİ

A -AMAÇ:

Madde 1 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/1. md.)

Bu Kanunun amacı, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmektir.

KAPSAM

Madde 1/A - (Ek madde: 03/03/2001 - 4630/2. md.)

Bu Kanun, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri

zerindeki manevi ve mali haklarını, bu haklara ilişkin tasarruf esas ve usullerini, yargı yollarını ve yaptırımları ile Kültür Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluğunu kapsamaktadır.

TANIMLAR

Madde 1/B - (Ek madde: 03/03/2001 - 4630/2. md.)

Bu Kanunda geçen tanımlardan;

a) Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini,

b) Eser sahibi: Eseri meydana getiren ... * kişiyyi,

c) İşlenme eser: Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan ve işleyenin hususiyetini taşıyan fikir ve sanat mahsullerini,

d) Derleme eser: zgn eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eseri,

e) Tespit: Seslerin veya ses temsillerinin veya ses ve görüntülerin anlaşılabilecek, çoğaltılabilecek veya iletilebilecek şekilde bir araca kaydedilmesi işlemini,

f) Fonogram: Sinema eseri gibi görsel-işitsel eserler içindeki ses tespitleri hariç olmak üzere, bir icrada yer alan seslerin veya diğer seslerin veya ses temsillerinin tespit edildiği ses taşıyıcısı fiziki ortamı,

g) Bilgisayar programı: Bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak bir şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmalarını,

h) Arayüz: Bilgisayarın donanım ve yazılım unsurları arasında karşılıklı etkilenme ve bağlantıyı oluşturan program bölümlerini,

ı) Araışlerlik: Bilgisayar program bölümlerinin fonksiyonel olarak birlikte çalışması ve karşılıklı etkilenmesi ve alışverişı yapılan bilginin karşılıklı kullanım yeteneğini,

j) Bağlantılı haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları hakları,

k) Komşu haklar: Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının sahip oldukları hakları,

1) (Ek bend:30/03/2004-5101/9.mad) Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını,

İfade eder.

B -FİKİR VE SANAT ESERLERİNİN ÇEŞİTLERİ:

I - İLİM VE EDEBİYAT ESERLERİ:

Madde 2 - İlim ve edebiyat eserleri şunlardır:

1 . (Değişik bent: 07/06/1995 - 4110/1 md.) Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları,

2. (Değişik bent: 01/11/1983 - 2936/1 md.) Her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, Pantomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri

3. (Değişik bent: 07/06/1995 - 4110/1 md.) Bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, herçeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projeleri.

(Ek fıkra: 07/06/1995 - 4110/1 md.) Arayüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler eser sayılmazlar.

II - MUSİKİ ESERLERİ:

Madde 3 - Musiki eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir.

III - GÜZEL SANAT ESERLERİ:

Madde 4 - (Değişik madde: 07/06/1995 - 4110/2 md.)

Güzel sanat eserleri, estetik değere sahip olan;

1. Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafi, serigrafi,

2. Heykeller, kabartmalar ve oymalar,

3. Mimarlık eserleri,

4. El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları,

5. Fotoğrafik eserler ve slaytlar,

6. Grafik eserler,

7. Karikatür eserleri,

8. Her türlü tiplerdir.

Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez.

IV - SİNEMA ESERLERİ:

Madde 5 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/3. md.)

Sinema eserleri, her nevi bedii, ilmi, öğretici veya teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden filmler veya sinema filmleri gibi, tespit edildiği materyale bakılmaksızın, elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen, sesli veya sessiz, birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisidir.

C -İŞLENMELER VE DERLEMELER:

Madde 6 - Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip bu esere nispetle müstakil olmıyan ve aşağıda başlıcaları yazılı fikir ve sanat mahsulleri işlenmedir:

1. Tercümeler;
2. Roman, hikaye, şiir ve tiyatro piyesi gibi eserlerden birinin bu sayılan nevilerden bir başkasına çevrilmesi;
3. Musiki, güzel sanatlar, ilim ve edebiyat eserlerinin filim haline sokulması veya filime alınmaya ve radyo ve televizyon ile yayıma müsait bir şekle sokulması;
4. Musiki aranjman ve tertipleri;
5. Güzel sanat eserlerinin bir şekilden diğer şekillere sokulması;
6. Bir eser sahibinin bütün veya aynı cinsten olan eserlerinin külliyat haline konulması;

7. Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibi;

8. Henüz yayımlanmamış olan bir eserin ilmi araştırma ve çalışma neticesinde yayımlanmaya elverişli hale getirilmesi (İlmi bir araştırma ve çalışma mahsulü olmayan alelade transkripsiyonlarla faksimileler bundan müstesnadır.);

9. Başkasına ait bir eserin izah veya şerhi yahut kısaltılması.

10. (Ek bent: 07/06/1995 - 4110/3 md.) Bir bilgisayar programının uyarlanması, düzenlenmesi veya herhangi bir değişim yapılması;

11. (Ek bent: 07/06/1995 - 4110/3 md.) Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan (Ek ibare: 03/03/2001 - 4630/4. md.) ve bir araç ile okunabilir veya diğer biçimdeki veri tabanları (Ancak, burada sağlanan koruma, veri tabanı içinde bulunan verilere materyalin korunması için genişletilemez).

(Ek ibare: 03/03/2001 - 4630/4. md.) İstifade edilen eserin sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve İşliyenin hususiyetini taşıyan işlenmeler, bu kanuna göre eser sayılır.

Ç -ALENİLEŞMİŞ VE YAYIMLANMIŞ ESERLER:

Madde 7 - Hak sahibinin rızasıyla umuma arzedilen bir eser alenileşmiş sayılır.

Bir eserin aslından çoğaltma ile elde nüshaları hak sahibinin rızasıyla satışa çıkarılma veya dağıtılma yahut diğer bir şekilde ticaret mevkiine konulma suretiyle umuma arzedilirse o eser yayımlanmış sayılır.

5680 sayılı Basın Kanununun 3 üncü maddesinin 2 nci fıkrası hükmü mahfuzdur.

İKİNCİ BÖLÜM: ESER SAHİBİ

A TARİF:

I - GENEL OLARAK:

Madde 8 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/5. md.)

Bir eserin sahibi onu meydana getirendir.

Bir işlenmenin ve derlemenin sahibi, asıl eser sahibinin hakları mahfuz kalmak şartıyla onu işleyendir.

Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır.

II - ESER SAHİPLERİNİN BİRDEN FAZLA OLUŞU:

Madde 9 - Birden fazla kimselerin birlikte vücuda getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse, bunlardan her biri vücuda getirdiği kısmın sahibi sayılır.

Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, eseri birlikte vücuda getirenlerden her biri bütün eserin değiştirilmesi veya yayımlanması için diğerlerinin iştirakini isteyebilir. Diğer taraf muhik bir sebep olmaksızın iştirak etmezse, mahkemece müsaade verilebilir. Aynı hüküm mali hakların kullanılmasında da uygulanır.

III - ESER SAHİPLERİ ARASINDAKİ BİRLİK:

Madde 10 - Birden fazla kimsenin iştirakiyle vücuda getirilen eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa, eserin sahibi, onu vücuda getirenlerin birliğidir.

Birliğe adi şirket hakkındaki hükümler uygulanır. Eser sahiplerinden biri, birlikte yapılacak bir muameleye muhik bir sebep olmaksızın müsaade etmezse, bu müsaade mahkemece verilebilir. Eser sahiplerinden her biri, birlik menfaatlerine tecavüz edildiği takdirde tek başına hareket edebilir.

Bir eserin vücuda getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımlar, iştirake esas teşkil etmez.

(Ek fıkra: 03/03/2001 - 4630/6. md.) Birden fazla kimsenin iştiraki ile vücuda getirilen eser, ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa bir sözleşmede veya hizmet şartlarında veya eser meydana getirildiğinde yürürlükte

olan herhangi bir yasada aksi öngörülmediği takdirde birlikte eser üzerindeki haklar eser sahiplerini bir araya getiren gerçek veya tüzel kişi tarafından kullanılır. Sinema eseri ile ilgili haklar saklıdır.

B ESER SAHİPLİĞİ HAKKINDA KARİNELER:

I - SAHİBİNİN ADI BELİRTİLEN ESERLERDE:

Madde 11 - Yayımlanmış eser nüshalarında veya güzel sanat eserinin aslında, o eserin sahibi olarak adını veya bunun yerine tanınmış müstear adını kullanan kimse, aksi sabit oluncaya kadar o eserin sahibi sayılır.

(Değişik fıkra: 07/06/1995 - 4110/5 md.) Umumi yerlerde veya radyotelevizyon aracılığı ile verilen konferans ve temsillerde, mutad şekilde eser sahibi olarak tanıtılan kimse o eserin sahibi sayılır, meğer ki, birinci fıkradaki karine yoluyla diğer bir kimse eser sahibi sayılsın.

II - SAHİBİNİN ADI BELİRTİLMİYEN ESERLERDE:

Madde 12 - Yayımlanmış olan bir eserin sahibi 11 inci maddeye göre belli olmadıkça, yayımlıyan ve o da belli değilse çoğaltan, eser sahibine ait hak ve salahiyetleri kendi namına kullanabilir.

Bu salahiyetler, 11 inci maddenin 2 nci fıkrasındaki karine ile eser sahibinin belli olmadığı hallerde konferansı verene veya temsili icra ettirene aittir.

Bu maddeye göre salahiyetli kimselerle asıl hak sahipleri arasındaki münasebetlere, aksi kararlaştırılmamışsa, adi vekalet hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: FİKRİ HAKLAR

A ESER SAHİBİNİN HAKLARI:

I - GENEL OLARAK:

Madde 13 - Fikir ve sanat eserleri üzerinde sahiplerinin mali ve manevi menfaatleri bu kanun dairesinde himaye görür.

Eser sahibine tanınan hak ve salahiyetler eserin bütününe ve parçalarına şamildir.

(Değişik fıkra:03/03/2004-5101/10.mad) *1* Filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları ile seslerin ilk tespitini gerçekleştiren fonogram yapımcıları, hak ihdas etmek amacı taşımaksızın, sahip oldukları hakların ihlâl edilmemesi, hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması ve malî haklara ilişkin yararlanma yetkilerinin takip edilmesi maksadıyla, sinema ve müzik eserlerini içeren yapımlarının kayıt ve tescilini yaptırırlar. Aynı maksatla, eser sahiplerinin talebi üzerine, bu Kanun kapsamında korunan tüm eserlerin kayıt ve tescili yapılabilir, malî haklara ilişkin yararlanma yetkileri de kayıt altına alınabilir. Beyana müstenit yapılan bu işlemlerden Bakanlık sorumlu tutulamaz. Ancak, kayıt ve tescil işlemlerine esas teşkil edecek işlemlerde, mevcut olmadığını bildiği veya bilmesi icap ettiği veya kendisine ait olmayan malî ve manevî haklara ilişkin yanlış beyanda bulunanlar, bu Kanunda öngörülen hukukî ve cezaî müeyyidelere tâbidirler. Bu Kanun kapsamında yapılan tüm kayıt ve tescil işlemlerine ilişkin ücretler Bakanlık tarafından belirlenir. Kayıt ve tescilin usul ve esasları,

cretlerinin belirlenmesi ile diğer hususlar Bakanlıkęa
Çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

II - MANEVİ HAKLAR:

1. UMUMA ARZ SALAHİYETİ:

Madde 14 - Bir eserin umuma arzedilip edilmemesini,
yayımlanma zamanını ve tarzını munhasıran eser sahibi tayin
eder.

Btn veya esaslı bir kısmı alenileşmemiş olan, yahut
ana hatları her hangi bir suretle henüz umuma tanıtılmıyan
bir eserin muhtevası hakkında ancak o eserin sahibi malûmat
verebilir.

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/8. md.) Eserin umuma
arz edilmesi veya yayımlanma tarzı, sahibinin şeref ve
itibarını zedeleyecek mahiyette ise eser sahibi, başkasına
yazılı izin vermiş olsa bile eserin gerek aslının gerek
işlenmiş şeklinin umuma tanıtılması veya yayımlanmasını
menedebilir. Menetme yetkisinden sözleşme ile vazgeçmek
hükümsüzdür. Diğer tarafın tazminat hakkı saklıdır.

2. ADIN BELİRTİLMESİ SALAHİYETİ:

Madde 15 - Eseri, sahibinin adı veya müstear adı ile
yahut adsız olarak, umuma arzetme veya yayımlama hususunda
karar vermek salahiyeti munhasıran eser sahibine aittir.

Bir güzel sanat eserinden çoğaltma ile elde edilen
kopyelerle bir işlenmenin aslı veya çoğaltılmış nüshaları
zerinde asıl eser sahibinin ad veya alametinin,
kararlaştırılan veya adet olan şekilde belirtilmesi ve

vücuda getirilen eserin bir kopye veya işlenme olduğunun açıkça gösterilmesi şarttır.

Bir eserin kimin tarafından vücuda getirildiği ihtilaflı ise, yahut her hangi bir kimse eserin sahibi olduğunu iddia etmekte ise, hakiki sahibi, hakkının tesbitini mahkemeden istiyebilir.

(Ek fıkra: 07/06/1995 - 4110/6 md.) Eser niteliğindeki mimari yapılarda, yazılı istem üzerine eserin görülen bir yerine eser sahibinin uygun göreceği malzeme ile silinmeyecek biçimde eser sahibinin adı yazılır.

3. ESERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINI MENETMEK:

Madde 16 - Eser sahibinin izni olmadıkça eserde veyahut eser sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz.

Kanunun veya eser sahibinin müsaadesiyle bir eseri işliyen, umuma arzedenden, çoğaltan, yayımlıyan, temsil eden veya başka bir suretle yayan kimse; işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı zaruri görülen değiştirmeleri eser sahibinin hususi bir izni olmaksızın da yapabilir.

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/9. md.) Eser sahibi, kayıtsız ve şartsız olarak yazılı izin vermiş olsa bile şeref ve itibarını zedeleyen veya eserin mahiyet ve hususiyetlerini bozan her türlü değiştirilmeleri menedebilir. Menetme yetkisinden bu hususta sözleşme yapılmış olsa bile vazgeçmek hükümsüzdür.

4. ESER SAHİBİNİN ZİLYED VE MALİKE KARŞI HAKLARI:

Madde 17 - (Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/10. md.) Eser sahibi, gerekli durumlarda, aslın maliki ve zilyedinden, koruma şartlarını yerine getirmek kaydıyla, 4 üncü maddenin 1 inci ve 2 nci bentlerinde

sayılan güzel sanat eserlerinin ve 2 nci maddenin 1 inci bendinde ve 3 üncü maddede sayılıp da yazarlarla bestecilerin el yazısıyla yazılmış eserlerinin asıllarından geçici bir süre için yararlanmayı talep etme hakkına sahiptir. Eser sahibinin bu hakkı, bu eserlerin ticaretini yapanlar tarafından eseri satın alan veya elde eden kişilere müzayede ve satış kataloğu veya ilgili belgeler ile açıklanır.

(Değişik fıkra: 07/06/1995 - 4110/7 md.) Aslın maliki, eser sahibi ile yapmış olduğu sözleşme şartlarına göre eser üzerinde tasarruf edebilir. Ancak eseri bozamaz ve yok edemez ve eser sahibinin haklarına zarar veremez.

(Ek fıkra: 07/06/1995 - 4110/7 md.) Eserin tek ve özgün olması durumunda eser sahibi, kendisine ait tüm dönemleri kapsayan çalışma ve sergilerde kullanmak amacıyla, koruma şartlarını yerine getirerek iade edilmek üzere eseri isteyebilir.

III - HAKLARIN KULLANILMASI:

A GENEL OLARAK:

Madde 18 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/11. md.)

Mali hakları kullanma yetkisi münhasıran eser sahibine aittir.

Aralarındaki özel sözleşmeden veya işin mahiyetinden aksi anlaşılmadıkça; memur, hizmetli ve işçilerin işlerini görürken meydana getirdikleri eserler üzerindeki haklar bunları çalıştıran veya tayin edenlerce kullanılır. Tüzel kişilerin uzuvları hakkında da bu kural uygulanır.

Bir eserin yapımcısı veya yayımcısı, ancak eserin sahibi ile yapacağı sözleşmeye göre mali hakları kullanabilir.

B HAKLARI KULLANABİLECEK KİMSELER:

Madde 19 - Eser sahibi 14 ve 15 inci maddelerin birinci fıkralarıyla kendisine tanınan salahiyetlerin kullanılış tarzlarını tesbit etmemişse yahut bu hususu her hangi bir kimseye bırakmamışsa bu salahiyetlerin ölümünden sonra kullanılması, vasiyeti tenfiz memuruna; bu tayin edilmemişse sırasıyla sağ kalan eşi ile çocuklarına ve mansup mirasçılarına, ana - babasına, kardeşlerine aittir.

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/12. md.) Eser sahibinin ölümünden sonra yukarıdaki fıkroda sayılan kimseler eser sahibine 14, 15 ve 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında tanınan hakları eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl kendi namlarına kullanabilirler.

Eser sahibi veya birinci ve ikinci fıkralara göre salahiyyetli olanlar, salahiyyetlerini kullanmazlarsa; eser sahibinden veya halefinden mali bir hak iktisap eden kimse meşru bir menfaati bulunduğunu ispat şartıyla, eser sahibine 14, 15 ve 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında tanınan hakları kendi namına kullanabilir.

Salahiyyetli kimseler birden fazla olup müdahale hususunda birleşemezlerse; mahkeme, eser sahibinin muhtemel arzusuna en uygun bir şekilde basit yargılama usulü ile ihtilafı halleder.

(Değişik fıkra: 01/11/1983 - 2936/2 md.) 18 inci madde ile yukarıdaki fıkralarda sayılan salahiyyetli kimselerden hiçbirisi bulunmaz veya bulunup da salahiyyetlerini kullanmazlarsa yahut ikinci fıkroda belirlenen süreler bitmişse, eser memleketin kültürü bakımından önemli görüldüğü takdirde, Kültür Bakanlığı 14, 15, 16 ncı maddelerin üçüncü fıkralarında eser sahibine tanınan hakları kendi namına kullanabilir.

IV - MALİ HAKLAR:

1. GENEL OLARAK:

Madde 20 - (Değişik madde: 01/11/1983 - 2936/3 md.)

Henüz alenileşmemiş bir eserden her ne şekil ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Alenileşmiş bir eserden eser sahibine münhasıran tanınan faydalanma hakkı, bu Kanunda mali hak olarak gösterilenlerden ibarettir. Mali haklar birbirine bağlı

değildir. Bunlardan birinin tasarrufu ve kullanılması diğetine tesir etmez.

(Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

(Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

Bir işlenmenin sahibi, kendisine bu sıfatla tanınan mali hakları, işleme hususunun serbest olduğu haller dışında, asıl eser sahibinin müsaade ettiği nispette kullanabilir.

2. ÇEŞİTLERİ:

A İŞLEME HAKKI:

Madde 21 - Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı munhasıran eser sahibine aittir.

B ÇOĞALTMA HAKKI:

Madde 22 - (Değişik madde: 07/06/1995 - 4110/8 md.)

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/13. md.) Bir eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı

münhasıran eser sahibine aittir.

Eserlerin aslından ikinci bir kopyasının çıkarılması ya da eserin işaret, ses ve görüntü nakil ve tekrarına yarayan, bilinen ya da ileride geliştirilecek olan her türlü araca kayıt edilmesi, her türlü ses ve müzik kayıtları ile mimarlık eserlerine ait plan, proje ve

krokilerin uygulanması da çoğaltma sayılır. Aynı kural, kabartma ve delikli kalıplar hakkında da geçerlidir.

Çoğaltma hakkı, bilgisayar programının geçici çoğaltılmasını gerektirdiği ölçüde, programın yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi ve depolanması fiillerini de kapsar.

C YAYMA HAKKI:

Madde 23 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/14. md.)

Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Eser sahibinin izniyle yurt dışında çoğaltılmış nüshaların yurt içine getirilmesi ve bunlardan yayma yoluyla faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir. Yurt dışında çoğaltılmış nüshalar her ne surette olursa olsun eser sahibinin ve/veya eser sahibinin iznini haiz yayma hakkı sahibinin izni olmaksızın ithal edilemez. Kiralama ve kamuya ödünç verme yetkisi eser sahibinde kalmak kaydıyla, belirli nüshaların hak sahibinin yayma hakkını kullanması sonucu mülkiyeti devredilerek ülke sınırları içinde ilk satışı veya dağıtımı yapıldıktan sonra bunların yeniden satışı eser sahibine tanınan yayma hakkını ihlal etmez.

Bir eserin veya çoğaltılmış nüshalarının kiralanması veya ödünç verilmesi şeklinde yayımı, eser sahibinin çoğaltma hakkına zarar verecek şekilde, eserin yaygın kopyalanmasına yol açamaz. Bu maddenin uygulanmasına

ilişkin usul ve esaslar Kültür Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Ç TEMSİL HAKKI:

Madde 24 - Bir eserden, (...) doğrudan doğruya yahut işaret, ses veya resim nakline yarıyan aletlerle umumi mahallerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi temsil suretiyle faydalanma hakkı munhasıran eser sahibine aittir.

Temsilin umuma arzedilmek üzere vukubulduğu mahalden başka bir yere her hangi bir teknik vasıta ile nakli de eser sahibine aittir.

(Ek fıkra: 01/11/1983 - 2936/4 md.) Temsil hakkı; eser sahibinin veya meslek birliğine üye olması halinde, yetki belgesinde belirttiği yetkiler çerçevesinde meslek birliğinin yazılı izni olmadan, diğer gerçek ve tüzelkişilerce kullanılamaz. Ancak, 33 üncü ve 43 üncü maddelerdeki hükümler saklıdır.

D İŞARET, SES VE/VEYA GÖRÜNTÜ NAKLİNE YARAYAN ARAÇLARLA UMUMA İLETİM HAKKI:

Madde 25 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/15. md.)

Bir eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarıyan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle umuma iletilmesi hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

Eser sahibi, eserinin aslı ya da çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda eserine erişimini sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına da sahiptir.

Bu madde ile düzenlenen umuma iletim yoluyla eserlerin dağıtım ve sunumu eser sahibinin yayma hakkını ihlal etmez.

3. SÜRELER:

A GENEL OLARAK:

Madde 26 - Eser sahibine tanınan mali haklar zamanla mukayyettir. 46 ve 47 nci maddelerdeki haller dışında koruma süresinin bitiminden sonra herkes, eser sahibine tanınan mali haklardan faydalanabilir.

Bir eserin aslı veya işlenmeleri için tanınan koruma süreleri birbirine tabi değildir.

Bu hüküm 9 uncu maddenin birinci fıkrasındaki eserler hakkında da uygulanır.

Koruma süresi, eserin alenileşmesinden önce cereyana başlamaz.

Forma veya fasikül halinde yayımlanan eserlerde son forma veya fasikülün yayımlandığı tarih, eserin aleniyeti tarihi sayılır. Fasıla ile yayımlanan mütaaddit ciltlerden müteşkil eserlerin her bir cildi ile bülten, risale, mevkute ve yıllıklar gibi eserlerde aleniyet tarihi bunlardan her birinin yayımlanma tarihidir.

Aleniyet tarihinden başlıyan süreler eserin ilk defa alenileştiği veya dördüncü fıkraya göre alenileşmiş sayıldığı yıldan sonraki senenin ilk gününden itibaren hesap olunur.

Eser sahibinin ölümünden itibaren başlıyan sürelerin hesabında, eser sahibinin öldüğü seneyi takip eden yılın ilk günü başlangıç tarihi sayılır. 10 uncu maddenin birinci fıkrasında zikredilen hallerde süre, eser sahiplerinden son sağ kalanının ölüm tarihinden sonra başlar.

B SÜRELERİN DEVAMI:

Madde 27 - (Değişik madde: 07/06/1995 - 4110/10 md.)

Koruma süresi eser sahibinin yaşadığı müddetçe ve ölümünden itibaren 70 yıl devam eder. (Ek cümle: 03/03/2001 - 4630/16. md.) Bu süre, eser sahibinin birden fazla olması durumunda, hayatta kalan son eser sahibinin ölümünden itibaren yetmiş yıl geçmekle son bulur.

Sahibinin ölümünden sonra alenileşen eserlerde koruma süresi ölüm tarihinden sonra 70 yıldır.

12 nci maddenin birinci fıkrasındaki hallerde koruma süresi, eserin aleniyet tarihinden sonra 70 yıldır; meğer ki eser sahibi bu sürenin bitmesinden önce adını açıklamış bulunsun,

İlk eser sahibi tüzelkişi ise, koruma süresi aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır.

C TÜRKÇEYE TERCÜME HUSUSUNDA KORUMA SÜRESİ:

Madde 28 - (Mülga madde: 03/03/2001 - 4630/36. md.)

Ç EL İŞLERİ, KÜÇÜK SANAT ESERLERİ, FOTOĞRAF VE SİNEMA ESERLERİNDE SÜRE:

Madde 29 - (Mülga madde: 03/03/2001 - 4630/36. md.)

B TAHDİTLER:

I - AMME İNTİZAMI MÜLAHAZASIYLA:

Madde 30 - Eser sahibine tanınan haklar, eserin ispatı maksadiyle mahkeme ve diğer resmi makamlar huzurunda ve alelihlak zabıta ve ceza işlerinde bir muameleye konu teşkil etmek üzere kullanılmasına mani değildir. Fotoğraflar, umumi emniyet mülahazasıyla veya adli maksatlar için sahibinin rızası alınmaksızın, resmi makamlar veya bunların emriyle başkaları tarafından her şekilde çoğaltılabilir ve yayılabilir.

Eserin her hangi bir suretle ticaret mevkiine konmasını, temsilini veya diğer şekillerde kullanılmasını meneden yahut müsaade veya kontrole bağlı tutan kamu hukuku hükümleri mahfuzdur.

II - GENEL MENFAAT MÜLAHAZASIYLA:

1. MEVZUAT VE İÇTİHATLAR

Madde 31 - Resmen yayımlanan veya ilan olunan kanun, tüzük, yönetmelik, tebliğ, genelge ve kazai kararların çoğaltılması, yayılması, işlenmesi veya her hangi bir suretle bunlardan faydalanma serbesttir.

2. NUTUKLAR:

Madde 32 - Büyük Millet Meclisinde ve diğer resmi meclis ve kongrelerde, mahkemelerde, umumi toplantılarda söylenen söz ve nutukların, haber ve malûmat verme maksadiyle çoğaltılması, umumi mahallerde okunması veya radyo vasıtasıyla ve başka suretle yayımı serbesttir.

Hadisenin mahiyeti ve vaziyetin icabı gerektirmediği hallerde söz ve nutuk sahiplerinin adı zikredilmiyebilir.

Bu söz ve nutukları birinci fıkroda zikredilenden başka bir maksatla çoğaltmak veya diğer bir suretle yaymak eser sahibine aittir.

3. TEMSİL SERBESTİSİ:

Madde 33 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/17. md.)

Yayımlanmış bir eserin, tüm eğitim ve öğretim kurumlarında, yüzyüze eğitim ve öğretim maksadıyla doğrudan veya dolaylı kar amacı gütmeksizin temsili, eser sahibinin ve eserin adının mutata şekilde açıklanması şartıyla serbesttir.

4. EĞİTİM VE ÖĞRETİM İÇİN SEÇME VE TOPLAMA ESERLER:

Madde 34 - (Değişik fıkra: 07/06/1995 - 4110/13 md.) Yayımlanmış musiki, ilim ve edebiyat eserlerinden ve alenileşmiş güzel sanat eserlerinden, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde iktisablar yapılmak suretiyle, hal ve vaziyetinden eğitim ve öğretim gayesine tahsis edildiği anlaşılan seçme ve toplama eserler vücuda getirilmesi serbesttir. 2 nci maddenin üçüncü bendinde ve 4

üncü maddenin birinci fıkrasının birinci ve beşinci bentlerinde gösterilen neviden eserler, ancak seçme ve toplama eserin münderecatını aydınlatmak üzere iktibas edilebilir. Ancak bu serbestlik, hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar verir veya eserden normal yararlanma ile çelişir şekilde kullanılamaz.

Münhasıran okullara mahsus olarak hazırlanan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onanan (okulradyo) yayımları için de birinci fıkra hükümleri uygulanır.

(Ek fıkra: 03/03/2001 - 4630/18. md.) Yayımlanmış musiki, ilim ve edebiyat eserlerinden ve alenileşmiş güzel sanat eserlerinden, iktibaslar yapılmak suretiyle eğitim ve öğretim gayesi dışında seçme ve toplama eserler vücuda getirilmesi ancak eser sahibinin izniyle mümkündür.

Bütün bu hallerde eser ve eser sahibinin adı mütat şekilde zikredilmek icap eder.

5. İKTİBAS SERBESTİSİ:

Madde 35 - Bir eserden aşağıdaki hallerde iktibas yapılması caizdir:

1. Alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması;

2 - Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması;

3. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet

dahilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması;

4. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi.

İktibasın belli olacak şekilde yapılması lazımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir.

6. GAZETE MÜNDERECATI:

Madde 36 - Basın Kanununun 15 inci maddesi hükmü mahfuz kalmak üzere basın veya radyo tarafından umuma yayılmış bulunan günlük havadisler ve haberler serbestçe iktibas olunabilir.

Gazete veya dergilerde çıkan içtimai, siyasi veya iktisadi günlük meselelere mütaallik makale ve fıkraların iktibas hakkı sarahaten mahfuz tutulmamışsa aynen veya işlenmiş şekilde diğer gazete ve dergiler tarafından alınması ve radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması serbesttir. İktibas hakkı mahfuz tutulsa bile sözü geçen makale ve fıkraların kısaltılarak basın özetleri şeklinde alınması, radyo vasıtasıyla veya diğer bir suretle yayılması caizdir.

Bütün bu hallerde, iktibas edilen gazete, dergi ve ajansın ve eğer bunlar da başka bir kaynaktan alınmışlarsa o kaynağın adı, tarih ve sayısından başka makale sahiplerinin adı, müstear adı veya alameti zikredilmek icabeder.

7. HABER:

Madde 37 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/19. md.)

Haber mahiyetinde olmak ve bilgilendirme kapsamını aşmamak kaydıyla, günlük hadiselerle ilgili olarak fikir ve sanat eserlerinden bazı parçaların işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan vasıtalarla alınması mümkündür. Bu şekilde alınmış parçaların çoğaltılması, yayılması, temsil edilmesi veya radyo ve televizyon gibi araçlarla yayınlanması serbesttir. Bu serbestlik, hak sahibinin hukuki menfaatlerine zarar verecek şekilde veya eserden normal yararlanmaya aykırı biçimde kullanılamaz.

III - HUSUSİ MENFAAT MÜLAHAZASIYLA:

1. ŞAHSEN KULLANMA:

Madde 38 - (Değişik madde: 07/06/1995 - 4110/14 md.)

Bütün fikir ve sanat eserlerinin, (...) kar amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması mümkündür. Ancak, bu çoğaltma hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar veremez ya da eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz.

(Mülga madde: 03/03/2001 - 4630/36. md.)

Sözleşmede belirleyici hükümlerinin yokluğu durumunda, hata düzeltme de dahil, bilgisayar programının düşünüldüğü amaca uygun kullanımı için gerekli olduğu durumda, bilgisayar programının onu hukuki yollardan edinen kişi tarafından çoğaltılması ve işlenmesi serbesttir.

Bilgisayar programını yasal yollardan edinen kişinin programı yükleme, çalıştırması ve hataları düzeltmesi sözleşme ile önlenemez. Bilgisayar programının kullanımı için gerekli olduğu sürece, bilgisayar programını kullanma hakkına sahip kişinin bir adet yedekleme kopyası yapması sözleşme ile önlenemez.

Bilgisayar programının kullanım hakkına sahip kişinin yapmaya hak kazandığı bilgisayar programının yüklenmesi, görüntülenmesi, çalıştırılması, iletilmesi veya depolanması fiillerini ifa ettiği sırada, bilgisayar programının herhangi bir ögesi altında yatan düşünce ve ilkeleri belirlemek amacı ile, programın işleyişini gözlemlemesi, tetkik etmesi ve sınaması serbesttir.

Bağımsız yaratılmış bir bilgisayar programı ile diğer programların araişlerliğini gerçekleştirmek üzere gerekli bilgileri elde etmek için, bilgisayar programının çoğaltılması ve işlenmesi anlamında kod'un çoğaltılmasının ve kod formunun çevirisinin de zorunlu olduğu durumlarda, bu fiillerin ifası aşağıdaki şartların karşılanması halinde serbesttir:

1. Bu fiillerin, ruhsat sahibi veya bir bilgisayar programının kopyasını kullanma hakkı sahibi diğer bir kişi tarafından veya onların adına bunu yapmaya yetkili kişi tarafından ifa edilmesi,

2. Araişlerliği gerçekleştirmek için gerekli bilginin, (1) numaralı bentte belirtilen kişilerin kullanımlarına sunulmaması,

3. Bu fiillerin, araışlerliği gerçekleştirmek için gereken program parçaları ile sınırlı olması.

Yukarıdaki fıkra hükümleri, onun uygulanması ile elde edilen bilgilerin;

1. Bağımsız yaratılmış bilgisayar programının araışlerliğini gerçekleştirmenin dışında diğer amaçlar için kullanılmasına,

2. Bağımsız yaratılmış bilgisayar programının araışlerliği için gerekli olduğu durumlar dışında başkalarına verilmesine,

3. İfade ediliş bakımından esastan benzer bir bilgisayar programının geliştirilmesi, üretilmesi veya pazarlanması veya fikri hakları ihlal eden herhangi diğer bir fiil için kullanılmasına,

İzin vermez.

Altıncı ve Yedinci fıkra hükümleri, programdan normal yararlanma ile çelişir veya hak sahibinin meşru yararlarına makul olmayan müdahale eder şekilde kullanılmasına izin verecek tarzda yorumlanamaz.

2. BESTEKARLARA TANINAN HAKLAR:

Madde 39 - (Mülga madde: 03/03/2001 - 4630/36. md.)

3. KOPYE VE TEşHİR:

Madde 40 - Umumi yollar, caddeler ve meydanlara, temelli kalmak üzere konulan güzel sanat eserlerini; resim, grafik, fotoğraf ve saire ile çoğaltma, yayma, umumi

mahallerde projeksiyonla gösterme, radyo ve benzeri vasıtalarla yayımlama caizdir. Bu salahiyet mimarlık eserlerinde yalnız dış şekle munhasırdır.

Üzerlerine, sahibi tarafından sarahaten menedici bir kayıt konulmuş olmadıkça güzel sanat eserleri, malikleri veya bunların muvafakatiyle başkaları tarafından umumi mahallerde teşhir edilebilir.

Açık artırma ile satılacak eserler umuma teşhir olunabilir. Umumi mahallerde teşhir edilen veya açık artırmaya konulan bir eseri sergi veya artırmayı tertip eden kimseler tarafından bu maksatlarla çıkarılacak kataloğ, kılavuz veya bunlara benzer matbualar vasıtasıyla çoğaltma ve yayma caizdir.

Bu hallerde, aksine yerleşmiş adet yoksa, eser sahibinin adının zikrinden vazgeçilebilir.

4. UMUMA AÇIK MAHALLERDE ESER, İCRA, FONOGRAM, YAPIM VE YAYINLARIN KULLANILMASI VE/VEYA İLETİLMESİNE İLİŞKİN ESASLAR: (*)

Madde 41 - (Değişik madde:03/03/2004-5101/11.mad) *1*

Girişi ücretli veya ücretsiz umuma açık mahaller; eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletimine ilişkin 52 nci maddeye uygun sözleşme yaparak hak sahiplerinden veya üyesi oldukları meslek birliklerinden izin alır ve sözleşmelerde yazılı malî hak ödemelerini bu madde hükümlerine göre yaparlar.

Eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanan ve/veya ileten umuma açık mahaller; mahallin bulunduğu

bölgenin özelliği, mahallin nitelik ve niceliği, fikrî mülkiyete konu eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların mahalde sunulan ürün veya hizmetin ayrılmaz bir parçası ve ürün veya hizmete katkısı olup olmadığı ve benzeri hususlar dikkate alınmak suretiyle sınıflandırılır veya sınıflandırma dışı bırakılır.

Faaliyet gösterdikleri sektörlerde; eser sahipleri ve/veya bağlantılı hak sahipleri meslek birlikleri, yapılan sınıflandırmaya bağlı olarak eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanımından ve/veya iletiminden kaynaklanan ödemelere ilişkin tarifeleri tespit ederler. Meslek birlikleri ile umuma açık mahaller arasındaki sözleşmeler, bu tarife bedelleri veya taraflarca yapılabilecek müzakereler sonucu belirlenecek bedeller üzerinden yapılır.

Tarifelere ilişkin sözleşmelerde takvim yılı esas alınır ve bu tarifeler takvim yılı başından itibaren geçerli olur.

Bu madde hükümlerinin uygulanmasını teminen:

1. Meslek birlikleri temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile üyelerine ilişkin bilgileri, Bakanlığa bildirmek zorundadırlar. Bu bildirimler her üç ayda bir güncellenir ve Bakanlıkça oluşturulan ortak bir veri tabanı üzerinden ilgili taraflara açılır.

2. Eser sahipleri alanında kurulmuş meslek birlikleri veya bağlantılı hak sahipleri alanında kurulmuş meslek birlikleri veya aynı sektörlerde faaliyet gösteren meslek birlikleri, biraraya gelerek protokole bağlamak suretiyle

ortak tarifeler belirleyebilirler. Ortak tarifeler protokole taraf meslek birlikleri açısından bağlayıcıdır.

Meslek birlikleri, tarifeler veya ortak tarifeleri her takvim yılının dokuzuncu ayında kullanıcıları temsil eden ve kanunla kurulmuş kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Bakanlığa bildirirler ve kamuoyuna duyururlar. Umuma açık mahaller, müzakere ve sözleşme yapılmasına ilişkin verecekleri bağlayıcı nitelikteki yetki belgeleri ile üye oldukları meslek kuruluşları aracılığıyla da tarifeleri veya ortak tarifeleri müzakere edebilir ve sözleşme yapabilirler. Ancak, tarifelerin götürü usulde tespit edilmesi halinde umuma açık mahaller sadece meslek kuruluşları aracılığı ile müzakere edebilir ve sözleşme yapabilirler.

Onuncu ayda umuma açık mahaller veya meslek kuruluşları ile meslek birlikleri arasında tarifeler veya ortak tarifeler üzerinde uzlaşma sağlanamaması ve sözleşme yapılamaması halinde, en geç bu ayın sonuna kadar, meslek birlikleri ve/veya meslek kuruluşları tarafından bu tarifelerin Bakanlıkça oluşturulacak uzlaştırma komisyonunda müzakere edilmesi talep edilebilir.

Uzlaştırma komisyonu, taraflardan birinin talebi ve Bakanlığın uygun görmesi halinde, tarifeleri müzakere etmek üzere, Bakanlık tarafından talep tarihinden itibaren onbeş gün içinde oluşturulur. Komisyon Bakanlıktan bir, Rekabet Kurumundan iki temsilci ve ilgili meslek birlikleri ile kullanıcıları temsil eden meslek kuruluşlarının birer temsilcisiinden oluşur. Bakanlık temsilcisi aynı zamanda komisyon başkanıdır. Aynı usulle, komisyon üye sayısı kadar

yedek üye seçilir. Komisyonun sekretarya hizmetleri Bakanlık ilgili birimi tarafından yürütülür.

Komisyon, oluşturulduğu tarihten itibaren onbeş gün içinde, raporunu hazırlayarak, Bakanlığa ve taraflara bildirir. Umuma açık mahaller ve meslek birlikleri, Komisyon raporunun açıklandığı tarihten itibaren onbeş gün içinde, meslek birliklerinin açıklamış oldukları tarifeleri veya müzakereler neticesinde mutabakata vardıkları tarifeleri sözleşmeye bağlayabilirler.

Meslek birliklerince belirlenen tarife veya ortak tarifeler üzerinden sözleşmenin yapılmaması halinde, taraflar yargı yoluna başvurabilirler. Yargılama sürecinde, bir önceki yıl sözleşme yapmış olan mahaller, ilgili meslek birlikleri aksini bildirmedikçe, dava konusu tarifenin 1/4'ünü dava sonuçlanıncaya kadar her üç ayda bir meslek birlikleri adına açılmış banka hesabına yatırmak suretiyle eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanabilir ve/veya iletebilirler. Bir önceki yıl sözleşme yapmamış umuma açık mahaller ile ilk defa sözleşme yapacak umuma açık mahallerin bu fıkroda öngörüldüğü şekilde eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanabilmeleri ve/veya iletebilmeleri ise ilgili meslek birliklerinin iznine bağlıdır. Dava sonuçlanıncaya kadar bu şekilde ödenen miktar, mahkeme kararıyla tespit edilen tarife bedelinden mahsup edilir.

Tarifelerin tespit edilmesinde ve uzlaşmazlıkların hallinde, bu Kanunun 42/A maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan, tarife tespitine ilişkin esaslar dikkate alınır.

Mahallerde kullanılan ve/veya iletimi yapılan eser, icra, fonogram, yapım ve yayınlar üzerinde hak sahibi olan gerçek veya tüzel kişiler, bunların kullanımına ve/veya iletimine ilişkin ödemelerin yapılmasını ancak yetki verdikleri meslek birlikleri aracılığı ile talep edebilirler. Sinema eserleri bakımından bu fıkranın uygulanması zorunlu değildir.

Sınıflandırma, uzlaştırma komisyonuna başvuru halinde Bakanlıkça alınacak ücretler ve uzlaştırma komisyonunun çalışması ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

IV - HÜKÜMETE TANINAN YETKİLER:

1. MESLEK BİRLİKLERİNİN KURULMASI:

Madde 42 - (Değişik madde: 01/11/1983 - 2936/7 md.)

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/21. md.) Eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahipleri, ile bu Kanunun 52 nci maddesine uygun biçimde düzenlenmiş sözleşmelerle eser veya hak sahibinden malî hakları kullanma yetkilerini devralarak bu Kanunun 10 uncu maddesine göre ilim-edebiyat eserleri üzerindeki hakları kullanarak, süreli olmayan yayınları çoğaltan ve yayanlar üyelerinin ortak çıkarlarını korumak ve bu Kanun ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak üzere, Kültür Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca onaylanan tüzük ve tip statülere uygun olarak tespit edilecek alanlarda birden fazla meslek birliği

kurabilirler. Eser sahipleri veya icracı sanatçılar bakımından zorunlu organlarının asıl üye sayısının dört katı kadar...*1* ; yapımcılar veya radyo-televizyon kuruluşları bakımından bu organların asıl üye sayısının iki katı kadar üye olma niteliklerini taşıyan gerçek veya tüzel kişiler meslek birliği olarak faaliyet gösterebilmek için izin almak üzere Bakanlığa başvurmak zorundadırlar. Meslek birlikleri bu izni aldıktan sonra kuruldukları alanda faaliyet gösterirler.

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/21. md.) Aynı alanda, başka bir meslek birliğinin kurulabilmesi için, yukarıda zikredilen kurucu üye sayılarından az olmamak kaydıyla o alanda kurulmuş en fazla üyesi olan meslek birliğinin üye tam sayısının 1/3'ü kadar üye olma niteliklerini taşıyan gerçek veya tüzel kişiler faaliyet izni almak üzere Bakanlığa başvururlar. Bakanlığın bu başvuruyu uygun bularak izin vermesi halinde faaliyet gösterirler. Her birlik ihtiyaçlar doğrultusunda şubeler açarak çalışabilir. Aynı alanda kurulmuş en az iki meslek birliği, Bakanlıkça hazırlanan tüzük ve tip statülerin belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde federasyon kurabilir. Aynı alanda birden fazla federasyon kurulamaz.

Meslek birlikleri ve federasyon özel hukuka tabi tüzelkişilerdir. Üyeleri sermaye koymak, kar ve zarara, hukuki mesuliyete iştirak etmekle yükümlü tutulamazlar.

Meslek birliklerinin ve federasyonun tip statülerinde genel kurul, yönetim kurulu, denetleme kurulu, teknik - bilim kurulu ve haysiyet kurulu mecburi organ olarak düzenlenir. Bu birliklerin ve federasyonun kurulması,

kontrolü; denetlenmesi ile ilk genel kurullarını toplayabilmeleri için gerekli en az üye sayısı, diğer ihtiyari organları, kurullarının teşekkül tarzı, üye sayısı ve görevleri üyeliğe girme, çıkma ve çıkarılma şartları, şubelerini kurabilecekleri bölgelerin tespiti, yurt içi ve yurt dışındaki kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve özel hukuk tüzelkişileri ile olan ilişkileri, bu ilişkilerdeki hak ve yetkileri, üyeleriyle olan mali ilişkileri, elde edilen telif ücreti ve tazminatların dağıtımı ve diğer usul ve esaslara ilişkin hususlar; ilgili kuruluşların görüşleri alındıktan sonra Kültür Bakanlığınca hazırlanacak tüzükle belirlenir.

04/10/1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası, 30, 37, 40, 42, 43, 44, 45, 48, 65, 66, 67, 68, 69, 70 ve 90 ıncı maddeleri, bu maddeye göre kurulacak meslek birlikleri ve federasyon için de ceza hükümleriyle birlikte uygulanır. *2*

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/21. md.) Eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunla tanınmış hakları, ülke içinde bu maddeye göre kurulan meslek birlikleri dışında; başka birlik, dernek ve benzeri kuruluşlar tarafından takip edilemez. Bu maddede geçen üyelik, kurucu üye sayısı ve üye tam sayısı gibi hususlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş olan meslek birlikleri için de aranır. Bütün meslek birlikleri Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içerisinde bu maddede getirilen esaslara uygun hale gelmek mecburiyetindedirler. Bu süre içinde bu şartı yerine getirmeyen meslek birlikleri altı ay sonunda kendiliğinden dağılmış sayılır.

**2. MESLEK BİRLİKLERİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE TARİFE
TESPİTİNE İLİŞKİN ESASLAR:**

Madde 42/A - (Ek madde:03/03/2004-5101/13.mad)

Bu Kanunun 42 nci maddesinde öngörülen amaçlarla hakların idaresini sağlamak üzere kurulan meslek birlikleri;

1. Temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile üyelerine ilişkin tüm bilgileri Bakanlığa bildirmek ve ilgili kişilere açık bu bildirimi her üç ayda bir güncellemekle,

2. Üyesi olan hak sahiplerinin faaliyetlerinden kaynaklanan haklarının idaresini hakkaniyete uygun koşullarda sağlamakla,

3. Üyelerinin haklarının idaresine ilişkin faaliyetlerinden elde ettikleri gelirleri, dağıtım plânlarına uygun olarak hak sahiplerine dağıtmakla,

4. Yazılı talepte bulunan ilgili kişilere, temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile ilgili bilgileri vermekle,

5. Sözleşme yapılırken idare ettikleri haklara ilişkin olarak hakkaniyete uygun davranmakla, kendi maddî ve/veya manevî menfaatleri bakımından gerekli gördükleri indirim veya ödeme kolaylıklarını sağlamakla,

6. Sözleşme yapılabilmesi için idaresini sağladıkları haklara ilişkin ücret tarifelerini süresinde belirlemek ve

belirlenen tarifeleri ve bu tarifelerdeki her türlü değişikliği süresinde duyurmakla,

7. Hesaplarını yeminli malî müşavirlere onaylatmakla,
Yükümlüdürler.

Yukarıdaki fıkranın radyo-televizyon kuruluşlarının yayınları bakımından uygulanmasında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kayıtları esas alınır.

Tarifelerin tespit edilmesinde; tarifelerin uluslararası uygulamaların ülkenin ekonomik ve toplumsal koşullarına uyarlanabilirliği göz önünde bulundurularak makul seviyede belirlenmesi ile teknolojik alandaki değişimlerin yanı sıra eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların yaratıldığı ve kullanıldığı sektörlerin yapısını tahrip edici, üretimi ve kullanımı engelleyici ve genel kabul görmüş uygulamalara zarar verici bir etki yaratılmaması, rekabeti bozucu şartlar oluşturulmaması, yapılan sınıflandırma, ilgili sektörlerdeki ürün fiyatları ve bu sektörlerin gayrisafi millî hâsıladaki payı, eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların kullanım ve/veya iletim sıklığı, birim fiyat veya götürü usulü ödeme, ödeme plânı ve benzeri hususlar esas alınır.

Aynı alanda ve/veya sektörde faaliyet gösteren birlikler, tarife tespitinde, sözleşme yapılmasında ve bu Kanunun uygulanması ile ilgili diğer iş ve işlemlerde birlikte hareket edebilirler.

Ortak tarife yapılmış olması halinde, aynı alanda faaliyet gösteren meslek birlikleri, tarifelere esas olmak

üzere her takvim yılının başında, alandaki temsil kabiliyetleri ile temsil ettikleri eser, icra, fonogram, yapım ve yayınlara ilişkin kullanım oranlarını tespit ederek Bakanlığa bildirmek zorundadırlar. Bu oranların tespitinde anlaşma sağlanamaması ve/veya bu oranların Bakanlığa bildirilmemesi halinde, Bakanlıkça oluşturulacak bir komisyon bu tespiti yapar. Bu tespit yapılıncaya kadar, sözleşme yapmış kullanıcılar, ödemeleri gereken meblağı, Bakanlığın talebi üzerine mahkemece belirlenmiş tevdi mahalline yatırırılar. Burada toplanan meblağ, komisyon çalışma giderleri mahsup edildikten sonra, ilgili meslek birlikleri arasında, komisyonca tespit edilen orana ya da herhangi bir aşamada, birliklerin aralarında anlaşmaları halinde, mutabakata vardıkları kullanım oranına göre paylaştırılır. Komisyon Bakanlık, Rekabet Kurumu ve ilgili meslek birliklerini temsilen birer kişiden oluşur. Bakanlık temsilcisi aynı zamanda komisyon başkanıdır. Komisyon kararlarına yargı yolu açık olup, görevli mahkeme ilgili ihtisas mahkemesidir.

Bu maddede belirtilen esaslar çerçevesinde yapılması gereken bildirimlere ilişkin yükümlölüklerini yerine getirmediğı belirlenen meslek birliklerinin dağıtıma ilişkin hesabına Bakanlıkça, mahkemeden yükümlölüklerini yerine getirinceye kadar tedbir konulması istenebilir.

Meslek birliğine üye eser veya bağlantılı hak sahiplerinin alenileşmiş veya yayımlanmış tüm eser, icra, fonogram, yapım ve yayınlarına ilişkin haklarının takibi meslek birliğine verilecek yetki belgesine göre yapılır. Yetki belgesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

3. MESLEK BİRLİKLERİNİN DENETİMİ:

MADDE 42/B - (Ek madde:03/03/2004-5101/13.mad)

Meslek birlikleri, idarî ve malî açıdan Bakanlığın denetimine tâbidir. Bakanlık, meslek birliklerinin bu Kanunla belirlenmiş görev ve yükümlülükleri yerine getirip getirmediıklarını her zaman kendisi denetleyebileceği gibi bu denetimin bağımsız denetim kuruluşlarına yaptırılmasını meslek birliklerinden de isteyebilir. Bu kuruluşlarca yapılan denetimlere ilişkin raporların bir örneği Bakanlığa gönderilir.

Denetimler sırasında, denetim yapmakla görevlendirilenler tarafından istenecek her türlü defter, belge ve bilgilerin ibraz edilmesi veya verilmesi, kasa veya veznenin kontrol ettirilmesi, yönetim yerleri, şubeler ve eklentilerine girme gibi taleplerin yerine getirilmesi zorunludur.

Meslek birlikleri tarafından;

1. Bu Kanunun 42 ve 42/A maddeleri ile bu maddede belirlenen görev ve yükümlülüklerin yerine getirilmediği,

2. Sözleşmelere uygun tahsilat veya dağıtımın yapılmadığı ya da yanlış ve haksız dağıtım yapıldığı,

3. Tarifelerin bu Kanunun 42/A maddesinin üçüncü fıkrasında belirlenen esaslara göre düzenlenmediği,

Tespit edildiği takdirde, bu birlikler Bakanlıkça yazılı olarak bir defa uyarılır, uyarının tebliği

tarihinden itibaren otuz gün içinde kusurun giderilmemesi halinde, meslek birliği ikinci kez uyarılır.

Yukarıdaki fıkrada bahsi geçen kusurların ikinci uyarıyı takip eden otuz gün içinde de giderilmemesi veya yapılan denetimlerde, birlik kayıtlarında ve diğer iş ve işlemlerinde mevzuata aykırılık tespit edilmesi halinde, Bakanlık en geç üç ay içinde olağanüstü genel kurul yapmak üzere üyeleri davet eder. Olağanüstü genel kurul yapılıncaya kadar, birliğin iş ve işlemlerinde suiistimali görülenler tedbiren işten el çektirilir, Bakanlıkça yerine atama yapılır veya sırası gelen yedek üye göreve çağrılır.

Bu Kanunun 42 ve 42/A maddeleri ile bu madde hükümleri, 42 nci madde çerçevesinde kurulacak federasyonlar için de uygulanır.

4. ESER, İCRA, FONOGRAM VE YAPIMLARIN YAYINLANMASINA VE/VEYA İLETİLMESİNE İLİŞKİN ESASLAR: (*)

Madde 43 - (Değişik madde:03/03/2004-5101/14.mad) *1*

Radio-televizyon kuruluşları, uydu ve kablolu yayın kuruluşları ile mevcut veya ileride bulunacak teknik imkânlardan yararlanarak yayın ve/veya iletim yapacak kuruluşlar, yayınlarında yararlanacakları opera, bale, tiyatro ve benzeri sahneye konmuş eserlerle ilgili olarak hak sahiplerinden önceden izin almak zorundadırlar.

Bu kuruluşlar sahneye konmuş eserler dışında kalan eser, icra, fonogram ve yapımlar için ilgili alan meslek birlikleri ile 52 nci maddeye uygun sözleşme yaparak izin almak, söz konusu yayın ve/veya iletimlere ilişkin

ödemeleri bu birliklere yapmak ve kullandıkları eser, icra, fonogram ve yapımlara ilişkin listeleri bu birliklere bildirmek zorundadırlar.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun çerçevesinde faaliyet gösteren radyo-televizyon kuruluşları Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından, anılan Kanun dışında kalan ve yayın ve/veya iletim yapan diğer kuruluşlar ise Bakanlık tarafından sınıflandırılır.

Faaliyet gösterdikleri sektörlerde eser sahipleri ve/veya bağlantılı hak sahipleri meslek birlikleri, yapılan sınıflandırmaya bağlı olarak eser, icra, fonogram ve yapımların yayın ve/veya iletiminden kaynaklanan ödemelere ilişkin tarifeleri tespit ederler. Meslek birlikleri ile kuruluşlar arasındaki sözleşmeler, bu tarife bedelleri veya taraflarca yapılan müzakereler sonucu belirlenecek bedeller üzerinden yapılır.

Meslek birliklerinin temsil ettikleri eser, icra, fonogram ve yapımlar ile üyelerine ilişkin bildirim zorunluluğu, tarifelerin belirlenmesi, duyurulması, müzakere edilmesi, sözleşme yapılması, uzlaşmazlıkların halli ve diğer hususlarda bu Kanunun 41 inci maddesinin dört ilâ onüçüncü fıkraları uygulanır. Ancak yayın ve/veya iletim yapan kuruluşlar bakımından 41 inci maddenin altıncı fıkrasının son cümlesinin uygulanması zorunlu değildir.

Ayrıca, 41 inci maddenin 10 uncu fıkrasının uygulanması bakımından, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, yayınlarında yer verdiği eser, icra, fonogram ve yapımları her üç ayda

bir meslek birliklerince belirlenen yıllık tarifenin 1/4'ünü yatırmak suretiyle kullanabilir.

5. FİKİR VE SANAT ESERLERİNİN İŞARETLENMESİ:

Madde 44 - (Değişik madde: 07/06/1995 - 4110/18 md.)

(Değişik fıkra: 03/03/2004-5101/15 md.) *1* Fikrî mülkiyet haklarının korunması ve etkin bir şekilde takibinin sağlanması amacıyla, sadece süreli yayınlar basan yerler dışında, fikir ve sanat eserlerinin tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten ve/veya bu materyallerin dolum, çoğaltım ve satışını yapan veya herhangi bir şekilde yayan ve umuma arz eden yerler, Bakanlıkça ücret mukabili sertifikalandırılır. Bakanlıkça belirlenen yerler, Bakanlıkça onaylanmış bir yazılım ile Bakanlıkça belirlenecek kriterlere uygun bir donanımı bulundurmak, gerekli alt yapıyı oluşturmak ve gerçekleştirdikleri işlemleri her takvim yılı itibarıyla Bakanlığa bildirmek zorundadır. Bu yerler ve malî hak sahipleri ayrıca, Bakanlıkça gerekli görülecek işaret ve seri numaraları ile uluslararası standartlara uygun kodları, taşıyıcı materyaller üzerinde bulundurmakla müstereken yükümlüdürler. *4*

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/23. md.) Her türlü boş video kaseti, ses kaseti, bilgisayar disketi, CD, DVD gibi taşıyıcı materyaller ile, fikir ve sanat eserlerinin çoğaltılmasına yarayan her türlü teknik cihazı ticari amaçlı imal veya ithal eden gerçek ve tüzel kişiler, imalat veya ithalat bedeli üzerinden yüzde üçü geçmemek üzere Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek orandaki miktarı keserek, ay içinde topladıkları meblağı, sonraki ayın en

geç yarısına kadar Kültür Bakanlığı adına bir ulusal bankada açılacak özel hesaba yatırmakla y k ml d rl r. (Ek cümle: 14/07/2004 - 5217 S.K./17.mad) *3*  zel hesapta toplanan bu tutarların dörtte biri Kültür ve Turizm Bakanlığı Merkez Saymanlığı hesabına aktarılır ve b t  ye gelir kaydedilir.

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/23. md.Değişik madde: 14/07/2004 - 5217 S.K./16.mad) *2* *3* Bu hesapta kalan miktarlar fikrî mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi ile kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla kullanılır. Bu hesapta kalan miktarın dağıtımı ve kullanımına ilişkin usul ve esaslar Kültür ve Turizm Bakanlığınca  ıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Yurt içindeki ve yurt dışındaki kültür mirasının korunmasına yönelik faaliyetler için Bakanlık b t  sine gerekli  denek konulur.

Değişik fıkra: 03/03/2004-5101/15 md.) *1* Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile alınacak  cretler Bakanlıkça  ıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

6. GÜZEL SANAT ESERLER N N SATIş BEDELLER NDEN PAY VER LMES :

Madde 45 - (Değişik fıkra:03/03/2004-5101/15.mad) *1* Mimar  eserler hariç olmak üzere, bu Kanunun 4 üncü maddesinde sayılan güzel sanat eserlerinin asılları ile eser sahibinin kendisinin sınırlı sayıda meydana getirdiği veya eser sahibinin kontrolünde ve izniyle meydana getirilmiş ve eser sahibi tarafından imzalanmış veya başka bir şekilde işaretlenmiş olmaları nedeniyle özgün eser olduğu kabul edilen kopyaları, 2 nci

maddenin (1) numaralı bendinde ve 3 üncü maddede sayılıp da yazarlarla bestecilerin el yazısıyla yazılmış eserlerinin asıllarından biri, eser sahibi veya mirasçıları tarafından bir defa satıldıktan sonra, koruma süresi içinde, bir sergide veya açık artırmada yahut bu gibi eşyayı satan bir mağazada veya başka şekillerde satış konusu olarak el değiştirdikçe, bu satış bedeli ile bir önceki satış bedeli arasında açık bir nispetsizlik bulunması halinde, her satışta, satışı gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişi, bedel farkından münasip bir payı eser sahibine, o ölmüşse miras hükümlerine göre ikinci dereceye kadar (ve bu derece dahil) yasal mirasçılarına ve eşine, bunlar da yoksa ilgili alan meslek birliğine Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir kararname ile belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ödemekle yükümlüdür.

Kararnamede:

1. Bedel farkının yüzde onunu geçmemek şartıyla farkın nispetine göre tesbit edilecek bir pay tarifesı;
2. Bedeli kararnamede tesbit edilecek miktarı aşmıyan satışların pay vermek borcundan muaf tutulacağı;
3. Eser nevileri itibariyle mesleki birliğin hangi kolunun ilgili sayılabileceğı; gösterilir.

Satışın vukubulduğı müessese sahibi satıcı ile birlikte müteselsilen mesuldür.

Cebri satış hallerinde pay ancak diğeri alacaklar tamamen ödendikten sonra ödenir.

Pay verme borcunun zamanaşımı, bu borcun doğumunu intaç eden satıştan itibaren beş yıldır.

7. DEVLETİN FAYDALANMA SALAHİİYETİ:

Madde 46 - (Değişik madde: 01/11/1983 - 2936/10 md.)

Çoğaltma ve yayımı eser sahibi tarafından açıkça men edilmemiş olan ve umumi kütüphane, müze ve benzeri müesseselerde saklı bulunan henüz yayımlanmamış veya alenileşmemiş eserler, mali haklarla ilgili koruma süresi dolmuş olmak şartıyla, bulunduğu kamu kurum ve kuruluşuna ait olur. Bunlardan kamu kurum ve kuruluşları ile bilimsel vesair amaçla yararlanmak isteyen kişi ve kuruluşların izin alacakları merci ve bunlardan alınacak ücretlerle bu ücretlerin hangi kültürel gayelerde sarfedileceğı ve diğer hususlar, ilgili kuruluşların görüşü alındıktan sonra Kültür Bakanlığınca hazırlanacak tüzükle belirlenir.

8. KAMUYA MALETME:

Madde 47 - Bir kararname ile memleket kültürü için önemi haiz görülen bir eser üzerindeki mali haklardan faydalanma salahiyeti, hak sahiplerine münasip bir bedel ödenmesi suretiyle koruma süresinin bitiminden önce kamuya maledilebilir.

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/24. md.) Bu hususta karar verilebilmesi için eserin Türkiye'de veya Türkiye dışında Türk vatandaşları tarafından vücuda getirilmiş olması ve aynı zamanda yayımlanmış eser nüshalarının iki yıldan beri tükenmiş bulunması ve hak sahibinin uygun bir

süre içinde eserin yeni baskısını yapmayacağını tespit edilmesi gerekir.

Bu kararnamede:

1. Eser ve sahibinin adı;
2. Müktesep hakları ihlal edilen kimselere ödenecek bedel;
3. Mali hakları kullanacak makam veya müessese;
4. Verilen bedelin itfasından sonra elde edilecek safi karın hangi kültürel gayelere tahsis edileceği; yazılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: SÖZLEŞME VE TASARRUFLAR

A HAYATTA VAKİ TASARRUFLAR:

I - ASLİ İKTİSAP:

Madde 48 - Eser sahibi veya mirasçıları kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibarıyla mahdud veya gayrimahdud, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilirler.

Mali hakları sadece kullanma salâhiyeti de diğer bir kimseye bırakılabilir.

(Ruhsat).

Yukardaki fıkralarda sayılan tasarruf muameleleri henüz vücuda getirilmemiş veya tamamlanacak olan bir esere taallük etmekte ise batıldır.

II - DEVREN İKTİSAP:

Madde 49 - Eser sahibi veya mirasçılarından mali bir hak veya böyle bir hakkı kullanma ruhsatını iktisap etmiş olan bir kimse, ancak bunların yazılı muvafakatiyle bu hakkı veya kullanma ruhsatını diğer birine devredebilir.

İşleme hakkının devrinde, devren iktisap eden kimse hakkında da eser sahibi veya mirasçılarının aynı suretle muvafakatı şarttır.

III - SÖZLEŞMELER:

1. VÜCUDA GETİRİLECEK ESERLER:

Madde 50 - 48 ve 49 uncu maddelerde sayılan tasarruf muamelelerine dair taahhütler, eser henüz vücuda getirilmeden önce yapılmış olsa dahi muteberdir.

Eser sahibinin ileride vücuda getireceği eserlerin bütününe veya muayyen bir nevi'ine taallük eden bu kabil taahhütleri taraflardan her biri, ihbar tarihinden bir yıl sonra hüküm ifade etmek üzere feshedebilir.

Eser tamamlanmadan önce, eser sahibi ölür veya tamamlama kabiliyetini zayi eder, yahut kusuru olmaksızın eserin tamamlanması imkansız hale gelirse zikri geçen taahhütler kendiliğinden münfesihi olur. Diğer tarafın iflas etmesi veya sözleşme uyarınca devraldığı mali hakları kullanmaktan aciz duruma düşmesi yahut kusuru olmaksızın kullanmanın imkansız hale gelmesi hallerinde de aynı hüküm caridir.

2. İLERİDEKİ FAYDALANMA İMKANLARI:

Madde 51 - İleride çıkarılacak mevzuatın eser sahibine tanınması muhtemel mali hakların devrine veya bunların başkaları tarafından kullanılmasına mütaallik sözleşmeler batıldır.

İleride çıkarılacak mevzuatla mali hakların şümulünün genişletilmesi veya koruma süresinin uzatılmasından doğacak salahiyetlerden vazgeçmeyi yahut bunların devrini ihtiva eden sözleşmeler hakkında aynı hüküm caridir.

IV - ŞEKİL:

Madde 52 - Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.

V - TEKEFFÜL:

1. HAKKIN MEVCUT OLMAMASI:

Madde 53 - Mali bir hakkı başkasına devreden veya kullanma ruhsatını veren kimse, iktisap edene karşı hakkın mevcudiyetini Borçlar Kanununun 169 ve 171 inci maddeleri hükmünce zamindir.

Haksız fiillerden ve sebepsiz mal iktisabından doğan talepler mahfuzdur.

2. SALAHİYETİN MEVCUT OLMAMASI:

Madde 54 - Mali bir hakkı yahut kullanma ruhsatını devre salahiyetli olmıyan kimseden iktisap eden, hüsnüniyet sahibi olsa bile himaye görmez.

Salahiyeti olmaksızın mali bir hakkı başkasına devreden veya kullanma ruhsatını veren kimse; salahiyeti bulunmadığına diğer tarafın vakıf olduğunu veya vakıf olması لازم geldiğini ispat etmedikçe tasarrufun hükümsüz kalmasından doğan zararı tazminle mükelleftir. Kusur halinde mahkeme; hakkaniyet gerektiriyorsa daha geniş bir tazminata hükmedebilir.

Haksız fiillerden ve sebepsiz mal iktisabından doğan talepler mahfuzdur.

VI - YORUM KAİDELERİ:

1. ŞÜMUL:

Madde 55 - Aksi kararlaştırılmış olmadıkça mali bir hakkın devri veya bir ruhsatın verilmesi eserin tercüme veya sair işlenmelerine şamil değildir.

2. RUHSAT:

Madde 56 - Ruhsat; mali hak sahibinin başkalarına da aynı ruhsatı vermesine mani değilse (basit ruhsat), yalnız bir kimseye mahsus olduğu takdirde (tam ruhsat) tır.

Kanun veya sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça her ruhsat basit sayılır.

Basit ruhsatlar hakkında hasılat kirasına, tam ruhsatlar hakkında intifa hakkına dair hükümler uygulanır.

3. MÜLKİYETİN İNTİKALİ:

Madde 57 - Asıl veya çoğaltılmış nüshalar üzerindeki mülkiyet hakkının devri, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, fikri hakların devrini ihtiva etmez.

Bir güzel sanat eseri üzerinde çoğaltma hakkını haiz olan bir kimseden kalıp ve sair çoğaltma aletlerinin zilyedliğini iktisap eden kimse, aksi kararlaştırılmamışsa, çoğaltma hakkını da iktisap etmiş sayılır.

(Mülga fıkra: 03/03/2001 - 4630/36. md.)

VII - CAYMA HAKKI:

Madde 58 - Mali bir hak veya ruhsat iktisap eden kimse, kararlaştırılan süre içinde ve eğer bir süre tayin edilmemişse icabı hale göre münasip bir zaman içinde hak ve salahiyetlerden gereği gibi faydalanmaz ve bu yüzden eser sahibinin menfaatleri esaslı surette ihlal edilirse eser sahibi sözleşmeden cayabilir.

Cayma hakkını kullanmak isteyen eser sahibi sözleşmedeki hakların kullanılması için noter vasıtasıyla diğer tarafa münasip bir mehil vermeye mecburdur. Hakkın kullanılması, iktisap eden kimse için imkansız olur veya tarafından reddedilir yahut bir mehil verilmesi halinde eser sahibinin menfaatleri esaslı surette tehlikeye düşmekte ise mehil tayinine lüzum yoktur.

Verilen mehil neticesiz geçerse veya mehil tayinine lüzum yoksa noter vasıtasıyla yapılacak ihbar ile cayma tamam olur. Cayma ihbarının tebliğinden itibaren 4 hafta geçtikten sonra caymaya karşı itiraz davası açılmaz.

İktisap edenin mali hakkı kullanmamakta kusuru yoksa veya eser sahibinin kusuru daha ağır ise hakkaniyet gerektiği hallerde iktisap eden, münasip bir tazminat istiyebilir.

Cayma hakkından önceden vazgeçme caiz olmadığı gibi bu hakkın dermeyanını iki yıldan fazla bir süre için meneden takyitler de hükümsüzdür.

VIII- HAKKIN ESER SAHİBİNE AVDETİ:

Madde 59 - Eser sahibi veya mirasçıları mali bir hakkı muayyen bir gaye zımında yahut muayyen bir süre için devretmişlerse gayenin ortadan kalkması veya sürenin geçmesiyle ilgili hak, sahibine avdet eder. Bu hüküm, başkasına devrine sözleşme ile müsaade edilmemiş olan mali bir hakkı iktisap eden kimsenin ölümü yahut iflası halinde cari değildir; meğer ki, işin mahiyeti icabı, hakkın kullanılması, iktisap edenin şahsına bağlı bulunsun.

Muayyen bir gaye zımında veya muayyen bir süre için verilen ruhsatlar birinci fıkrada sayılan hallerde son bulur.

B VAZGEÇME:

Madde 60 - Eser sahibi yahut mirasçıları, kendilerine kanunen tanınan mali haklardan, önceden vakı tasarruflarını ihlal etmemek şartıyla, bir resmi senet tanzimi ve bu hususun Resmi Gazete'de ilanı suretiyle vazgeçebilirler.

Vazgeçme, ilan tarihinden başlayarak koruma süresinin bitmesi halindeki hukuki neticeleri doğurur.

C HACİZ VE REHİN:

I - CAİZ OLMİYAN HALLER:

Madde 61 - İcra ve İflas Kanununun 24 ve 30 uncu maddelerinin hükümleri mahfuz kalmak şartıyla:

1. Eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyeti altında bulunan henüz alenileşmemiş bir eserin müsvedde veya asılları;

2. Sinema eserleri hariç olmak üzere birinci bentte zikredilen eserler üzerindeki mali haklar;

3. Eser sahibinin, mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan paradan gayrı alacakları;

Kanuni veya akdi bir rehin hakkının, cebri icranın veya hapis hakkının konusu olamaz.

II- CAİZ OLAN HALLER:

Madde 62 - Aşağıdaki hükümler dairesinde:

1. Alenileşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı;

2. Yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları;

3. Eser sahibinin korunmaya layık olan manevi menfaatlerini ihlal etmemek şartıyla alenileşmiş bir eser üzerindeki mali hakları;

4. Eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan para alacakları;

Kanuni veya akdi bir rehin hakkının, cebri icranın yahut hapis hakkının konusunu teşkil edebilir.

Birinci fıkrada sayılan konulara dair rehin sözleşmesinin muteber olması için yazılı şekilde yapılması lazımdır. Sözleşmede rehin olarak verilenler ayrı ayrı gösterilmelidir.

Güzel sanat eserlerine ait kalıplar ve sair çoğaltma vasıtaları, birinci fıkranın üçüncü bendinde yazılı mali haklar üzerinde cebri icra tatbikı için lüzumlu görüldüğü nispette zilyed olan kimselerden geçici olarak alınabilir.

Mimarlık eserleri hariç olmak üzere güzel sanat eserlerinin asılları ve eser sahibine yahut mirasçılarına ait musiki, ilim ve edebiyat eserlerinin müsveddeleri, birinci fıkranın üçüncü bendinde yazılı mali haklar üzerinde cebri icra tatbikı için lüzumlu görüldüğü nispette zilyed olan kimselerden geçici olarak alınabilir.

Ç MİRAS:

I - GENEL OLARAK:

Madde 63 - Bu Kanunun tanıdığı mali haklar miras yolu ile intikal eder.

Mali haklar üzerinde ölüme bağlı tasarruflar yapılması caizdir.

II - MÜŞTEREK ESER SAHİPLERİNDEN BİRİNİN ÖLÜMÜ:

Madde 64 - Eseri birlikte vücuda getirenlerden biri, eserin tamamlanmasından yahut alenileşmesinden önce ölürse

hissesi, diğlerleri arasında taksime uğrar. Bunlar, ölenin mirasçılara münasip bir bedel ödemekle mükelleftirler. Miktar üzerinde uzlaşamazlarsa bunu mahkeme tayin eder.

Eseri birlikte vücuda getirenlerden biri eserin alenileşmesinden sonra ölürse diğlerleri, ölenin mirasçılariyle birliğı devam ettirip ettirmemekte serbesttirler.

Devama karar vermeleri halinde, sağ kalan eser sahipleri mirasçılardan birliğı karşı haklarının kullanılması hususunda bir temsilci tayinini talep edebilirler.

Devama karar verilmediğı takdirde birinci fıkra hükümleri uygulanır.

III - MİRASÇILARIN BİRDEN FAZLA OLUŞU:

Madde 65 - Eser sahibinin terekesinde bu kanunun tanıdığı mali haklar mevcut olupta Medeni Kanunun 581 inci maddesi uyarınca bir temsilci tayin edilmişse, temsilci, bu haklar üzerinde yapacağı muameleler için mirasçılaların kararını almaya mecburdur.

BEŞİNCİ BÖLÜM: HUKUK VE CEZA DAVALARI

A HUKUK DAVALARI:

I - TECAVÜZÜN REF'İ DAVASI:

1. GENEL OLARAK:

Madde 66 - Manevi ve mali hakları tecavüze uğrıyan kimse tecavüz edene karşı tecavüzün ref'ini dava edebilir.

Tecavüz, hizmetlerini ifa ettikleri sırada bir işletmenin temsilcisi veya müstahdemleri tarafından yapılmışsa işletme sahibi hakkında da dava açılabilir.

Tecavüz edenin veya ikinci fıkra yazılı kimselerin kusuru şart değildir.

Mahkeme, eser sahibinin manevi ve mali haklarını, tecavüzün şümulünü, kusurun olup olmadığını, varsa ağırlığını ve tecavüzün ref'i halinde tecavüz edenin düçar olması muhtemel zararları takdir ederek halin icabına göre tecavüzün ref'i için lüzumlu göreceği tedbirlerin tatbikına karar verir.

(Ek fıkra: 07/06/1995 - 4110/19 md.) Eser sahibi, ikamet ettiği yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabilir.

2. MANEVİ HAKLARA TECAVÜZ HALİNDE:

Madde 67 - Henüz alenileşmemiş bir eser, sahibinin rızası olmaksızın veya arzusuna aykırı olarak umuma arzedildiği takdirde tecavüzün ref'i davası, ancak umuma arz keyfiyetinin çoğaltılmış nüshaların yayımlanması suretiyle vakı olması halinde açılabilir. Aynı hüküm, esere, sahibinin arzusuna aykırı olarak adının konulduğu hallerde de caridir.

Eser üzerinde sahibinin adı hiç konulmamış veya yanlış konulmuş yahut konulan ad iltibasa meydan verecek mahiyette olupta eser sahibi 15 inci maddede zikredilen tesbit davasından başka tecavüzün ref'ini talep etmişse, tecavüz eden gerek aslına, gerek tedavülde bulunan çoğaltılmış

nüshalar üzerine eser sahibinin adını derç etmeye mecburdur. Masrafı tecavüz edene ait olmak üzere, hükmün en fazla 3 gazetede ilanı talep edilebilir.

32, 33, 34, 35, 36, 39 ve 40 ıncı maddelerde sayılan hallerde yanlış veya kifayetsiz kaynak tasrih edilmiş veyahut hiç kaynak gösterilmemişse ikinci fıkra hükmü uygulanır.

Eser haksız olarak değiştirilmiş ise hak sahibi aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

1. Eser sahibi, eserin değiştirilmiş şekilde çoğaltılmasının, yayım ve temsilinin, radyo ile yayımının menedilmesini ve tecavüz edenin, tedavülde bulunan çoğaltılmış nüshalardaki değişiklikleri düzeltmesini veya bunların eski haline getirilmesini talep edebilir. Değişiklik, eserin, gazete, dergi veya radyo ile yayımı sırasında yapılmışsa eser sahibi, masrafı tecavüz edene ait olmak üzere, eseri değiştirilmiş şekilde yayımlamış olan bütün gazete, dergi ve radyo idarelerinden değişikliğin ilan yolu ile düzeltilmesini talep edebilir;

2. (Değişik bent: 07/06/1995 - 4110/20 md.) Güzel sanat eserlerinde eser sahibi asıldaki değişikliğin kendisi tarafından yapılmadığını veya eserdeki adının kaldırılmasını yahut değiştirilmesini talep edebilir. Eski halin iadesi mümkün ise değişikliğin izalesi ammenin veya malikin menfaatlerini esaslı surette haleldar etmiyorsa eser sahibi eseri eski hale getirebilir.

3. MALİ HAKLARA TECAVÜZ HALİNDE:

Madde 68 - (Değişik madde: 07/06/1995 - 4110/21 md.;Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./137.mad)

Eseri, icrayı, fonogramı veya yapımları hak sahiplerinden bu Kanuna uygun yazılı izni almadan, işleyen, çoğaltan, çoğaltılmış nüshaları yayan, temsil eden veya hertürlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletenlerden, izni alınmamış hak sahipleri sözleşme yapılmış olması halinde isteyebileceği bedelin veya bu Kanun hükümleri uyarınca tespit edilecek rayiç bedelin en çok üç kat fazlasını isteyebilir.

İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmamışsa hak sahibi çoğaltılmış kopyaların, çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların imhasını veya üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesini ya da sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın üç kat fazlasını talep edebilir. Bu husus, izinsiz çoğaltanın hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmışsa hak sahibi, tecavüz edenin elinde bulunan nüshalar hakkında ikinci fıkradaki şıklardan birini kullanabilir.

İkinci ve üçüncü fıkraların eser sahibinden başka hak sahiplerince uygulanabilmesi için eser sahibinin bu Kanunun 52 nci maddesine uygun yazılı çoğaltma izni aranır.

Hak sahiplerinden biri, ikinci ve üçüncü fıkralar uyarınca talepte bulunduklarında Ceza Muhakemesi Kanununun el koymaya ilişkin hükümleri delil elde etmek amacı dışında uygulanmaz.

Bedel talebinde bulunan kişi, tecavüz edene karşı onunla bir sözleşme yapmış olması halinde haiz olabileceğı bütün hak ve yetkileri ileri sürebilir.

II - TECAVÜZÜN MEN' İ DAVASI :

Madde 69 - Mali veya manevi haklarında tecavüz tehlikesine maruz kalan eser sahibi muhtemel tecavüzün önlenmesini dava edebilir. Vakı olan tecavüzün devam veya tekrarı muhtemel görülen hallerde de aynı hüküm caridir.

66 ncı maddenin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının hükümleri burada da uygulanır.

III - TAZMİNAT DAVASI :

Madde 70 - (Değişik fıkra: 07/06/1995 - 4110/22 md.) Manevi hakları haleldar edilen kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat ödenmesi için dava açabilir. Mahkeme, bu para yerine veya bunlara ek olarak başka bir manevi tazminat şekline de hükmedebilir.

Mali hakları haleldar edilen kimse, tecavüz edenin kusuru varsa haksız fiillere mütaallik hükümler dairesinde tazminat talep edebilir.

Birinci ve ikinci fıkralardaki hallerde, tecavüze uğrıyan kimse tazminattan başka temin edilen karın kendisine verilmesini de isteyebilir. Bu halde 68 inci madde uyarınca talep edilen bedel indirilir.

B CEZA DAVALARI :

I - SUÇLAR :

1. MANEVİ, MALİ VEYA BAĞLANTILI HAKLARA TECAVÜZ

Madde 71 - (Değişik madde: 01/11/1983 - 2936/11 md.;Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./138.mad)

Bu Kanunda koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ederek:

1. Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın işleyen, temsil eden, çoğaltan, değiştiren, dağıtan, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileten, yayımlayan ya da hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri satışa arz eden, satan, kiralamak veya ödünç vermek suretiyle ya da sair şekilde yayan, ticarî amaçla satın alan, ithal veya ihraç eden, kişisel kullanım amacı dışında elinde bulunduran ya da depolayan kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

2. Başkasına ait esere, kendi eseri olarak ad koyan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılır. Bu fiilin dağıtmak veya yayımlamak suretiyle işlenmesi hâlinde, hapis cezasının üst sınırı beş yıl olup, adlî para cezasına hükmolunamaz.

3. Bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılır.

4. Hak sahibi kişilerin izni olmaksızın, alenileşmemiş bir eserin muhtevası hakkında kamuya açıklamada bulunan kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

5. Bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

6. Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı, tanınmış bir başkasının adını kullanarak çoğaltan, dağıtan, yayan veya yayımlayan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılır.

Bu Kanunun ek 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında bahsi geçen fiilleri yetkisiz olarak işleyenler ile bu Kanunda tanınmış hakları ihlâl etmeye devam eden bilgi içerik sağlayıcılar hakkında, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Hukuka aykırı olarak üretilmiş, işlenmiş, çoğaltılmış, dağıtılmış veya yayımlanmış bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı satışa arz eden, satan veya satın alan kişi, kovuşturma evresinden önce bunları kimden temin ettiğini bildirerek yakalanmalarını sağladığı takdirde, hakkında verilecek cezadan indirim yapılabileceği gibi ceza vermekten de vazgeçilebilir.

2. KORUYUCU PROGRAMLARI ETKİSİZ KILMAYA YÖNELİK HAZIRLIK HAREKETLERİ

Madde 72 - (Değişik madde:03/03/2004-
5101/18.mad;Değişik madde: 23/01/2008-5728
S.K./139.mad) *1*

Bir bilgisayar programının hukuka aykırı olarak çoğaltılmasının önüne geçmek amacıyla oluşturulmuş ilave

programları etkisiz kılmaya yönelik program veya teknik donanımları üreten, satışa arz eden, satan veya kişisel kullanım amacı dışında elinde bulunduran kişi altı aydan iki yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

3. DİĞER SUÇLAR:

Madde 73 - (Değişik madde:03/03/2004-5101/19.mad;Mülga madde: 23/01/2008-5728 S.K./578.mad) *1*

II - FAİL:

Madde 74 - (Mülga madde: 23/01/2008-5728 S.K./578.mad)

II- SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

Madde 75 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/29. md.;Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./140.mad)

71 ve 72 nci maddelerde sayılan suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması şikâyete bağlıdır. Yapılan şikâyetin geçerli kabul edilebilmesi için hak sahiplerinin veya üyesi oldukları meslek birliklerinin haklarını kanıtlayan belge ve sair delilleri Cumhuriyet başsavcılığına vermeleri gerekir. Bu belge ve sair delillerin şikâyet süresi içinde Cumhuriyet başsavcılığına verilmemesi hâlinde kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

Bu Kanunda yer alan soruşturma ve kovuşturması şikâyete bağlı suçlar dolayısıyla başta Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilileri olmak üzere ilgili gerçek ve tüzel kişiler tarafından, eser üzerinde manevi ve malî hak sahibi kişiler şikâyet haklarını

kullanabilmelerini sağlamak amacıyla durumdan haberdar edilirler.

Şikâyet üzerine Cumhuriyet savcısı suç konusu eşya ile ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre elkoyma koruma tedbirinin alınmasına ilişkin gerekli işlemleri yapar. Cumhuriyet savcısı ayrıca, gerek görmesi hâlinde, hukuka aykırı olarak çoğaltıldığı iddia edilen eserlerin çoğaltılmasıyla sınırlı olarak faaliyetin durdurulmasına karar verebilir. Ancak, bu karar yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan karar hükümsüz kalır.

C ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER:

I - GÖREV VE İSPAT:

Madde 76- (Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./141.mad)

Bu Kanunun düzenlediği hukukî ilişkilerden doğan davalarda, dava konusunun miktarına ve Kanunda gösterilen cezaya bakılmaksızın, görevli mahkeme Adalet Bakanlığı tarafından kurulacak ihtisas mahkemeleridir. İhtisas mahkemeleri kurulup yargılama faaliyetlerine başlayıncaya kadar, asliye hukuk ve asliye ceza mahkemelerinden hangilerinin ihtisas mahkemesi olarak görevlendireceği ve bu mahkemelerin yargı çevreleri Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.

Bu Kanun kapsamında açılacak hukuk davalarında mahkeme, davacının iddianın doğruluğu hakkında kuvvetli kanaat oluşturmaya yeter miktar delil sunması hâlinde, korunmakta

olan eserler, fonogramlar, icralar, filmler ve yayınları kullananların, bu Kanunda öngörülen izin ve yetkileri aldıklarına dair belgeleri veya tüm yararlanılan eser, fonogram, icra, film ve yayınların listelerini sunmasını isteyebilir. Belirtilen belge veya listelerin sunulamaması tüm eser, fonogram, icra, film ve yayınların haksız kullanılmakta olduğuna karine teşkil eder.

II - İHTİYATİ TEDBİRLER VE GÜMRÜKLERDE GEÇİCİ OLARAK EL KOYMA:

Madde 77 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/31. md.;Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./142.mad)

Esaslı bir zararın veya ani bir tehlikenin yahut emrivakilerin önlenmesi için veya diğer her hangi bir sebepten dolayı zaruri ve bu hususta ileri sürülen iddialar kuvvetle muhtemel görülürse hukuk mahkemesi, bu Kanunla tanınmış olan hakları ihlal veya tehdide maruz kalanların ya da meslek birliklerinin talebi üzerine, davanın açılmasından önce veya sonra diğer tarafa bir işin yapılmasını veya yapılmamasını, işin yapıldığı yerin kapatılmasını veya açılmasını emredebileceği gibi, bir eserin çoğaltılmış nüshalarının veya hasren onu imale yarıyan kalıp ve buna benzer sair çoğaltma vasıtalarının ihtiyati tedbir yolu ile muhafaza altına alınmasına karar verebilir. Kararda, emre muhalefetin İcra ve İflas Kanununun 343 üncü maddesindeki cezai neticeleri doğuracağı açıklanır.

Haklara tecavüz oluşturulması ihtimali hâlinde yaptırım gerektiren nüshaların ithalat veya ihracatı sırasında, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 57 nci maddesi hükümleri uygulanır.

Bu nüshalara gümrük idareleri tarafından el konulmasına ilişkin işlemler Gümrük Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine göre yürütülür.

III - HÜKMÜN İLANI:

Madde 78 - 67 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı halden maada, haklı olan taraf, muhik bir sebep veya menfaati varsa, masrafı diğer tarafa ait olmak üzere, kesinleşmiş olan kararın gazete veya buna benzer vasıtalarla tamamen veya hulasa olarak ilan edilmesini talep etmek hakkını haizdir.

İlanın şekil ve muhtevası kararda tesbit edilir.

İlan hakkı, hükmün kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde kullanılmazsa düşer.

IV - ZABIT, MÜSADERE VE İMHA:

Madde 79 - (Mülga madde: 23/01/2008-5728 S.K./578.mad)

ALTINCI BÖLÜM : ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

A ESER SAHİBİNİN HAKLARI İLE BAĞLANTILI HAKLAR VE TECAVÜZÜN ÖNLENMESİ:

I - ESER SAHİBİNİN HAKLARI İLE BAĞLANTILI HAKLAR:

Madde 80 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/32. md.)

Eser sahibinin hakları ile bağlantılı haklar şunlardır:

1. Eser sahibinin haklarına komşu haklar:

Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izniyle bir eseri özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların, bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının aşağıda belirtilen komşu hakları vardır.

A) İcracı sanatçılar aşağıda belirtilen haklara sahiptir:

(1) İcracı sanatçılar, mali haklardan bağımsız olarak ve bu hakları devretmelerinden sonra dahi, tespit edilmiş icraları ile ilgili olarak uygulama şartlarının gerektirdiği durumlar hariç, icralarının sahibi olarak tanıtılmalarını ve icralarının kendi itibarlarını zedeleyebilecek şekilde tahrif edilmesi ve bozulmasının önlenmesini talep etme hakkına sahiptirler.

(2) Bir eseri, sahibinin izniyle özgün bir biçimde yorumlayan icracı sanatçı, bu icranın tespit edilmesine, bu tespitin çoğaltılmasına, satılmasına, dağıtılmasına, kiralanmasına ve ödünç verilmesine, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine ve temsiline izin verme veya yasaklama hususunda münhasıran hak sahibidir.

(3) İcracı sanatçı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespit edilmiş icralarının, aslı veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme veya yasaklama hakkına sahiptir.

(4) İcracı sanatçı, tespit edilmiş icrasının veya çoğaltılmış nüshalarının telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtımına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda icrasına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla, icraların dağıtım ve sunulması icracı sanatçının yayma hakkını ihlal etmez.

(5) İcracı sanatçılar bu haklarını uygun bir bedel karşılığında sözleşme ile yapımcıya devredebilirler.

(6) İcranın, bir orkestra, koro veya tiyatro grubu tarafından gerçekleştirilmesi halinde, orkestra veya koroda yalnız şefin, tiyatro grubunda ise yalnız yönetmenin izni yeterlidir.

(7) Bir müteşebbisin girişimi ile ve bir sözleşmeye dayanılarak gerçekleştirilen icralar için müteşebbisin de izninin alınması gereklidir.

B) Bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları eser sahibinden ve icracı sanatçıdan mali hakları kullanma yetkisini devraldıktan sonra aşağıda belirtilen haklara sahiptir.

(1) Eser sahibinin ve icracı sanatçının izni ile yapılan tespitin, doğrudan veya dolaylı olarak çoğaltılması, dağıtılması, satılması, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi hususlarında izin verme veya yasaklama hakları münhasıran fonogram yapımcısına aittir. Yapımcılar tespitlerinin işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan

araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine izin verme hususunda münhasıran hak sahibidir.

(2) Fonogram yapımcısı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış tespitlerinin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer yollarla dağıtılması hususunda izin verme ve yasaklama hakkına sahiptir.

(3) Fonogram yapımcısı, icraların tespitlerinin telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda tespitlerine ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla tespitlerin dağıtım ve sunulması yapımcının yayma hakkını ihlal etmez.

C) (Değişik alt bend:03/03/2004 - 5101/23.mad) *1* Radyo-televizyon kuruluşları bu Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirirler. Radyo-televizyon kuruluşları, gerçekleştirdikleri yayınlar üzerinde;

(1) Yayınlarının tespit edilmesine, diğer yayın kuruluşlarınca eş zamanlı iletimine, gecikmeli iletimine, yeniden iletimine, uydu veya kablo ile dağıtımına izin verme veya yasaklama,

(2) Özel kullanımlar hariç olmak üzere, yayınlarının herhangi bir teknik veya yöntemle, doğrudan veya dolaylı bir şekilde çoğaltılmasına ve dağıtımına izin verme veya yasaklama,

(3) Yayınlarının umuma açık mahallerde iletiminin sağlanmasına izin verme veya yasaklama,

(4) Tespit edilmiş yayınlarının, gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda yayınlarına ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin verme,

(5) Haberleşme uyduları üzerindeki veya kendilerine yöneltilmiş olan yayın sinyallerinin diğer bir yayın kuruluşu veya kablo operatörü veya diğer üçüncü kişiler tarafından umuma iletilmesi ve şifreli yayınlarının çözülmesine ilişkin izin verme veya yasaklama,

Hususlarında münhasıran hak sahibidirler.

2. Filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcısı, eser sahibinden ve icracı sanatçıdan mali hakları kullanma yetkisini devraldıktan sonra aşağıda belirtilen haklara sahiptir.

(1) Eser sahibinin ve icracı sanatçının izni ile yapılan tespit, doğrudan veya dolaylı olarak çoğaltılması, dağıtılması, satılması, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi hususlarında izin verme veya yasaklama hakları münhasıran film yapımcısına aittir. Yapımcılar tespitlerinin işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletimine ve yeniden iletimine izin verme hususunda münhasıran hak sahibidir.

(2) Film yapımcısı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış film tespitlerinin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla veya diğer

yollarla dağıtılması hususunda izin verme ve yasaklama hakkına sahiptir.

(3) Film yapımcısı, film tespitlerinin telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde umuma dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda tespitlerine ulaşılmasını sağlamak suretiyle umuma iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir. Umuma iletim yoluyla tespitlerin dağıtım ve sunulması yapımcının yayma hakkını ihlal etmez.

Fonogramlara tespit edilmiş icraların ve filmlerin, her ne suretle olursa olsun umuma iletilmesi halinde, bunları kullananlar, eser sahiplerinin yanı sıra, icracı sanatçılara ve yapımcılara veya ilgili alan meslek birliklerine de bu kullanımlara ilişkin uygun bir bedeli ödemekle yükümlüdürler.

Bir sinema eserinde, olağan şekilde adı bulunan gerçek veya tüzel kişi aksine bir kanıt bulunmadıkça filmin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcı olarak kabul edilir.

Sinema eserlerinin birlikte sahipleri filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıya mali haklarını devrettikten sonra, sözleşmelerinde aksine veya özel bir hüküm bulunmadığı takdirde filmin dublajına veya alt yazı yazılmasına itiraz edemezler.

Müzik eseri sahibi, filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcı ile yaptığı sözleşmedeki hükümler saklı olmak kaydıyla eserini yayımlama ve icra hakkını muhafaza eder.

Komşu hak sahipleri ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların verdikleri izinlerin yazılı olması zorunludur.

Aşağıda belirtilen hallerde komşu hak sahibi ile film yapımcısının yazılı izni gerekli değildir:

1. Fikir ve sanat eserlerinin kamu düzeni, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma veya haber amacıyla ve kazanç amacı güdülmeksizin icra edilmesi ve kamuya arzı.

2. Fikir ve sanat eserleri ile radyo-televizyon programlarının yayınlanma ve kar amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması.

3. Radyo-televizyon kuruluşlarının kendi olanaklarıyla kendi yayınları için yaptıkları kısa süreli geçici tespitler.

4. Bu Kanunun 30 uncu, 32 nci, 34 üncü, 35 inci, 43 üncü, 46 ncı ve 47 nci maddelerinde belirtilen haller.

Bu uygulama, hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep dışında zarar veremez veya eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz.

Eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı haklara sahip olanlar da eser sahipleri gibi Tecavüzün Ref'i, Tecavüzün Men'i ve Tazminat Davası haklarından faydalanırlar.

(Değişik fıkra:03/03/2004 - 5101/23.mad;Mülga fıkra: 23/01/2008-5728 S.K./578.mad) *2*

II - HAKLARA TECAVÜZÜN ÖNLENMESİ:

Madde 81 - (Değişik madde:03/03/2004 - 5101/24.mad;Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./143.mad) *1*

Musiki ve sinema eserlerinin çoğaltılmış nüshaları ile süreli olmayan yayınlara bandrol yapıştırılması zorunludur. Ayrıca, kolay kopyalanmaya müsait diğer eserlerin çoğaltılmış nüshalarına da eser veya hak sahibinin talebi üzerine bandrol yapıştırılması zorunludur. Bandroller, Bakanlıkça bastırılır ve satılır. Bakanlıkça belirlenen satış fiyatı üzerinden meslek birlikleri aracılığı ile de bandrol satışı yapılabilir.

Bandrol alınabilmesi için, bandrol talebinde bulunanın yasal hak sahibi olduğunu beyan eden bir taahhütnameyi doldurması zorunludur. Bakanlıkça tespit edilen diğer evrak ve belgelerle birlikte başvuru yapılır. Bakanlık, bu başvuru üzerine başka bir işleme gerek kalmaksızın on iş günü içinde bandrol vermek mecburiyetindedir. Beyana müstenit yapılan bu işlemlerden Bakanlık sorumlu tutulamaz.

Bandrol yapıştırılması zorunlu nüshaların tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten veya bu materyallerin dolum ve çoğaltımını yapan yerler, bu maddede belirtilen taahhütnamenin bir kopyasını almak, saklamak ve istendiğinde yetkili makamlara ibraz etmekle yükümlüdür.

Bandrol yükümlülüğüne aykırı ya da bandrolsüz olarak bir eseri çoğaltıp satışa arz eden, satan, dağıtan veya ticarî amaçla satın alan ya da kabul eden kişi bir yıldan

beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır.

Bakanlık ile mülkî idare amirleri bandrollenmesi zorunlu olan nüshaların ve süreli olmayan yayınların, bandrollü olup olmadıklarını her zaman denetleyebilir. Gerekli görüldüğünde, mülkî idare amirleri re'sen veya Bakanlığın talebi ile bu denetimi gerçekleştirmek üzere illerde denetim komisyonu oluşturabilir. İhtiyaç hâlinde, bu komisyonlarda Bakanlık ve ilgili alan meslek birlikleri temsilcileri de görev alabilirler.

Bu denetimler sırasında bu Kanunda koruma altına alınan hakların ihlal edildiğinin tespiti hâlinde 75 inci maddenin üçüncü fıkrası uyarınca işlem yapılır.

Bu Kanun kapsamında korunan, yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların da yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler, Kabahatler Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.

Bu maddede belirtilen hususların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Sahte bandrol üreten, satışa arz eden, satan, dağıtan, satın alan, kabul eden veya kullanan kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılır.

Bir eserle ilgili olarak usulüne uygun biçimde temin edilmiş bandrolleri başka bir eser üzerinde tatbik eden

kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve binbeşyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Yetkisi olmadığı hâlde, hileli davranışlarla bandrol temin eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Yetkisi olmayan kişilere bandrol temin eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Bandrol yükümlülüğüne aykırılığın aynı eserle ilgili olarak 71 inci maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde tanımlanan suçla birlikte işlenmesi hâlinde, fail hakkında sadece 71 inci maddeye göre cezaya hükmolunur. Ancak, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

Bu Kanunda tanımlanan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, ilgili tüzel kişi hakkında Türk Ceza Kanununun tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

III. ESER SAHİBİNİN HAKLARI İLE BAĞLANTILI HAKLARIN KAPSAMI VE SÜRESİ:

Madde 82 - (Değışik madde: 07/06/1995 - 4110/28 md.)

Bu Kanunun icracı sanatçılarla ilgili hükümleri;

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan,

2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmamakla birlikte; İcraları, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde gerçekleştirilen, bu Kanun hükümlerinin uygulandığı

fonogramlara veya ilk film tespitlerine(1) dahil edilen ve bir fonograma veya bir filme(2) tespit edilmemiş ancak bu Kanun hükümlerinin uygulandığı radyotelevizyon yayınlarıyla yayınlanan,

İcracı sanatçılara uygulanır.

Bu Kanunun fonogramlar ve ilk film tespitleri(3) ile ilgili hükümleri;

1. Yapımcıları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan veya(4)

2. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan,

fonogramlara ve filmlere(5) uygulanır.

Bu Kanunun radyotelevizyon yayınlarıyla ilgili hükümleri;

1. Merkezleri Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde olan veya(6)

2. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki yansıtıcı ile yayınlanan, Radyotelevizyon programlarına uygulanır.

Bu Kanunun bağlantılı haklarla(7) ilgili hükümleri, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu bir uluslararası anlaşma hükümlerine göre korunan icracı sanatçılara, yapımcılara ve radyotelevizyon kuruluşlarına da uygulanır.

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/34. md.) (8) İcracı sanatçıların hakları, icranın ilk tespitinin yapıldığı tarihten başlayarak, yetmiş yıl devam eder. İcra tespit

edilmemiş ise bu süre icranın ilk aleniyet kazanmasıyla başlar.

(Değişik fıkra: 03/03/2001 - 4630/34. md.) (8)
Yapımcıların hakları, ilk tespitin yapıldığı tarihten başlayarak yetmiş yıl devam eder.

Radyotelevizyon kuruluşlarının hakları, programın ilk yayınlandığı tarihten başlayarak 70 yıl devam eder.

B HAKSIZ REKABET:

I - AD VE ALAMETLER:

Madde 83 - Bir eserin ad ve alametleri ile çoğaltılmış nüshaların şekilleri, iltibasa meydan verebilecek surette diğer bir eserde veya çoğaltılmış nüshalarında kullanılamaz.

1 inci fıkra hükmü umumen kullanılan ve ayırt edici bir vasfı bulunmayan ad, alamet ve dış şekiller hakkında uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanması kanunun 1 inci, 2 nci ve 3 üncü bölümlerindeki şartların tahakkukuna bağlı değildir.

Basın Kanununun 14 üncü maddesinin mevkute adları hakkındaki hükmü mahfuzdur.

Tecavüz eden tacir olmasa bile, birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete mütaallik hükümler uygulanır.

II - İŞARET, RESİM VE SES:

Madde 84 - Bir işareti, resim veya sesi, bunları nakle yarıyan bir alet üzerine tesbit eden veya ticari maksatlarla haklı olarak çoğaltan yahut yayan kimse, aynı işaretin, resmin veya sesin 3 üncü bir kişi tarafından aynı vasıttadan faydalanılmak suretiyle çoğaltılmasını veya yayımlanmasını menedebilir.

Tevacüz eden tacir olmasa bile birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete mütaallik hükümler uygulanır.

Eser mahiyetinde olmıyan her nevi fotoğraflar, benzer usullerle tesbit edilen resimler ve sinema mahsulleri hakkında da bu madde hükmü uygulanır.

C MEKTUPLAR:

Madde 85 - Eser mahiyetinde olmasa bile, mektup, hatıra ve buna benzer yazılar yazanların ve bunlar ölmüş ise 19 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı kimselerin muvafakati olmadan yayınlanamaz. Meğer ki, yazarın ölümünden itibaren on yıl geçmiş bulunsun.

Mektuplar birinci fıkradaki şartlardan başka muhatap veya muhatap ölmüş ise 19 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı kimselerin muvafakati olmadan yayımlanamaz; meğer ki, muhatabın ölümünden itibaren 10 yıl geçmiş bulunsun.

(Değişik fıkra: 23/01/2008-5728

S.K./144.mad) Yukarıdaki hükümlere aykırı hareket edenler hakkında Borçlar Kanununun 49 uncu maddesi ve Türk Ceza

Kanununun 132, 134, 139 ve 140 ıncı maddeleri hükümleri uygulanır.

(Değişik fıkra: 23/01/2008-5728 S.K./144.mad) Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre yayımın caiz olduğu hâllerde de 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 24 üncü maddesi hükmü saklıdır.

D RESİM VE PORTELER:

I - GENEL OLARAK:

Madde 86 - Eser mahiyetinde olmasalar bile, resim ve portreler tasvir edilenin, tasvir edilen ölmüşse 19 uncu maddenin birinci fıkrasında sayılanların muvafakati olmadan tasvir edilenin ölümünden 10 yıl geçmedikçe, teşhir veya diğer suretlerle umuma arzedilemez.

Birinci fıkradaki muvafakatin alınması:

1. Memleketin siyasi ve içtimai hayatında rol oynayan kimselerin resimleri;

2. Tasvir edilen kimselerin iştirak ettiği geçit resmi veya resmi tören yahut genel toplantıları gösteren resimler;

3. Günlük hadiselerle mütaallik resimlerle radyo ve filim haberleri; için şart değildir.

(Değişik fıkra: 23/01/2008-5728 S.K./145.mad) Birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında Borçlar Kanununun 49 uncu maddesi ile koşulları varsa, Türk Ceza

Kanununun 134, 139 ve 140 ıncı maddeleri hükümleri uygulanır.

(Değişik fıkra: 23/01/2008-5728 S.K./145.mad) Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre yayımın caiz olduğu hâllerde de Türk Medenî Kanununun 24 üncü maddesi hükmü saklıdır.

II- İSTİSNALAR:

Madde 87 - Aksi kararlaştırılmamış ise, bir kimsenin sipariş üzerine yapılan resim veya portresinden, sipariş veren veya tasvir edilen ve yahut bunların mirasçıları fotoğraf aldırabilir.

Bu hüküm baskı usulü ile yapılan portre ve resimler hakkında cari değildir. Şu kadar ki, bu suretle vücuda getirilen resim ve portrelerin birinci fıkroda sayılanlar için tedariki mümkün olmaz veya nispeten büyük güçlüğü mucip olursa bunların da fotoğrafları aldırılabilir.

E KANUNLAR İHTİLAFI:

Madde 88 - (Mülga fıkra: 27/11/2007-5718 S.K./64.mad)

EK MADDELER

Ek Madde 1 - Bu Kanuna göre çıkarılacak tüzük ve yönetmelikler 6 ay içinde hazırlanır ve Resmi Gazetede yayımlanır.

Ek Madde 2 - (Değişik madde: 03/03/2001 - 4630/35. md.)

Bu Kanunla sağlanan koruma, bu madde ile getirilen değişikliğin yürürlüğe girdiği sırada;

1. T.C. vatandaşı eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahipleri tarafından üretilmiş Türkiye'de mevcut bütün eserlere, tespit edilmiş icralara ve fonogramlara,

2. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere ve anlaşmalara taraf diğer ülkelerde üretilmiş ve bu ülkelerde koruma süresi dolmadığı için kamuya mal olmamış yabancı eserlere, tespit edilmiş icralara ve fonogramlara,

Uygulanır.

Birinci fıkranın uygulanması sonucu koruma kapsamına alınan eserlerin, tespit edilmiş icraların ve fonogramların yasal kopyalarının mülkiyetini elinde bulunduran kişiler, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden altı aylık sürenin sonuna kadar yazılı bir izne gerek kalmaksızın bu kopyaları satabilir veya elden çıkarabilir.

Bununla birlikte, eserler, tespit edilmiş icralar ve fonogramlara ilişkin olmak üzere bu Kanun çerçevesinde eser sahipleri ve diğer hak sahiplerine sağlanan hakların kullanılması eser veya bağlantılı hak sahiplerinin iznine tabidir.

Bu Kanunun sinema eseri sahipliği ile ilgili hükümleri, 4110 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 12/06/1995 tarihinden sonra yapımına başlanan sinema eserlerine uygulanır.

Ek Madde 3 - (Ek madde: 07/06/1995 - 4110/30 md.)

Komşu Haklara ilişkin uygulamalar hakkındaki esaslar, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içerisinde çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Ek Madde 4 - (Ek madde: 03/03/2001 - 4630/37. md.)

Eser ve eser sahibi ile, eser üzerindeki haklardan herhangi birinin sahibi veya eserin kullanımına ilişkin süreler ve şartlar ile ilgili olarak eser nüshaları üzerinde bulunan veya eserin topluma sunulması sırasında görülen bilgiler ve bu bilgileri temsil eden sayılar veya kodlar yetkisiz olarak ortadan kaldırılamaz veya değiştirilemez. Bilgileri ve bu bilgileri temsil eden sayıları veya kodları yetkisiz olarak değiştirilen veya ortadan kaldırılan eserlerin asılları veya kopyaları dağıtılamaz, dağıtılmak üzere ithal edilemez, yayınlanamaz veya topluma iletilemez.

Yukarıdaki fıkra hükümleri fonogramlar ve fonogramlarda tespit edilmiş icralar bakımından da uygulanır.

(Değişik fıkra:03/03/2004 - 5101/25.mad) *1* Dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla servis ve bilgi içerik sağlayıcılar tarafından eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin bu Kanunda tanınmış haklarının ihlâli halinde, hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlâle konu eserler içerikten çıkarılır. Bunun için hakları haleldar olan gerçek veya tüzel kişi öncelikle bilgi içerik sağlayıcısına başvurarak üç gün içinde ihlâlin durdurulmasını ister. İhlâlin devamı halinde bu defa, Cumhuriyet savcısına yapılan başvuru üzerine, üç gün içinde servis sağlayıcıdan ihlâle devam eden bilgi içerik sağlayıcısına verilen hizmetin durdurulması istenir. İhlâlin durdurulması halinde bilgi içerik sağlayıcısına yeniden servis sağlanır. Servis sağlayıcılar, bilgi içerik sağlayıcılarının isimlerini

gösterir listeyi her ayın ilk iş günü Bakanlığa bildirir. Servis sağlayıcılar ile bilgi içerik sağlayıcıları, Bakanlıkça istendiği takdirde her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdür. Bu maddede belirtilen hususların uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

(Değişik fıkra:03/03/2004 - 5101/25.mad;Mülga fıkra: 23/01/2008-5728 S.K./578.mad) *1*

Ek Madde 5 - (Ek madde: 03/03/2001 - 4630/38. md.)

Bu Kanun kapsamında korunan çoğaltılmış fikir ve sanat eserleri kültür mirasının korunması ve devam ettirilmesi amacıyla Kültür Bakanlığı tarafından derlenir.

Fikir ve sanat eserlerini çoğaltan eser veya hak sahibi gerçek veya tüzel kişilerin, çoğaltılan eser nüshalarından çoğaltımından itibaren bir ay içinde en az beş nüshayı derlenmek üzere vermeleri zorunludur.

Derlenecek eserler, bu eserleri verecekler ve sorumlulukları, derleme işlemlerini yürütecek birimler, derlenecek nüshaların sayısı, verileceği kuruluşlar, derlemeyle ilgili diğer işlemlere ilişkin usul ve esaslar Kültür Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

(Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

(Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

(Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

(Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

Ek Madde 6 - (Ek madde: 03/03/2001 - 4630/39. md.)

Bu Kanunda geçen "Kültür ve Turizm" ibareleri "Kültür" olarak değiştirilmiştir.

Ek Madde 7 - (Ek madde:03/03/2004 - 5101/26.mad ;
Değişik madde: 14/07/2004 - 5217 S.K./17.mad) *1* *2*

Bu Kanunun;

a) 13 üncü maddesi uyarınca alınacak kayıt ve tescil ücretleri,

b) 41 inci maddesi uyarınca alınacak uzlaştırma komisyonu başvuru ücretleri,

c) 81 inci maddesi uyarınca tahsil edilecek bandrol ücretleri,

Kültür ve Turizm Bakanlığı Merkez Saymanlık Müdürlüğü hesabına yatırılır ve bütçeye gelir kaydedilir. Bandrol yaptırılması için gerekli ödenek Bakanlık bütçesine konulur.

41 inci madde uyarınca kurulacak komisyonlarda görev yapan komisyon üyelerine, yılda on toplantı gününden fazla olmamak üzere her toplantı günü için (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden toplantı ücreti Bakanlık bütçesinden ödenir.

Ek Madde 8 - (Ek madde:03/03/2004 - 5101/26.mad)

Bir veri tabanının içeriğinin oluşturulmasına, doğrulanmasına veya sunumuna nitelik ve nicelik açısından esaslı bir nispet dahilinde yatırım yapan veri tabanı yapımcısı, ayrıca, veri tabanının içeriğinin önemli bir kısmının veya tamamının;

a) Herhangi bir araç ile herhangi bir şekilde sürekli veya geçici olarak başka bir ortama aktarılması,

b) Herhangi bir yolla dağıtılması, satılması, kiralanması veya topluma iletilmesi,

Hususlarında bu Kanunda sayılan istisnalar ile kamu güvenliği, idarî ve yargı işlemlerinin gerektirdiği istisnalar dışında izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir.

Veri tabanı yapımcısına sağlanan koruma aleniyet tarihinden itibaren onbeş yıldır.

Veri tabanının içeriğinde esaslı bir değişiklik meydana getiren ve yeni bir yatırım gerektiren, nitelik ve nicelik açısından yapılan her türlü ekleme, çıkarma veya değişiklik sonucu bu yeni yatırımdan doğan veri tabanı kendi koruma koşullarına hak kazanır.

Bu maddede tanınmış hakları ihlâl edenler hakkında bu Kanunun 72 nci maddesinin (3) numaralı bendi hükümleri uygulanır.

Ek Madde 9 - (Ek madde:03/03/2004 - 5101/26.mad)

Bakanlıkça, fikrî mülkiyet haklarının takibi ve korunmasını sağlamak amacıyla ve soruşturma ve

kovuşturmalarda kullanılmak üzere, bu Kanunda bahsi geçen meslek birlikleri, umuma açık mahaller, radyo-televizyon kuruluşları ile fikir ve sanat eserlerinin tespit edilmesi ve çoğaltılmasına ilişkin materyalleri üreten ve/veya bu materyallerin dolum, çoğaltım ve satışını yapan veya herhangi bir şekilde yayan yerlerin dahil olduğu ortak bir veri tabanı oluşturulur.

Gerekli teknik alt yapı ve donanım, erişim, kullanım, yetkilendirme, veri tabanının oluşturulmasına ilişkin diğer tüm hususlar Bakanlıkça ıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Ek Madde 10 - (Ek madde:03/03/2004 - 5101/26.mad;Değişik madde: 23/01/2008-5728 S.K./146.mad)

Aşağıda belirtilen hâllerde idarî para cezası uygulanır:

1. 44 üncü madde gereğince alınması zorunlu sertifikaları almaksızın faaliyet gösteren kişi mahallî mülkî amir tarafından onbin Türk Lirasından otuzbin Türk Lirasına kadar idarî para cezasıyla cezalandırılır. İlgili tüzel kişi hakkında verilecek idarî para cezasının üst sınırı ellibin Türk Lirasıdır.
2. Ek 5 inci madde hükümlerine aykırı olarak derlenmesi gereken eserleri süresi içinde vermeyen kişi Kültür ve Turizm Bakanlığının telif haklarının korunmasıyla ilgili biriminin amiri tarafından bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezasıyla cezalandırılır.

Bu madde hükümlerine göre verilen idarî para cezalarından tahsil edilen miktarın yüzde ellisi Kültür ve Turizm Bakanlığının hesabına aktarılır.

Ek Madde 11 - (Ek madde:03/03/2004 - 5101/26.mad)

Ders kitapları dahil, alenileşmiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası yoksa hiçbir ticarî amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf veya dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar kaset, CD, brail alfabeti ve benzeri formatlarda çoğaltılması veya ödünç verilmesi bu Kanunda öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir. Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz ve kullandırılmaz. Ayrıca bu nüshalar üzerinde hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur.

İKRAMİYE

Ek Madde 12 - (Ek Madde: 28/12/2006 - 5571 S.K./3.mad)

Bu Kanunun 81 inci maddesine aykırı olarak çoğaltılan nüsha ve yayınların yakalanması halinde, bu Kanun hükümleri ve ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde suça konu olan materyalleri yakalama işlemine fiilen katılan, önleme, izleme ve soruşturma görevli olan denetim komisyonu başkan ve üyelerinden kamu görevlisi olanlara ikramiye ödenir.

Bir denetim faaliyeti çerçevesinde yapılan el koymalar neticesinde denetim komisyonu başkan ve üyelerine verilebilecek ikramiyenin toplam tutarı, ellibin gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. İkramiye tutarı ilgililere eşit olarak paylaştırılır. Bir kişiye ödenecek ikramiyenin yıllık toplam tutarı kırkbin gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez.

Ödenecek ikramiyenin yüzde ellisi, nüsha ve yayınlar sahipsiz yakalanmışsa mahkemesince verilecek olan müsadere kararını, sahipli yakalanmış ise kamu davası açılmasını, kalan yüzde ellisi ise müsadereye veya mahkûmiyete ilişkin hükmün kesinleşmesini takip eden bir ay içinde Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.

Bu Kanunun 81 inci maddesinin yedinci fıkrası ile satış yapılması yasaklanmış olan yerlerde satılan yasal nüshalara el konulması halinde ikramiye ödenmez.

Bu maddeye göre ödenecek ikramiyelerden herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz.

Denetim komisyonlarının oluşumu ve çalışma esasları ile ödenecek ikramiyenin hesabında el konulan materyalin niteliği ve miktarı dikkate alınarak belirlenecek göstergeler ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usûl ve esaslar İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir.

F GEÇİCİ HÜKÜMLER:

I - İNTİKAL HÜKÜMLERİ:

1. GENEL OLARAK:

Geçici Madde 1 - Aşağıdaki maddelerde aksi tayin edilmemiş ise bu kanun hükümleri, yürürlükten önce ilk defa memleket içinde umuma arz yahut sicile kayıt edilmiş eserlere de uygulanır. Eser veya mahsulün 8 Mayıs 1326 tarihli Hakkı Telif Kanunu hükümlerine dahil olup olmaması durumu değiştirmez.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce alenileşmiş eserlere mütaallik koruma süreleri bu kanuna göre hesap edilir.

Mevzuat ve sözleşmelerde kullanılan hakkı telif, telif hakları, edebi mülkiyet, güzel sanatlar mülkiyeti ve buna benzer tabirlerden bu kanunun benzer hallerde tanıdığı hak ve salahiyetler anlaşılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce eser üzerindeki haklar veya bunların kullanılışı tamamen veya kısmen başka birine bırakılmışsa bu kanunla eser sahibine tanınan yeni ve daha geniş hak ve salahiyetler de devredilmiş sayılmaz. Aynı hüküm koruma süresinin eskisine nispetle daha uzun olması haline veya eski kanunun korunmadığı eser ve mahsullere de uygulanır.

2. MÜKTESEP HAKLARIN KORUNMASI:

Geçici Madde 2 - Eski kanundaki süreler daha uzunsa bu kanunun yayımlanmasından önce yayımlanan eserler hakkında o süreler cereyan eder.

Bu Kanunun yayımlanmasından önce bir eserin haklı olarak yapılan bir tercüme veya işlenmesi yayımlanmış ise tercüme eden veya işliyenin eski kanun hükümlerine göre iktisap ettiği hak ve salahiyetlere halel gelmez.

Eski kanun hükümlerine göre caiz olupta bu kanunla menedilen bir tercümenin yayımlanmasına, bu kanunun yürürlüğe girmesi tarihinden evvel başlanılmış bulunursa, yayımlanma tamamlanabilir. Şu kadar ki, bu yayımlanma müddeti bir seneyi geçemez. Aynı hüküm umumi mahallerde temsil edilmek üzere bu nevi temsil müesseselerine teslim edilen tercüme eserler hakkında da tatbik edilir.

Eski kanun hükümlerine göre caiz olupta bu kanunla menedilen bir çoğaltmaya, bu kanunun yayımlanması tarihinde başlanılmış bulunursa çoğaltılma tamamlanabilir ve çoğaltılmış nüshalar yayımlanabilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesi zamanında mevcut olupta eski kanun hükümlerine göre çoğaltılması caiz olan nüshaların yayımlanmasına devam edilebilir. Aynı hüküm, işaret, resim ve ses nakline yarıyan aletlerle güzel sanat eserlerinin çoğaltılmasına yarıyan kalıp ve buna benzer vasıtalar hakkında da uygulanır.

Yukarki fıkranın tanıdığı salahiyeti kullanmak isteyen kimse kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay içinde bu nüsha ve aletleri salahiyetli makama bildirerek mühürletmeye mecburdur. Gerekirse teferruat bir yönetmelikle tayin olunabilir.

Geçici Madde 3 - (Ek madde: 01/11/1983 - 2936/17 md.)

Meslek birliklerinin ve federasyonunun, ilk genel kurul toplantılarını yapmaları için tüzükte öngörülen üye sayısını tamamlayıp, seçimleri yapılınca kadar mecburi organların başkan ve üyeleri Kültür Bakanlığının önerisi üzerine, Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenir.

Geçici Madde 4 - (Ek madde: 01/11/1983 - 2936/17 md.)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 43 üncü maddesine göre çıkarılmış olan 15/03/1980 tarih ve 8/423 sayılı Bakanlar Kurulu kararnamesi ve bu kararnameye göre çıkarılacak ücret tarifesi, 15/03/1980 tarihinden geçerli olmak üzere 31/12/1985 tarihine kadar uygulanır.

Bakanlar Kurulu Kararnamesine göre çıkarılacak ücret tarifesi gereğince, yetki belgesiyle meslek birliğine devredilen eserler için ödemeler, hak sahiplerine dağıtılmak üzere ilgili meslek birliğine; diğer hallerde doğrudan mali hak sahiplerine yapılır. Bu ödemeler Türkiye Radyo - Televizyon Kurumunca en geç 31/12/1985 tarihine kadar yerine getirilir.

Meslek birliği, Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu tarafından verilen bordro üzerinden kendi hissesini mahsup ederek, bakiyesini kendisine yapılan ödemeyi takip eden iki yıl içinde üyesi olan hak sahiplerine öder.

İki yıl içinde üyelerce talep olunmayan ücretler, 44 üncü maddeye göre Kültür Bakanlığı adına bir milli bankada açılacak özel hesaba yatırılır.

Geçici Madde 5 - (Ek madde: 07/06/1995 - 4110/31 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan meslek birlikleri, tip statülerin yayımından itibaren bir yıl içinde Kültür Bakanlığının gözetiminde, Kanunun ilgili hükümleri ve tip statü ilkeleri doğrultusunda yeni meslek birliklerine dönüştürülürler ve bu süre içinde yapacakları genel kurul toplantısı ile yeni organlarını oluştururlar.

Birinci fıkra hükümlerine uymayan meslek birlikleri, birinci yılın sonunda kendiliğinden dağılmış sayılır.

Geçici Madde 6 - (Ek madde:03/03/2004 - 5101/27.mad)

Bu Kanunun 41 ve 43 üncü maddelerinde tarifelerin belirlenmesi ve sözleşmelerin yapılmasına ilişkin öngörülen usul, bu maddelerde yer alan süreler beklenmeksizin Kanunun yayımı tarihinden itibaren carî yıl esas alınmak suretiyle uygulanır.

Bu Kanunun yayımı tarihinden önce meslek birlikleri ile umuma açık mahaller ve yayın kuruluşları arasında imzalanmış bulunan yayın sözleşmeleri, bütün hükümleri ile bu sözleşmelerde belirtilen sürelerin sonuna kadar geçerlidir.

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç bir ay içerisinde bu Kanunun 41 ve 43 üncü maddelerinde öngörülen sınıflandırma yapılır. Bu sınıflandırmaya bağlı olarak tarifelerin meslek birlikleri tarafından en geç bir ay içerisinde ilk defa ilân edilmesinden veya duyurulmasından itibaren altı ay içinde izin almak ve sözleşme yapmak üzere meslek birliklerine müracaat eden mahaller ve/veya yayın kuruluşları üçer aylık dönemler için meslek birlikleri tarifesinin 1/4'ünü ödeyerek eser, icra, fonogram, yapım ve

yayınları kullanmaya ve/veya iletimini yapmaya en fazla altı ay süreyle devam edebilirler. Bu fıkra hükümleri bu Kanunun 41 ve 43 üncü maddelerinde öngörülen usulün uygulanmasına engel teşkil etmez.

Geçici Madde 7 - (Ek madde:03/03/2004 - 5101/27.mad)

Bu Kanunun yayımı tarihinden önce, illerde oluşturulmuş olan denetim komisyonlarından, 81 inci madde hükümleri çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmesine gerek görülmeyenlerin her türlü araç, gereç ve malzemeleri il kültür ve turizm müdürlüklerine devredilir.

Geçici Madde 8 - (Ek madde:03/03/2004 - 5101/27.mad)

Bu Kanunla değiştirilen maddelerde öngörülen yönetmelikler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde hazırlanılarak yürürlüğe konulur. Ek 9 uncu maddede öngörülen veri tabanı bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde oluşturulur.

II - KALDIRILAN HÜKÜMLER:

Madde 89 - 8 Mayıs 1326 tarihli Hakkı Telif Kanuniyle diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri kaldırılmıştır.

G SON HÜKÜMLER:

I - KANUNUN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ:

Madde 90 - Bu Kanunun 42 ve 43 üncü maddeleri hükümleri kanunun yayımı tarihinden itibaren, diğer hükümleri 1 Ocak 1952 tarihinde yürürlüğe girer.

II - KANUNUN YÜRÜTÜLMESİNE MEMUR MAKAM:

Madde 91 - Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER

14/07/2004 tarih ve 5224 S.K. nun 15. Maddesi

MADDE 15 - Sinema ve müzik eseri yapımcılarına verilecek yapımcı belgeleri ile kayıt ve tescil ve bandrol işlemlerine esas teşkil eden diğer belgeler, 5846 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi hükümlerine göre verilir.

Ek-7

Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri
Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük

**Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri
Meslek**

Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 10/3/1999 No : 99/12574

Dayandığı Kanunun Tarihi : 5/12/1951 No : 5846

Yayımlandığı R.Gazetenin Tarihi : 1/4/1999 No : 23653

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

Madde 1 - Bu Tüzük, fikir ve sanat eseri sahipleri ile komşu hak sahipleri meslek birliklerinin ve federasyonlarının kurulmalarını, görevlerini, gelirlerini, denetlenmelerini, üye olma, üyelikten çıkma ve çıkarılma koşullarını, eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin tazminat ve telif ücretlerinin dağıtım usullerini, birlik ve federasyonların çalışmalarına ilişkin diğer hususları düzenler.

Tanımlar

Madde 2 - (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Bu Tüzükte geçen;

a) Bakanlık : Kültür Bakanlığı,

b) Federasyon : Kanun ve Tüzük hükümlerine göre kurulan fikir ve sanat eseri sahipleri ile bağlantılı hak sahipleri birlikleri üst kuruluşları,

c) Meslek birlikleri (Birlik) : Fikir ve sanat eseri sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin ortak çıkarlarını korumak, Kanun ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak üzere Kanun ve Tüzük hükümlerine göre kurulmuş birlikler,

d) Kanun : 5/12/1951 tarih ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu,

e) Tüzük : Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri ile Bağlantılı Hak Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonları Hakkında Tüzük,

f) Eser Sahibi :Eseri meydana getiren gerçek kişi,

g) Bağlantılı hak sahibi : Eser sahibinin manevi ve mali haklarına zarar vermemek kaydıyla eser sahiplerinin haklarına komşu hak sahibi olan icracı sanatçılar, fonogram yapımcıları ve radyo-televizyon kuruluşları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcıları,

h) Mali hak sahibi : Eser sahibi ile Kanunun 48 inci maddesi çerçevesinde mali hakları kullanma yetkilerini devralmış gerçek veya tüzelkişiler, anlamında kullanılmıştır.

Tüzelkişilik

Madde 3 - Birlikler ve federasyonlar, Bakanlıkça hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca onaylanan tip statülere uygun biçimde düzenlenmiş tüzüklerinin eklendiği kuruluş bildirisinin Bakanlığa verilmesiyle tüzelkişilik kazanırlar.

Üyelerin temsili ve hakların takibi

Madde 4 - Birlikler; kamu kurum ve kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileriyle ilişkilerinde, birliğe kayıtlı eser sahibi ve bağlantılı hak(1) sahibinin haklarının takibinde, üyelerinin devrettikleri haklar çerçevesinde yetkilidir.

Eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri, birliğe devretmedikleri haklarını bireysel olarak da takip edebilirler.

(Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.) Eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin Kanunla tanınmış hakları, ülke

içinde Tüzük gereğince kurulan birlikler dışında başka birlik, dernek ve benzeri kuruluşlar tarafından takip edilemez.

Eser, icra, tespit ve yayınları izlemek

Madde 5 – (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Birlikler, üyelerine ait fikir ve sanat eserlerinin, icralarının, tespitlerinin ve yayınlarının kullanılmasını izlemek ve izinsiz kullananlar için gerekli girişimlerde bulunmakla yükümlüdür.

Uluslararası kuruluşlarla ilişkiler

Madde 6 – Birlikler ve federasyonların uluslararası meslek birliklerine üye olmaları, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarının uygun görüşü alındıktan sonra Bakanlıkça izin verilmesine bağlıdır.

Birlikler ve federasyonlar; yurt dışındaki aynı amaçlı kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerçek ve özel hukuk tüzelkişi ve kurumlarıyla işbirliği yapabilirler. Bu işbirliği sonucunda yapacakları protokolleri Bakanlığa bildirirler.

İKİNCİ KISIM

Meslek Birliklerinin Kurulması

Birinci Bölüm

Meslek Birliklerinin Alanları ve Kurulmaları

Birliklerin amaç ve alanları

Madde 7 – (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri, ortak çıkarlarını korumak, Kanun ile tanınmış hakların idaresi ve takibi ile alınacak tazminat ve telif ücretlerinin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak amacıyla aşağıda belirlenen alanlarda birden fazla meslek birliği kurabilirler.

Meslek birliği alanları:

I - Eser sahipleri bakımından;

a) İlim ve edebiyat eserleri sahipleri,

b) Musiki eserleri sahipleri,

c) Güzel sanat eserleri sahipleri,

d) Sinema eserleri sahipleri,

e) İşlenme ve derleme eser sahipleri.

II - Bağlantılı hak sahipleri bakımından;

a) İcracı sanatçılar,

b) Fonogram yapımcıları,

c) Radyo-televizyon kuruluşları,

d) Filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcılar.

Yukarıda eser sahipleri ile bağlantılı hak sahipleri bakımından gösterilen her başlık, meslek birliği kurulabilecek birer alandır.

Birliklerin kurulması**Madde 8 – (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)**

Birlik kurmak için, birliklerin yönetim, denetim, teknik-bilim ve haysiyet kurullarının asıl üye sayısının dört katı kadar eser sahibi veya icracı sanatçı gerçek kişi; aynı organların asıl üye sayısının iki katı kadar yapımcı veya radyo televizyon kuruluşu gerçek veya tüzelkişi Bakanlığa başvurmak zorundadırlar.

Aynı alanda başka bir meslek birliği kurulabilmesi için, yukarıdaki fıkrada belirtilen kurucu üye sayısından az olmamak kaydıyla ve o alanda kurulmuş en fazla üyesi olan meslek birliğinin üye sayısının üçte biri kadar gerçek veya tüzelkişi Bakanlığa başvurmak zorundadırlar.

Meslek birliği kuruluş başvurularda, birliğin adı, merkezi, adresi, kurucuların ad ve soyadlarıyla doğum yerleri, doğum tarihleri, meslek veya sanatları, uyrukları, ikametgahları belirtilir. Tüzelkişiler için ise ticaret sicil kaydı ve vergi numarası, yayın kuruluşları için de Radyo-Televizyon Üst Kurulu kaydı istenir.

Başvuruya ayrıca kurucuların nüfus cüzdanı örnekleri, birliğe asil üye olabilme niteliklerini taşıdıklarını gösteren imzalı beyanları ile kurucularınca imzalanmış birlik tüzüğüne beş örneği eklenir. Başvuruda meslek birliğinin organlarının

oluşmasına kadar görev yapacak geçici yönetim kurulu üyelerinin adı, soyadı ve ikametgahları ile yazışma ve tebligat almaya yetkili kişilerin adı, soyadı ve adresleri de belirtilir.

Kuruluş bildirisi ve eklerinde, birlik tüzüğü ve kurucuların hukuki durumlarında mevzuata aykırılık bulunmadığı takdirde Bakanlıkça faaliyet izni verilir. Birlikler, bu izin verilmeden herhangi bir faaliyette bulunamazlar.

Bakanlıkça, kuruluş bildirisi ve eklerinde, birlik tüzüğü ve kurucuların hukuki durumlarında mevzuata aykırılık veya noksanlık saptandığı takdirde bunların, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde giderilmesi yazı ile istenir. Bu süre içinde noksanlıkları giderilmeyen birliklerin feshi için Bakanlıkça genel hükümlere göre dava açılır.

Yapılan başvurular ile ilgili sonuçlar birliklere yazı ile bildirilir.

3538

Birliğin ilk genel kurul toplantısı

Madde 9 – Geçici yönetim kurulu birlik organlarının oluşmasına kadar birliğin işlerini yürütür ve birliği temsil eder. Ayrıca üyelik niteliklerine ilişkin ölçütleri belirler.

(Değişik birinci cümle: 13/8/2002-2002/4683 K.) Birlikler, Bakanlığa başvuru tarihinden ve en geç faaliyet izni verilmesinden itibaren altı ay içinde ilk genel kurul toplantılarını yapmak ve organlarını oluşturmak zorundadırlar. Bu zorunluluğa uyulmaması halinde, birliğin feshi için Bakanlıkça genel hükümlere göre dava açılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Birlik Üyeliği

Üye olma hakkı ve yükümlülükleri

Madde 10 – Tüzükte öngörülen nitelikleri taşıyan herkes birliğe üye olabilir.

Üyeler, Tüzüğün 13 üncü ve 14 üncü maddelerinde öngörülen kısıtlamalar dışında eşit haklara sahiptirler. Hiç kimse bir birliğe üye olmaya veya birlikte üye kalmaya zorlanamaz. Tüzelkişilerin üye olabilmeleri, Türk yasalarına göre kurulmuş olmaları koşuluna bağlıdır. Aynı alandaki her eser türü için bir tek meslek birliğine üye olunur. Eser sahipleri, icracı sanatçılar, ses taşıyıcısı yapımcıları ve radyo-televizyon kuruluşları (Ek ibare: 13/8/2002-2002/4683 K.) ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcılar yarattıkları, icra ettikleri veya yapımcılığını üstlendikleri eser çeşitleri bakımından farklı birliklere üye olabilirler.

Üyeler, genel kurulca belirlenen giriş ödentisini ve yıllık ödentiye ödemekle yükümlüdürler.

Üyelik türleri

Madde 11 – Birliklerde, asıl üyeler yanında yararlanan üyeler ve aday üyeler de bulunabilir.

Asıl üye

Madde 12 – (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Birliğe asıl üye olabilmek için aşağıdaki nitelikleri taşımak gerekir:

- a)** Eser sahibi veya bağlantılı hak sahibi gerçek veya tüzelkişi olmak,
- b)** Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olmak,
- c)** Birliklerin koyacağı ölçütlere uygun olmak,
- d)** Yapımcı veya yayın kuruluşları bakımından, en az altı aydan beri ticaret siciline kayıtlı olarak fiilen üretimde bulunmak.

Yararlanan üye

Madde 13 – Yararlanan üyeler aşağıda gösterilmiştir.

- a)** Eseri meydana getirmeyen ancak, miras ya da devren iktisap yoluyla veya doğrudan eserin mali haklarını kullanma yetkisine sahip olan kişiler,
- b)** Medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip olmayanlar adına velileri ya da vasilileri,

(Mülga: 13/8/2002-2002/4683 K.)

(Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.) Yararlanan üyeler birlik organlarında görev alamazlar, oy kullanmamak koşuluyla genel kurula katılabilirler.

Aday üyeler

Madde 14 – 12 nci maddenin (d) bendinde sayılanlar, aynı bentte belirtilen altı ay süreyle aday üye olabilirler, bu süre içinde genel kurulda oy kullanamaz ve yönetim organlarında görev alamazlar, yönetim kurulu kararı ile altı aydan sonra asıl üyeliğe geçebilirler.

Üyelik başvurusu ve kabul

Madde 15 - Üye olmak isteyen gerçek ve tüzelkişiler, üye olmak istedikleri birliğe yazılı olarak başvururlar.

Kanunda, Tüzükte ve başvurulmuş birliğin tüzüğünde öngörülen nitelik ve ölçütleri taşıyanlar üyeliğe kabul edilirler.

Başvurular yönetim kurulunca karara bağlanır ve başvuru tarihinden itibaren otuz gün içinde ilgiliye yazıyla duyurulur.

Üyeliğe kabul edilenler, asil yararlanan ve aday üyeler için ayrı ayrı tutulan defterlere sıra numarasıyla yazılırlar.

Üyelik uyuşmazlığı

Madde 16 - Başvuranın hangi birliğe üye olabileceği konusunda birlikler arasında çıkacak uyuşmazlıklar, o alanda kurulmuş olan federasyonca karara bağlanır. Bu alanda federasyon kurulmamışsa uyuşmazlık Bakanlık kararıyla çözülür. Birliklerle üyeleri arasındaki üyelikle ilgili uyuşmazlıklar birlik genel kurulunda çözülür.

Üyeliğin sona ermesi ve ilişkilerin tasfiyesi

Madde 17 - Üyelik, ölüm, tüzelkişiliğin sona ermesi, üyelikten çekilme veya üyelikten çıkarılmayla sona erer. Bu durumda, üyelik kaydı, yönetim kurulu kararıyla açıklaması da yapılarak defterden silinir.

Üyeliği sona erenler ile birliğin karşılıklı yükümlülükleri, yetki belgelerinin sonuncusunun süresinin bitiminden itibaren bir yıl süre ile devam eder. **Üyelikten çekilme**

Madde 18 - Üyeler, yazılı başvuruyla birlik üyeliğinden çekilme isteğinde bulunabilirler. Üyelik, bu başvuruyla sona erer.

Üyelikten çıkarma ve itiraz

Madde 19 - Asıl, yararlanan ve aday üyeler aşağıdaki hallerde yönetim kurulunun önerisi ve haysiyet kurulu kararıyla üyelikten çıkarılırlar;

- a)** Kasıtlı eylem ve davranışlarıyla birliğin çalışmasına, amaçlarını gerçekleştirmesine engel olmak,
- b)** Yazılı uyarıya rağmen bir yıl süresince üyelik ödentisini vermemek,
- c)** Yetki belgesine aykırı davranışlarını, yazılı uyarıya rağmen sürdürmek,
- d)** Asıl üyeler yönünden özür bildirmeksizin arka arkaya üç genel kurul toplantısına katılmamak.

Çıkarılma kararı noter aracılığıyla yedi gün içinde ilgiliye bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Birlik Organları

Birlik organları

Madde 20 - Birliklerin zorunlu organları şunlardır:

- a)** Genel kurul,
- b)** Yönetim kurulu,
- c)** Denetleme kurulu,
- d)** Teknik-bilim kurulu,
- e)** Haysiyet kurulu.

Birlikler, tüzüklerinde gösterilmek kaydıyla ihtiyari organlar da oluşturabilirler.

Genel kurul

Madde 21 - Genel kurul birliklerin asıl üyelerinden oluşur.

Genel kurulun görev ve yetkileri

Madde 22 - Genel kurulun görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir:

- a) Yönetim kurulu, denetleme kurulu, teknik-bilim kurulu ve haysiyet kurulunun asıl ve yedek üyelerini seçmek,
- b) Federasyona katılma kararı almak ve federasyon genel kuruluna katılacak temsilcileri seçmek,
- c) Üyelik türüne ilişkin uyuşmazlıkları karara bağlamak,
- d) Bütçe tasarısını görüşmek ve karara bağlamak,
- e) Kurullarca gönderilen raporları incelemek ve karara bağlamak,
- f) Yönetim kurulunun hesaplarını incelemek ve ibra etmek,
- g) Merkez müdürlüğü ile şube açılmasına veya kapatılmasına karar vermek,
- h) Taşınmaz mal alınması ve satılması, bunlar üzerinde aynı haklar tesis edilmesi için yönetim kuruluna yetki vermek,
- ı) Birlik tüzüğündeki değişiklik önerileri ile yönerge önerilerini karara bağlamak,
- j) **(Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)** Giriş ve yıllık ödenti miktarı ile tahsil olunacak ücret ve tazminatlardan alınacak birlik payını belirlemek,
- k) Birliğin aynı amaçlı uluslararası kuruluşlara katılmaları, veya bunlarla işbirliği yapmaları konularında karar vermek,
- l) Yönetim kurulunun genel kurulda incelenmesini önerdiği hususları görüşmek ve karara bağlamak,
- m) Üyelik niteliklerine ilişkin ölçütleri belirlemek,
- n) **(Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)** Eserlerin, icraların, tespitlerin veya yayınların izinsiz kullanımı ile ilgili tedbirleri saptamak.
- o) Mevzuat ve birlik tüzüğüyle verilmiş diğer görevleri yapmak.

Genel kurulun toplanması

Madde 23 – Genel kurulun olağan toplantısı iki yılda bir, en geç mart ayının sonuna kadar birlik tüzüğüyle belirlenmiş genel merkezin bulunduğu il merkezinde yapılır. Genel kurulun toplantı çağrısı yönetim kurulunca yapılır. Genel kurul, yönetim kurulu veya denetleme kurulunun gerekli görmesi ya da birlik asıl üyelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine olağanüstü olarak toplanır.

Denetleme kurulu veya birlik asıl üyelerinin beşte birinin yazılı isteğine rağmen yönetim kurulu istek yazısının kendisine ulaştığı günden itibaren otuz gün içinde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırmazsa, denetleme kurulunun veya toplantı isteğinde bulunan üyelerin başvurusu üzerine Bakanlık, yönetim kurulu üye sayısı kadar asıl üyeyi genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırarak görevlendirir.

Genel kurulun toplantıya çağırılması

Madde 24 – Genel kurul toplantısı, genel kurul üyelerine; toplantının, çoğunluk sağlanamadığı takdirde yapılacak ikinci toplantının yerini, gününü, saatini gündemini ve toplantıya katılacak üyelerin adlarını belirten liste bir yazıyla duyurulur. Çağrı yazısının toplantı gününden en az otuz gün önce taahhütlü olarak postalanması veya üyelere imza karşılığında elden verilmesi gerekir.

Toplantı yeri, günü, saati ve gündemi toplantı gününden en az on beş gün önce valiliğe ve Bakanlığa yazı ile bildirilir. Bu yazıya, toplantıya katılacak üyelerin listesi de eklenir. Bakanlık, toplantıda bir Hükümet komiseri bulundurur.

Toplantı yeter sayısı ve yapılış usulü

Madde 25 – Genel kurul, üye tam sayısının yarısından bir fazlasıyla toplanır. İlk toplantıda yeter sayı sağlanamazsa ikinci toplantıda çoğunluk aranmaz. Ancak, ikinci toplantının yapılabilmesi için, katılan üye sayısının, yönetim, denetleme ve haysiyet kurulları asıl üye sayılarının toplamının iki katından az olmaması gerekir. Kararlar mevcudun çoğunluğu ile alınır.

Genel kurul üyeleri, bir başka üyeye verdikleri noterden onaylı vekaletname ile oy kullanabilirler. Her üye ancak bir üyenin vekaletini alabilir. Yönetim ve denetleme kurulu üyeleri genel kurulda vekaletname ile temsil edilemez, yönetim ve denetleme kurulu üyeleri de başka bir üyeyi vekaleten temsil edemezler.

Üyeler toplantıya, yönetim kurulunca düzenlenen genel kurul listesindeki adlarının karşısını imzalayarak girerler.

Toplantı, yeter sayısının sağlandığı bir tutanakla belirlendikten sonra, yönetim kurulu başkanı veya görevlendireceği bir yönetim kurulu üyesi tarafından açılır.

Hükümet komiserinin gelmemiş olması toplantının ertelenmesini gerektirmez.

Açılıştan sonra toplantıyı yönetmek için bir başkan, gerekirse yeteri kadar başkan yardımcısı ve en az iki yazman seçilir. Toplantı, genel kurul başkanı veya başkanın görevlendirdiği yardımcısı tarafından yönetilir.

Toplantı tutanakları yazmanlarca düzenlenir, toplantıyı yöneten başkan veya başkan yardımcısı ve yazmanlarca imzalanır ve yönetim kuruluna verilir. Genel kurul

toplantısında yalnız gündemde yer alan konular görüşülür.

Ancak, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda birinin önerisi ve genel kurul kararıyla gündeme madde eklenebilir.

Yönetim kurulu

Madde 26 – Yönetim Kurulu, genel kurulca asıl üyeler arasından iki yıl için gizli oyla seçilen en az beş üyeden oluşur. Ayrıca üye sayısınınca yedek üye seçilir.

Yönetim kurulu, seçimi izleyen üç gün içinde asıl üyeler arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir sayman üye seçer.

Kurul, başkanın, yokluğunda yardımcısının çağrısıyla ayda en az bir kez toplanır.

Yönetim kurulu toplantı ve karar yeter sayısı

Madde 27 – Yönetim kurulu, en az üç üyeyle toplanır; kararlar üye tam sayısının salt çoğunluğuyla alınır. Mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin yönetim kurulu üyeliği düşer.

Yönetim kurulunun görev ve yetkileri

Madde 28 – (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Yönetim kurulunun görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir:

- a)** Eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin ortak çıkarlarını korumak, haklarının idaresi ve takibi için gerekli çalışmaları yapmak ve üyelerin haklarına tecavüz durumunda ilgili mercilere başvurmak,
- b)** Genel sekreter ile merkez ve şubelerde çalışacak personeli görevlendirmek, görevlerine son vermek, bunların özlük, ücret, sosyal hakları ve çalışma esasları ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- c)** Bütçeyi hazırlamak ve genel kurula sunmak,
- d)** Birlik tüzüğünde yapılacak değişiklik önerilerini hazırlamak ve genel kurula sunmak,

- e)** Birlikçe tahsil olunacak tazminat ve telif ücretlerinden kesilecek birlik payına ve kullanım tarzlarına ilişkin tarifeleri yapmak ve genel kurula sunmak,
- f)** Bir eser, icra, tespit ve yayın üzerinde birden fazla hak sahipliği olduğu durumlarda anlaşmazlık halinde ücret dağıtımına ilişkin paylaşım yönergelerini düzenlemek ve genel kurula sunmak,
- g)** Asıl üyelik, yararlanılan üyelik ve aday üyelik başvurularını karara bağlamak,
- h)** Merkezin ve şubelerin çalışma ve işleyişi ile hak izlemeye ilişkin yönergeleri hazırlamak ve genel kurula sunmak,
- i)** Birliğin izleyeceği haklar için gerekli olan sözleşme tipleriyle, eser, icra, tespit veya yayın sahiplerine yardımcı olmak üzere onların ilgililerle yapacakları sözleşme tiplerini hazırlamak,
- j)** Genel kurul kararlarının ve denetleme kurulu raporlarının birer örneğini, kurula verilmesini izleyen üç gün içinde Bakanlığa göndermek,
- k)** Kuruluş amaçları ile ilgili konularda Bakanlıkla işbirliği yapmak, birliklerince gerçekleştirilecek etkinlikleri Bakanlığa bildirmek,
- l)** Kanunun 81 inci maddesi gereğince kurulacak komisyonda görev alacak birlik temsilcilerini tespit etmek,
- m)** Üyelerin haklarının tecavüze uğraması halinde Kanunun 75 inci maddesinde öngörülen şikayet yetkisini kullanmak,
- n)** Mevzuat ve birlik tüzüğüyle verilen diğer işleri yapmak.

Birliğin temsili

Madde 29 – Birlikler yönetim kurulu başkanı tarafından temsil edilir.

Temsil yetkisi, gerektiğinde yönetim kurulu kararıyla üyelerden bir veya birkaçına devredilebilir. Hakların izlenmesinde, birliğin kamu kurum ve kuruluşlarıyla ve üçüncü kişilerle ilişkilerinde genel sekretere ve şubelerin en yüksek görevlisine, yönetim kurulu kararıyla imza yetkisi verilebilir.

Denetleme kurulu

Madde 30 – Denetleme kurulu, genel kurulca, asıl üyeler arasından iki yıl için gizli oyla seçilen en az üç üyeden oluşur. Ayrıca asıl üye sayısınca yedek üye seçilir. Denetleme kurulu, seçimi izleyen üç gün içinde asıl üyeler arasından bir başkan seçer.

Denetleme kurulunun görevleri

Madde 31 – Denetleme kurulu, yönetim kurulunun hesap ve işlemlerini, birlik tüzüğünde belirtilen esas ve usullere göre altı ayı geçmeyen aralıklarla denetler, sonuçlarını düzenleyeceği raporlarla yönetim kuruluna, iki yıllık raporlarla da genel kurula sunar. Denetleme kurulu, raporlarının bir örneğini de Bakanlığa gönderir.

Teknik-bilim kurulu

Madde 32 – Teknik-bilim kurulu, genel kurulca asıl üyeler arasından iki yıl için gizli oyla seçilen en az üç üyeden oluşur. Ayrıca asıl üye sayısınca yedek üye seçilir. Teknik-bilim kurulu, seçimi izleyen üç gün içinde asıl üyeleri arasından bir başkan seçer.

Teknik-bilim kurulunun görevleri

Madde 33 – Teknik-bilim kurulu, meslek birliğinin uzmanlık alanına giren konularda inceleme ve araştırmalar yapmak, ilgili kurullara önerilerde bulunmak, yönetim kurulunca incelenmesi istenen konularda raporlar düzenlemek, bunların

bir örneğini yönetim kuruluna bir örneğini de denetleme kuruluna vermek ve birlik tüzüğünde belirtilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

Kurul başkanınca veya kurulca gerekli görülürse konuyla ilgili kurum ve kuruluşların temsilcileri veya kişiler bilgi ve görüşleri alınmak üzere kurul toplantılarına **çağrılabilirler.**

Haysiyet kurulu

Madde 34 - Haysiyet kurulu, genel kurulca asıl üyeler arasından iki yıl için gizli oyla seçilen en az üç üyeden oluşur. Ayrıca asıl üye sayısından yedek üye seçilir. Kurul, seçimi izleyen üç gün içinde asıl üyeler arasından bir başkan seçer.

Haysiyet kurulunun görevleri

Madde 35 - Haysiyet kurulu, disiplin yönergesini uygulamakla görevlidir. Disiplin yönergesi haysiyet kurulunca hazırlanır, yönetim kurulunca incelenir ve genel kurulca kabul edilir. Bu tüzükte öngörülen hallerde üyelikten çıkarma cezası ile disiplin yönergesinde öngörülen diğer disiplin cezaları haysiyet kurulunca verilir.

Birlik haysiyet kurullarının kararlarına karşı yedi gün içinde federasyon haysiyet kurullarına itiraz edilebilir. İtiraz olunmayan haysiyet kurulu kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

Birlik organlarına seçilenlerin bildirilmesi

Madde 36 - Birliğin organlarına seçilen asıl ve yedek üyelerin ad ve soyadları, baba adları, doğum yerleri, doğum tarihleri, meslek ve ikametgahları, seçimleri izleyen yedi gün içinde, yönetim kurulu başkanınca Bakanlığa ve

valiliğe, valilikçe de İçişleri Bakanlığına yazıyla bildirilir.

Şubeler ve merkez müdürlüğü

Madde 37 – Birlikler ihtiyaç doğrultusunda yönetim kurulunun önerisi ve genel kurulun kararıyla şube açabilirler. Şubeler kendi bölgelerindeki üyelerle birlik merkezi arasındaki bağlantıyı sağlarlar.

Şubelerde çalıştırılacak personel birlik personeli statüsündedir.

Birlikler, ayrıca genel sekretere bağlı bir merkez müdürlüğü kurabilirler. Merkez müdürlüğü, yönetim kurulunun önerisi ve genel kurulun kararıyla kurulur. Burada çalıştırılacak personelin sayısı ve ücretleri genel kurul kararıyla belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mali Hükümler

Hesap dönemi

Madde 38 – Birliklerin hesap dönemi, ocak ayının birinci gününden başlamak üzere bir takvim yılıdır.

Birliklerin gelirleri

Madde 39 – Birlik gelirleri aşağıda gösterilmiştir.

- a)** Üyelerden alınacak giriş ödentileri ve yıllık ödentiler.
- b)** (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.) Mali hakların tahsilinden elde edilen gelirlerden kesilecek birlik payları,
- c)**Yayın gelirleri,
- d)** (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.) Birlikçe tahsil olunacak tazminat bedellerinden kesilecek birlik payları,
- e)**Bağışlardan ve ölüme bağlı tasarruflardan elde edilen gelirler,

f) Faiz, Hazine bonosu ve Devlet tahvili gelirleri,

g) Diğer gelirler,

Yetki belgesi

Madde 40 – (Değişik birinci fıkra: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Üyelerin yetki belgesinde belirttiği eserlerine, icralarına, tespitlerine ilişkin mali haklarının takibi ile ücretlerinin tahsili ve dağıtımını birlik tarafından yapılır.

Bunun için üyeler, Kanunun 20 nci maddesi uyarınca Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenen genel esaslara uygun bir yetki belgesini birliğe verirler.

Bu yetki belgesinde üyelerin mali haklarının adli makamlar ve icra müdürlüklerinde takibi ve hukuki gereklerin yerine getirilmesine ilişkin açık yetki verilir.

Sözleşmelerde göz önünde bulundurulacak ölçütler

Madde 40A – (Ek: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Birlikler, aldıkları yetki belgesi çerçevesinde eserlerin, icraların, tespitlerin ve yayınların kullanımına ve tarifelere ilişkin sözleşmeleri yaparken:

a) Eserlerin topluma yaygın bir şekilde iletiminde devamlılık sağlanması,

b) Ulusal ve uluslararası uygulamalar dikkate alınarak, eserlerin yayınlarda kullanımı karşılığı ödenecek ücretlerin makul seviyede belirlenmesi,

c) Rekabeti bozucu şartların oluşturulmaması,

d) Yayın kuruluşunun yayın alanı (ulusal, bölgesel, yerel) ve izleyici/dinleyici sayısı,

e) Eserlerin kullanım sıklığı,

f) Pazar oranı,

g) Kullanılan her eser başına bir ücret,

h) Sabit ücret,

1) Saniye veya dakika bazında birim ücret, gibi ölçütleri göz önünde bulundururlar.

Yukarıdaki ölçütler esas alınarak kullanıcılar ile ilgili alan meslek birlikleri arasında yapılacak sözleşmelerde, ödemelerin yapılacağı yer ile meslek birlikleri arasındaki paylaşım esas ve usulleri gösterilir.

Uyuşmazlıkların çözümü

Madde 40B – (Ek: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Meslek birlikleri ile yayın kuruluşları arasında yapılan sözleşmelerde, taraflar arasında sözleşmenin uygulanmasından doğabilecek uyuşmazlıkların tahkim yoluyla veya oluşturulacak uzlaştırma kurulu aracılığıyla çözümlenmesi öngörülebilir.

Dağıtım

Madde 41 – (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Birlikçe tahsil olunan ücretler, birlik payı düşüldükten sonra yılda dört kez, tazminat bedelleri ise, tahsil giderleri ile birlik payı düşüldükten sonra tahsilini izleyen on beş gün içinde hak sahiplerine ödenir. Ücret ve tazminat bedellerinin dağıtımına ilişkin ödeme planları üçer aylık dönemler halinde Bakanlığa bildirilir.

Kurul üyelerine ve görevlilerine yapılacak ödemeler

Madde 42 – Yönetim, denetleme, teknik-bilim ve haysiyet kurullarına katılan üyelere, her toplantı günü için toplantıların sonunda düzenlenecek tutanak esas alınarak huzur hakkı, merkez dışından gelen üyelere ayrıca yolluk ve gündelik verilir.

Huzur hakkı, yolluk ve gündeliklerin miktarı genel kurul kararıyla belirlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Birlik Tüzelkişiliğinin Sona Ermesi

Genel kurul kararıyla fesih

Madde 43 – Birlik gelen kurulu, katılan üye sayısının üçte ikisinin oyu ile birliğin feshine karar verebilir. Fesih kararı, genel kurul divan başkanı tarafından beş gün içinde valiliğe, Kültür ve İşleri Bakanlıklarına bildirilir.

Mahkeme kararıyla fesih

Madde 44 – Birliklerce;

a) Bakanlığın 8 inci madde gereğince yapılan yazılı istemine rağmen kuruluş bildirisi ve eklerindeki Kanuna aykırılık ve noksanlıklar otuz gün içinde giderilmezse.

b) **(Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)** 9 uncu madde gereğince faaliyet izninin verildiği tarihten itibaren altı ay içinde ilk genel kurul toplantısı yapılmaz ve organları oluşturulmazsa,

Bakanlıkça, birliğin feshi için birlik merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde genel hükümlere göre dava açılır.

Kendiliğinden dağılmış sayılma

Madde 45 – Acze düşen veya Tüzüğün 25 inci maddesinde öngörülen yeter sayısının sağlanamaması nedeniyle üst üste iki olağan genel kurul toplantısını yapmayan birlikler, kendiliğinden dağılmış sayılırlar. Durum, valilikçe Kültür ve İşleri Bakanlıklarına bildirilir.

Tasfiye

Madde 46 – Tüzelkişiliği sona eren birliğin mal varlığı derneklerin tasfiyesindeki usullere göre tasfiye olunur. Tüzüğünde aksine hüküm yoksa veya genel kurulca aksine karar verilmemişse, kalan mallar, amacı birliğin amacına uygun kamu kurumuna verilir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Defter ve kayıtlar

Madde 47 – Birlikler, aşağıda gösterilen defterleri tutmak zorundadırlar;

- a)** Asıl üye defteri,
- b)** Yararlanan üye defteri,
- c)** Aday üye defteri,
- d)** Yönetim kurulu karar defteri,
- e)** Gelen ve giden evrak defterleri,
- f)** Gelir ve gider defteri,
- g)** Bütçe, kesin hesap ve bilanço defteri,
- h)** Demirbaş defteri, Birlik çalışma ve hizmetlerinin gerektirdiği başka defter ve kayıtların tutulmasına yönetim kurulunca karar verilebilir.

Defterlerin sıra numarası taşınması ve noterce onaylanması zorunludur.

Eserlerin, icraların veya tespitlerin bir örneğinin birliğe verilmesi

Madde 48 – (Değişik birinci fıkra: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Birliğe üye olanlar, hakların idaresini verdikleri eser, icra veya tespitlerin bir örneğini, çoğaltılmayanların maket, resim veya fotoğraflarını ya da diğer fiziki ortamlara yüklenmiş biçimlerini, birlikçe hazırlanan bildirimle bağlı olarak tesis edilecek arşiv için birliğe vermek zorundadır.

Birlikler oluşturacakları arşiv için kendi alanlarında faaliyet gösteren kamu tüzelkişileri ve özel hukuk tüzelkişileri ile işbirliği yapabilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Meslek Birlikleri Federasyonları

BİRİNCİ BÖLÜM

Federasyonların kurulması

Madde 49 - Aynı alanda faaliyet gösteren en az iki meslek birliği tarafından, Bakanlıkça hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca onaylanan tip statüye uygun olarak meslek birlikleri federasyonları kurulabilir. Aynı alanda birden fazla federasyon kurulamaz.

Kuruluş başvurusu

Madde 50 - Federasyonların kurulmasıyla ilgili başvuru, genel kurulları kararıyla katılan birliklerin yönetim kurulu başkanlarınca yapılır.

Kuruluş başvurusu; federasyonun adı, merkezi, adresi kurucu birliklerin, adları belirtilmek, yönetim kurulu başkanlarınca imzalanmak, yönetim kurulu başkanı olduklarını belirten ve birliklerce düzenlenmiş olan belgeler ile federasyon tüzüğünden beş tanesi eklenmek suretiyle Bakanlığa yapılır.

Bakanlıkça, kuruluş bildirisi ve eklerinde, tüzük ve kurucuların hukuki durumlarında mevzuata aykırılık veya noksanlık saptandığı taktirde, bunların tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde giderilmesi yazı ile istenir. Bu süre içinde noksanlıkları giderilmeyen federasyonun feshi için Bakanlıkça genel hükümlere göre dava açılır.

(Ek: 13/8/2002-2002/4683 K.) Yapılan başvurular ile ilgili sonuçlar federasyonlara yazı ile bildirilir.

Üye olma hakkı ve serbestisi

Madde 51 - Bu Tüzük hükümlerine göre kurulan birlikler aynı alanda kurulmuş olan federasyona üye olma hakkına sahiptir.

Üyelik başvurusu

Madde 52 – Kurulmuş olan federasyonlara üye olmak isteyen aynı alanda kurulmuş olan birlikler genel kurullarının üye olma konusundaki kararları üzerine, federasyona başvurular, üyelik başvuruları federasyon yönetim kurulunca karara bağlanır ve başvuru tarihinden itibaren 30 gün içinde birliğe duyurulur.

Birlik ile federasyon arasında üyelikle ilgili olarak çıkan uyuşmazlıklar Bakanlıkça çözömlenir.

Üyelikten çekilme

Madde 53 – Üye olan birlikler, kendi genel kurul kararları üzerine çekilme isteğinde bulunabilirler, üyelik bu başvuruyla sona erer. Ancak karşılıklı yükümlölükler bir yıl süre ile devam eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Federasyonun Organları

Federasyon organları

Madde 54 – Federasyonun zorunlu organları aşağıda gösterilmiştir:

- a) Genel kurul,
- b) Yönetim kurulu,
- c) Denetleme kurulu,
- d) Teknik-bilim kurulu,
- e) Haysiyet kurulu,

Federasyonlar, tüzüklerinde gösterilmek kaydıyla ihtiyari organlar oluşturulabilirler.

Genel kurul

Madde 55 – Genel kurulda her birlik üye sayısına göre temsil edilir. Her birlik on üye için bir üyesini federasyonun genel kuruluna temsilci olarak seçer.

Genel kurulun görevleri

Madde 56 – Genel kurulun görevleri aşağıda gösterilmiştir:

- a) Yönetim kurulu, denetleme kurulu, teknik-bilim kurulu ve haysiyet kurulunun asıl ve yedek üyelerini seçmek,
- b) Bütçe tasarısını görüşerek karara bağlamak,
- c) Kurullarca gönderilen raporları incelemek ve karara bağlamak,
- d) Yönetim kurulunun hesaplarını incelemek, yönetim ve denetleme kurullarını ibra etmek,
- e) Taşınmaz mal alınması ve satılması, bunlar üzerinde aynı haklar tesis edilmesi için yönetim kuruluna yetki vermek,
- f) Federasyon tüzüğündeki değişiklik önerileri ile yönerge önerilerini incelemek ve karara bağlamak,
- g) Federasyonun aynı amaçlı uluslararası kuruluşlara katılmaları veya bunlarla işbirliği yapmaları konularında karar vermek,
- h) Yönetim kurulunun genel kurulda incelenmesini önerdiği hususları görüşmek ve karara bağlamak,
- ı) Mevzuat ve federasyon tüzüğüyle verilmiş diğer görevleri yapmak.

Genel kurulunun toplanması

Madde 57 – Genel kurul olağan olarak iki yılda bir mayıs ayının ilk haftası, çoğunluk sağlanamazsa en geç son haftası içinde federasyon merkezinin bulunduğu il merkezinde toplanır.

Genel kurulun toplanma çağrısı yönetim kurulunca yapılır. Genel kurul, yönetim kurulu veya denetleme kurulunun gerekli görmesi veya genel kurul üyelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine olağanüstü olarak toplanır. Denetleme kurulu veya genel kurul üyelerinin beşte birinin yazılı isteğine rağmen, yönetim kurulu istek yazısının kendisine

ulaştığı günden itibaren otuz gün içinde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırılmazsa, denetleme kurulunun veya toplantı isteğinde bulunan üyelerin başvurusu üzerine, Bakanlık, yönetim kurulu üye sayısı kadar üyeyi, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırarak görevlendirir.

Yönetim kurulu

Madde 58 – Yönetim kurulu genel kurulca asıl üyeler arasından iki yıl için gizli oyla seçilen en az beş üyeden oluşur. Ayrıca asıl üye sayısınınca yedek üye seçilir. Yönetim kurulu, seçimi izleyen üç gün içinde asıl üyeleri arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir sayman üye seçer.

Kurul, başkanın, yokluğunda yardımcısının çağrısıyla ayda en az bir kez toplanır.

Yönetim kurulu toplantı ve karar yeter sayısı

Madde 59 – Yönetim kurulu, en az üç üye ile toplanır, kararlar üye tam sayısının salt çoğunluğuyla alınır. Mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin yönetim kurulu üyeliği düşer.

Yönetim kurulunun görev ve yetkileri

Madde 60 – Yönetim kurulunun görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir.

- a)** Fikir ve sanat eserleri sahipleriyle bağlantılı hak sahiplerinin haklarının korunmasına yönelik çalışmaları yapmak,
- b)** Genel sekreter ile diğer personeli görevlendirmek, görevlerine son vermek, bunların özlük, ücret, sosyal hakları ve çalışma vb. hususlara ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- c)** Bütçeyi hazırlamak ve genel kurula sunmak,

- d)** Federasyon tüzüğündeki değişiklik önerileri ile federasyonun çalışma ve işleyişi için gerekli yönergeleri hazırlamak ve genel kurula sunmak,
- e)** Genel kurul kararlarının ve denetleme kurulu raporlarının birer örneğini kurula verilmesinden sonraki üç gün içinde Bakanlığa göndermek,
- f)** Birliklerin ortaklaşa çalışma yapmaları gereken hususları saptamak,
- g)** Birlikler arasında çıkacak uyuşmazlıkları ve görüş ayrılıklarını gidermeye çalışmak,
- h)** Kuruluş amaçlarıyla ilgili konularda araştırmalar yapmak, sorunların çözüme kavuşturulması için gerekli çalışmalarda bulunmak ve bu konularda Bakanlıkla işbirliği yapmak,
- ı)** Mevzuat ve federasyon tüzüğüyle verilen diğer görevleri yapmak,

Federasyonun temsili

Madde 61 – Federasyonlar yönetim kurulu başkanı tarafından temsil edilir.

Temsil yetkisi, gerektiğinde yönetim kurulu kararıyla üyelere bir veya birkaçına devredilebilir.

Federasyonun kamu kurum ve kuruluşlarıyla ve üçüncü kişilerle ilişkilerinde genel sekretere ve şubelerin en yüksek görevlisine, yönetim kurulu kararıyla imza yetkisi verilebilir.

Denetleme kurulu

Madde 62 – Denetleme kurulu, genel kurulca asıl üyeler arasından iki yıl için gizli oyla seçilen en az üç üyeden oluşur. Ayrıca asıl üye sayısınınca yedek üye seçilir. Denetleme kurulu seçimi izleyen üç gün içinde asıl üyeleri arasından bir başkan seçer.

Denetleme kurulunun görevleri

Madde 63 – Denetleme kurulu, yönetim kurulunun hesap ve işlemlerini federasyon tüzüğünde belirtilen esas ve usullere göre, altı ayı geçmeyen aralıklarla denetler, sonuçlarını düzenleyeceği raporlarla yönetim kuruluna, iki yıllık raporlarla da genel kurula sunar. Denetleme kurulu, raporların bir örneğini de Bakanlığa gönderir.

Teknik- Bilim kurulu

Madde 64 – Teknik-bilim kurulu, genel kurulca asıl üyeler arasından iki yıl için gizli oyla seçilen en az üç üyeden oluşur. Ayrıca asıl üye sayısından yedek üye seçilir. Teknik-bilim kurulu, seçimi izleyen üç gün içinde asıl üyeleri arasından bir başkan seçer.

Teknik bilim kurulunun görevleri

Madde 65 – Teknik-bilim kurulu, federasyonun uzmanlık alanına giren konularda araştırma, inceleme yapmak, ilgili kuruluşlara önerilerde bulunmak, yönetim kurulunca incelenmesi istenen konularda raporlar düzenlemek, bunların bir örneğini yönetim kuruluna, bir örneğini de denetleme kuruluna vermek ve federasyon tüzüğünde belirlenen diğer işleri yapmakla görevlidir. Kurulun başkanınca veya kurulca gerekli görülürse konuyla ilgili kurum ve kuruluşların temsilcileri veya kişiler bilgi ve görüşleri alınmak üzere kurul toplantılarına çağırılabilirler.

Haysiyet kurulu

Madde 66 – Haysiyet kurulu, genel kurulca asıl üyeler arasından iki yıl için gizli oyla seçilen en az üç üyeden oluşur. Ayrıca asıl üye sayısından yedek üye seçilir. Kurul, seçimi izleyen üç gün içinde asıl üyeleri arasından bir başkan seçer.

Haysiyet kurulunun görevleri

Madde 67 – Haysiyet kurulu, disiplin yönergesini uygulamakla görevlidir. Disiplin yönergesi haysiyet kurulunca hazırlanır, yönetim kurulunca incelenir ve genel kurulca kabul edilir.

Haysiyet kurulu, birliklerin haysiyet kurulları kararlarına karşı birlik üyelerince yapılacak itirazları karara bağlar. Bu kararlara karşı yargı yolu açıktır.

Merkez müdürlüğü

Madde 68 – Federasyonlar yönetim kurulunun önerisi ve genel kurul kararıyla genel sekretere bağlı bir merkez müdürlüğü kurabilirler. Burada çalıştırılacak personelin sayısı ve ücretleri, genel kurul kararıyla belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Federasyonun Gelirleri

Madde 69 – Federasyonun gelirleri aşağıda gösterilmiştir:

- a) Birliklerin hesap dönemi gelirlerinin yüzde onunu geçmemek üzere federasyon genel kurulunca belirlenecek federasyon giderlerine katılma payı,
- b) Bağışlar,
- c) Faiz, Hazine bonusu, Devlet tahvil gelirleri,
- d) Diğer gelirler.

Defter ve kayıtlar

Madde 70 – Federasyon aşağıda gösterilen defterleri tutmak zorundadır.

- a) Federasyon temsilcileri defteri,
- b) Yönetim kurulu kararı defteri,
- c) Gelen ve giden evrak defteri,
- d) Gelir ve gider defteri
- e) Bütçe, kesin hesap ve bilanço defteri,

f) Demirbaş defteri.

Federasyonun çalışma ve hizmetlerinin gerektirdiği başka defter ve kayıtların tutulmasına yönetim kurulunca karar verilebilir.

Defterlerin sıra numarası taşıması ve noterce onaylanması zorunludur.

Uygulanacak diğer hükümler

Madde 71 – Tüzüğün 9, 25, 27, 36, 38, 42, 43, 44, 45 ve 46 ncı maddeleri federasyonlar hakkında da uygulanır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli Hükümler

Denetim

Madde 72 – (Değişik: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Birlikler ve federasyonlar idari ve mali yönden Bakanlığın denetimine tabidir.

Birlik ve federasyonların yönetim yerleri, şubeleri ve her çeşit eklentileri, defterleri, hesap ve işlemleri Bakanlık tarafından her zaman denetlenebilir.

Denetleme sırasında, denetim yapmakla görevlendirilenler tarafından istenecek her türlü defter, belge ve yazıların, birlik veya federasyon yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, kasa veya veznenin kontrol ettirilmesi, yönetim yerleri, şubeler ve eklentilerine girme isteminin yerine getirilmesi zorunludur.

İşlemlerde usulsüzlük görülmesi, sahtecilik veya inancı kötüye kullanma suçlarının işlendiğinin tespiti halinde ilgililer hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Yapılan denetimin sonucu Bakanlık tarafından birliklere ve federasyonlara yazı ile bildirilir.

Birlikler ve federasyonların genel kurul toplantılarında Bakanlık bir temsilcisini gözlemci olarak görevlendirebilir.

Yönergeler

Madde 73 -Tüzükte öngörülen yönergeler, birlik ve federasyon organlarının oluşmasından itibaren altı ay içinde hazırlanır.

İlk hesap dönemi

Madde 74 - Birlikler ve federasyonların ilk hesap dönemi, birlik ve federasyonların kurulduğu günden başlar, yıl sonunda sona erer.

Diğer mevzuatın uygulanması

Madde 75 - Tüzükte, birlikler ve federasyonların çalışmalarıyla ilgili hususlarda hüküm bulunmayan hallerde, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Dernekler Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Kaldırılan hükümler

Madde 76 - 28.3.1986 tarihli ve 86/10534 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulmuş olan Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonu Tüzüğü yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 - Bu Tüzüğün yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan meslek birlikleri, tip statülerin yayımından itibaren bir yıl içinde Bakanlığın gözetiminde, Kanunun ve Tüzüğün ilgili hükümleri ve tip statü ilkeleri doğrultusunda yeni meslek birliklerine dönüştürülürler. Bu süre içinde yapacakları genel kurul toplantısı ile yeni organlarını oluştururlar. Birinci fıkra hükümlerine uymayan meslek birlikleri birinci yılın sonunda kendiliğinden dağılmış sayılır.

Geçici Madde 2 - (Ek: 13/8/2002-2002/4683 K.)

Bu Tüzüğün yayımından önce kurulmuş olan meslek birlikleri tüzüklerini, bu Tüzüğün yayımından sonra yürürlüğe girecek tip statüye altı ay içinde uygun hale getirmek zorundadırlar.

Altı ay içinde bu hükümlere uymayan meslek birlikleri hakkında 44 üncü madde hükümleri uygulanır.

Yürürlük

Madde 77 - 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 42 nci maddesine dayanılarak hazırlanan ve Danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri, Resmi Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 78 - Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek-8

Fikir ve Sanat Eseri Sahiplerinin Verecekleri Yetki Belgesi
Hakkında Yönetmelik

**Fikir ve Sanat Eseri Sahiplerinin Verecekleri Yetki Belgesi
Hakkında Yönetmelik**

Resmi Gazete Tarihi: 04.09.1986 Resmi Gazete Sayısı: 19211

Amaç

Madde 1 - Bu yönetmeliğin amacı, fikir ve sanat eseri sahiplerinin veya eserin mali haklarına sahip olanların meslek birliğine üye olmaları halinde, meslek birliğine verecekleri yetki belgesinin esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu yönetmelik, fikir ve sanat eseri sahiplerinin veya mali hak sahiplerinin meslek birliğine verecekleri yazılı yetki belgesinde yer alacak hususları kapsar.

Yetki belgesi

Madde 3 - Meslek Birliğine üye olan eser sahibi veya mali hak sahibi gerçek ve tüzel kişiler, bu yönetmelik esaslarına uygun olarak bir yetki belgesi vermek mecburiyetindedirler. Bu takdirde, eser sahibi ve mali hak sahibi gerçek ve tüzel kişilerin eserler üzerindeki mali haklarının takibi, telif ücretlerinin tahsili ve bu ücretlerin dağıtımı, meslek birliği tarafından yapılır. Yetki belgesi ile verilen bu haklar, mali hak sahibinin yetki belgesinde belirttiği eserler için geçerlidir. Meslek birliği, yetki belgesi vermiş üyelerin temsilcisi durumundadır.

Yetki belgesinde belirtilmesi gerekli hususlar

Madde 4 - Eser sahipleri veya mali hak sahipleri yetki belgesinde yer alacak olan aşağıdaki hususlara uymak mecburiyetindedirler.

a) Hak sahibi, eser sahipliğinden veya mali hak sahipliğinden doğan mali haklarını en az beş yıl süre ile meslek birliğine devretmeyi yetki belgesindeki sürenin sona

ermesinden bir yıl önce, hak sahibi noter aracılığı ile yetki belgesini feshetmediği takdirde aynı süre için bir defaya mahsus olmak üzere yetki süresinin uzatılmış sayılacağını,

b) Meslek birliği tüzüğüne, telif hakları dağıtım yönergesine ve planına uymayı,

c) Meslek birliği hissesini ödemeyi,

d) Devredilen haklar varsa bunları ayrı ayrı göstermeyi,

e) Yetki belgesinde belirtilen eserlerle ilgili olarak eser sahipleri veya mali hak sahipleri, özel sözleşme yapmışlarsa bunun bir örneğini meslek birliğine vermeyi,

f) Sonradan doğacak hakların takibi hususunda meslek birliğinin yetkili olduğunu,

g) Yetki belgesinde belirtilen eserden meslek birliği arşivi için bir örnek vermeyi,

h) Eser sahibi veya mali hak sahibi, meslek birliğine devredeceği eserle ilgili bilgileri, açık ad ve adresini, eserin adını, eser sahibinin adını, yayınlanmışsa, çoğaltıldığı sayıyı, eserin niteliğini ve bu niteliklere göre varsa diğer hak sahiplerinin ad ve adreslerini ve eserin cinsini belirtmeyi,

i) Eser sahibi veya mali hak sahibi; "Fikir ve Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birlikleri ve Federasyonu Hakkında Tüzük", "Meslek Birliği Tüzüğü" ve yetki belgesiyle verilen yükümlülükleri yerine getirmeyi,

j) Yetki belgesinde belirttiği bir eseri, herhangi bir şekilde kullanmak isteyen gerçek ve tüzel kişilere, meslek birliğinin, hak sahibinden izin almadan da vermeye yetkili olduğunu,kabul eder.

Meslek birliğinin yetki belgesinde uyması gereken hususlar

Madde 5 – Meslek birliği, eser sahibi veya mali hak sahipleriince verilecek yetki belgesinde yer alacak, aşağıda belirlenen hususlara uymakla yükümlüdür.

a) Eser sahipleri veya mali hak sahipleri tarafından devredilen eserin bütün haklarını meslek birliği kendi adına kullanmaya, değerlendirmeye, karşılığında ödenen creti teslim almaya ve devraldığı hakları tamamen veya kısmen bir nc şahsa devretmeye veya kullanmaktan men etmeye, bu hakların takibi ve tahsili için her türlü idari, kazai ve icrai yollara müracaat etmeye ve takip etmeye yetkilidir.

b) Mali hak sahibi, eser sahibinden devraldığı hakları başkasına devrettiği takdirde yaptığı devir sözleşmesinin suretini bir ay içinde meslek birliğine bildirmekle yükümlüdür. Hak sahipleri her adres değerikliğini, firma sahiplerini ve ortaklık durumunu veya firmanın unvan değerikliğini, varsa şubesini ve yer değerikliğini, en kısa sürede meslek birliğine bildirmek mecburiyetindedir.

c) Eser sahibinin veya mali hak sahibinin ölümü halinde "Yetki Belgesi" kanuni mirasıllar ile devam ettirilir ve mirasçı birden fazla ise bunlar haklarını korumak üzere içlerinden birisini vekil tayin etmekle yükümlüdür.

d) Eser kullananlar, meslek birliğinden kullanmak üzere aldığı eserler üzerindeki hakları, yalnız meslek birliği ile anlaştığı takdirde başkasına devredebilir.

e) Eser sahibinin ölümü halinde, veraset kanuni yollarla ispat edilinceye ve vekil belirleninceye kadar meslek birliği ödeme yapmak mecburiyetinde değerildir.

Eser sahibi veya mali hak sahibinin ölümünden sonra eserin geliri dört yıl arka arkaya masraf ve aidatları

karşılamayacak miktarda ise yetki belgesi daha sonraki takvim yılı bitiminde sona erer.

Çeşitli hükümler

Madde 6 - Yetki belgesinin sona ermesiyle haklar, hak sahibine özel bir geri verme işlemi yapılmadan iade edilmiş olur.

Madde 7 - Her meslek birliği bu yönetmelikte belirlenen esaslar çerçevesinde "Tip Yetki Belgesi" ve gerekli formları hazırlar.

Madde 8 - Eser sahipleri veya mali hak sahipleri, üye oldukları meslek birliği tarafından hazırlanan tip yetki belgesi ve ilgili diğer formları doğru olarak doldurup imzalayarak meslek birliğine vermek mecburiyetindedirler.

Hukuki Dayanak

Madde 9 - Bu yönetmelik 2936 sayılı Kanunun 3 ncü maddesi ile değişik 5846 sayılı "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu"nın 20 nci maddesinin 3 ncü fıkrası gereğince hazırlanmıştır.

Yürürlük

Madde 10 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 11 - Bu yönetmelik hükümlerinin Kültür ve Turizm bakanlığı yürütür.

Ek-9

Statutes of GEMA

Statutes of GEMA

as amended on [June 24/25, 2003](#)

Article 1 Name and Registered Office

The economic association

GEMA
Gesellschaft für musikalische Aufführungs-
und mechanische Vervielfältigungsrechte
(Society for musical performing and
mechanical reproduction rights)

shall have its registered office in Berlin.

Its legal status is based on governmental charter¹ pursuant to § 22 BGB (German Civil Code).

Article 2 Object

1. The objects of the Society shall be the protection of authors and the administration of their rights within the scope of these statutes. The Society has been established as a non-profit organization that does not seek to further any interests of its own.

2. The Society shall be in charge of the administration in trust of the rights assigned to it for exploitation by its members and third parties through unilateral or bilateral agreements². It may do anything necessary to safeguard the rights assigned to it.

The Society shall be entitled to grant to those interested in using the said rights the licence necessary for so doing. The Society shall be bound to do so by virtue of § 11 UrhWG³.

3. The Society shall also be entitled to accept collection mandates from authors' societies to whom permission under §§ 1, 2, 18 UrhWG has been granted, and to cooperate with others even if authors' rights are not the only objects of their activities, but also neighbouring rights as defined in the Copyright Act (UrhG).

4. In licensing the rights, the requirements for cultivating the art of music shall be respected⁴.

Article 3 Administration

1. The rights to be administered by the Society shall be assigned to it by entering into a separate agreement (deed of assignment or, in case of Art. 2 para. 3, collection mandate) which shall also establish the scope of the rights to be administered⁵.

The deed of assignment shall provide:

¹ The legal status of registered association was granted by charter on 28th September 1933 by the Prussian State Ministry to STAGMA, whose name was changed into GEMA by Control Council resolution No. 55 (c) dated 24th August 1947 (Annex 1 to GEMA News No. 2/1949 p. 35).

² [Unilateral and bilateral agreements, printed on page 206 ff.](#)

³ [German Copyright Administration Act, printed on page 163 ff.](#)

⁴ [see § 13 subpar. 3 clause 4 UrhWG.](#)

⁵ [Deed of Assignment, printed on page 197 ff.](#)

a) that all rights currently vested in the rightholder and those accruing in future shall be assigned for a minimum period of six years and this assignment shall be extended by an identical period unless notice of termination of the deed of assignment is given one year before its expiration,

b) that the statutes and the distribution plan are accepted,

c) that the fees to be established by the Board of Supervisors will be paid,

d) that on the death of the rightholder, the heirs shall appoint a duly authorized agent for safeguarding on their behalf the rights accruing to them under the deed of assignment,

e) that the rightholder will not directly or indirectly grant the contracting partners of GEMA or any other collecting society any share in its income so that they unjustifiedly give preference to certain works of the rightholder when using GEMA's repertoire. (Such "unjustified preference" is given, for instance, if the said rightholder makes an exploitation of works by the contracting partner directly or indirectly subject to granting publishing rights free of charge to the rightholder; the grant of advances to be credited against payments due shall not, however, be deemed to constitute a grant in return for payment within the meaning of this provision. The Executive Board and the Board of Supervisors shall decide on admitting any justified exceptions requested).

f) In case of violation, the rightholder shall be obliged to pay into the GEMA welfare fund an amount equal to that of the share granted to the contracting partner. If the amount granted to the contracting partner exceeds the royalty due to the rightholder for the work in question, only this royalty shall be paid into the GEMA welfare fund.

g) The other provisions of the statutes on conduct contrary to the statutes shall remain unaffected.

2. The following shall apply to deeds of assignment entered into with citizens and publishers of the member states of the European Economic Community:

The Board of Supervisors shall be obliged on conclusion of deeds of assignment with citizens and publishers of the member states of the European Economic Community to consent to the rightholder assigning his exploitation rights only in part to GEMA. However, the assignment of rights can relate only to forms of use of rights in and to all of the works of the rightholder and not to rights in and to any of his individual works.

The rights shall be assigned for a term of three years ending, however, no earlier than at the end of the year following expiration of the third year and shall be extended by successive periods of three years unless terminated giving six months' notice to the end of any period of three years. All deeds of assignment in effect on 8th June 1971 can be terminated no earlier than as of 31st December 1973.

The contractual relationship can also be terminated with respect to certain uses or certain countries only, in which event the membership rights of the rightholder shall not be affected. However, the provisions of Art. 7 and 9 section A of the statutes providing for a minimum income shall continue to apply to the acquisition of full membership or its continuation.

Article 4 Financial Year

The financial year shall be the calendar year.

Article 5 Governing Bodies of the Society

The governing bodies of the Society shall be:

- a) the General Meeting of full members,
- b) the Board of Supervisors,
- c) the Executive Board as defined by the German Civil Code (BGB).

Article 6 Membership

1. The Society differentiates between full members, extraordinary members and affiliated members.

Only authors as defined by the Copyright Act or persons operating a music publishing business can be full or extraordinary members of GEMA.

2. The designation "affiliated member" shall mean rightholders who fulfil neither the requirements for extraordinary nor those for full membership on signing the deed of assignment (Art. 3). Such members are not members as defined by the law governing associations. The legal relationship between them and the Society, including in particular its termination, shall be governed exclusively by the deed of assignment.

3. Acquisition of extraordinary membership requires an application to the Executive Board, in which the applicant shall submit to the admission procedure laid down in the rules of procedure for the admissions committee and to the terms of admission⁶. The rules of procedure for the admissions committee and the terms of admission will be adopted by the Board of Supervisors⁷. With the application, the applicant undertakes in particular to furnish the admissions committee with all the information it requires and to submit as author, where applicable, to the test provided in the rules for the admissions committee.

If the Executive Board rejects the application on the basis of a recommendation by the admissions committee, it shall notify the applicant of the position taken by the committee. Within six weeks of receipt of such notification, the applicant shall have the right to lodge an appeal against the rejection with the Board of Supervisors, which shall then reach a final decision on the application.

4. Otherwise, only the following can be admitted as extraordinary and full members of the Society:

- a) Composers and lyricists of German nationality or having the nationality of a member state of the European Community or their residence for tax purposes within the Society's territory

⁶ Application for admission as an author, printed on page 405 ff, application for admission as a music publisher, printed on page 409 ff.

⁷ Rules for the admission procedure, printed on page 277 ff.

of administration or in a member state of the European Community. Any exceptions shall be subject to consent by the Board of Supervisors.

b) Music publishers having their registered office in the Society's territory of administration or in a member state of the European Community and entered in the register of companies. Upon request by the Executive Board, the said companies shall be obliged to submit an up-to-date extract from the register of companies. Existing memberships shall not be affected by these provisions.

Admission as a music publishing member shall be limited to companies which reproduce and distribute musical works by virtue of publishing agreements concluded in writing within the scope of the current publishing law. This shall be deemed to comprise only the commercial production and commercial distribution of sheet music (also for hire).

Music publishers operating as companies shall be obliged to disclose the ownership structure. Where capital shares are held directly or indirectly by another company, the obligation to disclose such structure shall also extend to the latter.

The particular additional requirements for acquisition of full membership are stipulated in Articles 7 and 8.

5. Membership of former authors' societies shall be credited to the period of membership, provided that the member was a rightholder of STAGMA, co-operative member of the former GEMA, full member of GDT or co-operative member of the former AKM.

Membership of any other authors' society may be taken into account in exceptional cases with the consent of the Board of Supervisors.

Article 7

1. Full membership can be acquired only after five years of extraordinary membership by:

a) Composers who received from GEMA in five consecutive years not less than EUR 30 677.51, however in four consecutive years not less than EUR 1 840.65 per year, calculated from 1st January 1946.

b) Lyricists who received from GEMA in five consecutive years not less than EUR 30 677.51, however in four consecutive years not less than EUR 1 840.65 per year, calculated from 1st January 1946.

c) Music publishers who received from GEMA in five consecutive years not less than EUR 76 693.78, however in four consecutive years not less than EUR 4 601.63 per year, calculated from 1st January 1946.

For authors and music publishers of category E (serious music), the minimum amounts given under a) to c) shall be reduced by 1/3.

If a member has already once been a full member, the periods stipulated in a) to c) shall be three years in each case and the minimum income provided in a) and b) shall be EUR 12 271.01 and in c) EUR 30 677.51. Years of earlier membership shall then be counted in full.

The amounts accruing by virtue of the distribution plan for the performance and reproduction of dramatico-musical works permitting payment of 100 % to the rightholders shall only be credited to publishers at the rate of 33 1/3 %.

Earlier membership of another authors' society in the European Community and the income accruing there shall be credited to the respective minimum income and the minimum period of five years.

2. Where it is established upon acquisition of extraordinary membership that the pertinent requirements were already fulfilled at an earlier date, the earlier period shall be credited to the five-year period under para. 1.

3. The Board of Supervisors may also coopt such composers, lyricists and music publishers as full members who have assigned their rights to the Society and in whose case cultural considerations make their full membership appear desirable.

The same shall apply to right owners who are natural persons and direct heirs to a full member, particularly in cases where the income in the three years following the succession equals that of a full member and provided they are prepared to renounce their right to be elected to an office; the legal position with respect to proprietary rights shall not be changed as a result of their being coopted.

The question of whether these requirements have been satisfied shall be resolved by the Board of Supervisors separately for each of the three professional groups of composers, lyricists and music publishers.

The Board of Supervisors may coopt no more full members than the number of full members who have acquired their full membership by virtue of paragraph 1 of this provision of the statutes.

Article 8

1. Full membership is acquired by admission. Decisions on applications for admission shall be made by the Executive Board in concurrence with the Board of Supervisors.

2. With the application for admission as a full member the applicant shall expressly state:

a) that he or she accepts and acknowledges the statutes and the distribution plan,

b) that he or she will use his or her best endeavours to achieve the object of the Society as stipulated by the statutes and will refrain from doing anything likely to prejudice the achievement of this object,

c) the professional group in which membership is to be acquired and in which the membership rights are to be exercised, if there are several professional groups in which he or she might be admitted,

d) that the deed of assignment provided for in Art. 3 has been concluded.

Full membership shall commence on the 1st day of January of the year following receipt of the declaration of membership.

3. Admission as a full member can be denied, even though the requirements under Art. 7 para. 1 and Art. 8 para. 2 of the statutes have been satisfied, if the general circumstances make it appear unlikely that the future member would be able to honour the obligations assumed under subpara. 2 b).

Applicants, who in their capacity as users of music, maintain contractual relations with GEMA or any other authors' society can be admitted as full members if they agree that, as long as the contractual relations subsist, their membership rights cannot be exercised

a) in case of resolutions on the royalty-rate structure of agreements with users of music,

b) in respect of eligibility as a member of the Board of Supervisors subject to the provisions of Art. 13 subpara. 1 (2) of the statutes.

Such applicants shall be equated with those who depend economically on music users.

Where the said requirements are satisfied, they shall not as such constitute grounds for applying Art. 3 subpara. 1 e) of the statutes.

4. The present provisions shall apply mutatis mutandis to publishing firms that are associated, in business and personnel terms, with foreign publishers or music users outside the territory of the EEC.

5. Rejection of the application for admission shall be notified by registered letter. The applicant shall then be entitled to request by registered letter within one month that the application for admission be submitted for final decision to the annual General Meeting. The said decision shall be taken by the next annual General Meeting provided that such request was received eight weeks prior to the date of the General Meeting. The decision on requests received later than the said date shall rest with the next following General Meeting. The General Meeting shall decide by simple majority of those present without prior decision by the separate professional groups.

Article 9 Termination of Membership

A

Termination of full or extraordinary membership shall be effected:

1. by the member's resignation in writing submitted to the Executive Board.

The said letter of resignation shall be submitted to the Executive Board no later than six months before the end of a financial year. It shall take effect as of the end of the respective financial year. Termination of full or extraordinary membership shall have no impact on the duration of assignment of rights agreed in the deed of assignment. Upon termination of full or extraordinary membership, the rightholder shall have the status of an affiliated member for the term of the deed of assignment.

2. (1) In case of members who have acquired their full membership by virtue of Art. 7 para. 1, the Executive Board may with the consent of the Board of Supervisors declare the full membership to have terminated as of the end of the financial year in which it is established that

a) a composer has on average received from GEMA in three consecutive years less than EUR 1 227.10 per year or in six consecutive years an average of less than EUR 1 022.58 per year - calculated from 1.1.1946;

b) a lyricist has on average received from GEMA in three consecutive years less than EUR 1 227.10 per year or in six consecutive years an average of less than EUR 1 022.58 per year - calculated from 1.1.1946;

c) a music publisher has on average received from GEMA in three consecutive years less than EUR 3 067.75 per year or in six consecutive years an average of less than EUR 2 045.17 per year - calculated from 1.1.1946.

(2) After ten years of full membership as provided in Art. 7 para. 1 of the statutes, however, the provision of Art. 9 subpara. 2 (1) shall no longer apply.

(3) In case of members who have acquired their full membership by virtue of Art. 7 para. 3, the Executive Board may with the consent of the Board of Supervisors declare the full membership to have terminated as of the end of a financial year.

3. By death, in case of companies when bankruptcy proceedings have been instituted or the bankruptcy petition has been rejected for insufficiency of assets or when winding-up has been completed.

4. By exclusion which can be effected for cause. Such cause shall be deemed to exist whenever a member deliberately or by gross negligence violates or infringes the statutes, the distribution plan, the deed of assignment, the interests of the Society or copyright.

In the case of a legal entity or partnership, the exclusion can also be effected if a corporate body or a member of such body or a general partner or any other partner or shareholder who can exercise substantial control over the corporation or partnership grossly violates the statutes, the interests of the Society or copyright.

Abuse by a member of his or her legal position towards other members within the scope of the exploitation of copyrights shall constitute cause for exclusion of the member in question unless the imposition of a penalty can be considered as being sufficient.

The exclusion shall be effected by resolution of the Board of Supervisors, after the member concerned has been given opportunity to submit his or her objections to the proposed exclusion verbally or in writing to the Board of Supervisors.

An appeal can be filed against the resolution of the Board of Supervisors within three weeks of the said resolution being received, by requesting that the matter be referred to the General Meeting for decision.

B

Whenever in the case of a full member a change occurs in the circumstances specified as material in Art. 8 para. 3 (2), the Board of Supervisors may review the qualifications for admission. In such event the Board of Supervisors may require the member to acknowledge the limitations of the membership rights provided in Art. 8 para. 3 (2) as binding. If such

acknowledgment is refused, full membership shall terminate as of the end of the current financial year.

Before reaching a decision, the Board of Supervisors shall offer the member concerned the opportunity to submit his objections either verbally or in writing to the Board of Supervisors. An appeal can be filed against the decision of the Board of Supervisors within three weeks of receipt by requesting that the matter be referred to the General Meeting. If this is done and the decision of the Board of Supervisors is confirmed by the General Meeting, membership shall terminate no earlier than the end of the financial year following the General Meeting.

C

Termination of membership by exclusion shall not affect the deed of assignment. The excluded member shall retain the rights of an affiliated member for the term of the deed of assignment.

Article 10 General Meeting

1. The annual General Meeting of the members shall be held within eight months of the end of each financial year.

The date of the meeting shall be notified to the members no later than four months before the meeting. Non-compliance with this provision for notice shall not invalidate any of the resolutions passed by the General Meeting.

2. At the General Meeting, the full members shall be qualified to vote and to be elected.

3. An extraordinary General Meeting shall be convened in those cases provided for by law, but also whenever deemed necessary by the Board of Supervisors or demanded by not less than 10 % of the full members including the delegates.

4. Notice of the General Meeting shall be given by the Executive Board in concurrence with the Board of Supervisors. The meeting shall be presided over by the chairman of the Board of Supervisors or by one of his deputies.

5. Notice shall be given in writing three weeks before the date of the meeting stating the agenda and enclosing an extract from the annual report. This requirement of notice shall have been satisfied if the said notice has been mailed three weeks before the date of the meeting. No resolutions can be passed on any business not included in the agenda.

All motions to be submitted to the General Meeting shall be supported by no less than ten signatures of full members and/or delegates (Art. 12 para. 4), unless the motions are submitted by the Board of Supervisors or the Executive Board provided, however, that notice of all motions by the Executive Board shall be given to the Board of Supervisors.

Any and all motions to be submitted to the General Meeting must have been received no later than eight weeks before the meeting.

6. The General Meeting shall transact the following business in particular:

- a) receipt of the annual report and the annual accounts,

- b) 1. approval of the acts of the Executive Board,
2. approval of the acts of the Board of Supervisors,
- c) election and removal from office of the members of the Board of Supervisors and of the committees and commissions appointed by the General Meeting,
- d) appointment of honorary presidents and awarding of honorary memberships as proposed by the Board of Supervisors,
- e) resolutions on amendments to or modifications of the statutes,
- f) resolutions on amendments to or modifications of the deed of assignment,
- g) resolutions on amendments to or modifications of the distribution plan,
- h) resolutions on dissolution of the Society.

7. At the General Meeting each full member shall be entitled to one vote. Transfer of votes shall not be permitted.

Publishing firms which are sole proprietorships shall exercise their voting right through the owner. Corporate publishing firms shall exercise their voting right by proxy appointed under constitution or memorandum of association. One proxy may vote for no more than five publishing firms. If a publishing firm is de jure or de facto prevented from voting, the voting right can be exercised by an agent entered in the register of companies or by an authorized agent as defined by § 54 HGB (German Commercial Code). Such agents must exercise a permanent publishing or commercial activity in the publishing company.

If a member belonging to the professional group of composers or lyricists is simultaneously a proxy appointed under constitution or memorandum of association for a music publisher, such member shall also only be entitled to exercise membership rights in one professional group.

If only joint proxy rights are permitted in a company, the voting right shall be exercised by one of the joint proxies; any other proxy(ies) shall be vested only with the right of attendance.

The publishing firms shall advise the Executive Board as a rule four weeks prior to the General Meeting, in exceptional cases no later than at the opening of the meeting, of who is authorized to vote.

A publisher who owns several sole proprietorships shall be entitled to one vote only.

Employees or delegates of members whose membership rights are restricted by virtue of Art. 8 para. 3 (2) or Art. 9 B respectively shall, whenever they act as agents for a music publisher, exercise a true publishing activity and shall not simultaneously act on behalf of a music user.

If publishing firms that are associated, in business and personnel terms, with foreign publishers or music users outside the territory of the EEC, are admitted as full members by virtue of Art. 8 para. 4, any publishers belonging to a group as defined by § 18 AktG (German Companies Act) shall only be entitled to one vote.

8. The conduct of the General Meeting shall be governed by the rules for the meeting adopted by the General Meeting⁸.

Article 11

a) Each of the three professional groups (composers, lyricists, publishers) shall separately elect its members to the Board of Supervisors. Within each professional group, elections shall be carried with simple and removals from office with two-thirds majorities. If three quarters of the votes represented in each of the other two professional groups object to the election of a member elected by one of the other professional groups, the professional group concerned shall elect another member unless the first elected person is re-elected with three quarters of the votes.

b) Modifications of and amendments to the statutes, the deed of assignment and the distribution plan as well as resolutions relating to the dissolution of the Society shall be resolved separately by each professional group. Each professional group shall have one vote and no modifications of and amendments to the statutes, the deed of assignment and the distribution plan as well as resolutions relating to the dissolution of the Society shall be effective unless carried unanimously by the three professional groups.

Within the professional groups the voting procedure shall require a two-thirds majority for the adoption of each resolution and provided that, in the case of dissolution of the Society, the said two-thirds majority represents at least half of the aggregate number of members belonging to the respective professional group.

Article 12 Meeting of Extraordinary and Affiliated Members

1. A meeting of all extraordinary and affiliated members shall be held in conjunction with each regular annual General Meeting of full members. Notice hereof shall be given by the Executive Board in concurrence with the Board of Supervisors.

In the said meeting which shall be presided over by the chairman of the Board of Supervisors, the Executive Board shall present the annual report and provide the meeting with information.

2. The meeting shall elect every three years, from its midst and separately for each professional group, 34 members as delegates to the General Meeting of full members, i.e.:

sixteen from the composers' professional group, of whom at least six must be successors in title;

eight from the lyricists' professional group, of whom at least four must be successors in title.

Should the stipulated number of successors in title not be available or not stand for election, other members may also be elected;

ten from the publishers' professional group.

A deputy shall be elected for each professional group. Only such persons can be elected as delegates who have been GEMA members for at least two years.

⁸ Rules of Procedure, printed on page 265 ff.

The term of office of the delegates and their deputies shall run until a new election takes place; re-election shall be permissible.

In the event that not all of the delegates attend a meeting, each professional group shall substitute the missing delegates by electing deputies.

The authorized agent of a full publisher member cannot simultaneously be elected as delegate. Otherwise, the provisions in Art. 10 para. 7 shall apply *mutatis mutandis* to the election of delegates.

3. The delegates shall moreover be vested with all of the rights of full members with the exception of the eligibility for election to office.

4. The delegates shall be entitled to submit motions for the annual General Meeting on the same conditions as full members.

Article 13 Board of Supervisors

1. The Board of Supervisors shall consist of 15 members, of whom six shall be composers, five publishers and four lyricists. Two deputies may be elected for each professional group, who shall be entitled to attend the meetings of the Board of Supervisors with full voting powers whenever and to the extent that full members of their professional group are prevented from attending Supervisory Board meetings; deputies shall be elected by the same procedure as that applicable to the members of the Board of Supervisors.

From the body of full members of the professional group of publishers, whose membership rights are restricted under Art. 8 para. 3 (2) and (3) or para. 4 of the statutes by virtue of a corresponding declaration of agreement, **o n e** member can be elected to the Board of Supervisors. His or her voting rights shall be suspended in the case of resolutions relating to the rates structure of agreements with music users.

Eligible for office shall be full members of German nationality as well as nationals of a member state of the European Community and such members who prior to 1946 had been deprived of German nationality for political or racial reasons and who now have their residence for tax purposes in Germany or any other member state of the European Community. They must, moreover, have been a full member of the Society for at least five years.

Publishers are eligible provided they have for not less than five years been owners of a sole proprietorship, general partner of a general or limited partnership, managing director of a limited liability company (GmbH), director of a stock corporation or executive in a music publishing firm.

Only one person from any one publishing firm or publishing group can be elected to the Board of Supervisors.

2. The members of the Board of Supervisors shall hold office from the end of the General Meeting at which they were elected until the end of the third annual General Meeting following their election.

Re-election shall be permissible. The Board of Supervisors shall remain in office until successors have been elected. Whenever any of the members of the Board of Supervisors retires during his or her tenure of office, the other Board members of his or her professional group shall elect a substitute to take the place of the member who has resigned from office.

Such substitute shall be confirmed in office by the next General Meeting if the term of office extends beyond that General Meeting.

3. The Board of Supervisors shall be entitled to give directives to the Executive Board. It shall stipulate by means of standing rules what business transactions shall be subject to approval⁹.

The royalty-rate agreements to be entered into by the Society shall be subject to approval by the Board of Supervisors. The Executive Board shall, however, be entitled to grant exceptions in individual cases, particularly for charitable events.

The Board of Supervisors shall conclude employment contracts with the Executive Board.

4. The Board of Supervisors shall be entitled to delegate any of its members to the meetings of committees and commissions.

The Board of Supervisors may annul decisions of committees and commissions. Its decisions shall be final.

5. The Board of Supervisors shall elect from among its midst a chairman and two vice-chairmen.

6. All votes of the Board of Supervisors shall be carried by simple majority of the votes cast by the members present. Whenever the composers attending a meeting of the Board of Supervisors vote unanimously, they cannot be outvoted by the other members of the Board of Supervisors who are present.

Voting by proxy shall not be permitted.

The Board of Supervisors shall constitute a quorum if at least half of its members but not less than two members of each professional group are present.

7. The Board of Supervisors shall lay down rules for its proceedings¹⁰.

8. The offices of members of the Board of Supervisors and of commissions and committees shall be honorary.

Article 14 Executive Board

The Executive Board shall represent the Society in and out of court.

Whenever the Executive Board consists of several persons, two of its members shall be jointly authorized to represent the Society.

⁹ [Standing Rules for the Executive Board, printed on page 275 f.](#)

¹⁰ [Standing Rules for the Board of Supervisors, printed on page 271 ff.](#)

The Executive Board shall be appointed and removed from office by the Board of Supervisors.

A certificate issued by the Senate administration responsible for supervision of associations shall constitute proof of the Executive Board's authority to represent the Society. For this purpose, the respective record of the appointment shall be submitted to the responsible Senate administration.

The Executive Board shall in January file with the responsible Senate administration a list of the members of the Executive Board and of the members of the Board of Supervisors showing their name, first name, status and place of residence. If no changes have occurred to the personal data of the members of the Executive Board and the Board of Supervisors since the last such list was filed, it shall suffice to file a statement to that effect.

Article 15

The Executive Board shall submit to the Board of Supervisors a quarterly management report and in addition, no later than one month before the date of the annual General Meeting, an annual report for the expired financial year as well as a forecast for the following year.

Article 16

A. Conciliation Committee

Parties in dispute may apply to the Board of Supervisors for a conciliation committee to be established. The conciliation committee shall consist of a chairman and four associates. The chairman and the associates shall be appointed by the Board of Supervisors on a case-by-case basis. Each party shall be entitled to nominate two associates. The committee shall consult experts as required.

The conciliation committee can be called upon by the parties for settlement of disputes; it shall attempt to bring about an amicable settlement, but shall not be authorized to make an arbitration award.

B. Arbitration Tribunal

1. a) Disputes among GEMA members shall be resolved by arbitration to the exclusion of legal proceedings, unless stipulated otherwise hereinafter.

The arbitrators shall in particular settle any disputes relating to the interpretation of the statutes, the distribution plan, the deed of assignment, the rules of procedure, the rules governing meetings and the validity in law of resolutions and other actions by GEMA.

- b) The rules of procedure of the arbitration tribunal shall be laid down by the Board of Supervisors¹¹.

- c) The arbitration tribunal shall consist of a chairman and four associate arbitrators, two of whom shall be nominated by each party. Neither the chairman nor the associates shall be members of the Executive Board or of the Board of Supervisors of GEMA and shall moreover not have an employment contract or any other permanent contract relationship with GEMA. The chairman shall have the qualifications necessary for holding judicial office. He shall be elected by the associate arbitrators from a list of nominations to be

¹¹ [Rules of Procedure for the Arbitration Board, printed on page 285 f.](#)

prepared by the Board of Supervisors unless the parties in dispute have previously agreed upon a chairman. Objections to an arbitrator or chairman shall be governed by § 1032 ZPO (German Code of Civil Procedure). If the majority of the associate arbitrators cannot agree upon a chairman, he shall at the request of either party be appointed by the President of the Copyright Special Division of the German Federal Court of Justice from the list of nominations.

2. The costs of the arbitration proceedings shall be borne by appropriate application of the ZPO cost regulations by the respective parties to the dispute on the basis of the ruling made by the arbitration tribunal.

3. The petitioner may instead of referring the matter to the arbitration tribunal also bring action before the court of record having jurisdiction. The option shall cease once proceedings have been instituted. Before referring the case to arbitration, the petitioner shall obtain the respondent's agreement to settling the dispute by arbitration. If the respondent refuses to give his consent or if such consent is not given within 14 days of receiving such request, the matter can only be resolved through the regular court of law.

4. Disputes falling under the jurisdiction of the arbitration tribunal and which are pending before a court of record at the time this provision goes into effect can by mutual agreement of both parties be resolved by the arbitration tribunal. The party desiring a settlement by arbitration shall request the other party to agree to settlement by arbitration within two weeks. If the said period has expired without such consent having been given or if such consent has been refused, the matter shall be settled exclusively by the courts of record having jurisdiction. If the arbitration is invoked, a statement shall be filed to the effect that the litigation before the courts of record has been withdrawn. The arbitration tribunal shall also rule on the costs incurred in the course of the regular court proceedings.

C. Grievance Committee

1. The grievance committee shall settle disputes arising between GEMA and its members in connection with the membership.

Each member shall have the right to have recourse to the grievance committee in case of violation of his or her legitimate interests as member of the Society.

The grievance committee shall not be called upon in cases where any other internal procedure is provided for in the statutes or any other provisions of the Society.

2. The committee shall on application by a member issue a decision within six months. Recourse to the courts of record shall be excluded until the grievance committee has reached a decision.

3. The committee shall be composed of one representative from each of the three professional groups and a chairman as well as a deputy in each case. The representatives of the professional groups shall not be members of the Board of Supervisors.

The representatives of the professional groups shall elect the chairman who shall be qualified to hold judicial office from a list of nominations to be prepared by the Board of Supervisors.

4. The representatives of the professional groups shall be elected by the General Meeting for a term of 3 years after hearing the proposals of the Board of Supervisors according to the principles governing the election of the members of the Board of Supervisors. Other nominations can be proposed in the meetings of the professional groups.

The representatives of the professional groups shall hold office until the end of the third annual General Meeting following their election. Re-election shall be permissible.

5. Complaints shall be lodged with the Executive Board. The Executive Board or - in case the Board of Supervisors is competent - the Board of Supervisors can grant relief to a complaint. If the Executive Board or the Board of Supervisors do not grant relief, the grievance committee shall rule forthwith.

6. The grievance committee shall lay down rules for its proceedings¹² which shall be submitted to the General Meeting.

Article 17

The distribution of all monies collected, including the amounts allocated for social and cultural purposes, shall be governed by a distribution plan which can be changed only in the manner laid down in Art. 11 b) hereof. The general principles of the distribution plan shall be integral part of the statutes. This shall apply in particular to the principles complying with §§ 7 and 8 of the Copyright Administration Act.

Article 18

The Board of Supervisors shall fix the accounting dates (payment schedule)¹³ and dates for advance payments for the coming financial year. These dates shall be published.

Article 19

Any modifications of and amendments to these statutes shall be governed by the statutory provisions¹⁴.

In the event of dissolution of the Society any remaining assets shall be transferred to associations with recognized non-profit and cultural aims.

Pursuant to § 33 subpara. 2 BGB (German Civil Code) no modifications of and amendments to the statutes shall be effective unless approved by the responsible Senate administration; the same shall apply to dissolution of the Society.

¹² Rules of Procedure for the Grievance Committee, printed on page 281 f.

¹³ Accounting and payment dates for financial year 2003, printed on page 385.

¹⁴ cf. § 20 No. 1 Copyright Administration Act.

Ek-10

Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu (Mülga)

SİNEMA, VİDEO VE MÜZİK ESERLERİ KANUNU (MÜLGA)

21/07/2004 tarih ve 25529 S.R.G de yayımlanan 14/07/2004 kabul tarihli ve 5224 sayılı "Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun" unun 16.maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Kanun Numarası: 3257

Kabul Tarihi: 23/01/1986

Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 07/02/1986

Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 19012

AMAÇ:

Madde 1 - Bu Kanunun amacı; kültürle yakın münasebeti ve yaygınlığı sebebiyle, kitle haberleşme vasıtalarının en mühimlerinden biri olan sinema, video ve müzik eserlerinin, eğitici, öğretici, kültür yayıcı ve aktarıcı, ülkemizi tanıtıcı fonksiyonlarına işlerlik kazandırmak; yapım, denetim ve gösterim, programlama konuları ile teknoloji kullanımı yönünden geliştirilmesini sağlamak; Türk sinema ve müzik sanatı sahasında çalışanlara destek vermek; sinema ve müzik hayatına milli birlik, bütünlük ve devamlılığımız açısından düzen ve ölçü kazandırmaktır.

KAPSAM:

Madde 2 - Bu Kanun bir sanayi ve sanat dalı olan Türk Sineması ve Türk müzik sanatı ürünlerinin teşvik edilmesi, eserlerin yapılması, denetlenmesi, dağıtılması,

gösterilmesi ve icrası ve bu işlemlerden doğan telif ve gösterim ve icrası haklarının korunması esas ve usullerini kapsar.

TANIMLAR:

Madde 3 - Bu Kanunda geçen deyimlerden;

a) Eser: Film, video, ses taşıyıcıları ve benzerleri üzerine kaydedilmiş hareketli veya sesli fikir ve sanat mahsullerini,

b) (Değişik bend: 15/07/2003 - 4928 S.K./10. md.)
Denetim: Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, genel ahlak ve genel sağlığa ve kamu düzenine uygunluğu yönünden bu Kanunda tanımlanan eserlerin yetkililerce incelenmesini,

c) Film: Sesli ve görüntülü veya sadece görüntülü olarak hazırlanmış, ticari amaçlı eserlerle, tanıtıcı, öğretici ve teknik mahiyette olan veya günlük olayları tespit eden her çeşit hareketli sinema eseri ve benzerlerini,

d) Video: Üzerindeki elektro manyetik parçalara ses eşliğinde görüntü veya sadece görüntü kaydedilmiş her çeşit hareketli malzemeyi,

e) Ses taşıyıcısı: Üzerine sadece ses kaydedilmiş her türlü plak, ses kaseti ve benzerlerini,

f) Bandrol: Eserlerin şerit, kaset ve dış ambalajı üzerine yapıştırılan ve sökülmesi halinde yapıştırıldığı

malzemenin özelliğini kaybettiren ve üzerinde Bakanlık ile işletme belgesine sahip olanın özel işareti ve seri numarası yer alan etiketi, (ses taşıyıcısında Bakanlık bandrolü ile işletme belgesi sahibinin özel işareti kullanılır.)

g) Yapımcı: Eserleri üreten veya ithal eden gerçek veya tüzel kişileri,

h) İşletmeci: Eserlerin toptan ve perakende dağıtımını, alım - satım ve kiralama işini yapan veya birden çok kişinin seyretmesi veya dinlemesi için umuma açık sinema veya benzeri salonu işleten veya kablolu yayım yapan kişiyi,

1) Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını, ifade eder.

ÜRETİM VE İTHALAT:

Madde 4 - Eserlerin üretim ve ithalatı ile toptan dağıtımını yapacak gerçek ve tüzel kişilerin önceden Bakanlığa bilgi vermeleri şarttır.

Kimlerin yapımcılık yapabileceği, nitelikleri, uymaları gereken kurallar ve bu işle ilgili diğer hususlar ile amatör çalışmalar,

Türkiye'de bilimsel araştırma, inceleme yada ticari amaçla film çekmek isteyen yabancı gerçek ve tüzel kişiler veya bunlar adına faaliyet gösteren T.C. uyruklu gerçek ve tüzel kişilerin tabi olacağı esaslar ile T.C. uyruklu gerçek ve tüzel kişilerle yabancıların yapacakları ortak yapım esasları,

Bakanlığın hazırlayacağı yönetmelikte düzenlenir.

KAYIT VE TESCİL:

Madde 5 - (Değişik fıkra: 29/01/1987 - 3329/1 md.)

Üretim ve ithalata konu eserlerin, toptan dağıtım ve gösterime sunulmadan önce, Bakanlıkça kayıt ve tescili yapılarak işletme belgesi verilir. Bu belgeyi, yerli eserlerde, eseri üreten veya eserin çoğaltma yayma ve gösterim hakkını devralan, yabancı menşeli eserlerde ise, eseri üreten veya eserin çoğaltma, yayma ve gösterim hakkına sahip olandan bir sözleşme ile bu hakları devralıp eseri ithal eden alabilir.

Kayıt ve tescili yapılan eserin her kopyasına Bakanlık ile işletme belgesi sahibinin bandrolünün yapıştırılması şarttır. Plak ve ses kasetinde Bakanlık bandrolü yanında işletme belgesi sahibinin özel işareti kullanılır.

Kayıt ve tescili yapıp, işletme belgesi verilen eserlerin orijinalinden alınmış herhangi bir ebat veya formda bir kopyası arşivlenmek üzere Bakanlığa verilir.

Ancak, üretici ve ithalatçının beyanına müstenit bu kayıt ve tescilden dolayı Bakanlık sorumlu tutulamaz.

DENETİM:

Madde 6 - Eserlerin kayıt ve tescili için, herhangi bir ebat veya formda kopyasının ekli olduğu bir beyanname ile Bakanlığa başvurulur ve işlemlerde bu beyan esas alınır. Başvurma sırasında Bakanlık, eserlerden denetlenmesi gerekli veya sorumlu görülenleri tespit ederek denetleme kuruluna sevk etmek üzere, yönetmelikte belirlenecek 3

kişilik bir alt komisyon teşekkül ettirir. İş hacmine göre Bakanlık, birden fazla alt komisyon ve denetleme kurulu teşkil edebilir.

Denetlenmesi gerekli veya zorunlu görülmeyen eserlerle, denetim sonucu olumlu olan eserlerin kayıt ve tescili yapılır ve işletme belgesi verilir. Kurulca düzeltilmesine karar verilen eserlerin yapımcı tarafından gerekli düzeltilmesi yapıldıktan sonra tekrar denetlenir ve kayıt ve tescili ile işletme belgesi verilir. Dağıtım ve gösterime sunulması hiçbir şekilde uygun bulunmayanlar, bütün idari ve yargı işlemlerinin tamamlanmasından sonra iade edilir.

(Değişik fıkra: 29/01/1987 - 3329/2 md.) İsteyen yapımcılar çekime konu olacak senaryolarının Bakanlıkça incelenmesini isteyebilirler. Bu inceleme alt komisyonlarca yapılır.

(Değişik fıkra: 29/01/1987 - 3329/2 md.) Eserlerin denetim sonuçları ile senaryoların inceleme sonuçları en geç 15 gün içinde ilgiliye bildirilir.

Denetimin sonucu eserlerin işletme belgesine işlenir. Denetimi gerekli ve zorunlu görülmeyenlerin işletme belgesine de bu husus yazılır.

(Değişik cümle: 03/03/2004 - 5101/7 md.) *1* Denetleme Kurulu, Bakanlık temsilcisinin başkanlığında, Millî Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığından birer üye, ilgili alan meslek birliklerince önerilecek kişiler arasından Bakanlıkça seçilecek iki üye ile Bakanlık tarafından belirlenecek öğretim üyesi bir sosyolog, bir

psikolog ve bir çocuk gelişim uzmanı olmak üzere toplam dokuz üyeden teşekkül eder. (Değişik cümle: 03/03/2004 - 5101/7 md.) *1* Kurul beş üyenin aynı yönde oyuyla karar alır. Denetlenen eserin yapımcısı, istediği takdirde, Denetleme Kuruluna gözlemci olarak katılabilir. Alt komisyon ile Denetleme Kurulunun sayısı, hangi illerde teşkil edileceği, toplanacağı yer ile çalışma esas ve usulleri ve memur olmayan üyelerin mali hakları ile diğer hususlar Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulacak yönetmelikte gösterilir.

DAĞITIM VE GÖSTERİM:

Madde 7 - (Değişik fıkra: 29/01/1987 - 3329/3 md.) İşletme belgesini haiz eserlerin, ticari amaçla toptan veya perakende dağıtımını yapan, satan, kiraya veren ve birden çok kişinin gösterimine sunan kişiler işletmeci ruhsatı almak zorundadırlar. İşletmeci ruhsatları belediyeler tarafından, belediye sınırı dışında kalan yerlerde ise; mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından verilir.

İşletmeci ruhsatının kimlere verileceği, bunların nitelikleri, uymaları gereken kurallar ve bu işle ilgili diğer hususlar ile istisnalar Bakanlıkça hazırlanacak Yönetmelikte gösterilir.

TELİF HAKKI:

Madde 8 - (Değişik madde: 29/01/1987 - 3329/4 md.)

Eserlerin çoğaltma, yayma ve gösterim hakkı, eserin işletme belgesi sahibine aittir. Bu eserlerin çoğaltma hakkı ve sorumluluğu kayıt ve tescilini yaptırana aittir.

Hak sahibinin izni olmadıkça eserler üzerinde her türlü tasarruf yasaktır. Çoğaltma, yayma ve gösterim hakkı; alım, satım ve kiralanma şeklinde her türlü intikale konu olabilir.

Kayıt ve tescil edilmeyen bir eser; gösterme, çoğaltma ve yayma hakkına konu olamaz. Kayıt ve tescilden sonra telif hakkının devredilmesi eser üzerinde herhangi bir değişiklik yapmak hakkını vermez.

Çoğaltma, yayma ve gösterme konusunda çıkan ihtilaflarda eserin Bakanlıktaki kopyası esas alınır.

Bu Kanunda telif hakları konusu ile ilgili olarak yer almayan diğer hususlar hakkında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun hükümleri uygulanır.

İDARENİN YETKİSİ:

Madde 9 - Bakanlık ile mülki idare amirleri eserlerin dağıtım ve gösterilmeleri sırasında bunların işletme belgeleri ... * ve eser üzerinde herhangi bir değişiklik olup olmadığı hususunda eseri her zaman denetleyebilirler. İşletme belgesiz ... * veya üzerinde değişiklik yapılan eserler toplatılarak C. Savcılıklarına suç duyurusu ile birlikte sevk edilir.

Mülki idare amirleri bölgenin özellikleri sebebiyle toplumsal bir olaya sebebiyet vermesi muhtemel eserlerin dağıtım ve gösterimini, gerekçesini de belirtmek suretiyle yetki ve görev sınırları içerisinde yasaklayabilirler.

(Değişik fıkra: 15/07/2003 - 4928 S.K./12. md.)

Bakanlık veya mülki idare amirlerince yapılacak herhangi

bir denetim sonucunda eserin Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, genel ahlak ve genel sağlığa ve kamu düzenine aykırı bulunması halinde hakim kararı ile, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise, Bakanlık veya mülki idare amirinin yazılı emriyle eser yasaklanır ve kanuni takibat açılır.

Mahalli mülki amirlikler ve belediyeler bandrol ve işletmeci ruhsatlarını denetleme yetkisine sahiptir.

(Ek fıkra: 15/07/2003 - 4928 S.K./12. md.) Yukarıdaki fıkralar uyarınca yetkili mercilerce verilen kararlar, yirmidört saat içinde yetkili sulh ceza hakiminin onayına sunulur. Hakim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde karar kendiliğinden kalkar.

FON:

Madde 10 - (Değişik madde: 21/02/2001 - 4629 S.K./2. md.)

Sinema sanayi ve müzik sanatının gelişmesine katkıda bulunmak, sinema ve müzik sanatını desteklemek, tarihi ve kültürel zenginliklerin tanıtılması, fikri haklara tecavüzün önlenmesi amacıyla kullanılmak üzere;

a) (Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

b) Her film ve video kopyasından bandrol başına alınacak ücretler,

c) Her plak ve her ses kaseti başına alınacak ücretler,

d) 26/05/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 21 inci maddesinin (I) numaralı bendinin *1* ve (2) numaralı alt bentleri uyarınca ayrılan paylar,

e) (Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

(Değişik paragraf: 14/07/2004 - 5217 S.K./9.mad) *2*
3 Kültür ve Turizm Bakanlığı Merkez Saymanlık Müdürlüğü hesabına yatırılır. Yatırılan bu tutarlar bütçeye gelir kaydedilir. Sinema sanayi ve müzik sanatının gelişmesine katkıda bulunmak, sinema ve müzik sanatını desteklemek, tarihi ve kültürel zenginliklerin tanıtılması, fikrî haklara tecavüzün önlenmesi ile denetleme kurulu ve alt komisyonlarda görev alanlara mevzuatı gereğince ödeme yapılması amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine bir önceki yıl bütçeye gelir kaydedilen tutardan az olmamak üzere açılacak yeni bir tertibe ayrıca ödenek konulur.

... * (b) ve (c) bentlerinde yazılı ücretler, her yıl Kültür Bakanlığınca belirlenir. Eğitim amacıyla hazırlanmış eserlerden kayıt ve tescil ücreti alınmaz.

CEZA HÜKÜMLERİ:

Madde 11 - Bu Kanunun :

a) 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasına göre Bakanlığa verilmesi gereken bilgiyi vermeyenler 1.000.000 liradan 2.000.000 liraya kadar ağır para cezası,

b) 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasındaki işletmeci ruhsatı almak zorunluluğuna uymayanlar 1.000.000 liradan 2.000.000 liraya kadar ağır para cezası,

c) (Mülga bend:03/03/2004 - 5101/28.mad) *1*

d) 9 uncu maddesinin ...* 2 nci fıkra gereğince konulacak yasaklamaya riayet etmeyenlerin fiilleri başka bir suç oluştursa bile 2.000.000 liradan 4.000 000 liraya kadar, aynı maddenin 3 üncü fıkrasına göre haklarında takibata geçilenlerden suçları sabit görülenlere fiilleri ayrı bir suç oluştursa dahi ayrıca 3.000.000 liradan 6.000.000 liraya kadar, bu fıkroda yazılı hallerin başka suç veya suçlar oluşturması halinde uygulanabilecek ilgili cezai hükümler saklı kalmak üzere, ağır para cezası, ile cezalandırılırlar.

BANDROL KULLANIMINA İLİŞKİN İHLÂLLERDE UYGULANACAK CEZA HÜKÜMLERİ: (*)

Madde 12 - (Değişik madde:03/03/2004-5101/8.mad) *1*

Bu Kanunun bandrol kullanımına ilişkin hükümlerine aykırı fiillerde bulunanlar hakkında, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 81 inci maddesinde öngörülen cezalar uygulanır.

KALDIRILAN HÜKÜMLER:

Madde 13 - 4 Temmuz 1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 6 ncı maddesi ek ve değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDELER:

Geçici Madde 1 - Bu Kanunda çıkartılması öngörülen yönetmelikler, Kanunun yürürlük tarihinden itibaren 3 ay

içinde Bakanlıkça hazırlanır ve Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konur.

Geçici Madde 2 - İşletmeciler yönetmeliklerin yayımlanmasından itibaren 3 ay içinde ruhsatname almak zorundadırlar. Bu süre içerisinde cezai hükümler uygulanmaz.

Geçici Madde 3 - Halen piyasada mevcut bandrolsüz eserler yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içerisinde telif veya gösterim hakkını ibraz eden yapımcı üzerine kayıt ve tescil edilerek işletme belgesine bağlanır. Ancak bu eserler Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde bir beyanname ile Bakanlığa bildirilir. Bu beyannameler esas alınmak suretiyle mevcut yerli ve yabancı eserlerden 2.000 lira kayıt ve tescil ücreti ile birlikte her film kopyasından 500 lira, her video kopyasından bandrol başına 100 lira, her plak başına 25 ve her ses kaseti başına 10 lira alınır.

6 aylık süre içinde cezai hükümler uygulanmaz.

Geçici Madde 4 - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Film Denetleme Kurullarınca incelenen ve incelenmekte olan her türlü sinema eseri ve benzerleri ile bunlara ait bilgi, kaynak ve malzemeler (gösterme ve kayıt kopya makineleri) yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içerisinde İçişleri Bakanlığınca, Bakanlığa devredilir. Bu süre içinde eski kurullar görevine devam eder.

YÜRÜRLÜK:

Madde 14 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME:

Madde 15 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.